

11 Prövning inom komvux och gymnasieskolan

11.1 Utredningens uppdrag

I detta kapitel behandlar utredningen uppdraget att se över ordningen för prövning i kommunal vuxenutbildning (komvux), gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola. Översynen bör enligt direktiven ta hänsyn till genomförandet av förslagen i proposition *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*.¹

11.2 Prövning i gymnasieskola och komvux

I regleringen av prövning inom komvux definieras prövning som en bedömning av kunskaper som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning.² Möjligheten till prövning förutsätter inte att den prövande är antagen till en utbildning. En person som saknar betyg kan genom en prövning visa de kunskaper som ett ämne, en kurs, gymnasiearbetet eller komvuxarbetet ska ge. De bestämmelser som gäller för betygssättning gäller i tillämpliga delar även vid prövning.³

Den prövandes kunskaper ska bedömas i förhållande till alla delar av betygskriterierna för ämnet eller kursen. Den prövandes kunskaper ska också bedömas utifrån hela betygsskalan. I gymnasieskolan och inom komvux på gymnasial nivå används betygsskalan A–F. Det inne-

---

¹ Prop. 2021/22:36, *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*.

² 20 kap. 40 och 40 a §§ skollagen (2010:800).

³ För gymnasieskolan, se 2 § Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:17) om prövning i gymnasieskolan samt för komvux, se 4 kap. 24 § förordningen (2011:1108) om kommunal vuxenutbildning och 2 § Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:18) om prövning i kommunal vuxenutbildning.

bär att en prövning i dessa skolformer inte kan vara utformad så att den enbart prövar kunskaper motsvarande betyget E.

11.2.1 Ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg

Riksdagens antagande av regeringens proposition *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*⁴ innebär bland annat att ämnesbetyg ersätter kursbetyg i gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Den tidigare indelningen i kurser ersätts med en indelning i ämnen och nivåer. En ny princip för betygssättning har också införts. Den innebär att läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till betygskriterierna och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Ändringarna i skollagen (2010:800) som handlar om den nya principen för betygssättning och att betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper ska ersätta kunskapskrav och kravnivåer började gälla den 1 juli 2022 och tillämpas från och med samma datum. De ändringar som innebär att ämnesbetyg ska införas började gälla den 15 juli 2022 och ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Ämnesbetygsreformen påverkar även ordningen för prövning och ny reglering gällande prövning i komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå har införts i skollagen med anledning av reformen. I stället för att som tidigare pröva mot de kunskapskrav som gäller för kurser ska en prövning ske mot betygskriterierna för en nivå i ett visst ämne. En person ska också kunna göra en prövning på en viss nivå i ett ämne utan att ha betyg från lägre nivåer i ämnet.

Även om de nya bestämmelserna i 20 kap. 40 a och 40 b §§ skollagen om prövning i ämnen och nivåer i komvux på gymnasial nivå trädde i kraft i juni 2022 ska de, som nämnts ovan, tillämpas på utbildningar som påbörjas först efter den 30 juni 2025. Det har dock införts en övergångsbestämmelse som innebär att den som har påbörjat en utbildning före den 1 juli 2025 får genomgå prövning inom komvux enligt de äldre bestämmelserna. En sådan prövning ska få göras senast den 30 juni 2030 hos en huvudman som erbjuder utbildning

---

⁴ Prop. 2021/22:36.

på en nivå som motsvarar den kurs som prövningen gäller.⁵ Detta innebär att det under en period kommer finnas möjlighet att genomföra prövningar både i nivåer i ämnen och i kurser.

Ämnesbetygsreformen innebär även ändring av regleringen av prövning i gymnasieförordningen (2010:2039). På samma sätt som inom komvux har ändringar i de bestämmelser som rör prövning införts och de trädde i kraft den 1 januari 2024. Även dessa bestämmelser ska börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Övergångsbestämmelserna är desamma som för komvux.⁶

11.2.2 Avgift för prövning

Huvudmannen för utbildningen får ta ut en avgift av den som vill genomföra en prövning. Avgiften får uppgå till högst 500 kronor.⁷ Det finns dock ett antal tillfällen då huvudmannen inte har rätt att ta ut en avgift

- när den som har gått ut grundskolan och inte uppfyllt de betygs-kriterier som minst ska ha uppfyllts i årskurs 9 i det ämne som prövningen gäller,
- när en elev i gymnasieskolan som har fått betyget F på den kurs eller i det grundskoleämne som prövningen gäller, eller som inte fått betyg i kursen eller grundskoleämnet för att det inte har funnits underlag för bedömning på grund av elevens frånvaro – det vill säga att eleven fått streck i kursen eller ämnet,
- när en elev inom komvux på grundläggande nivå har fått betyget Icke godkänt på den kurs prövningen gäller,
- när en elev inom komvux på gymnasial nivå har fått betyget F på den kurs prövningen gäller,
- när den som efter avslutad kurs inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå inte har nått upp till betyget Godkänt,
- när den som efter avslutad kurs inom komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå inte har nått upp till betyget E,

---

⁵ Lag (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800).

⁶ Förordning (2023:654) om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039).

⁷ Förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet.

- när den som efter avslutad kurs inom komvux i svenska för invandrare (sfi), eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning, inte har nått upp till betyget Godkänt, och
- när en elev inom komvux som inom ramen för en kurs går igenom en prövning efter validering.

Avgifterna för prövning är inte i första hand tänkta att utgöra en kostnadstäckning för huvudmannen, utan utgöra en spärr mot ogenomtänkta anmälningar för prövning från elevens sida.⁸ Avgiften på 500 kronor har varit oförändrad sedan 1995, med en tillfällig sänkning under pandemiåren 2021–2022.

11.2.3 Prövning i gymnasieskolan

Det finns olika bestämmelser för prövning i gymnasieskolan beroende på om den prövande är elev i gymnasieskolan eller inte.

Prövning för den som är elev i gymnasieskolan

En elev i gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning vid den egna skolenheten i alla kurser eller ämnen och de nivåer som ingår i elevens individuella studieplan. Eleven har även rätt att vid den egna skolenheten genomgå prövning i det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. Detta om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen, nivån i ämnet eller gymnasiearbetet eller om eleven har fått betyget F.⁹ I det fall en kurs eller en nivå i ett ämne inte ges vid elevens skolenhet, går det inte att ta med den i den individuella studieplanen och prövning kan inte heller genomföras i kursen eller nivån i ämnet.

En elev på ett introduktionsprogram kan genomgå prövning för betyg i grundskoleämnena som ingår i elevens individuella studieplan. Prövningen kan då organiseras av gymnasieskolan.¹⁰

---

⁸ SOU 2010:96, *Riktiga betyg är bättre än höga betyg*, s. 153.

⁹ 8 kap. 24 § gymnasieförordningen.

¹⁰ Enligt Skolverket följer detta av 8 kap. 24 § gymnasieförordningen, jfr Skolverket allmänna råd (SKOLFS 2022:417) om betyg och prövning.

Elever inom gymnasieskolan har även rätt att genomgå en prövning inom komvux i de kurser eller nivåer i ämnen som eleven inte har fått godkända betyg på i gymnasieskolan eller komvux.¹¹

Prövning för den som inte är elev i gymnasieskolan

Den som inte är elev i gymnasieskolan men vill ha betyg därifrån har rätt att genomgå prövning i alla kurser eller ämnen i de nivåer som får finnas på ett nationellt program. Det gäller dock inte de kurser eller ämnen som bara får anordnas på vissa utbildningar, exempelvis kurser i ämnet specialidrott samt kurser i ämnet dansteknik för yrkesdansare. Rätten till prövning gäller även personer som inte tillhör gymnasieskolans målgrupp. Rätten gäller också gymnasiearbetet. Prövning får endast genomföras i de kurser eller nivåer i ämnen som anordnas vid den aktuella skolenheten eller, när det gäller gymnasiearbetet, utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser.¹² Den som inte är elev i gymnasieskolan kan göra en prövning även om personen tidigare har fått ett godkänt betyg på kursen eller nivån i ämnet.

11.2.4 Prövning i komvux

En person som är bosatt i Sverige och vill ha betyg från komvux ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser och i alla ämnen och på samtliga nivåer i dessa ämnen inom komvux som det sätts betyg på och i komvuxarbetet.¹³ Detta gäller även personer som tidigare har fått betyg på kursen eller den nivå i ämnet prövningen gäller, komvuxarbetet, ett gymnasiearbete eller ett gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola. Den som fortfarande är elev i gymnasieskolan eller anpassad gymnasieskola får dock inte genomgå prövning på en kurs, eller en viss nivå i ett ämne, eller i ett komvuxarbete, om eleven har fått minst betyget E på kursen eller den aktuella nivån, gymnasiearbetet eller gymnasiearbetet i anpassad gymnasieskola. Prövning får enbart göras hos en huvudman som anordnar utbildning i kursen eller ämnet på den nivå som prövningen gäller eller, när det gäller kom-

---

¹¹ 20 kap. 40 a och 40 b §§ skollagen.

¹² 8 kap. 25 § gymnasieförordningen.

¹³ 20 kap. 40 § och 40 a § skollagen.

vuxarbete, utbildning inom det kunskapsområde som komvuxarbetet avser. Det är även möjligt att göra prövning inom sfi.¹⁴

En enskild utbildningsanordnare som anordnar utbildning motsvarande komvux kan på uppdrag av en annan juridisk person anordna prövning i de kurser, ämnen och nivåer i ämnen som den har betygsrätt i och för de personer som uppdragsgivaren utser. En folkhögskola som anordnar utbildning motsvarande komvux i sfi kan anordna prövning i de kurser som den har betygsrätt i.¹⁵ Kriminalvården får anordna prövning för intagna i kurser eller nivåer i ämnen i utbildning som motsvarar komvux.¹⁶

11.3 Utformningen av en prövning

En prövning är som tidigare nämnts en bedömning av en persons kunskaper i förhållande till de betygskriterier som finns i kursplaner eller ämnesplaner. Utfallet av prövningen dokumenteras i ett betyg. Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt betygen ska sättas.¹⁷ Av detta följer att det är en lärare som ansvarar för utformningen av prövningen och beslutet om betyg efter en prövning. Statens skolverk (Skolverket) har tagit fram allmänna råd med kommentarer som är rekommendationer om hur huvudmän, rektorer och lärare bör eller kan arbeta med att genomföra prövning.¹⁸

Prövningar kan utformas på olika sätt beroende på kursens eller ämnets karaktär och vilken information som läraren behöver för att kunna göra en rättvisande bedömning av den prövandes kunskaper. För att läraren ska kunna sätta ett så rättvisande och rättssäkert betyg som möjligt behöver prövningen ge ett brett underlag. Underlaget behöver omfatta tillräckligt mycket i det centrala innehållet för att ge en bra bild av vilket betyg som bäst motsvarar den prövandes kunskaper i kursen eller ämnet.

Den prövandes kunskaper ska bedömas i förhållande till alla delar av betygsskalan. Prövningen ska till exempel inte bara ske mot betyg

---

¹⁴ 20 kap. 40 § skollagen.

¹⁵ 6 kap. 1 och 16 §§ förordningen om vuxenutbildning.

¹⁶ 24 kap. 10 § skollagen och 5 kap. 15 § förordningen om vuxenutbildning.

¹⁷ 3 kap. 16 § skollagen.

¹⁸ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2022:417) om betyg och prövning. Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning.

E utan mot hela betygsskalan i de delar av komvux där det finns flera godkända betygssteg¹⁹.

Inför prövning är det viktigt att den prövande får information om hur genomförandet kommer att gå till, exempelvis tid, omfattning och kostnader. Skolverket framhåller att kommuners erbjudande av prövning kan vara olika mellan gymnasieskolan och komvux. Myndigheten menar att det är rimligt att erbjudanden om prövning för elever i gymnasieskolan inte behöver ges lika ofta som erbjudanden om prövning för elever inom komvux eftersom utbildning där ska bedrivas kontinuerligt under året.²⁰ Därav kan det finnas goda skäl för gymnasieskolorna att samla prövningarna till termins- eller kurslut, vilket på samma sätt inte är tillämpligt inom komvux.

11.4 Hur vanligt är det med prövning?

Det finns ingen specifik statistik över förekomsten av prövning. Skolverket har dock publicerat en promemoria om elever och studieresultat i komvux under 2022 där ett avsnitt om prövning ingår.²¹ Där framgår att 20 900 kursdeltagare på grundläggande och gymnasial nivå inom komvux har genomgått prövning under 2022. Det är ovanligt med prövningar på grundläggande nivå. Av alla inrapporterande kursdeltagare på grundläggande nivå gjorde bara 1 procent en prövning inom kursen under 2022. Prövning var något vanligare inom komvux på gymnasial nivå, där drygt 2 procent av alla kursdeltagare som registrerats gjorde en prövning. I statistiken ska en kursdeltagare tolkas som en individ som genomgår en prövning. Det innebär att av de 20 900 kursdeltagare som är inrapporterade kan en individ ha genomgått flera prövningar och därmed varit kursdeltagare flera gånger.

Det framgår vidare att andelen kursdeltagare som genomgår prövning har ökat något jämfört med 2021. Detta innebär att den sänkta avgiften mellan 2021–2022 endast medfört en marginell ökning av antalet prövningar under dessa år. I utredningens korrespondens med Skolverket framhåller myndigheten att tillförlitligheten i uppgifterna avseende komvux är hög, men för gymnasieskolan finns det en viss

---

¹⁹ Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning, s. 53.

²⁰ Ibid.

²¹ Skolverket (2023), *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, beskrivande statistik*.

osäkerhet i uppgifterna. Uppgifter om prövning avseende gymnasieskolan har därför inte publicerats.

11.4.1 Vilka kurser är det som provas?

I den ovan nämnda rapporten anger Skolverket att de 10 vanligaste kurserna på gymnasial nivå där prövning gjordes var engelska 6, engelska 5, svenska som andraspråk 3, svenska som andraspråk 1, matematik 2b, vård- och omsorgsarbete 1, matematik 1b, matematik 3c, samhällskunskap 1b och matematik 2c.

I samtal med enskilda kommuner har utredningen tagit del av deras statistik över genomförda prövningar. Här framgår det tydligt att den övervägande majoriteten av prövningarna är på gymnasial nivå och inom utbildning som ger behörighet till högre studier. Det förekommer även prövningar inom gymnasiala yrkesämnen, främst inom vårdområdet, men i betydligt mindre omfattning.

Detta överensstämmer med de slutsatser som tidigare utredningar dragit vad gäller fördelningen av prövningar mellan olika ämnesområden.²²

11.5 Syftet med en prövning

Det kan finnas flera anledningar till att en person vill ha sina kunskaper prövade. En anledning kan vara att personen har skaffat sig kunskaper utanför skolväsendet, men vill ha kunskaperna bedömda och dokumenterade i relation till skolväsendets system. En annan anledning kan vara att personen behöver komplettera sina betyg inför en ansökan till fortsatt utbildning. De två typerna av kompletteringar av betyg som finns inför en ansökan till fortsatt utbildning är behörighetskomplettering och konkurrenskomplettering.²³

Behörighetskomplettering innebär att en person inför en ansökan kompletterar med godkänt betyg i en kurs som krävs för att uppfylla kraven för grundläggande eller särskild behörighet till en utbildning. Konkurrenskomplettering innebär att en person kompletterar ett eller flera betyg för att höja sitt meritvärde vid ansökan. Meritvärdet kan höjas både genom att den sökande efter prövning får ett högre

---

²² SOU 2010:96, *Riktiga betyg är bättre än höga betyg*, s. 147.

²³ UHR.se (2024), *Betygsurval* och avsnitt om *Betygskomplettering*, hämtad 24-01-19.

betyg i en kurs som ingår i gymnasieexamen från gymnasieskolan eller komvux (utbyteskomplettering) och genom att den sökande kompletterar sina betyg med en kurs som ger meritpoäng (meritpoängskomplettering).

11.5.1 Kritik mot möjligheten till konkurrenskomplettering

Möjligheten att genom prövning konkurrenskomplettera betyg har kritiserats vid ett antal tillfällen. Inom ramen för det så kallade VALUTA-projektet²⁴ genomfördes en prognosstudie bland personer som avslutade gymnasieskolan 1997–2000 och som sökte till läkar- och civilingenjörsutbildningar.²⁵ Syftet var bland annat att undersöka innebörden av konkurrenskomplettering. Studien visade bland annat att betygsförändringar som en följd av kompletteringar bestod av ”tomma” betygsenheter som inte svarade mot bättre resultat inom högskoleutbildningarna. I studien anges också att en möjlig kompletterande förklaring till att betygen betingar ett allt lägre prognosvärde kan vara att eleverna allt bättre lär sig att utnyttja systemets möjligheter. Exempel på detta kan vara att eleven väljer till en eller flera lätta kurser i avsikt att höja jämförelsetalet, eller en elev som har läst fördjupningskurser i ett ämne väljer att pröva för ett högre betyg i baskursen för samma ämne direkt efter avslutad gymnasieutbildning.

Frågan om konkurrenskompletteringens vara eller icke vara har också lyfts i tidigare utredningar. 2016 års Tillträdesutredning föreslog att betyg som i efterhand har kompletterats i syfte att höja meritvärdet inte längre ska få användas i urvalet till högskolan.²⁶ Skälen för detta var enligt utredningen bland annat att tidigare studier visar att betyg som i efterhand har höjts har ett sämre prognosvärde än betyg direkt från gymnasieskolan och att komplettera betygen i efterhand bidrar till en förlängd studietid. Dock skulle det finnas ett undantag när underkända betyg har höjts till ett godkänt betyg. I detta fall skulle det nya betyget räknas in i meritvärdet.

---

²⁴ Gustafsson J. (2005), *Validering av den högre utbildningens antagningssystem*.

²⁵ Cliffordson C. (2005), *De målrelaterade betygens prognosförmåga*.

²⁶ SOU 2017:20, *Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskolan*.

11.6 Prövning kan innebära stora kostnader för kommuner

Det är inte ovanligt att vuxna väljer att vid upprepade tillfällen genomgå prövning hos olika huvudmän i skilda delar av landet.²⁷ Vid samtal med kommunernas vuxenutbildning har utredningen också fått exempel på hur svagheter i systemet kan användas för att maximera möjligheterna till högre betyg, även om det nya högre betyget inte nödvändigtvis reflekterar ökade kunskaper. För kommuner som behöver hantera många prövningar kan detta innebära betydande kostnader. Enligt beräkningar från Skolverket på de faktiska kostnaderna för kommuner att genomföra prövning kan summan uppgå till 1 500–3 000 kronor i en kurs. Avgiften som kommunen som högst får ta ut täcker därmed som regel inte kommunernas egna kostnader för prövning.²⁸

För lärare kan prövningar innebära en tillfälligt ökad arbetsbelastning. Det krävs tid för planering och förberedelser och som regel gör lärare prövningen vid sidan om sitt ordinarie uppdrag. Om ett stort antal prövningar ska genomföras kan det därmed innebära en administrativ börda för läraren och vara organisatoriskt och ekonomiskt betungande för kommunen.

Det är även möjligt för en individ att inom komvux genomgå prövning i samma kurs i andra kommuner än sin hemkommun. En kommun kan inte neka en prövning med hänvisning till att den prövande har en annan hemkommun. Det försvårar ytterligare förutsättningarna för kommunerna att planera och organisera för prövningar. Samtidigt har kommuner inte rätt till interkommunal ersättning från hemkommunen för de kostnader som uppstår i samband med prövningen. Det kan i praktiken innebära att den kommun som genomför prövningen avsätter tid och resurser för personer som inte är hemmahörande i den egna kommunen, en ordning som i övrigt skiljer sig från praxis inom komvux, där det är hemkommunen eller det samverkansområde individen är hemmahörande i som har ansvar för utbildning.

---

²⁷ Skolverket (2020), *Sammanställning av regionala dialoger om vuxenutbildning 2020*.

²⁸ Skolverket (2016), *Redovisning av insatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning och lärlingsutbildning för vuxna år 2015*.

11.7 Prövning och validering

En funktion som ligger nära prövning är validering. Enligt skollagen avses med validering en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunnande oberoende av hur det förvärvats.²⁹ I dag kan inte betyg sättas som ett direkt resultat av en validering, utan valideringen måste i så fall följas av en prövning.³⁰

Valideringsdelegationen 2015–2019 angav att en validering inom vuxenutbildningen alltid ska ske gentemot uppställda kunskapsmål i kurs- och ämnesplaner för att kunna betraktas som en validering.³¹ Jämför man Valideringsdelegationens definition av validering med skollagens definition av prövning ser man att de två funktionerna ligger nära varandra.

En avgörande skillnad mellan prövning och validering är att prövning ska ske mot hela betygsskalan i en kurs (A–F), medan valideringens grundprincip är att bedöma om en individ har kunskaper som minst motsvarar uppsatta kunskapsmål för kursen. Valideringsdelegationen menar att om valideringens grundprincip översätts till de två funktionerna validering och prövning inom vuxenutbildningen så innebär det att valideringen bör intyga att elevens kunnande minst motsvarar den lägsta godtagbara kunskapsnivån, det vill säga kunskapskraven för betyget E.³² Valideringsdelegationen föreslog också att rektor efter en genomförd validering som visat att personen har tillräckliga kunskaper i en kurs för att nå upp till minst kunskapskraven för betyget E skulle kunna utfärda ett betyg utan efterföljande prövning.

Värt att notera är att kunskapskrav har bytts ut mot betygskriterier efter att Valideringsdelegationen lämnade sina förslag. Detta påverkar dock inte kärnan i Valideringsdelegationens uppfattning, att en validering ska ske gentemot fastställda mål eller kriterier i gällande betygssystem.

---

²⁹ 20 kap. 42 § skollagen.

³⁰ 20 kap. 43 § skollagen.

³¹ SOU 2019:69, *Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande*, s. 319.

³² *Ibid*, s. 329.

11.8 Utredningens utgångspunkter och förslag

Enligt direktivet ska, som tidigare nämnts, utredningen ta hänsyn till förslagen i propositionen som behandlar den så kallade ämnesbetygsreformen. Det innebär att några av utredningens förslag och bedömningar utgår från den situation som kommer att råda för utbildningar som påbörjas den 1 juli 2025 då bestämmelserna om ämnesbetyg kommer att börja tillämpas. Utredningens uppdrag är att se över ordningen för provning i komvux, gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola. Utredningens förslag är dock i första hand fokuserade på att lösa de utmaningar som finns i samband med provningar vid komvux. Provning i gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola berörs dock av förslagen kring ändring av avgiften för provning samt begränsningen i antal provningar under en viss tidsperiod för provande som inte är elever vid gymnasieskolan.

Det finns även möjlighet för elever i grundskolan och specialskolan att genomgå provning. Skolformerna ligger dock utanför utredningens uppdrag och har därför inte varit en del i utredningens arbete med de förslag som följer av detta kapitel.

Utformningen av möjligheterna till provning befinner sig i ett spänningsfält mellan individens möjligheter till ett livslångt lärande i den ena änden, och de problem som redovisats ovan i form av höga administrativa kostnader för kommunerna och en urholkning av betygs värde i samband med ansökan till vidare studier i den andra. Lärande är något som sker under hela livet och möjligheten till provning för att kunna få eller höja ett betyg ska värnas. Samtidigt ser utredningen att åtgärder behöver införas som minskar kommunernas kostnader och arbetsbelastning i samband med provningar, som kan skapa bättre organisatoriska förutsättningar att genomföra provningar och öka betygs prognosvärde inför fortsatta studier.

Utredningens uppfattning är att de problem som i dag förknippas med provning förefaller att framför allt ha anknytning till provningar som sker med syftet att konkurrenskomplettera betyg. En möjlig åtgärd hade därför kunnat vara att starkt begränsa eller stoppa möjligheterna till konkurrenskomplettering genom provning. Detta hade kunnat ske till exempel genom att koppla möjligheterna till provning till behörigheten till att delta i utbildning.³³ Detta skulle dock innebära att enskilda som faktiskt ökat sina kunskaper inom en kurs eller

---

³³ 20 kap. 20 § första stycket andra punkten skollagen.

ett ämne man redan har betyg i inte skulle kunna tillgodoräkna sig denna kunskapsökning inför ansökan till vidare studier. Samtidigt kommer förändringar inom betygssystemet som påverkar möjligheten att konkurrera komplettera på det sätt som är möjligt i dag. För utbildningar som startar efter den 1 juli 2025 kommer ämnesbetyg att sättas, där betyget i den högsta nivån avgör betyget för ämnet. Detta gör att det inte blir möjligt att ”pröva om” betyg i lägre nivåer för att påverka meritvärdet. Utredningen väljer därför att inte föreslå ett stopp för möjligheten till konkurrera komplettering helt, utan lämnar flera enskilda förslag som sammantaget leder till en avvägd förändring av dagens system för prövning.

11.8.1 Avgiften för prövning höjs till 1 000 kronor

Utredningens förslag: Avgiften för prövning inom kommunal vuxenutbildning, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola ska höjas till 1 000 kronor per prövning.

Avgiften för prövning ska erläggas i den prövandes hemkommun. I de fall prövning genomförs vid en fristående gymnasieskola ska avgiften erläggas hos den huvudmannen.

Hur mycket en huvudman får ta ut i avgift av den enskilde att genomföra en prövning regleras i förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet. Nivån på avgiften har varit 500 kronor sedan 1995. Som angetts tidigare är syftet med avgiften inte i första hand att utgöra en kostnadstäckning för huvudmannen, utan utgöra en spärr mot oönska anmälningar för prövning från elevens sida. Kommuner som utredningen har haft dialog med framför dock att det generellt är dyrt att genomföra prövning, och att det är särskilt dyrt att tillhandahålla prövning inom yrkesutbildningar.

Den som inte är elev i gymnasieskolan men vill ha betyg därifrån har rätt att genomgå prövning i alla kurser som får finnas på ett nationellt program. Om en person har deltagit i utbildning utanför skolväsendet, exempelvis en arbetsmarknadsutbildning, och vill pröva i samtliga yrkeskurser som motsvarar utbildningen inom en yrkesutbildning och för varje kurs erlägga 500 kronor, kan det bli kostsamt för individen. För kommunen som genomför prövningen kan det dock innebära betydande kostnader, exempelvis i form av lönekostnader,

lokalkostnader eller om tjänsten behöver upphandlas. Uppskattningar från Skolverket på kommunernas kostnader för provning visar att de uppgår till 1 500–3 000 kronor.³⁴ Avgiften på 500 kronor motsvarar därmed inte kommunernas kostnader.

Prövade verksamhetspoäng får inte heller inräknas i kommunens redovisning av riktade statsbidrag. Om det sker kan provningen betraktas som dubbelt finansierad om utbildningsinsatsen redan bekostats eller upphandlats av annan juridisk person.

Även om avgiften inte syftar till att fullt ut finansiera kommunens kostnader menar utredningen att eftersom avgiften inte har justerats på drygt 30 år är det motiverat att den nivå som kommunernas högst får ta ut i avgift höjs för att bättre motsvara deras kostnader. Som tidigare redovisats hade en tillfällig sänkning av dagens avgift ingen märkbar effekt på andelen anmälda provningar. Detta antyder att det avsedda avskräckande syftet med avgiften inte heller fungerar, vilket motiverar en höjning av avgiften. Avgiften får dock inte bli så hög att den skapar svårigheter för vissa grupper att pröva sina kunskaper på grund av ekonomiska förutsättningar. Om avgiften på 500 kronor omräknas till dagens penningvärde uppgår summan till 893 kronor, vilket är en förändring på 79 procent.³⁵ Utredningen bedömer att avgiften bör höjas till 1 000 kronor per provning. Bedömningen av avgiftsnivån är en avvägning mellan den enskildes möjlighet att betala avgiften och kommuners förutsättningar att få en balans i de faktiska kostnaderna att tillhandahålla provningstillfällen.

Utredningen lämnar nedan ett antal förslag som syftar till att hemkommunens överblick över provningar ska öka. Som ett led i detta menar utredningen också att avgiften för provning som huvudregel ska erläggas i den prövandes hemkommun. I de fall en provning ska genomföras hos en annan huvudman kan kommunen använda avgiften för att ersätta hela eller delar av kostnaden hos den andra huvudmannen i form av interkommunal ersättning. I de fall provningen genomförs vid en fristående gymnasieskola där den prövande inte är elev, ska avgiften erläggas hos huvudmannen för den fristående gymnasieskolan, precis som i dag.

Vidare lämnar utredningen förslag på ytterligare ändringar i förordningen om avgifter för provning inom skolväsendet. Utredningen

---

³⁴ Skolverket (2016), *Redovisning av insatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning och lärlingsutbildning för vuxna år 2015*.

³⁵ Värdet avser augusti 2023 och baserar sig på Statistiska centralbyråns (SCB) konsumentprisindex (KPI).

föreslår att begreppet kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning tas bort och ersätts av kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå. Dessutom föreslår utredningen att begreppet särskilt anordnad prövning tas bort och ersätts med prövning. Detta då prövning är det begrepp som används av huvudmän och av Skolverket.

11.8.2 Prövning ska i första hand ske inom ett primärt samverkansområde

Utredningens förslag: Rätten till prövning ska finnas kvar, men i första hand gälla för kurser, ämnen och nivåer i ämnen som anordnas inom hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet.

Om kursen, ämnet eller nivån i ämnet inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får en individ genomgå prövning hos annan huvudman. Hemkommunen ska då erlagga interkommunal ersättning till den huvudman där prövningen genomförs.

Motsvarande ska gälla för prövning av komvuxarbete.

Ansökan om prövning ska alltid skickas till hemkommunen.

Enligt 20 kap. 40 och 40 a § skollagen och 8 kap. 25 § gymnasieförordningen kan en individ begära att få genomgå prövning i alla kommuner som tillhandahåller de avsedda kurserna eller nivåerna i ämnen. Det är inte möjligt för en kommun att neka en individ prövning med hänvisning till att den prövande har en annan hemkommun. Det innebär att resurser från den kommun som genomför prövningen tas i anspråk för invånare från andra kommuner. Det kan vara ett problem för kommunen om den upplever svårigheter att genomföra prövning, exempelvis av tids- eller resursskäl. Utredningen har haft en dialog med kommuner som under vissa perioder på året upplever ett ökat tryck från individer som vill genomgå prövning, men som inte är hemmahörande i kommunen. Dessa kommuner ger uttryck för att det finns en så kallad prövningsturism. Under denna period, som bland annat sammanfaller med semestertider, får kommunerna en kraftigt ökad arbetsbelastning som kan vara en utmaning att planera och organisera för. Även andra kommuner som utredningen har haft

dialog med – och som inte upplever en prövningsturism – känner oro över både de kostnader och resurser som krävs för att genomföra prövningar.

För att ge kommuner bättre förutsättningar att organisera för provning föreslår utredningen att rätten för enskilda att få sina kunskaper prövade kvarstår, men att rätten begränsas geografiskt. I första hand ska en enskild endast ha rätt till prövning i hemkommunen eller i det primära samverkansområdet.³⁶ Om ämnet eller nivån som ska provas inte anordnas i vare sig hemkommunen eller i det primära samverkansområdet ska den enskilde kunna genomföra prövning hos annan huvudman. Det som avgöra om en nivå i ett ämne ska anses vara anordnad hos en huvudman ska utgå från den tidpunkt då den som ska göra provningen vill genomföra den. Ansökan om prövning ska alltid skickas till hemkommunen, oavsett var den genomförs.

Genom att begränsa rätten att fritt ansöka om prövning hos olika huvudmän och kanalisera ansökan om prövning via hemkommunen skapas bättre förutsättningar för både hemkommun och andra huvudmän att få överblick och kontroll över prövningarna.

Utredningen anser också att samma förfarande ska gälla prövning av komvuxarbete, det vill säga i första hand hos hemkommunen eller i det primära samverkansområdet och i andra hand hos annan huvudman.

Vid prövning hos annan huvudman ska hemkommunen betala interkommunal ersättning till den andra kommunala huvudmannen.

Utredningen bedömer att förslaget kommer leda till att det i huvudsak är hemkommunen som kommer att genomföra prövningar. I förekommande fall kommer dock hemkommunen att stå för kostnaderna för prövning som genomförs hos en annan huvudman när ämnet och nivån inte anordnas av hemkommunen.

För den som är elev i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska bestämmelserna fortsatt gälla, om att provningen sker vid den egna skolenheten i alla kurser (enligt den äldre lydelsen), ämnen, nivåer i ämnen, grundskoleämnen och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan enligt 8 kap. 24 § gymnasieförordningen.

---

³⁶ 2 kap. 2 § skollagen.

11.8.3 Rätten till prövning bör begränsas

Utredningens förslag: Det ska införas ett tak för hur många prövningstillfällen per kurs eller nivå inom ett ämne som en individ får genomföra under en viss tid. Det ska vara tillåtet med upp till två prövningstillfällen per kurs eller nivå i ett ämne under en period av sex månader. Begränsningen gäller för prövning inom kommunal vuxenutbildning samt prövning vid gymnasieskola för den som inte är elev vid skolan.

Enligt gällande lagstiftning finns det ingen begränsning i hur många prövningar per kurs eller nivå i ett ämne en individ får genomgå. För elever i gymnasieskolan är rätten styrd till att prövningen ska ske vid den egna skolenheten, men det finns inte heller här någon begränsning i hur många prövningstillfällen som får genomföras.³⁷ Det är även tillåtet att genomgå en prövning trots att individen sedan tidigare har ett godkänt betyg i kursen eller nivån i ämnet.

Det kan finnas olika skäl till att en person vill genomgå prövning, och möjligheten till prövning ska värnas. Däremot, om en elev behöver genomföra många prövningstillfällen i samma kurs eller nivå under en kort tid, antingen för ett uppnå godkänt betyg eller för att höja ett befintligt betyg, väcks frågan om resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Liksom framgår tidigare av detta kapitel kan prövningen vara en omfattande process som tar mycket tid i anspråk. För att läraren ska kunna sätta ett rättvisande och rättsäkert betyg behöver prövningen ge ett brett underlag. Särskilda förberedelser kan även krävas i vissa yrkeskurser för att den prövande på ett säkert sätt ska kunna använda avancerad utrustning för att kunna visa sina kunskaper eller för att garantera säkerheten för exempelvis kunder eller patienter.

Utredningen menar att det bör införas en begränsning i hur många gånger prövningar per kurs eller nivå i ett ämne som en individ får genomföra. Enligt skollagen är prövning en bedömning av den prövandes kunskaper, som ska resultera i ett betyg. Syftet är således att pröva individens faktiska kunskaper. För prövande som genomgår flera prövningstillfällen i samma kurs eller ämne under en kort period finns det en risk att resultatet av prövningen avgörs av en slump-

---

³⁷ Se 8 kap. 24 § gymnasieförordningen.

mässig variation eller att samma underlag för prövning används av flera huvudmän, inte nödvändigtvis de kunskaper och färdigheter som den prövande besitter vid prövningstillfället. Prövning är ingen enkel genväg till ett betyg. Den som vill genomgå prövning behöver oftast på egen hand förbereda sig inför prövningstillfället utan lektioner med lärare. Därför kan det för prövande som genomgår prövning i en kurs eller nivå i ett ämne den saknar betyg i eller har fått betyget F, många gånger vara mer fördelaktigt att gå om den delen av utbildningen.

Utredningen anser att införande av ett tak för hur många prövningstillfällen per kurs eller nivå i ett ämne som en individ får genomföra är ett bra komplement till den ovan beskrivna geografiska begränsningen av rätten till prövning. Även om det är en inskränkning av dagens möjlighet till prövning anser utredningen att möjligheten att pröva samma kurs eller nivå i ett ämne upp till två månader per sexmånadersperiod, där tidsperioden räknas från det datum personen för första gången genomgår prövning på den aktuella nivån i ämnet och sex månader framåt från detta datum, både är tillräckligt generöst och på ett realistiskt sätt svarar mot den arbetsinsats som krävs av individen för att klara en prövning.

Om denna begränsning skulle gälla endast för prövning vid komvux, finns en risk att det beskrivna problemet med prövningsturism skulle riskera att hamna inom gymnasieskolan. Av den anledningen ska motsvarande begränsning för prövningen i gymnasieskolan gälla i de fall den prövande inte är elev vid gymnasieskolan.

Genom förslaget att ansökan om prövning alltid görs hos hemkommunen skapas en förutsättning för att hemkommunen kan ha överblick över hur många gånger en individ ansöker om prövning.

11.8.4 Validering utan prövning ska kunna leda till betyget E

Utredningens förslag: En person som vid en validering har bedömts ha tillräckliga kunskaper i en kurs eller en nivå i ett ämne för att nå upp till minst betygskriterierna för betyget E ska av rektor kunna ges betyget E utan att eleven genomgår prövning.

En förutsättning för att rektor ska kunna ge betyget E efter en validering är att valideringen är genomförd av legitimerad lärare eller i samråd med legitimerad lärare enligt 3 kap. 16 § skollagen (2010:800).

Utredningens bedömning: I de fall en validering bedöms kunna leda till betyget E ska eleven informeras om de konsekvenser utfärdandet av betyget innebär för möjligheterna till högre betygssteg i samma kurs eller samma nivå inom ett ämne.

Möjligheten för rektor att utfärda betyget E utan prövning ska endast kunna ske i samband med validering och inte grundat på betyg eller intyg från studier vid folkhögskola eller studier i utlandet.

Validering är en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunnande oberoende av hur det förvärvats. Kartläggningen och bedömningen ska dock enligt Valideringsdelegationen alltid ske gentemot uppställda kunskapsmål i kurs- och ämnesplaner för att kunna betraktas som en validering. I praktiken innebär det att individens kunnande ska bedömas utifrån de betygskriterier som finns på en kurs eller nivå i ett ämne, och inte som vid en inledande kartläggning³⁸ vara av mer översiktlig karaktär för att utan begränsningar kunna överblicka tidigare förvärvat kunnande.

I dag kan en validering inte leda fram till ett betyg utan efterföljande prövning. I stället har en person som genomgått en validering få sina kunskaper dokumenterade i ett intyg.

Eftersom en validering ska genomföras med utgångspunkt i centralt innehåll och betygskriterier för ett ämne och dess nivåer finns det stora likheter mellan validering och prövning. En avgörande skill-

³⁸ 20 kap. 8 § skollagen.

nad är att en prövning ska ske mot alla betygssteg och alla nivåer i ett ämne.

Valideringsdelegationen föreslog som tidigare nämnts att rektor skulle kunna utfärda betyget E efter validering, utan efterföljande prövning, om den validerade personen hade bedömts ha tillräckliga kunskaper i en kurs för att nå upp till minst kunskapskraven för betyget E. Valideringsdelegationens förslag återfanns dock inte i den efterföljande propositionen. Utredningen har tagit del av remissvaren som rör det aktuella förslaget och kan konstatera att majoriteten av inkomna remissvar var positiva till förslaget. Ett antal remissinstanser var dock kritiska. En grund för kritiken var risken för att rektor skulle utfärda ett betyg grundat på en validering som genomförts av icke legitimerade lärare. En annan farhåga med förslaget var att en individ efter att ha fått betyget E grundat på en validering inte skulle vara behörig till samma kurs vid komvux om ett högre betyg skulle behövas, till exempel för meritvärde vid ansökan till högre studier.

Utredningen anser att det finns goda skäl för att återigen lämna förslag om att rektor ska kunna utfärda betyget E utan efterföljande prövning, grundat på resultatet av en validering. Till att börja med finns redan en motsvarande möjlighet för en rektor inom gymnasieskolan³⁹, och fram till 2002 var det också möjligt för en rektor inom komvux att utfärda betyget E utan prövning.

Enligt direktiven ska utredningen överväga om det kan införas åtgärder för att minska kommunernas kostnader och arbetsbelastning i samband med prövningar. En sådan åtgärd skulle vara att inte kräva att en validering som visar att en person har kunskaper som motsvarar betygssteget E på en nivå måste övergå i en prövning mot alla betygssteg på alla nivåer. Utredningen bedömer att en möjlighet att utfärda betyget E direkt efter en validering skulle spara avsevärda resurser för huvudmännen och dessutom ge ett bättre erkännande till individens kunnande oavsett hur dessa kunskaper tillägnats.

I dag har en person rätt att efter en validering få sina kunskaper dokumenterade i ett intyg. Utredningen är av uppfattningen att statusen för intyg efter validering är mycket osäker inom arbetslivet. Valideringsdelegationen visade också på att efterfrågan på intyg är låg, både bland elever och arbetsgivare. Vidare finns det också arbetsgivare som kräver betyg för anställning. Av den anledningen anser

---

³⁹ 8 kap. 27 § gymnasieförordningen.

utredningen att möjligheten att utfärda betyget E grundat på resultatet av en validering har en stor betydelse för kompetensförsörjningen.

Utredningen är av uppfattningen att många individer, bland annat yrkesverksamma som vill kompetensväxla, inte i första hand strävar efter höga betyg, utan efter att få det kompetensbevis som betyget utgör. För personer som har skaffat sig ett kunnande till exempel genom arbetslivserfarenhet, kan en validering som leder fram till ett godkänt betyg vara ett mycket bra alternativ.

Validering har varit föremål för flera utredningar, och nämns ofta som en mycket viktig åtgärd inom arbetet med kompetensförsörjningen. Samtidigt är det en återkommande fråga hur användningen av validering kan utvecklas ytterligare. Utredningen anser att möjligheten att låta en validering utgöra grunden för ett godkänt betyg förtydligar valideringens roll och höjer dess status.

Utredningen vill dock peka på några viktiga förutsättningar för att förslaget ska bli framgångsrikt. Den första är att valideringar hos huvudmannen faktiskt är en strukturerad process och sker mot uppställda betygskriterier och centrala mål för olika nivåer i ett ämne. För att säkerställa detta ska det endast kunna vara valideringar som genomförts av legitimerad lärare, eller av annan lärare i samråd med legitimerad lärare som ska kunna utgöra grunden för rektor att utfärda betyget E efter validering. Här ska samma principer som vid betygssättning tillämpas.⁴⁰ Huvudmannen måste även säkerställa att det inte sker en sammanblandning mellan inledande kartläggning, validering och prövning.

Vidare kommer det behövas insatser från studie- och yrkesvägledare i samband med valideringen. I de fall en individ får betyget E efter en validering stängs möjligheterna till fortsatta studier mot högre betyg på den aktuella nivån. Det måste därför göras tydligt för individen att det i förekommande fall finns ett val mellan att få ett betyg E på en viss nivå direkt efter en validering, eller att inte ta det betyget, utan att fortsätta studierna mot ett högre betyg/högre nivå, alternativt att göra en prövning. I och med införandet av ämnesbetyg kommer dock några av de negativa effekterna som remissinstanserna till Valideringsdelegationens förslag lyfte försvinna. I systemet med kursbetyg påverkade ett E på kursen direkt meritvärdet för personen. I systemet med ämnesbetyg kan en person som fått betyget E på en

---

⁴⁰ 13 kap. 16 § skollagen.

nivå i ett ämne både välja att studera på en eller flera högre nivåer i ämnet eller att göra en prövning, för att på så sätt höja betyget i ämnet.

Valideringsdelegationen föreslog som nämnt ovan också att rektor skulle kunna utfärda betyget E baserat på betyg eller intyg från studier vid folkhögskola eller studier i utlandet. Utredningen delar dock inte Valideringsdelegationens uppfattning i denna fråga, och föreslår inte att rektor ska kunna utfärda betyget E på dessa grunder.

När det gäller intyg från folkhögskola så är utredningen medveten om att folkhögskolans motsvarandebedömning uppfyller betygsriterierna för godkänt inom ämnen som ger grundläggande behörighet till högre studier. Samtidigt är syftet med motsvarandebedömningen att utgöra en möjlighet till alternativa vägar till högre utbildning. För detta ändamål finns en särskild urvalsgrupp vid ansökan till högskolan för personer med grundläggande behörighet från folkhögskola. Om personer med intyg från folkhögskola gavs en möjlighet att automatiskt få ett kompletterande betyg från komvux skulle det innebära en möjlighet att konkurrera i två urvalsgrupper samtidigt. Samma möjlighet skulle inte omvänt ges till personer med betyg från gymnasieskolan eller komvux, vilket skulle leda till en orättvis situation vid antagningen till högre utbildning.

I fråga om personer med intyg eller betyg från studier i utlandet skulle en sådan möjlighet riskera att leda till mycket svåra bedömningar av innehåll och nivåer i utländska utbildningar, inte minst om det skulle förväntas av rektor att göra dessa bedömningar. Här ser utredningen en stor risk för både en administrativ belastning och ökad rättsosäkerhet.

Även om utredningen inte anser att betyg eller intyg från studier vid folkhögskola eller i utlandet direkt ska kunna ligga till grund för ett betyg finns det inga hinder att en person med dessa kunskaper ansöker om en prövning för att på det sättet få sina kunskaper bedömda. Utredningen menar därför att det sammantaget inte finns skäl för att lämna ett förslag med innebörden att betyg eller intyg från studier vid folkhögskola eller i utlandet ska kunna ligga till grund för ett utfärdande av betyg E.

12 Uppföljning och utvärdering

12.1 En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas

Utredningens förslag: En kommitté i form av en delegation inrättas med uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Delegationen ska följa upp och utvärdera den beslutade pilotverksamheten med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå. Delegationen ska även verka för att kommande och planerade reformer när det gäller gymnasial yrkesutbildning för vuxna bidrar till en förbättrad kompetensförsörjning och att utbildningen håller en hög kvalitet. Delegationen ska vara ett rådgivande organ till regeringen i frågor om yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna.

Delegationen ska bestå av företrädare för berörda aktörer, till exempel huvudmän, myndigheter, organisationer som verkar inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadens parter. Delegationen ska ha ett sekretariat.

Delegationen ska verka under åren 2025–2028.

I detta betänkande föreslås flera reformer som kommer att innebära både stora och små förändringar i den gymnasiala yrkesutbildningen för vuxna. Förslagen innefattar en reformerad lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux), ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkesvux), en ny yrkesskola för vuxna och förtydligande bestämmelser om stöd i komvux.

Till de föreslagna reformerna ska läggas redan beslutade reformer, som planering och dimensionering av komvux och gymnasieskolan samt skyldigheten för kommuner att erbjuda inledande kartläggning och validering i komvux. Dessutom har regeringen initierat

en pilotverksamhet med yrkesutbildning på gymnasial nivå som ska inledas under 2024.

Även om reformerna syftar till en bättre fungerande gymnasial yrkesutbildning för vuxna, innebär de en utmaning, för kommuner, arbetslivet och arbetsmarknadens parter och för statliga myndigheter. Samtidigt är en lyckad implementering avgörande för att reformerna ska bli framgångsrika.

Utredningen har under många möten med bland annat kommuner noterat att prioriteringar och urval till utbildningar i komvux ofta uppfattas som svåra att göra av huvudmännen. Det handlar både om svårigheter att tolka bestämmelserna om prioritering och urval men även om praktiska svårigheter vid tillämpningen av bestämmelserna. Dagens bestämmelser om prioritering och urval är relativt nya, från 2021, och det kan därför handla om att huvudmännen inom komvux behöver mer kunskap om hur bestämmelserna ska tolkas och tillämpas. Det kan dock även handla om att bestämmelserna är svåra att tillämpa i praktiken.

Utredningen anser att ett väl fungerande urval av sökande till en utbildning både hänger samman med prövningen av sökandes behörighet vad gäller förutsättningarna att tillgodogöra sig utbildningen och att den sökande får vägledning inför sitt studieval. Om alla delar i ansöknings- och antagningskedjan fungerar väl, är sannolikheten större att de sökande är väl förberedda inför utbildningen, vilket i sin tur sannolikt ger bättre genomströmning och färre avbrott från utbildningen. Utredningen anser inte att en översyn av hela ansöknings- och antagningskedjan ingår i utredningens uppdrag, men anser ändå att frågan är så angelägen att den behöver ses över. Utredningen föreslår därför att delegationen närmare ska se över hur processen från ansökan till antagning fungerar i komvux, och vid behov lägga förslag om hur den kan fungera bättre. I en sådan översyn bör även de förslag som utredningen lagt fram, om urval till såväl lärlingsutbildning som vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov, utvärderas.

För individer kan inrättandet av en ny yrkesskola innebära att utbildningsmöjligheterna för vuxna blir svårare att överblicka. De nya urvalsreglerna för lärlingsutbildning inom komvux och yrkesskolan kan också bidra till att tillgången till delar av vuxenutbildning försämras för grupper som i dag prioriteras. Det kan därför finnas skäl att följa upp hur väl vuxna känner till och har tillgång till olika yrkesutbildningar.

Utredningen bedömer att det mest ändamålsenliga är att uppföljning och utvärdering sker samlat för alla reformer – både de som utredningen föreslår men även tidigare beslutade reformer, som bland annat pilotverksamheten med yrkesutbildning på gymnasial nivå som Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ansvarar för och dimensioneringsreformen. Reformerna är tänkta att tillsammans verka för en bättre fungerande yrkesutbildning för vuxna, och då är det även rimligt att de följs upp och utvärderas samlat. Det är också viktigt att detta sker i samverkan med berörda aktörer, främst kommuner, arbetslivet inklusive arbetsmarknadens parter, organisationer inom vuxenutbildningen och myndigheter.

Utredningen föreslår därför att det inrättas en kommitté i form av en delegation med uppdrag att följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Delegationen bör även tillsammans med berörda myndigheter verka för implementering av reformerna. Uppdraget bör även inbegripa yrkesutbildning inom komvux som anpassad utbildning. Arbetet bör ske i samverkan med andra aktörer, i första hand ansvariga statliga myndigheter. Ett övergripande syfte med delegationen bör vara att verka för att kommande och nyligen genomförda reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna bidrar till en förbättrad kompetensförsörjning. Delegationen bör bland annat även få i uppgift att

- särskilt följa upp och utvärdera pilotverksamheten med yrkesutbildning på gymnasial nivå, och – utifrån erfarenheterna av pilotverksamheten – vid behov föreslå förändringar i den föreslagna yrkesskolan,
- följa upp och utvärdera övriga reformer inom yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå,
- bidra till implementeringen av de nya reformerna inom yrkesutbildning för vuxna,
- främja dialog och samverkan mellan kommunala huvudmän, utbildningsanordnare och arbetsliv på lokal och regional nivå,
- följa upp hur sammanhållna yrkesutbildningar används och fungerar inom komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå,

- följa upp hur väl vuxna känner till och har tillgång till olika yrkesutbildningar,
- identifiera hinder och andra problem, till exempel brister i samverkan mellan kommuner och arbetsliv, i gränsytorna mellan de olika yrkesutbildningarna för vuxna,
- se över hela kedjan från ansökan till antagning, inklusive behörighetsprövning och prioriterings- och urvalsbestämmelserna,
- vid behov föreslå förbättringar inom ansöknings- och antagningskedjan så att sökande som antas till utbildning är bättre förberedda för utbildningen, och
- vara ett rådgivande organ till regeringen i frågor om yrkesutbildning på gymnasial nivå, till exempel genom att påtala eventuella behov av åtgärder från regeringens sida.

Utöver detta kan regeringen överväga om delegationens arbete även bör omfatta reformer inom yrkesutbildningen i gymnasieskolan.

När det gäller delegationens sammansättning bör den i första hand bestå av företrädare för huvudmän, myndigheter, organisationer som verkar inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadens parter. Regeringen bör även överväga att knyta en referensgrupp med företrädare för olika politiska partier till delegationen liksom en referensgrupp bestående av de relevanta myndigheter och organisationer som inte kan beredas plats i delegationen. Delegationen bör ha ett sekretariat.

Delegationen bör få verka under reformernas första år, förslagsvis cirka fyra år från 2025. Pilotverksamheten är tänkt att inledas under andra halvan 2024 och bör ha kommit i gång ordentligt under 2025, som därmed kan vara ett lämpligt startår. De reformer som utredningen föreslår ska enligt utredningens förslag inledas 2026. Andra reformer, som till exempel dimensioneringsreformen, kommer att inledas innan delegationen inleder sitt arbete.

Utredningen har som ett alternativt förslag övervägt om en eller flera myndigheter bör ges i uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera reformer inom yrkesutbildningen för vuxna. De reformer som föreslås är dock både så stora och omfattande att utredningen bedömer att det behövs ett större grepp. Därför är en delegation den bästa lösningen. Utredningen bedömer även att det är en fördel om uppföljning och utvärdering inte enbart görs av de ansvariga myndig-

heterna själva, i första hand Statens skolverk och MYH, utan av en fristående aktör. Företrädare för dessa myndigheter kan dock ingå i delegationen. Genom att inrätta en delegation kan implementering, uppföljning och utvärdering dessutom göras samlat för alla reformer, snarare än att varje reform följs upp separat. Eftersom samtliga reformer i stor utsträckning har samma övergripande mål: en förbättrad kompetensförsörjning till arbetslivet, kan en samlad implementering, uppföljning och utvärdering vara en fördel. Detta inte minst då den kan belysa eventuella problem när det gäller gränsytan och eventuella överlappningar mellan de olika utbildningarna.

Delegationen bör regelbundet, förslagsvis varje år, redovisa sitt arbete och vid behov lägga författningsförslag och andra förslag när det gäller yrkesutbildning för vuxna.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

13.1 Ikraftträdande av förslagen om yrkesskola

Utredningens förslag: Den föreslagna lagen och förordningen om yrkesskolan ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026.

Den föreslagna förordningen om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026.

Utredningen föreslår även följdändringar i ett antal förordningar. De föreslagna ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 och ska tillämpas från samma datum. Detta gäller ändringarna som föreslås i förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans överklagandenämnd, förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program, studiestödsförordningen (2000:655), förordningen (2007:991) med instruktion för Överklagandenämnden för högskolan, förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan, förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan, förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande och högskoleförordningen (1993:100).

Den föreslagna lagen och förordningen om yrkesskolan bör träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026. Ikraftträdandet bör ske innan bestämmelserna för första gången ska tillämpas för att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) med stöd av lagen ska kunna

fatta beslut om ansökningar om godkännande av utbildningar från utbildningsanordnare och om statligt stöd för sådana utbildningar. I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen en ny pilotverksamhet med yrkesutbildning för vuxna som ska utgå från yrkeshögskolemodellen.¹ Pilotverksamheten ska enligt förslaget ha ett liknande upplägg som utredningens förslag om yrkesskola och kommer sannolikt till stor del erbjuda samma typer av utbildningar. Pilotverksamheten ska enligt regeringens förslag pågå från 2024 till och med 2026. Lagen och förordningen om yrkesskolan bör enligt utredningens förslag träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026. Det skulle innebära att den nya yrkesskolan och pilotverksamheten överlappar under pilotverksamhetens sista år.

Utredningen bedömer att en sådan överlappning vore lämplig. Detta för att det inte ska uppstå ett glapp mellan de utbildningar som bedrivs i de båda utbildningsformerna. Utredningen utgår från att utbildningarna i pilotverksamheten i de flesta fall kommer att vara minst ett år men sällan eller aldrig kortare än sex månader. Det innebär att utrymmet för att starta nya utbildningar i pilotverksamheten under 2026 kommer att vara mycket litet. För att det inte ska uppstå ett utbildningsglapp under 2026 är det därför lämpligt att yrkesskolan startar under det året.

För att möjliggöra uppdragsutbildningar inom yrkesskolan bör även den föreslagna förordningen om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning träda i kraft vid samma tidpunkt som regleringen om yrkesskolan. Detta för att förordningen ska kunna tillämpas på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026. De följdändringar som utredningen bedömer är nödvändiga att genomföra, i ett antal ändringsförfattningar, bör även träda i kraft den 1 januari 2026.

---

¹ Prop. 2023/24:1, *Budgetpropositionen för 2024*, Utgiftsområde 16, avsnitt 4.5.3.

13.2 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen

Utredningens förslag: Förslaget om ändringar i skollagen (2010:800) gällande bestämmelser avseende specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslagen om införandet av bestämmelser om lärlingsutbildning i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslagen om ändringar i skollagen vid mottagande och antagning av sökande samt rätt till fullföljande av utbildning till sammanhållna yrkesutbildningar ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslaget om ny bestämmelse i skollagen för utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Detsamma gäller förslaget om ändringar i bestämmelserna om prövning samt de nya bestämmelserna om möjlighet för rektor att besluta om betyget E efter validering i skollagen.

Förslaget om ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändring i skollagen (2010:800) ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

De ändringar i skollagen som i övrigt föranleds av utredningens förslag ska också träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

De förslagna bestämmelserna i skollagen (2010:800) bör träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum. Utredningen bedömer att det är lämpligt att ändringarna i skollagen genomförs vid samma tidpunkt. Ändringarna är angelägna att genomföra, inte minst för att förbättra kompetensförsörjningen.

Den reglering som föreslås gällande sammanhållna yrkesutbildningar skulle visserligen vara lämplig att införa tidigare, med ett ikraftträdande den 1 januari eller 1 juli 2025. Detta för att harmoniera med redan beslutade förändringar i skolförfattningarna avseende bestämmelser om sammanhållna yrkesutbildningar. Utredningen bedömer dock att det skulle innebära en för snäv tidsram för att möjliggöra

ändringarna i skollagen och de följdändringar som behövs i anslutande förordningar. Utredningen föreslår därmed att även att dessa bestämmelser ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum. Detta då det behövs tid för Regeringskansliet att bereda förslagen och för de berörda skolmyndigheterna att förbereda inför de nya reformerna. De förberedelser som behövs inkluderar informationsinsatser till elever och huvudmän inom vuxenutbildningen, stöd- och informationsmaterial från berörda myndigheter, i första hand Statens skolverk (Skolverket).

Enligt utredningens förslag ska regleringen om lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux) flyttas från förordningen (2016:937) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning till skollagen och i vissa delar till förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Förslagen innebär bland annat en ny bestämmelse om att avtal om lärlingsutbildning ska slutas mellan huvudmannen och arbetsplatsen samt ett utökat krav på innehållet i ett utbildningskontrakt. Vidare innebär förslaget nya urvalsregler i förordningen om vuxenutbildning och en möjlighet för arbetsgivare att välja ut lärlingar inför i skollagen. Utredningen bedömer att ett ikraftträdande den 1 januari 2026 ger berörda skolmyndigheter, kommuner och arbetsgivare möjlighet till förberedelse inför regleringens införande utan att tidpunkten sätts för långt fram i tiden.

Gällande den ändrade regleringen för genomförande av prövning har utredningen tagit övergångsbestämmelserna i propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*² i beaktande. Dessa övergångsbestämmelser innebär att den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå eller komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 ska få genomgå prövning inom komvux enligt bestämmelserna i 20 kap. 40 § skollagen i den äldre lydelsen.³ En sådan prövning ska få göras senast den 30 juni 2030 hos en huvudman som erbjuder utbildning på en nivå som motsvarar den kurs som prövningen gäller. För att det ska vara tydligt hur utredningens förslag förhåller sig till dessa elever föreslås en ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändringar i skollagen. Detta så att det blir tydligt att de föreslagna ändringarna för

---

² Prop. 2021/22:36, *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*.

³ Lydelse enligt SFS 2022:1317.

genomförande av provning även ska tillämpas på den som får genomgå provning i kurser enligt äldre bestämmelse.

13.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ny statsbidragsförordning

Utredningens förslag: Den föreslagna förordningen om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026.

Genom förordningen upphävs förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att den upphävda förordningen fortfarande ska tillämpas för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

Det ska även införas en övergångsbestämmelse som innebär att statsbidrag även får lämnas för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå som bedrivs enligt äldre bestämmelser om kurser, om en elev har påbörjat en kurs eller en sammanhållen yrkesutbildning före den 1 juli 2025 och äldre bestämmelser gäller för utbildningen. I sådant fall ska det som anges i förordningen om ämnen och nivåer i ämnen även gälla för sådana kurser.

Enligt övergångsbestämmelserna ska statsbidrag för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 dock efter den 30 juni 2030 endast lämnas enligt bestämmelserna i förordningen.

Genom förordningen upphävs förordningen (2023:603) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner. Den upphävda förordningen ska enligt övergångsbestämmelser fortfarande gälla för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

Den föreslagna förordningen om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkesvux) bör träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026. Det föreslagna datumet för ikraftträdande bedöms vara

nödvändigt för att ansökningarna om statsbidrag för yrkesvux ska kunna anpassas till de nya bestämmelserna.

Tillämpningen av den nya statsbidragsförordningen och tillämpningen av ändringarna i skollagen gällande lärling måste samordnas och därför föreslås att bestämmelserna i skollagen ska träda i kraft och börja tillämpas vid samma tidpunkt som den föreslagna nya förordningen ska börja tillämpas för statsbidraget. Detta innebär att den i statsbidragsförordningen införda regleringen om statsbidrag vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov även kan börja tillämpas från den 1 januari 2026.

Utredningen har övervägt om besluten om grundbidrag inom statsbidrag för yrkesvux bör samordnas med de regionala planeringsunderlagen som Skolverket ska ta fram var tredje år. Planeringsunderlagen ska användas av huvudmän för att kunna göra en kontinuerlig anpassning av utbudet av gymnasial utbildning inom både komvux och gymnasieskolan. Detta så att det överensstämmer både med elevernas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Samordningen skulle kunna ske genom att skjuta på ikraftträdandet av den nya statsbidragsförordningen ett år.

Utredningen ser dock inget skäl till att senarelägga ikraftträdandetiden. Grundbidraget ska enligt utredningens förslag räknas upp automatiskt var tredje år och fördelas mellan kommunerna utifrån den vuxna befolkningens storlek. Varken storleken på eller fördelningen av grundbidraget kommer därmed att påverkas av innehållet i de regionala planeringsunderlagen. Däremot kommer planeringsunderlagen att vara relevanta för fördelningen av tilläggsbidraget inom statsbidraget för yrkesvux. Dessa ska dock enligt förslaget beslutas för ett år i taget. Någon samordning behövs därför inte.

Genom förordningen upphävs förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Den upphävda förordningen ska enligt övergångsbestämmelsen fortfarande gälla för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

Utredningen bedömer att det även behövs ytterligare övergångsbestämmelser. Statsbidrag ska även få lämnas för yrkesutbildning inom komvux på gymnasial nivå eller komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå som bedrivs enligt äldre bestämmelser om kurser, om en elev har påbörjat en kurs eller en sammanhållen yrkesutbildning före den 1 juli 2025 och äldre bestämmelser gäller för ut-

bildningen. I sådant fall ska det som anges i förordningen om ämnen och nivåer i ämnen även gälla för sådana kurser.⁴

Enligt övergångsbestämmelserna ska statsbidrag för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 dock efter den 30 juni 2030 endast lämnas enligt bestämmelserna i förordningen om statsbidrag för yrkesvux. Efter detta datum är det således endast möjligt att erhålla statsbidrag för ämnen och nivåer i ämnen. Det ska dock även efter detta datum vara möjligt att få statsbidrag för vissa i förordningen angivna kurser. Detta då det enligt den föreslagna förordningen om statsbidrag för yrkesvux även fortsatt ska vara möjligt att kombinera svenska som andraspråk på grundläggande nivå och stödjande insatser på sådant sätt som anges i förordningen.

Genom förordningen upphävs dessutom, i en övergångsbestämmelse, förordningen (2023:603) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner. Den upphävda förordningen gäller fortfarande för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

13.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ändringar i övriga lagar och förordningar

Utredningens förslag: Övriga lagförslag ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum. Detta gäller föreslagna ändringar i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Utredningen föreslår även ändringar i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Ändringarna rör i huvudsak urval till lärlingsutbildning, lärlingsråd, innehåll i utdraget ur betygskatalogen, examensbevis, komvuxbevis och om intyg om en elev avbryter den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen. Ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från datum.

Utredningen föreslår att det även ska införas bestämmelser om en allmän examen i förordningen om vuxenutbildning. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. I övergångsbestäm-

⁴ Se även punkten 11 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning i lydelse enligt SFS 2023:655. Skolverket får enligt övergångsbestämmelserna i nämnda punkt meddela föreskrifter om i vilka fall kurser enligt de ämnesplaner som gäller för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025, motsvaras av nivåer i ämnen enligt ämnesplaner som gäller för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

melserna ska anges att en sådan allmän examen får, utöver betyg i ämnen, innehålla betyg som satts på kurser enligt de ämnesplaner som gäller utbildning som påbörjats före utgången av juni 2025. På samma sätt som för en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen får inte en sådan examen innehålla nivåer och kurser som motsvarar varandra. Statens skolverk bör, enligt övergångsbestämmelser, få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en sådan examen.

Förslaget om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039) och ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2023:654) om ändring i gymnasieförordningen ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Förslaget om ändringar i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet ska träda i kraft den 1 januari 2026. Det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att 1 § i den äldre lydelsen får tillämpas till senast den 30 juni 2030. Vid provning inom kommunal vuxenutbildning är det då den prövandes hemkommun som får ta ut avgiften av den prövande.

Utredningen bedömer att det behöver göras tillägg och ändringar i ett antal lagar och förordningar, som följd av den föreslagna lagen och förordningen om yrkesskolan, men även på grund av att vissa bestämmelser från förordningen statsbidrag om regional yrkesinriktad vuxenutbildning flyttas till skollagen respektive förordningen om vuxenutbildningen. De föreslagna bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från samma datum.

Utredningen bedömer att även dessa ändringar är angelägna att genomföra, inte minst för att förbättra kompetensförsörjningen, men även för att bestämmelserna bör kunna börja tillämpas vid samma tidpunkt. Samtidigt behövs tid för Regeringskansliet att bereda förslagen och för de berörda skolmyndigheterna att förbereda inför de nya reformerna. De förberedelser som behövs inkluderar informationsinsatser till elever och huvudmän inom vuxenutbildningen, stöd- och informationsmaterial från berörda myndigheter, i första hand Skolverket.

Utredningen föreslår att arbetsgivare ska kunna anställa lärlingar inom komvux genom en lärlingsanställning. Detta genom att lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning ändras så att även vuxna elever i komvux omfattas. Utredningen bedömer även att arbets-

marknadens parter bör ingå en principöverenskommelse om villkoren för gymnasiala lärlingsanställningar. En sådan överenskommelse kan i sin tur innebära att lagen om gymnasial lärlingsanställning kan behöva ändras. Det skulle dock vara en fördel om alla ändringar i skollagen kan träda i kraft samtidigt den 1 januari 2026. Om arbetsmarknadens parter kan nå en överenskommelse under 2024, bör detta vara möjligt även om det skulle innebära behov av ytterligare lagändringar.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om en allmän examen i komvux ska träda i kraft den 1 januari 2026. Dessa förslag innebär bland annat att utbildning från yrkesskolan kan tillgodoräknas i en examen från komvux. Vid den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande kommer elever att studera inom komvux i det ämnesutformade systemet men det kan även finnas personer som tidigare har fått kursbetyg inom gymnasieskolan eller komvux, då de kan ha fått både kurs- och ämnesbetyg under sin studietid. För att inte heller dessa elevers möjligheter att slutföra eller komplettera sin utbildning ska minska bör även den allmänna gymnasieexamen, i likhet med vad som kommer att gälla för yrkes- och högskoleförberedande gymnasieexamen från komvux, kunna innehålla både kurs- och ämnesbetyg. Utredningen bedömer därmed att det i en övergångsbestämmelse till förordningen om vuxenutbildning ska anges att en allmän examen får, utöver betyg i ämnen, innehålla betyg som satts på kurser enligt de ämnesplaner som gäller utbildning som påbörjats före utgången av juni 2025. På samma sätt som för en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen får inte en sådan examen innehålla nivåer och kurser som motsvarar varandra. Skolverket bör få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en sådan examen.

Förslaget om ändringar i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet ska träda i kraft vid samma tidpunkt som förslagen om ändringar i skollagen gällande provning. Det föreslås en övergångsbestämmelse som innebär att för den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå eller komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 får bestämmelsen i 1 § i den äldre lydelsen tillämpas fram till senast den 30 juni 2030. Vid provning som genomförs inom komvux är det då den prövandes hemkommun som får ta ut en avgift av den som vill genomgå provning. För att det ska vara tydligt hur utredningens förslag förhåller sig till de elever som enligt tidigare övergångsbestämmelser har rätt att genomgå provning

i kurser föreslås en ändring i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordning om ändring i förordningen (2023:654) om ändringar i gymnasieförordningen. Detta så att det blir tydligt att de förslagna ändringarna för genomförande av prövning även ska tillämpas på den som får genomgå prövning i kurser enligt äldre bestämmelser.

14 Konsekvenser

I detta avsnitt redogör utredningen för konsekvenserna av utredningens förslag. Vilka konsekvenser som ska utredas framgår av kommittéförordningen (1998:1474), av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning och av utredningens direktiv.

Av 14–15 a §§ kommittéförordningen framgår att en utredning ska redovisa vilka konsekvenser förslagen i betänkandet får för kostnader eller intäkter för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner ska utredningen föreslå en finansiering. Om förslagen har betydelse för den kommunala självstyrelsen, ska konsekvenserna i det avseendet beskrivas. Det samma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Av 6–7 §§ i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning anges att det ska framgå av konsekvensutredningen vilka alternativa lösningar som finns samt vad konsekvenserna blir om inga åtgärder vidtas. Där anges vidare att det ska framgå vem eller vilka som berörs av regleringen och om regleringen överensstämmer med EUrätten.

Av utredningens direktiv (dir. 2022:84) framgår att utredningens förslag ska analyseras utifrån det nationella jämställdhetspolitiska målet där ett delmål är jämställd utbildning. Utredaren ska vidare redovisa konsekvenserna av förslagen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare ska utredningen redogöra för konsekvenser i förhållande till EU:s dataskyddsförordning.

Det finns därmed en konsekvensbedömning, en så kallad integritetsanalys, av förslagets konsekvenser för dataskydd när detta är relevant.

Utredningen har analyserat konsekvenserna av förslagen utifrån de ovan angivna perspektiven. Utredningen lämnar dock ett stort antal förslag inom ett flertal områden, och har för tydlighetens skull valt att nedan enbart redovisa konsekvensanalyser inom de områden utredningen bedömer att lämnade förslag får konsekvenser. I de fall något konsekvensperspektiv inte finns angivet under ett visst förslagsområde beror det på att utredningen bedömer att de lämnade förslagen inte har några konsekvenser ur det perspektivet.

14.1 Konsekvenser av förslagen om en ny yrkesskola

14.1.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Svensk arbetsmarknad behöver fler personer som har yrkeskompetens motsvarande gymnasial nivå eller kvalifikationer motsvarande SeQF-nivå 4 enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande. I dag erbjuds yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna främst inom kommunal vuxenutbildning (komvux). När det gäller komvux på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras. Detta innebär att personer som redan har en gymnasieexamen eller ett arbete inte alltid ges möjlighet att läsa en yrkesutbildning inom komvux.

Arbetsmarknadens parter anser att dimensioneringen och utbudet av gymnasial yrkesutbildning inte i tillräcklig utsträckning matchas mot kompetensbehovet. De önskar också få ett större inflytande över utbildningsinnehållet.¹

Andelen ungdomar som väljer yrkesprogram på gymnasiet är inte tillräckligt hög för att motsvara behovet av arbetskraft. Enligt Svenskt Näringslivs senaste rekryteringsenkät, är det från yrkesutbildningar på gymnasial nivå som svenska företag uppger att de helst vill rekrytera medarbetare. Om inte utbudet motsvarar efterfrågan inom flera branscher, riskerar tillväxten i svenska företag att hämmas.

Utredningen föreslår att det ska inrättas en ny utbildningsform för vuxna på gymnasial nivå. Utbildningsformen föreslås kallas yrkes-

---

¹ LO och Svenskt Näringsliv (2021), *Därför måste vi satsa på yrkesutbildning*.

skola. Syftet med den nya utbildningsformen är att öka och bredda utbudet av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna. Utbildningarna ska svara mot arbetslivets kompetensbehov. Arbetslivet ska ges inflytande över utbud och utbildningsinnehåll. Yrkesskolan ska vara ett komplement till befintliga gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna.

Ett nytt offentligt omställningsstudiestöd infördes 2022 i syfte att stärka arbetstagares ställning på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestödet gör det möjligt för människor att välja att satsa på omställning eller kompetensutveckling. Stödet får lämnas för utbildning som kan antas stärka individens framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. De förbättrade möjligheterna att studera väntas ge en ökad efterfrågan på många utbildningar för vuxna, inte minst yrkesinriktade utbildningar. En tänkbar målgrupp för den nya yrkesskolan skulle kunna vara personer som vill karriärväxla eller behöver ställa om för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Även individer som inte får tillgång till efterfrågad yrkesutbildning via sin hemkommun kan vara en målgrupp. Till viss del kan målgrupperna för yrkesskolan och komvux vara överlappande.

14.1.2 Alternativa förslag

Ett alternativ till en ny utbildningsform är att komvux ges bättre förutsättningar att bedriva yrkesutbildningar för vuxna inom de branscher där utbudet är inte är tillräckligt eller helt saknas. Komvux skulle då även behöva ha möjlighet att riksrekrytera studerande och ges möjlighet till en mer långsiktig finansiering. Om arbetslivet skulle ges möjlighet att utöva inflytande över utbud och utbildningsinnehåll på samma sätt som föreslås i yrkesskolan, skulle det krävas förändringar i det regelverk som omgärdar komvux.

I enlighet med önskemål från arbetsmarknadens parter skulle det också krävas ett reellt ökat inflytande på kursinnehållet i en utbildning och också möjlighet till snabb anpassning av innehållet utifrån arbetslivets behov. Utredningens uppdrag i tilläggsdirektivet innebär dock att det ska skapas en ny utbildningsform som följer samma modell som yrkeshögskolan. Utifrån det uppdrag som utredningen har, och de förutsättningar som det innebär, bedömer utredningen alltså att flera av huvuddragen i utredningens förslag om en ny yrkes-

skola är givna på förhand. Liksom utredningen argumenterar för i kapitlet om yrkesskola, är dock förslaget om en statligt finansierad yrkesskola i många avseenden ett bättre alternativ än om motsvarande utbildning skulle erbjudas inom komvux.

När det gäller förslaget om en ny allmän examen i komvux, där bland annat betyg från yrkesskolan ska kunna ingå, har utredningen övervägt en alternativ lösning som finns redovisad i kapitlet om yrkesskola.

14.1.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

Etableringen av en ny, statligt finansierad yrkesskola kommer att innebära nya kostnader, både för utbildningsplatser och studiestöd. En utbildningsplats beräknas i genomsnitt kosta 70 000 kronor per år, exklusive medfinansiering från berört arbetsliv samt 71 000 kronor i studiestöd. Detta medför sammanlagt 141 000 kronor per plats och år i kostnader. Utredningen föreslår att yrkesskolan ska omfatta 1 700 platser det första året (2026), 2 500 platser 2027 och 3 000 platser 2028. Detta innebär en kostnad för staten på 240 miljoner kronor 2026, 353 miljoner kronor 2027 och 423 miljoner kronor 2028.

Utredningen föreslår att finansieringen för yrkesskolan tas från andra statligt finansierade utbildningar för vuxna, i första hand det statliga stödet till yrkesutbildningar på gymnasial nivå (så kallat yrkesvux), men även från yrkeshögskolan och universitet och högskolor. Den nya utbildningsformen kan både förväntas locka personer som annars inte skulle ha studerat, men även dem som annars skulle studerat inom en annan skol- eller utbildningsform för vuxna. Detta gäller bland andra sökande som annars skulle ha studerat inom en yrkesutbildning inom komvux. Vid urval till yrkesskolan kommer dock sökande med goda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen att prioriteras. Detta kommer sannolikt att innebära att sökande med grundläggande behörighet till universitet, högskola och yrkeshögskola antas till utbildningen – en kategori som i hög grad annars skulle ha sökt sig till eftergymnasial utbildning. Detta innebär i sin tur ett minskat söktryck till universitet, högskola och yrkeshögskola, vilket gör det rimligt att resurser överförs från dessa utbildningsformer till yrkesskolan.

Utredningen föreslår därför att yrkesskolan finansieras genom att anslaget till utbildning inom yrkesvux, yrkeshögskolan och hög-

skolor och universitet minskas med motsvarande belopp som yrkesskolan kostar. Hälften av summan bör tas från yrkesvux och en fjärdedel från yrkeshögskolan respektive högskolan och universitet. Det bör dock åter påpekas att ett breddat utbildningsutbud – där dessutom delvis andra sökande än i dag kommer att prioriteras vid urval till utbildningen – kommer att innebära en ökad efterfrågan på yrkesutbildning för vuxna. Därför är det rimligt att staten tillför ytterligare resurser till yrkesutbildningen för vuxna, jämfört med i dag. Syftena med förslagen, främst en förbättrad kompetensförsörjning till arbetslivet, kan heller inte nås fullt ut om inte staten tillför ytterligare resurser. Hur mycket som bör tillföras är dock inte möjligt att förutsäga. Efterfrågan på utbildning för vuxna styrs till stor del av konjunkturen, vilken är mycket svår att förutse annat än på kort sikt.

Utredningen föreslår ett statsbidrag till utbildningsanordnare för utbildning i branschskolor inom yrkesskolan. Detta bidrag ska utgöra en del av det totala anslaget till yrkesskolan, som beräknats ovan. Några kostnader för studiestöd tillkommer dock inte eftersom utbildning i branschskolorna ska vara en del av utbildningen i yrkesskolan. Bidraget innebär att platsbyråkostnaderna för de utbildningar som delvis sker på branschskolor ökar, jämfört med andra utbildningar. Utredningen vill trots detta påpeka att branschskolor är tänkt att vara ett effektivt sätt att erbjuda yrkesutbildning av hög kvalitet inom små yrkesområden. Detta genom de samordningsvinster som kan ske genom att samla den dyrbara utrustning och kompetens som behövs för undervisningen på en eller ett par platser i landet. Om motsvarande utbildning skulle ske på många orter runt om i landet, skulle det sannolikt bli betydligt dyrare. I förhållande till de totala kostnaderna för yrkesskolan kommer dessutom kostnaderna att vara låga. För läsåret 2019/20 utgick drygt 7 miljoner kronor i statsbidrag för försöksverksamheten för branschskolor. Detta räckte till utbildning till drygt 130 elever, varav endast ett fåtal elever var vuxna. Utredningen bedömer att antalet vuxna studerande i branschskolorna kan växa betydligt jämfört med försöksverksamheten, men det kommer ändå att handla om en förhållandevis liten del av det totala statsbidraget till yrkesskolan.

Förslaget om en ny yrkesskola kommer även att innebära att Myndigheten för yrkeshögskola (MYH) får nya arbetsuppgifter. MYH ska enligt förslaget vara den statliga myndighet som har ansvar för den nya utbildningsformen, vilket bland annat innebär att myndig-

heten ska granska och bevilja ansökningar om att ingå i yrkesskolan och erhålla statsbidrag. MYH kommer även att ha ansvar för att utöva tillsyn, kvalitetsgranska och följa upp resultat i utbildningarna, analysera arbetsmarknadens behov samt informera och sprida kunskap om yrkesskolan.

MYH behöver tillföras medel för att hantera en ny utbildningsform. Utredningens beräkningar bygger i sin tur på beräkningar som gjorts i MYH:s budgetunderlag 2024–2026 avseende vad ett utökat antal utbildningsplatser i yrkeshögskolan medför avseende administrativa kostnader. De administrativa kostnaderna för att hantera utbildningsplatser i yrkesskolan innefattar analys av kompetensbehov, handläggning av ansökningar om statsbidrag, tillsyn, kvalitetsgranskning, studiedokumentation och uppföljning av resultat. Utredningen bedömer att varje årsplats i yrkesskolan motsvaras av cirka 1 580 kronor i administrativa kostnader.

Med den dimensionering som utredningen föreslår att yrkesskolan bör ha, behöver MYH:s förvaltningsanslag tillföras 2,68 miljoner kronor 2026, ytterligare 1,3 miljoner kronor för 2027 samt ytterligare 0,76 miljoner kronor 2028. Utöver det tillkommer kostnader för informationsinsatser för att etablera en ny utbildningsform motsvarande 1 miljon kronor årligen under perioden 2026–2028. Därutöver beräknas kostnader för it-utveckling uppgå till cirka 6 miljoner kronor under perioden 2026–2028. Det innefattar bland annat kostnader för system för webbansökan för att bedriva utbildning, system för rekvi- rering av statsbidrag och uppbyggnad av en ny webbplats för den nya utbildningsformen.

Utredningen föreslår ingen finansiering för de ökade förvaltningskostnaderna. Den enda realistiska källan till finansiering är utbildningskostnader, men att ta medel från utbildning till förvaltning är ingen bra lösning. I stället bör medel tas från statens reformutrymme, det vill säga från medel i statsbudgeten som inte är reserverade för andra ändamål.

Högskolans avskiljandenämnd ska enligt utredningens förslag hantera överklaganden som gäller avskiljande av studerande från utbildningen. Antalet ärenden kommer dock enligt utredningens bedömning att vara mycket få, och de små kostnadsökningar som förslaget innebär bör kunna hanteras utan att nämnden tillförs ytterligare medel.

Förslagen om en ny yrkesskola kommer inte att innebära ökade kostnader för kommuner eller regioner. Även om kommuner och

regioner enligt utredningens förslag ska få vara utbildningsanordnare för yrkesskolan, kommer staten och arbetslivet att finansiera utbildningen. Utredningen föreslår att bestämmelserna om ledningsgruppen flyttas från förordning till lag. Det faktum, att det hos en kommun eller en region som anordnar en utbildning inom yrkeshögskolan ska finnas en ledningsgrupp för utbildningen med en viss utformning och beslutsbefogenheter, kan anses utgöra en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Den eventuella inskränkningen är dock befogad, då ledningsgrupperna enligt förslaget ska ha viktig funktion i yrkesskolan.

Förslaget om att införa en ny gymnasieexamen i komvux – allmän examen – kommer att påverka de rektorer som ska utfärda dessa. Förslaget är dock utformat så att den administrativa bördan ska vara så liten som möjligt. Bland annat ska det enligt förslaget inte göras någon omvandling av kurserna från yrkesskolan till ämnen och nivåer i ämnen i komvux. Den enda översättningen som ska göras är när det gäller poäng, från yrkesskolepoäng till gymnasiepoäng. Om en allmän examen innehåller kurser från yrkesskolan, får den när det gäller betyg från gymnasieskolan eller komvux endast innehålla ämnen och nivåer i ämnen i gymnasiegemensamma ämnen och ett komvuxarbete eller gymnasiearbete. Det ska finnas en möjlighet för rektorer att besluta att även andra ämnen och nivåer i ämnen från gymnasieskolan och komvux får ingå i den allmänna examen om rektorn bedömer att dessa inte överlappar med de kurser från yrkesskolan som ingår i examen. Det är inte meningen att detta ska innebära ett omfattande arbete för rektor eller en studie- och yrkesvägledare. Det ska handla om en möjlighet, inte ett krav.

Syftet med yrkesskolan är att den ska vara ett komplement till övrig vuxenutbildning på gymnasial nivå. Det är angeläget att yrkesskolan, komvux och arbetsmarknadsutbildning inte konkurrerar om sökande till utbildningarna. Det gäller särskilt på mindre orter. Ett tillskott av en ny utbildningsform kan leda till att utbildningssystemet blir svårare att överblicka, vilket ställer krav på studievägledning och informationsinsatser.

14.1.4 Övriga samhällseffekter

Förslagen om en ny yrkesskola kommer att leda till att arbetslivet ges större inflytande i den yrkesutbildning för vuxna som sker på gymnasial nivå. Utbildningarna i yrkesskolan ska enligt förslaget bedrivas i samverkan med arbetslivet. Därigenom ges arbetslivet, främst företag och offentlig verksamhet, möjlighet att påverka såväl utbildningens innehåll som vilka yrkesutbildningar som erbjuds. Yrkesskolan är tänkt att vara ett komplement till komvux och erbjuda yrkesutbildningar inom yrkesområden där det i dag sällan eller aldrig erbjuds utbildning för vuxna. Detta gäller inte minst små yrkesområden. Genom yrkesskolan ges därmed arbetsgivare inom sådana yrkesområden ökade möjligheter att påverka sin egen kompetensförsörjning. Yrkesskolan förväntas även bidra till kompetensförsörjningen inom många yrkesområden där antalet utbildningsplatser inom komvux i dag inte motsvarar den efterfrågan på arbetskraft som finns. Sammantaget bedöms yrkesskolan därmed få flera positiva effekter på kompetensförsörjningen.

Gällande effekter på integration är dessa svåra att förutsäga med någon större exakthet. Eftersom yrkesskolan förslås ha ett generellt behörighetskrav som motsvarar det för gymnasieskolans yrkesprogram, innebär det att nyanlända och andra utrikes födda med bristande kunskaper i svenska inte kommer att ha tillträde. Först kommer de som regel att behöva ha genomgått komvux i svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk (sva) på grundläggande nivå. För dem som har uppnått kraven för behörighet, vilket kan ta flera år av studier inom komvux, kommer yrkesskolan vara en utbildning som leder till arbete för de allra flesta. Därmed kommer yrkesskolan att bidra till integrationen genom att den underlättar och skapar fler vägar in på arbetsmarknaden och egenförsörjning för fler. Det bör även tilläggas att det kommer finnas möjlighet att anta sökande som inte har uppnått de generella förkunskapskraven vad gäller bland annat det svenska språket. Detta om de av utbildningsanordnaren bedöms ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Förslagen om en ny yrkesskola bedöms vara positiva för företagets konkurrenskraft. Yrkesskolan kommer sannolikt förbättra kompetensförsörjningen inom fler yrkesområden och därmed stärka svenska företags konkurrenskraft. När det gäller förslagets påverkan på utsläpp av växthusgaser kan sägas att svårigheterna att rekrytera rätt kompetens generellt medför hinder i omställningen mot ett mer håll-

bart samhälle. Yrkeskompetens på gymnasial nivå kan inom en rad branscher bidra till klimatomställningen. Kompetensbristen försenar elektrifieringen, energieffektiviseringen, det klimatsmarta bostadsbyggandet och den gröna omställningen i stort.

14.1.5 Ikraftträdande och informationsinsatser

Utredningen föreslår att regelverket för yrkesskolan ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026. Det är angeläget att de yrkesutbildningar på gymnasial nivå för vuxna som pågår inom den pilotverksamhet som MYH ska ansvara för får avslutas enligt plan under 2026. Det bör dock säkerställas att det inte blir ett längre uppehåll innan utbildningar inom ramen för den nya utbildningsformen kan starta.

Det kan komma att behövas extra informationsinsatser i samband med ikraftträdandet då yrkesskolan blir en del av det offentliga utbildningsväsendet.

14.1.6 Utvärdering av konsekvenser

Utredningen föreslår att en kommitté i form av en delegation inrättas med uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna, inklusive inrättandet av en yrkesskola. Delegationen ska följa upp och utvärdera den beslutade pilotverksamheten med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå. Delegationen ska även verka för att kommande och planerade reformer när det gäller gymnasial yrkesutbildning för vuxna bidrar till en förbättrad kompetensförsörjning och att utbildningen håller en hög kvalitet, bland annat genom att främja dialog och samverkan mellan kommunala huvudmän, utbildningsanordnare och arbetsliv på lokal och regional nivå. Delegationen ska även vara ett rådgivande organ till regeringen i frågor om yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna.

Delegationen bör verka under åren 2025–2028.

14.1.7 Konsekvenser i förhållande till EU:s dataskyddsförordning

I avsnittet nedan redogör utredningen för vilka konsekvenser förslagen om yrkesskolan förväntas få i förhållande till bestämmelserna om dataskydd.

Integritetsskyddsanalys av de föreslagna kompletterande bestämmelserna i förslaget till lagen och förordningen om yrkesskolan

Behandling av personuppgifter hos myndigheter som inte själva bedriver utbildning

MYH är en förvaltningsmyndighet som har behov av att behandla personuppgifter, även om MYH inte själv anordnar eller bedriver utbildning. På samma sätt som regeringen bedömde i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet*² anser utredningen att den rättsliga grunden om uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1. e i dataskyddsförordningen³ är tillämplig på den verksamhet som myndigheterna bedriver inom ramen för sin befogenhet. I likhet med regeringens bedömning avseende MYH, i förhållande till yrkeshögskolan, anser utredningen att generella bestämmelser för behandling av personuppgifter som bland annat gäller myndigheters behandling av känsliga personuppgifter och lagöverträdelser (3 kap. 3–4 §§ och 8 § dataskyddslagen⁴) ska gälla.⁵ Detta mot bakgrund av att MYH enligt direktiven till utredningen föreslås att bli förvaltningsmyndighet även för yrkesskolan. I likhet med vad regeringen har uttalat i relevanta förarbeten gör utredningen bedömningen att utbildning är såväl en uppgift av allmänt intresse som ett viktigt allmänt intresse. Merparten av personuppgiftsbehandlingen som sker inom utbildningsområdet kan ske med stöd av den rättsliga grunden att utföra en uppgift av allmänt intresse.

---

² Jfr prop. 2017/18:218, *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet*.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

⁴ Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

⁵ Jfr prop. 2017/18:105, *Ny dataskyddslag* och prop. 2017/18:218.

Anordnande av utbildning är både en uppgift av allmänt intresse och ett viktigt allmänt intresse

Anordnande och bedrivande av utbildning är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1. e i dataskyddsförordningen. Anordnande och bedrivande av utbildning är även ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen.

Av principerna för behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningen framgår att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (laglighet, korrekthet och öppenhet, artikel 5.1 a). För att en behandling ska vara laglig krävs att det finns en rättslig grund för behandlingen. För att den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1 ska kunna åberopas krävs att grunden för behandlingen ska fastställas i unionsrätten eller i nationell rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

I artikel 14.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02) anges att var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning. I Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges också att EU ska bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, och genomföra en yrkesutbildningspolitik som ska understödja och komplettera medlemsstaternas insatser (artikel 165.1 och 166.1).

Vikten av utbildning framhålls också i den svenska grundlagen. I regeringsformen (RF) anges att det allmänna särskilt ska trygga rätten till bland annat utbildning, att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola och att det allmänna också ska svara för att högre utbildning finns (1 kap. 2 § andra stycket och 2 kap. 18 § första stycket RF). I Europeiska konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna anges att ingen får förvägras rätten till undervisning (artikel 2 i protokollet till konventionen). Konventionen gäller enligt lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som svensk lag.

Utredningen gör bedömningen, i likhet med den som regeringen tidigare har gjort för utbildningsområdet, att det finns stöd för att

utbildning utgör såväl en uppgift av allmänt intresse som ett viktigt allmänintresse.

Den rättsliga grunden myndighetsutövning är tillämplig i vissa fall

Utbildningsanordnarna inom yrkesskolan föreslås kunna vidta vissa åtgärder med stöd av den föreslagna lagen om yrkesskolan och anslutande föreskrifter som innefattar myndighetsutövning gentemot en studerande, till exempel examination. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för myndighetsutövningen kan i dessa fall göras med stöd av den rättsliga grunden myndighetsutövning i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen.

Den rättsliga grunden rättslig förpliktelse är tillämplig i vissa fall

Det finns vidare fastställda rättsliga förpliktelser som enligt utredningens förslag gör det nödvändigt för dem som anordnar och bedriver utbildning inom yrkesskolan att behandla personuppgifter. Behandlingen kan i dessa fall göras med stöd av den rättsliga grunden rättslig förpliktelse i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. En studerande inom yrkesskolan ska bland annat på begäran under vissa förutsättningar få ett examensbevis eller ett utbildningsbevis. Nämda förpliktelse för utbildningsanordnarna förutsätter att i vart fall namn och personnummer behandlas för att respektive bevis ska kunna utfärdas.

Behandling av personuppgifter

Utredningen bedömer att det finns skäl att yrkesskolan, precis som i yrkeshögskolan, ska kunna vidta behandlingar av personuppgifter. Motsvarande bestämmelser som finns för yrkeshögskolan föreslås av utredningen införas även för yrkesskolan. Härmed kan bland annat följande omnämnas.

En utbildning inom yrkesskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen. Om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot, ska ett urval göras bland de

sökande. Av bestämmelser om behörighet och urval ska bland annat framgå att tillämpliga urvalsgrunder är särskilt prov. I samband med antagning till utbildning inom yrkesskolan behandlas därmed personuppgifter i form av namn, personnummer, kontaktuppgifter och den sökandes olika utbildningar och meriter.

Utbildningen inom yrkesskolan föreslås även att den ska bedrivas i form av en eller flera kurser. Betyg ska sättas på en genomförd kurs med Icke godkänt, Godkänt och Väl godkänt. I bedrivandet av själva utbildningen kommer således personuppgifter i form av i vart fall namn, personnummer och genomförda moment i undervisningen och den studerandes då erhållna resultat att behandlas. I fråga om validering kan vidare personuppgifter i form av namn, personnummer och sökandens tidigare meriter komma att behandlas.

Den ledningsgrupp som svarar för utbildningen får utfärda utbildningsbevis och examensbevis. För att nämnda bevis ska kunna utfärdas behöver utbildningsanordnaren behandla personuppgifter i form av namn, personnummer, genomförda kurser och betyg.

Vidare har MYH ett bemyndigande att meddela föreskrifter om att den ansvariga utbildningsanordnaren ska lämna uppgifter till MYH om de studerande och deras studieresultat, betyg och examina. MYH får även meddela föreskrifter om på vilket sätt och när uppgifterna ska lämnas.

Det finns behov av behandling av känsliga personuppgifter vid uppfyllandet av offentlighetsprincipen

Utbildningsanordnare som är myndigheter omfattas av tryckfrihetsförordningen (1949:105), offentlighets- och sekretesslagen (2009:800) och förvaltningslagen (2017:900). Detta avser bland annat bestämmelser om allmänna handlingar, diarieföring och skyldighet att ta emot e-post. För att kunna uppfylla de åligganden som följer av att omfattas av offentlighetsprincipen kan det för dessa utbildningsanordnare bli nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter. Utredningen bedömer att kompletterande bestämmelser i detta avseende inte behövs föreslås.

Behandling av känsliga personuppgifter

I artikel 9 och 10 dataskyddsförordningen ställs särskilda krav när det gäller behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser. Även regeringsformen ställer särskilda krav när det är fråga om ett betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § RF). Sådana intrång får bara göras med stöd av lag. I 3 kap. dataskyddslagen finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och lagöverträdelser (3 kap. 1–9 §§). Dessa bestämmelser gäller med vissa undantag endast för myndigheter. I 3 kap. 4 § dataskyddslagen anges dock att regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan behandling av känsliga personuppgifter som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Vidare anges i 3 kap. 9 § samma lag att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Den myndighet som regeringen bestämmer får även i enskilda fall besluta att andra än myndigheter får behandla sådana uppgifter. Ett beslut får förenas med villkor. Kompletterande bestämmelser om känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelser har införts i bland annat lagen (2009:128) om yrkeshögskolan.

För myndigheter finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i 3 kap. 3 § dataskyddslagen. För utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som är myndigheter gäller alltså motsvarande bestämmelser i dataskyddslagen. Utredningen bedömer att motsvarande bestämmelse även är tillämplig för myndigheter som är utbildningsanordnare för yrkesskolan. I samband med propositionen *Ny dataskyddslag*⁶ har ett förtydligande införts i 3 kap. 8 § dataskyddslagen om att myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Offentliga anordnare av utbildning inom yrkesskolan kommer alltså att kunna behandla personuppgifter om fällande domar i ärenden om avskiljande av studerande från utbildningen.

Utbildningsanordnare inom yrkesskolan kan behöva behandla känsliga personuppgifter i ett antal olika situationer. En enskild utbildningsanordnare inom yrkesskolan ska få behandla känsliga person-

---

⁶ Prop. 2017/18:105.

uppgifter om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggningen av ett ärende hos en myndighet. Behandling av känsliga personuppgifter kan förekomma vid handläggning av ansökningar om särskilt pedagogiskt stöd, när beslutade stödåtgärder ska verkställas och i samband med ansökningar om statsbidrag eller för kostnader för särskilt pedagogiskt stöd. När det gäller utbildning inom yrkesskolan som bedrivs av offentliga utbildningsanordnare, föreslår utredningen att dessa – i likhet med yrkeshögskolan – ska få avskilja studerande tills vidare från utbildningen om han eller hon lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. För ett avskiljande krävs även att det bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Även enskilda utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan kan ha egna regelverk som medför motsvarande behov av behandling av känsliga personuppgifter i form av hälsa i samband med utredningar och ärenden om avskiljande.

Det ska vara förbjudet för enskilda utbildningsanordnare inom yrkesskolan att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter

Det finns reglering som innebär ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen). Sökförbudet gäller för myndigheter vid tillämpningen av samtliga av de bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter som finns i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen. De skäl som finns för att sökförbudet ska gälla för myndigheter, såsom offentliga utbildningsanordnare inom yrkesskolan, bör enligt utredningen även gälla för enskilda utbildningsanordnare inom yrkesskolan. Utredningen föreslår därmed att en motsvarande bestämmelse som har införts i regleringen av yrkeshögskolan ska införas för yrkesskolan.

Den föreslagna lagstiftningen är proportionerlig mot det mål som eftersträvas

De bestämmelser som utredningen sammantaget bedömer ska komplettera dataskyddsförordningen och dataskyddslagen finns rättsliga grunder för, såsom redovisats ovan.

Såsom utredningen har anfört bedöms att anordnande och bedrivande av utbildning inom yrkesskolan är en uppgift av allmänt intresse i enlighet med artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Även omständigheten att utbildningar inom yrkesskolan enligt den föreslagna lagen om yrkesskolan, som inte är uppdragsutbildningar, föreslås berättiga till studiestöd bör kunna läggas till grund för bedömningen att anordnande och bedrivande av dessa utbildningar är en uppgift av allmänt intresse, såsom avses i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Med ett fåtal undantag gäller bestämmelserna i de föreslagna författningarna för såväl offentliga som enskilda utbildningsanordnare. Bestämmelserna i den föreslagna lagen om yrkesskolan leder till att ytterligare gymnasiala utbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd. Utbildningen ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen. Utbildningen ska utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. MYH beslutar om en utbildning ska ingå i yrkesskolan. Utredningen anser därmed att det genom den föreslagna lagen och förordningen om yrkesskolan, finns tydliga och förutsägbara bestämmelser som preciserar vad uppgiften att anordna och bedriva gymnasiala utbildningar innebär och som är proportionerliga mot de mål som eftersträvas. Utredningen bedömer således att kraven i enlighet med skäl 41 i dataskyddsförordningen är tydliga, precisa och förutsägbara och att lagstiftningen är proportionerlig mot det mål som eftersträvas enligt artikel 6.3 sista meningen i dataskyddsförordningen.

I övrigt bedöms inte förslagen få några konsekvenser i relation till EU-rätten.

14.2 Konsekvenser av förslagen om från ansökan till antagning

14.2.1 Det aktuella problemet och den förändring som ska uppnås

Sammanhållna yrkesutbildningar definieras sedan den 1 juli 2023 i 20 kap. skollagen (2010:800). Innan dess reglerades sammanhållna yrkesutbildningar och skyldigheten att erbjuda dessa endast i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Även om det numera finns bestämmelser som medför en skyldighet för kommuner att erbjuda sammanhållna yrkesutbildningar inom det primära samverkansområdet⁷ finns det ingen möjlighet för en individ att bli mottagen och antagen till samtliga kurser, eller från och med den 1 juli 2025, ämnen och nivåer i ämnen, som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen.

Nuvarande reglering innebär att bedömning av behörighet, beslut om mottagande och antagning fortsatt ska göras för varje kurs, eller nivå i ett ämne, som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen. Även för regleringen i skollagen om fullföljande av utbildning gäller att rätt till fullföljande avser den kurs, eller nivå i ett ämne, som eleven är antagen till. Huvudmannen har vidare med dagens reglering endast möjlighet att besluta om att utbildningen ska avslutas för en elev för den kurs, eller nivå i ämne, som eleven påbörjat.

Utredningens förslag innebär att kommunens bedömning av behörighet, beslut om mottagande och beslut om antagning kan omfatta samtliga ämnen och nivåer i ämnen som ingår i den sökta sammanhållna utbildningen. Detta i överensstämmelse med beslut fattade av Skolväsendets överklagandenämnd (ÖKN) som bedömt att det inte är ändamålsenligt att göra bedömningen av behörighet samt besluta om mottagande från kurs till kurs gällande sammanhållna yrkesutbildningar. Redan i dag hanteras även mottagande och antagning till sammanhållna yrkesutbildningar som en helhet av vissa kommuner. Utredningen bedömer att förslaget leder till en enklare antagningsprocess för kommunen som behöver ta färre antal beslut för varje enskild sökande. Det ska dock vara en möjlighet för kommunerna och det bör överlåtas till kommunerna att själva välja om de vill anta

---

⁷ Ändringarna har trätt i kraft den 1 juli 2023, men ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024 när det gäller komvux. För utbildning som påbörjas före den 1 januari 2025 gäller äldre bestämmelser.

sökande till en hel sammanhållen yrkesutbildning eller om beslut om behörighet, antagning och mottagning ska gälla för enstaka kurser eller nivåer i ämnen i en sammanhållen yrkesutbildning enligt gällande bestämmelse. För eleven innebär förslaget att det blir tydligare och mer transparent under vilka förutsättningar elever genomgår sin yrkesutbildning. För individen finns även fördelar i form av att man då har en garanterad plats till alla ämnen och nivåer i ämnen som ingår i utbildningen. Även förslaget om att det av den individuella studieplanen ska framgå att eleven läser en sammanhållen yrkesutbildning kommer bidra till att tydliggöra både för kommunen och eleven vad som gäller för den aktuella elevens utbildning.

Det kommer inte vara tvingande för kommuner att anta sökande till en hel sammanhållen yrkesutbildning. Det ska fortfarande vara möjligt att läsa nivå för nivå i ett ämne. I de fall en sökande ska mottas till en sammanhållen yrkesutbildning ska dock samtliga nivåer i de ämnen som ingår i utbildningen ingå i beslutet om mottagande och beslutet om antagning. Möjligheten att göra på olika sätt kan leda till att det blir olika från kommun till kommun hur mottagande och antagning till nivåer i ämnen som ingår i en sammanhållen yrkesutbildning sker och i hur stor omfattning sökande kommer antas till en sammanhållen yrkesutbildning som helhet. Utredningen anser dock att det behöver finnas en valfrihet och möjlighet att göra olika och att kommunen tillsammans med den sökande behöver ha möjlighet att avgöra vad som är bäst för individen.

Till följd av att en sökande kan tas emot till en sammanhållen yrkesutbildning i sin helhet behöver även bestämmelsen om rätt till fullföljande och rätten för huvudmannen att besluta om att avsluta en utbildning ändras. Utredningen föreslår därmed även att rätten att fullfölja utbildningen ska omfatta den sammanhållna yrkesutbildningen som helhet samt att huvudmannen även ska ha rätt att besluta att utbildningen ska upphöra även för de nivåer i ämnen som ingår i utbildningen men som ännu inte påbörjats. Utan denna följdändring skulle elever inte ha rätt att fullfölja den sammanhållna utbildningen och kommunen skulle inte heller ha möjlighet att avsluta utbildningen för eleven i de nivåer i ämnen som ännu inte påbörjats.

14.2.2 Alternativa förslag

Utredningen kan inte se något alternativt förslag, förutom ett nollalternativ, till hur bestämmelserna om behörighet, mottagande, antagning och fullföljande av utbildning ska ändras så att de gäller för en hel sammanhållen yrkesutbildning.

Ett nollalternativ skulle innebära att huvudmännen fortsatt kommer motta och anta sökande till nivåer i ämnen på samma sätt som sker i dag och innebär enligt utredningen att införandet av regleringen av sammanhållna yrkesutbildning i skollagen inte fullt ut kommer vara genomförd i lagstiftningen. Detta då en sökande inte kan antas till en hel utbildning.

14.2.3 Samhällsekonomiska konsekvenser och övriga samhällseffekter

Förslagen i kapitlet från ansökan till antagning innebär en möjlighet att anta sökande till en sammanhållen yrkesutbildning i sin helhet till skillnad från i dag då mottagande och antagning sker kurs för kurs. Detta är en anpassning till införandet av sammanhållna yrkesutbildningar i skollagen.

Av skollagen framgår att hemkommunen är skyldig att erlægga interkommunal ersättning till en annan kommun inom det primära samverkansområdet när det gäller yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar.⁸ För kommuner kommer utredningens förslag innebära att den sökandes hemkommun kan behöva erlægga interkommunal ersättning för en hel utbildning, i stället för att göra det kurs för kurs, eller nivå för nivå i ett ämne. Utredningen bedömer dock att förslaget i denna del inte får några ekonomiska konsekvenser för hemkommunen då hemkommunen oavsett om utbildningen söks kurs för kurs, eller nivå för nivå i ämnen, har en skyldighet att erlægga ersättning för kurser, eller nivåer i ämnen, som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen.

Gällande utbildning som anordnas av huvudmän utanför det primära samverkansområdet bli det ingen skillnad i regleringen. I dessa fall ska ett yttrande inhämtas från hemkommunen där det ska anges om hemkommunen står för kostnaden. I denna del gäller därmed samma

---

⁸ 20 kap. 21 a § skollagen (2010:800).

bestämmelser som nu och det blir därmed ingen skyldighet för hemkommunen att ersätta en hel utbildning, utan en möjlighet att göra det.

14.2.4 Ikraftträdande och informationsinsatser samt utvärdering av konsekvenser

Statens skolverk (Skolverket) är ansvarig myndighet och bör ha i ansvar att vid behov informera huvudmän och andra relevanta aktörer.

14.3 Konsekvenser av förslagen om ett långsiktigt statsbidrag för yrkesutbildning

14.3.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Statsbidraget för regionalt yrkesvux⁹ är ett statsbidrag till kommunerna för att anordna yrkesutbildning inom komvux. Det finns dock enligt utredningen flera problem med statsbidraget som bland annat resulterar i ett lågt nyttjande. Ofta använder kommunerna bara cirka 70 procent av statsbidraget, vilket är en väldigt låg nyttjandegrad jämfört med andra jämförbara statsbidrag inom utbildningsområdet. Ett annat problem är att dyrare yrkesutbildningar med relativt få elever ofta inte kommer till stånd – detta trots att det ofta finns en stor efterfrågan på utbildad arbetskraft. I stället finns en stor övervikt i utbildningsutbudet mot billigare yrkesutbildningar med stort och stabilt söktryck. Utredningen erfar att ett viktigt skäl till att statsbidraget inte nyttjas fullt ut och inte i tillräcklig utsträckning går till dyrare yrkesutbildningar, är statsbidragets konstruktion, som gör att statsbidraget är både kortsiktigt och icke-flexibelt. Ett viktigt skäl till kortsiktigheten är att statsbidraget för regionalt yrkesvux endast är ettårigt. Detta kan jämföras med statsbidraget till utbildning i yrkeshögskolan som har ett sjuårigt bemyndigande.

---

⁹ Förordningen (2016:937) om regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår inledningsvis att förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ersätts av en ny förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkesvux).

I syfte att skapa ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag föreslår utredningen att statsbidraget delas upp i två delar. Huvuddelen ska bestå av en grundfinansiering som ska beslutas för tre år. Genom att grundbidraget beslutas för tre år kommer möjligheten för kommunerna att planera verksamheten att förbättras betydligt. De ekonomiska riskerna att satsa på dyrare yrkesutbildningar kommer samtidigt att minska. Vid sidan av grundbidraget ska det finnas ett tilläggsbidrag – ett statsbidrag som beslutas för ett år i taget.

Grundbidragets storlek ska inledningsvis motsvara den omfattning av yrkesutbildning som bedrivs inom regionalt yrkesvux i dag. Av den anledningen ska grundbidraget inledningsvis fastställas till en storlek som motsvarar snittet av förbrukade statsbidrag för de tre närmast föregående åren. Efter det ska grundbidragets storlek justeras vart tredje år baserat på uppräkningsindex.

För att förenkla administrationen och öka förutsägbarheten rörande statsbidraget ska grundbidraget inte behöva sökas, utan det ska fastställas ett takbelopp för varje kommun, baserat på antalet invånare över 17 år i kommunen. Beloppen kan därmed rekvireras av den samverkande kommunen. Ett ansökningsförfarande ska dock krävas för det ettåriga tilläggsbidraget.

Skolverket får uppdraget att fastställa grundbidraget, samt fatta beslut om tilläggsbidraget, efter ansökan från kommunerna.

Utredningen menar att kommunernas ansvar för yrkesutbildningen inom komvux högst ska motsvara dagens nivå. Kommunerna ska därför medfinansiera grundbidraget för yrkesutbildning inom komvux motsvarande 30 procent av samtliga årsstudieplatser som finansieras med grundbidraget. Till skillnad från i dag ska samtliga utbildningar kräva medfinansiering för att den samverkande kommunen ska få grundbidraget. Tilläggsbidraget ska inte medfinansieras av kommunerna.

Statsbidragsbeloppen har under lång tid varit oförändrade, vilket medfört att statens ekonomiska ansvar för yrkesutbildningar inom komvux stegvis urholkats. Utredningen föreslår därför att statsbidraget

per årsstudieplats för yrkesutbildning inom komvux räknas upp med 20 procent.

För att öka attraktiviteten i att erbjuda dyrare yrkesutbildningar föreslår utredningen att statsbidraget för lärlingsutbildning (lärlingsvux) och kombinationsutbildningar differentieras beroende på vilken yrkesutbildning som ersätts. Ersättningen för lärlingsvux ska bestå av samma belopp som gäller för yrkesvux i övrigt. För lärlingsvux ska även fortsatt 40 000 kronor utgå för varje årsstudieplats för arbetsplatsens kostnader. Vidare kan fortsatt 3 500 kronor kunna sökas för att ersätta kostnader för varje handledare på en arbetsplats.

Ersättningen för kombinationsutbildningar ska bestå av samma belopp som gäller för yrkesvux i övrigt. För kombinationsutbildningar ska även extra ersättning motsvarande 55 000 kronor utgå för varje elev. Ersättningen för yrkesutbildning inom anpassad utbildning höjs till 110 000 per årsstudieplats.

Ersättningen för kombinationsutbildningar inom yrkesutbildning inom komvux ska enbart utgå för yrkesvux som kombineras med sfi eller sva på grundläggande nivå.

Ersättning för kombinationsutbildningar ska även förutsätta att yrkesutbildning och språkutbildning bedrivs integrerat eller kombinerat. Ersättning ska dock inte längre lämnas för lärlingsutbildningar som bedrivs kombinerat.

Statsbidrag för yrkesvux ska kunna utgå för förberedande yrkesutbildning i form av orienteringskurser på grundläggande eller gymnasial nivå. Statsbidraget för orienteringskurser som ges som en förberedande yrkesutbildning inom ramen för yrkesvux ska begränsas till högst 200 verksamhetspoäng för en och samma person.

Utredningen föreslår dessutom att ersättningen till yrkesförarutbildningarna ska anges i den föreslagna statsbidragsförordningen.

Skolverket bör även få i uppdrag att utarbeta stöd om hur yrkesråden inom yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå kan organiseras och i övrigt utvecklas.

Förslagen kommer att beröra ett flertal aktörer. Staten kommer att beröras av förslagen på ökade statsbidragsnivåer. Skolverket kommer att beröras av den nya utformningen av statsbidraget med grund- och tilläggsbidrag och hanteringen av dessa. Kommunerna kommer främst att beröras av den nya utformningen av statsbidraget, de nya statsbidragsnivåerna, och det nya kravet på medfinansiering. Företag och enskilda kommer indirekt att beröras då utredningens förslag

bedöms leda till fler utbildningar och ett breddat utbildningsutbud som bättre svarar mot efterfrågan från arbetslivet.

14.3.2 Alternativa förslag

En ny statsbidragsförordning

En alternativ möjlighet till att föreslå en ny statsbidragsförordning hade varit att föreslå ändringar i den nuvarande förordningen om statsbidrag för regionalt yrkesvux. Utredningen har dock i sitt arbete kommit fram till att det stora antalet ändringar som hade behövs göras i den nuvarande förordningen hade varit onödigt komplicerat och dessutom riskerat att leda till otydligheter. Av den anledningen anser utredningen att en ny statsbidragsförordning, helt utformad efter de nya förslagen, leder till den nödvändiga tydligheten i författningssammanhang.¹⁰

Utredningen har också noterat att det i dag råder en viss förvirring om vad som avses med yrkesvux. Ibland är det all yrkesutbildning inom komvux, ibland är det enbart sådan yrkesutbildning inom komvux som finansieras med statsbidrag och ibland avses enbart en av fem delar av statsbidraget för yrkesvux, skilt från till exempel lärlingsvux och yrkesförarutbildning. Även i detta avseende anser utredningen att en ny förordning med nytt namn är lämpligare.

I namnet på den nya förordningen återfinns inte uttrycket ”regionalt” som finns i den nuvarande förordningen. Det kan finnas en risk att man i namnbytet tolkar att vikten av regional samverkan har minskat. Detta är dock inte fallet. Redan i första paragrafen i den nya förordningen anges kravet på samverkan mellan kommuner som en förutsättning för statsbidraget. Ett ytterligare skäl till att ta bort ordet regionalt ur statsbidragsförordningen är att bestämmelserna om att minst tre kommuner ska samverka om planering och genomförande av utbildningen den 1 juli 2023 i huvudsak flyttades från statsbidragsförordningen till förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

---

¹⁰ Se även utredningens förslag om bestämmelser om extra tilldelning av statsbidrag vid stora och tillfälliga utbildningsbehov. Bestämmelserna föreslås att regleras i samma förordning som bestämmelserna om grund- och tilläggsbidrag.

Statsbidragets utformning

Utredningen anser att statsbidraget för yrkesutbildningar behöver både bli mer långsiktigt och förutsägbart samtidigt som det fortsatt ska kunna möta relativt snabba förändringar i efterfrågan på yrkesutbildning för vuxna. I avvägningen mellan dessa behov finns det flera alternativ att välja mellan vad gäller storleken på grund- respektive tilläggsbidraget och för hur många år rambesluten ska gälla. En möjlighet hade varit att föreslå ett treårigt rambeslut även för tilläggsbidraget. Detta förutsätter dock att statens ambitionsnivå för yrkesutbildningar förblir oförändrad under flera år, och kan leda till minskade möjligheter till flexibla lösningar i de fall oförutsedda ändringar i efterfrågan på yrkesutbildning uppstår. Utredningen menar därför att ett treårigt grundbidrag som i stort motsvarar dagens nivå på förbrukat statsbidrag, samt ett tilläggsbidrag som kan sökas av kommuner där behov finns, utgör ett förslag som balanserar de intressen som finns rörande yrkesutbildning inom komvux.

Skolverkets ansvar

Utredningen föreslår att Skolverket ska ansvara för att inledningsvis fastställa grundfinansieringens omfattning samt fatta rambeslut gällande beloppen för kommunernas grundfinansiering. Vidare föreslår utredningen att Skolverket utifrån ansökan från kommunerna ska fatta beslut om fördelningen av tilläggsbidrag.

Ett alternativt förslag hade varit att regeringen hade fattat beslut om en uppdelning av statsbidragsanslaget i grund- respektive tilläggsbidrag. Utredningen anser dock att det är lämpligare att behålla en modell där Skolverket får ett samlat anslag för yrkesutbildning inom komvux, och sedan både delar upp anslaget i grund- respektive tilläggsbidrag och fördelar det treåriga ramanslaget utifrån kommunens invånarantal. Redan när Skolverket fattar beslut om ramar kommer myndigheten kunna informera om minsta storlek på tilläggsbidraget utifrån vad som är kvar av anslaget. På detta sätt skapas en mycket högre grad av förutsägbarhet för kommunerna kring grundbidragets storlek under den kommande treårsperioden.

Kommunernas medfinansiering

Ett alternativt förslag hade varit att bibehålla dagens modell där endast den del av regionalt yrkesvux som i dag definieras som yrkesvux utgör underlag för medfinansieringen från kommunerna. Utredningen har dock uppfattat att detta riskerar att påverka inriktningen av erbjudna utbildningar, vilket leder till bedömningen att hela det erhållna statsbidraget ska utgöra underlag för medfinansiering är lämpligare.

Utredningen föreslår också att kommunerna ska medfinansiera motsvarande 30 procent av de årsstudieplatser som finansieras med grundbidraget. Här finns det till att börja med flera alternativa möjligheter för att fastställa den procentsats som ska utgöra underlaget för medfinansieringen. Ytterst anger dock omfattningen av medfinansieringskravet synen på ansvarsfördelningen mellan stat och kommuner i fråga om yrkesutbildning inom komvux. Utredningen anser att det kommande medfinansieringskravet inte ska vara högre än dagens krav. En finansiering på 30 procent av hela statsbidraget bedöms vara marginellt lägre än dagens krav på tre sjundedelar av statsbidragsdelen för yrkesvux, vilket uträkningarna i kapitlet visar. Vidare skulle ett alternativ vara att låta både grund- och tilläggsbidrag utgöra grund för medfinansiering. Utredningen menar dock att detta skulle ta bort mycket av incitamentet för att öka antalet utbildningar. Utredningen anser också att tilläggsbidraget och dess storlek kan komma att spegla regeringens ambitioner för yrkesutbildningar inom komvux, och att detta då ska kunna ske utan ett extra åtagande från kommunernas sida.

Uppräkning av statsbidragsnivåernas

Utredningen föreslår att dagens statsbidragsnivåer räknas upp med 20 procent. Här finns flera alternativa förslag. Ett alternativ hade varit att lämna dagens nivåer oförändrade. Här anser dock utredningen att den långa tid som statsbidragsnivåerna varit oförändrade steg för steg har lett till ökade kostnader för kommunerna, vilket kan påverka viljan och möjligheten att erbjuda yrkesutbildning som motsvarar efterfrågan.

Ett annat alternativ hade varit att konstatera att statsbidragsnivåerna behöver höjas, men inte lämna förslag på nivåer. Utredningen anser att det hade lämnat regeringen med ett ofullständigt beslutsunderlag i frågan, och föreslår därför en angiven uppräkningsnivå.

När det gäller frågan om hur mycket statsbidragsnivåerna ska räknas upp, har det funnits flera alternativa möjligheter. Ett alternativ hade varit att använda prisindex för kommunala kostnader (PKV) som utgångspunkt. Eftersom statsbidragsnivåerna varit oförändrade under lång tid, förslaget om uppräkningsbedömning träda i kraft först om ett antal år samt att PKV i skrivande stund är extremt högt har utredningen inte bedömt detta som lämpligt. Ett annat alternativ hade varit att använda skolindex som utgångspunkt. Här gör dock utredningen bedömningen att skolindex lämpar sig bäst för indexeringen från ett år till ett annat och inte över längre perioder.

Utredningen har därför valt att föra samtal med representanter för kommunernas vuxenutbildning för att göra en avvägd bedömning av en lämplig storlek på uppräkningsbedömningen av statsbidragsnivåerna.

Differentiering av statsbidrag för lärlings- och kombinationsutbildningar

Även här finns flera alternativ för hur stor differentieringen ska vara för statsbidraget för de olika utbildningarna. Utredningen har dock valt en differentiering som bedöms vara en spegling av det stödbehov som finns inom de respektive utbildningarna, kombinerat med att de föreslagna beloppen även följer den grundläggande ersättningsnivån för de olika utbildningarna.

14.3.3 Konsekvenser för staten

På en övergripande nivå menar utredningen att förslagen om statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux får positiva samhällsekonomiska konsekvenser. Genom att statsbidraget blir mer långsiktigt, överskådligt och flexibelt kommer kommunerna att få ett förutsägbart statsbidrag, vilket ger en stabilitet i utbudet av yrkesutbildning. Långsiktigheten skapar också bättre planeringsförutsättningar, både i den regionala samverkan mellan kommunerna och mellan kommunerna och arbetslivet. Uppdelningen i ett grundbidrag och ett tilläggsbidrag utan medfinansiering skapar också incitament för att erbjuda både fler och dyrare utbildningar.

Förslaget att fastställa grundbidraget utifrån faktiskt genomförda utbildningar skapar också en ökad precision i statsbidraget och ökar

möjligheten att använda tilläggsbidraget för mer riktade och behovsprovade insatser.

Utredningens förslag rörande uppräkningsnivåerna för yrkesutbildning inom komvux medför en bedömd ökad transferering på 520 miljoner kronor från staten till kommunerna. Som beräkningarna som utredningen redovisat i kapitlet visar, finns det dock ett utrymme inom anslagna medel för den föreslagna uppräkningsnivån.

Skolverket beviljade inför 2022 statsbidragsansökningar från kommunerna uppgående till 4,8 miljarder kronor. Det redovisade beloppet, som är de medel som kommunerna faktiskt förbrukade, uppgick till 2,6 miljarder kronor. Mellanskillnaden på 2,2 miljarder kronor av statsbidraget lämnade kommunerna tillbaka till Skolverket. I sitt regleringsbrev för 2022 fick Skolverket ett anslag från regeringen uppgående till knappt 5,4 miljarder kronor att fördela till kommunerna för kostnader inom regionalt yrkesvux, inklusive medel från EU.¹¹ I regleringsbrevet för 2023 är motsvarande anslag 3,8 miljarder kronor.

En höjning av statsbidragen med de 20 procent som utredningen föreslår, med bibehållande av dagens nivåer på årsstudieplatser skulle öka det förbrukade statsbidraget med 520 miljoner kronor till knappt 3,2 miljarder kronor. Kostnaden för den föreslagna transfereringsökningen ryms alltså både inom det anslag Skolverket fick för 2022 och 2023. I budgetpropositionen för 2023¹² aviserar regeringen ett anslag för vuxenutbildningen på totalt 3,6 miljarder kronor, vilket innebär att det även fortsättningsvis finns utrymme för den föreslagna ökningen.

Konsekvenser för Skolverket

Utredningens förslag innebär att Skolverket får ett uppdrag att hantera det nya statsbidraget. I det nya statsbidraget finns inslag som är nya för myndigheten, främst att fastställa grundbidraget och att ta fram bidragsramen för varje kommun. Vidare ska Skolverket fördela grundbidrag efter rekvisition och tilläggsbidrag efter ansökan.

Samtidigt ersätter de nya arbetsuppgifterna dagens uppdrag till Skolverket att hantera administrationen av statsbidraget för regio-

---

¹¹ 435 000 000 kronor hänfördes till medel inom ramen för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF).

¹² Prop. 2022/23:1, *Budgetpropositionen 2023*, s. 105.

nalt yrkesvux. Det innebär att stora delar av den administration som i dag handlar om att hantera ansökningar om statsbidrag och fördela medel, ersätts med fastställande av bidragsnivåer utifrån invånarantal och en rekvisitionshantering. Utredningens bedömning är att den nya utformningen av statsbidraget kommer att minska Skolverkets administration.

14.3.4 Konsekvenser för kommuner och regioner

Statsbidragets utformning

Den föreslagna utformningen av statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux innebär att kommunerna får ett rambeslut på grundbidraget för yrkesutbildning, baserat på antalet invånare över 17 år i kommunen. Detta innebär i sin tur att kommunerna får en ökad möjlighet att planera sin yrkesutbildning långsiktigt utifrån kända förutsättningar. Möjligheten att söka ett tilläggsbidrag utifrån behov skapar också en flexibilitet för kommunerna att hantera uppkommen efterfrågan på utbildning.

Möjligheten att rekvirera grundbidraget i stället för att skriva ansökningar kommer att minska kommunernas administration kring statsbidraget.

Ett grundbidrag baserat på invånarantalet skulle kunna leda till ett ökat krav på medfinansiering för en kommun. Detta undviks genom förslaget att grundbidraget ska utgöra ett takbelopp, och kommunen ska kunna rekvirera ett lägre belopp än takbeloppet om så är nödvändigt.

Kommunernas medfinansiering

Den föreslagna medfinansieringsnivån motsvarande 30 procent av samtliga årsstudieplatser som finansieras med grundbidraget bedöms inte öka kommunernas medfinansiering jämfört med i dag. 30 procent av hela statsbidraget bedöms snarare vara marginellt lägre än dagens krav på tre sjundedelar av statsbidragsdelen för yrkesvux, vilket uträkningarna i kapitlet visar. I förslaget kompenseras kommunerna också med att tilläggsbidraget inte behöver medfinansieras.

Uppräkningen av statsbidragsnivåerna

Utredningen föreslår att statsbidragsnivåerna ska höjas med 20 procent jämfört med i dag. För kommunerna innebär det en höjning av statsbidraget med 520 miljoner kronor vid oförändrad nivå av genomförda utbildningar. Utredningens uppfattning är att detta både kommer att kompensera kommunerna för höjda utbildningskostnader och öka möjligheten att genomföra dyrare utbildningar. Det ökar också möjligheterna, främst för mindre kommuner, att erbjuda bättre ersättningsnivåer vid yrkesutbildning på entreprenad, vilket kommer att öka chanserna till nyetablering av dyrare utbildningar.

14.3.5 Konsekvenser för företag

För företag som erbjuder yrkesutbildning på entreprenad kan höjda statsbidragsnivåer innebära en justering av dagens ersättningsnivåer. För dessa företag kan en justering göra det möjligt att etablera utbildningar i kommuner där det tidigare inte gått att uppnå ekonomiskt försvarbara etableringar.

14.3.6 Konsekvenser för enskilda

De lämnade förslagen bedöms leda både till fler yrkesutbildningar och en ökad bredd på utbudet av yrkesutbildningar. För enskilda innebär det förbättrade möjligheter att både hitta och delta i utbildningar som matchar arbetslivets behov, och bidrar till arbete, kompetensväxling och matchning för enskilda.

14.3.7 Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Utredningens förslag bedöms leda till en ökning av yrkesutbildningar som är efterfrågade av arbetslivet. Eftersom god kompetensförsörjning leder till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden ser utredningen att förslagen i förlängningen kan få en bredare påverkan på sysselsättningen i landet.

14.3.8 Konsekvenser för små företags arbetsförutsättningar och konkurrensförmåga

Ett av de viktigaste syftena med det ändrade statsbidraget är att öka kommunernas vilja och möjlighet att erbjuda ett utbildningsutbud som bättre svarar mot arbetslivets behov. Utredningen bedömer att förslagen kommer leda till att komvux blir ett vassare verktyg för kompetensförsörjningen, och att företag därigenom kommer att kunna öka sin konkurrenskraft.

14.3.9 Konsekvenser för de integrationspolitiska målen

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund. Nyckeln till en etablering på arbetsmarknaden är en kombination av yrkes- och språkkunskaper.

Målgruppen inom komvux har förändrats över tid och den utgörs i dag i en större utsträckning än tidigare av personer som är nya i Sverige. Utredningens förslag syftar till att stärka yrkesvux, och bör således påverka denna grupp positivt vad gäller arbetsmarknads-etablering, språkträning och egenförsörjning.

Utredningen lämnar även flera förslag rörande kombinationsutbildningar som kommer att stärka utbildningsformen. Differentierade ersättningar bedöms bredda inriktningen på de yrkesutbildningar som bedrivs som kombinationsutbildningar. Förslaget att ersättning bara ska utgå till kombinationsutbildningar med sfi eller sva på grundläggande nivå innebär en prioritering av utbildningar där stödet gör störst nytta. Kravet på att kombinationsutbildningar ska bedrivas integrerat eller kombinerat kommer att leda till en ökad kvalitet vid kombinationsutbildningar. Sammantaget bedömer utredningen att dessa förslag stärker arbetet med att nå de integrationspolitiska målen.

14.4 Konsekvenser av förslagen om en reformerad lärlingsutbildning för vuxna

14.4.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Den svenska yrkesutbildningens koppling till arbetsplatser är vid en internationell jämförelse svag, och har länge varit det. Internationella studier visar dock flera fördelar med utbildning som äger rum i nära samverkan med arbetslivet.

Utredningens bedömning är att en större andel av yrkesutbildningen för vuxna bör ske på arbetsplatser i nära samverkan med arbetslivet, och att lärlingsutbildningen därför behöver växa. Om en större andel yrkesutbildning sker som lärlingsutbildning kommer flera positiva effekter sannolikt uppnås. Eleverna får tillgång till en stark lärandemiljö, och deras övergång till arbete efter avslutade studier kommer att underlättas. För arbetsgivare kan lärlingsutbildning underlätta för rekryteringen av ny personal. Mer lärlingsutbildning kommer sannolikt även ge bättre kompetensförsörjning till arbetsmarknaden. Detta gäller inte minst många små yrkesområden där det i dag ofta är svårt att anordna utbildningar, men där det genom lärlingsutbildning blir lättare att anordna utbildning för små elevgrupper.

14.4.2 Alternativa förslag

Utredningens förslag syftar till att göra lärlingsutbildning mer attraktivt för aktörer inom arbetslivet, inte minst arbetsgivare och för elever. På så sätt kommer det bli lättare för kommuner, som är huvudmän, att anordna utbildningen. När det gäller alternativa förslag har utredningen övervägt olika åtgärder för att stärka incitamenten för att anordna och söka sig till lärlingsutbildning. Utredningen har samtidigt valt bort alternativa lösningar som inte ger tillräckligt starka incitament för mer lärlingsutbildning.

När det gäller frågan om prioritering av sökande och urval till lärlingsutbildning inom komvux, hade ett alternativ varit att behålla nuvarande ordning, som bland annat innebär att den med störst behov ska ges företräde vid urval. Liksom utredningen konstaterar i kapitlet om en reformerad lärlingsutbildning fungerar denna ordning dåligt i dag och används i princip inte. Detta eftersom arbetsgivare ofta inte

är villiga att ta emot och utbilda en lärling om de inte vet om personen är motiverad eller har förutsättningar att klara utbildningen. Utredningens förslag om att den med bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen innebär således en anpassning till hur det i praktiken redan fungerar i dag. I många kommuner förekommer knappt lärlingsutbildningar, trots att det finns stort behov av fler yrkesutbildningar inom små yrkesområden där lärlingsutbildning skulle vara passande. Förslaget kommer att underlätta för dessa kommuner att anordna mer lärlingsutbildningar.

Utredningen har även övervägt att föreslå sänkta arbetsgivaravgifter för arbetsgivare som anställer lärlingar genom en så kallad lärlingsanställning. Det är dock svårt att påvisa att en sänkt arbetsgivaravgift kommer att påverka arbetsgivares vilja att anställa en lärling. Utredningen har därför valt att inte lägga ett sådant förslag.

Det finns möjliga nackdelar med utredningens förslag om nya prioriterings- och urvalsregler i lärlingsutbildningen inom komvux. De innebär att det införs olika bestämmelser i olika delar av komvux, vilket kan göra bestämmelserna om prioritering och urval svårare att överblicka för den enskilde. Det kan också innebära att elever med störst behov av utbildningen – de som prioriteras vid urval i dag – får sämre tillgång till lärlingsutbildning i komvux. Fördelarna med förslaget överväger dock nackdelarna enligt utredningens bedömning. Förslaget kommer sannolikt ge en bättre kompetensförsörjning och en breddad rekrytering till komvux. Det bör dock påpekas att de föreslagna bestämmelserna om prioritering och urval endast ska tillämpas när det finns fler sökande än platser, vilket ofta inte är fallet. Som utredningen redan har påpekat används dessutom inte skolagens prioriteringsbestämmelser i dag, och i praktiken kommer sannolikt därför inte sökande med störst behov av lärlingsutbildning att påverkas. Dessutom är de förändrade prioriterings- och urvalsreglerna enligt utredningen en förutsättning för att lärlingsutbildningen för vuxna ska kunna växa.

Förslaget om att ta bort möjligheten att kombinera statsbidrag för kombinationsutbildningar och lärlingsutbildningar kan göra att sådana kombinationer blir ovanligare. Samma effekt gäller förslaget om att ta bort statsbidraget för kombinationsutbildningar som innehåller sva på gymnasial nivå. Liksom utredningen anger i det aktuella kapitlet finns dock brister i dessa delar av nuvarande statsbidrag för

regionalt yrkesvux. Förändringarna förväntas därför leda till en mer effektiv användning av statsbidraget.

14.4.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

En reformerad lärlingsutbildning för vuxna kommer enligt utredningens bedömning att leda till en ökad efterfrågan på lärlingsutbildning inom komvux. Detta eftersom förslagen förväntas göra det mer attraktivt för arbetsgivare att ta emot lärlingar. Det kommer sannolikt också göra det mer attraktivt för vuxna att söka en lärlingsutbildning. Kostnaden per utbildningsplats i lärlingsutbildning är högre än för annan yrkesvuxutbildning. Detta eftersom ersättning om 40 000 kronor dels utgår till arbetsplatsen, dels ersättning för handledarutbildning om 3 500 kronor utgår. Dimensioneringen av lärlingsvux, liksom andra statligt finansierade utbildningar, bestäms dock ytterst av staten. En ökad efterfrågan innebär inte en högre kostnad, om inte staten väljer att satsa mer medel på utbildningen. Om antalet platser ska bibehållas och om en större andel av yrkesvux består av lärlingsutbildning, kommer dock staten att behöva skjuta till medel. Utredningen lägger dock inget sådant förslag.

Statens kostnader för studiemedel kommer inte att påverkas av mer lärlingsutbildning inom komvux. Inte heller kommunernas kostnader, då mer merkostnaden per utbildningsplats täcks av statsbidrag. Utredningens förslag om lärlingsutbildning i komvux innebär att sådan utbildning för första gången regleras i skollagen. För att bedriva lärlingsutbildning i komvux föreslår utredningen att det ställs upp vissa villkor. Ett sådant är att det för varje lärlingsutbildning i komvux ska finnas ett lärlingsråd. Detta innebär dock inte något nytt åtagande för kommunerna. Det finns inget krav att bedriva komvux som lärlingsutbildning, endast en möjlighet.

14.4.4 Övriga samhällseffekter

Förslagen om en reformerad lärlingsutbildning för vuxna kommer att innebära att företag, liksom andra arbetsgivare, ges ökat ansvar och inflytande över lärlingsutbildningen i komvux. Förslaget om nya urvalsbestämmelser till lärlingsutbildning förväntas innebära att fler sökande med goda förutsättningar att klara en yrkesutbildning antas

till lärlingsvux. Detta är positivt för arbetslivets kompetensförsörjning. Detsamma gäller förslaget om att arbetsgivare själva ska kunna välja lärlingar. För företag som, efter överenskommelse med kommuner, väljer att ta ett större ansvar för bland annat antagning till lärlingsutbildningar i komvux, innebär det sannolikt en större arbetsbörda än i dag. Förslagen innebär dock en möjlighet för arbetsgivare och kommuner, inte ett krav. Förslaget om att lärlingar inom komvux ska kunna få en lärlingsanställning förväntas leda till en breddad rekrytering till komvux. Många vuxna är ovilliga att låna för att utbilda sig, men med möjlighet till en lärlingsanställning med lön kan sannolikt delar av denna grupp lockas till utbildning, vilket är positivt för kompetensförsörjningen.

Könsfördelningen inom komvux är och har länge varit ojämn, med fler kvinnor än män. När det gäller yrkesutbildningar inom komvux består de främst av utbildningar mot kvinnodominerade yrken, där utbildningar inom vård- och omsorg och barn och fritid dominerar. Detta gäller även lärlingsutbildning inom komvux. Ett syfte med reformeringen av lärlingsutbildningen inom komvux är att bredda utbildningsutbudet. Hur och om det kommer att påverka könsfördelningen inom komvux är dock inte möjligt att förutse.

Förslagen kan få betydelse för de integrationspolitiska målen. Det kan innebära att elever med störst behov av utbildningen – de som prioriteras vid urval i dag – kan få sämre tillgång till lärlingsutbildning i komvux. Bland de med störst behov finns ofta personer som är nya i Sverige. I huvudsak bedöms dock förslaget vara en anpassning till hur prioritering och urval i praktiken redan fungerar. Utredningen lägger dessutom flera andra förslag som kommer att gynna den ovan nämnda gruppen, bland annat förslagen om statsbidrag för förberedande yrkesutbildning, höjda ersättningar i statsbidraget för yrkesvux och om stödinsatser. Sammantaget kommer sannolikt personer som är nya i Sverige därför gynnas av utredningens förslag.

14.4.5 Förslagets proportionalitet

Utredningen bedömer att förslagen om reformering av lärlingsutbildningar är proportionerliga. Förslagen syftar till att öka andelen lärlingsutbildning inom komvux, vilket ger högre kostnader per utbild-

ningsplats för staten, vilket dock inte nödvändigtvis ger högre kostnader totalt.

14.4.6 Ikraftträdande och informationsinsatser

Utredningens förslag innebär att lärlingsutbildning inom komvux regleras i skollagen. Ikraftträdande, både av lag- och förordningsändringar bör ske samtidigt som övriga lagändringar, den 1 januari 2026. Detta bör ge Skolverket, som är den ansvariga myndigheten, tid att informera om reformerna, inklusive de förändringar som sker i statsbidraget för lärlingsvux. Detsamma gäller för övriga bestämmelser i den föreslagna statsbidragsförordningen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026. Den delegation för uppföljning av reformer som utredningen föreslår ska inrättas från 2025, bör också ha som en del av sitt uppdrag att implementera reformen.

14.5 Konsekvenser av förslagen om komvux vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov

Förslaget i kapitlet om bestämmelser som avviker från skollagen vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov samt föreslagna bestämmelser i förordningen om statsbidrag för yrkesvux, innebär en möjlighet för regeringen att snabbt reagera när det uppstår behov av satsningar på vuxenutbildning. Detta kan till exempel ske vid etableringar av ett stort företag på en ort eller nedläggningar av en stor arbetsplats. Denna möjlighet kan innebära flera positiva effekter jämfört med motsvarande situationer i dag, inte minst bättre kompetensförsörjning vid etableringar och minskad arbetslöshet än annars vid stora nedläggningar. Vilka effekter som förslaget ger beror dock helt på hur möjligheten används.

Regelverket är inte fullt ut anpassat för att kunna göra motsvarande satsning i dag. Regeringen har beslutat om en särskild satsning på regionalt yrkesvux i expansiva regioner, med start från 2024. Denna satsning är dock enbart reglerad i förordning, utan möjlighet att avvika från skollagens bestämmelser, vilket innebär flera nackdelar jämfört med utredningens förslag, vilka beskrivs närmare i kapitlet om

att det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov.

Finansiering av förslaget bör ske genom omfördelning av medel från andra statliga utbildningssatsningar, främst inom statsbidraget för yrkesvux. Vid särskilda utbildningsbehov kan det dock finnas behov av att tillföra extra medel för ändamålet i statsbudgeten. Ersättningen per plats ska enligt utredningens förslag fastställas av Skolverket. Utgångspunkten är att utbildningarna bör finansieras av statsbidrag, men om möjligt medfinansieras av arbetslivet. Kommunerna ska inte behöva bekosta utbildningen. Däremot kommer kommunerna behöva anpassa kostnaderna utifrån storleken på det statsbidrag som beslutas av Skolverket. Hur stora utbildningskostnaderna blir per plats kommer att avgöras av vilka typer av yrkesutbildning det handlar om och hur mycket medfinansiering som kan ske från arbetslivet. Ersättningen per plats kommer dock sannolikt vara högre än ersättningarna för motsvarande utbildning i statsbidraget för yrkesvux. Förutom utbildningskostnaderna tillkommer kostnader för studiemedel. När kostnaderna blir aktuella och hur stora de blir är inte möjligt att förutse, utan det beror på vilka behov som uppstår. Förslagen förväntas inte ge några övriga samhällsekonomiska konsekvenser.

Enligt förslagen ska Skolverket fastställa storleken på ersättning per årsstudieplats inom det extra statsbidraget. Det innebär en extra arbetsuppgift för Skolverket jämfört med övriga delar av statsbidraget för yrkesvux. Andra myndigheter, till exempel MYH, har dock i uppgift att själva fastställa storleken på de statsbidrag som myndigheten betalar ut. Att fastställa statsbidrag kommer visserligen att innebära behov av nya rutiner för Skolverket, men bör enligt utredningen kunna hanteras inom ramen för myndighetens organisation, utan att förvaltningsanslaget tillförs ytterligare medel.

De föreslagna bestämmelserna om komvux vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska enligt förslaget även kunna tillämpas vid ett stort flyktingmottagande. Om bestämmelserna används vid ett stort flyktingmottagande, kommer det sannolikt att påverka det integrationspolitiska målet positivt.

Förslaget förväntas vara positivt för företags konkurrenskraft eftersom möjligheterna till kompetensförsörjning förbättras vid stora etableringar.

14.6 Konsekvenser av förslagen om förbättrad tillgång till stöd

14.6.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Elevsammansättningen inom komvux har förändrats över tid till följd av ett allt större intag av elever med kort utbildningsbakgrund. Komvux tar emot allt fler elever med bland annat neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa och tidigare skolmisslyckanden. Studieavbrott inom komvux är vanliga och många elever har svårt att nå målen med sin utbildning.

Utbildningen i komvux kännetecknas av flexibilitet. Elever kan exempelvis studera på distans, läsa enstaka kurser och under utbildningens gång byta utbildningsanordnare eller läsa kurser hos flera utbildningsanordnare samtidigt. Detta är omständigheter som är utmanande vid planering och genomförande av stödinsatser. I många kommuner saknas dessutom resurser och rutiner för att identifiera elevers stödbehov. Stödbehoven upptäcks ofta relativt sent i utbildningen eller inte alls.

Huvudmannens skyldighet att erbjuda stöd, liksom elevers rätt till stöd är inte lika omfattande reglerad inom komvux som i andra skolformer. Vissa bestämmelser om stöd är identiska med dem i andra skolformer, till exempel bestämmelserna om stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det framgår dock inte av bestämmelserna att komvux ska tillhandahålla enstaka specialpedagogiska insatser inom ramen för extra anpassningar. Komvuxverksamheterna har ofta svårigheter att avgöra vilka stödinsatser och vilken omfattning av stödinsatserna de ska tillhandahålla eleverna inom ramen för individanpassningar och extra anpassningar. Det finns även en bristande likvärdighet mellan kommunerna avseende vilket stöd som eleverna erhåller och därmed också hur väl deras behov möts.

Av utredningens direktiv framgår att utredningen ska analysera vilka åtgärder, till exempel förbättrad tillgång till stöd, som kan få fler elever att nå målen med sin utbildning i komvux, och vid behov föreslå sådana åtgärder.

Utredningen föreslår ingen utökning av huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux. Förslaget innebär ett förtydligande av gällande rätt, om att kommunerna ska erbjuda enstaka special-

pedagogiska insatser under en kortare tid inom ramen för extra anpassningar.

När det gäller skrivningen i förslaget om att ansvarig lärare ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av extra anpassningar kan tillgodoses, bedömer utredningen att inte heller detta förslag innebär att dagens reglering om stöd utökas till sitt innehåll. Utredningen bedömer att förslaget inte närmare ska reglera på vilket sätt det ska finnas specialpedagogisk kompetens i verksamheten. Bestämmelserna syftar till att tydliggöra att det ska finnas personal med sådan kompetens att de stödinsatser som sätts in blir adekvata för den enskilda eleven. Denna kompetens bör dock kunna organiseras utifrån de behov som finns i verksamheten och oberoende av om den enskilda eleven är i behov av en specialpedagogisk insats under kortare tid eller någon annan form av extra anpassning. Utifrån förtydligandet kan huvudmännen fortsatt själva ta ställning till om, och i så fall i vilken form, som elevhälsa bör bedrivas inom komvux.

Förslaget kan enligt utredningens bedömning leda till att fler elever får tillgång till specialpedagogiska stödinsatser samt att kommunerna erbjuder eleverna ett mer likvärdigt specialpedagogiskt stöd. Det blir även tydligare för rektor och personal inom komvux att eleverna vid behov ska erbjudas enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid. Detta bedöms få en positiv inverkan på elevernas möjligheter att få det stöd de behöver, vilket i sin tur kan öka deras möjligheter att nå målen med utbildningen. Högre måluppfyllelse kommer även att påverka de integrationspolitiska målen positivt.

Utredningen bedömer även att förslaget om en kartläggning av stödbehov i samband med upprättandet av den individuella studieplanen kan förbättra möjligheten för komvux att erbjuda rätt anpassningar till eleven vid utbildningens början. Detta kan i sin tur minska risken för studiemisslyckanden och studieavbrott. En kartläggning av stödbehov kan även öka förutsättningarna för att elever med funktionsnedsättningar erhåller de anpassningar av lärmiljön och undervisningen som möjliggör och underlättar deras studier.

Utredningen bedömer att en dokumentation av planerade stödinsatser i den individuella studieplanen ökar möjligheterna att eleven får tillgång till rätt stödinsatser under utbildningens gång. Arbetet med uppföljning och revidering av stödinsatserna underlättas om de finns

dokumenterade tillsammans med elevens utbildningsmål och omfattning av studierna.

Det stödmaterial som utredningen föreslår att Skolverket ska ta fram i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) kommer att innebära ett stöd för komvuxverksamheterna vad gäller omfattningen av extra anpassningar samt hur kartläggning och dokumentation av stödbehov kan genomföras.

Utredningen bedömer att ett nollalternativ, det vill säga att inga åtgärder vidtas, skulle innebära att huvudmännen fortsatt kommer att erbjuda stödåtgärder i olika omfattning samt med bristande likvärdighet mellan kommunerna. Utan en kartläggning av stödbehov skulle det fortsatt vara utmanande för komvux att tidigt identifiera stödbehov och erbjuda rätt anpassningar till eleverna under utbildningen. Detta skulle i tur på ett negativt sätt kunna påverka elevernas studiesituation och möjligheterna att nå målen.

14.6.2 Alternativa förslag

Utredningen har övervägt att lägga förslag om en utökning av huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux. Fördelen med ett sådant förslag är att en reglering skulle kunna anpassas till den förändrade målgruppen, som i många avseenden bedöms vara i behov av någon form av utökat stöd jämfört med dagens reglering samt till de förutsättningar som är specifika för komvux. Att införa ett nytt begrepp och innehåll skulle dock kunna medföra att gränsdragningen gentemot andra former av stöd, såsom särskilt stöd – som elever i komvux i dag inte har rätt till – skulle kunna försvåras.

Ett annat alternativ är att föreslå en reglering för viss elevhälsa inom komvux, i form av tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens. Det skulle då i likhet med bland annat grund- och gymnasieskolan säkerställas att komvux ska tillhandahålla vissa kompetenser och viss elevhälsa. Ett sådant krav skulle dock medföra ett utökat finansiellt åtagande men även en inskränkning i det kommunala självstyret. Ett förslag om utökat stöd inom komvux skulle dessutom behöva ytterligare utredning.

Hemkommunen har i dag en skyldighet att erbjuda en inledande kartläggning för den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbild-

ning eller prövning inom komvux.¹³ Ett alternativt förslag är att det i ovanstående kartläggning även ska ingå en kartläggning av den vuxnes behov av stöd inför utbildning. En fördel skulle vara att redan inför utbildning möjliggöra att den vuxna gör rätt utbildningsval utifrån dennes behov och den rätt till stöd som finns att tillgå i komvux. Utredningen bedömer att ett sådant alternativ dock inte skulle medföra avsedd förändring, då erbjudandet är frivilligt och alla elever kommer därmed inte att omfattas av en kartläggning av stödbehov inför utbildning.

Ytterligare ett alternativt förslag är att ge Skolverket ett bemyndigande att närmare föreskriva om innehållet i den individuella studieplanen. I dag har Skolverket ett bemyndigande att föreskriva om utformningen av individuella studieplaner.¹⁴ Utredningen bedömer att det i första hand är mest lämpligt att reglera innehållet i den individuella studieplanen i skolförfattningarna, på samma sätt som detta regleras för andra skolformer.

Sammantaget bedömer utredningen att de lagda förslagen är de mest lämpliga. För närmare motivering se ovan och i kapitlet där utredningen behandlar förslagen.

14.6.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

Utredningen föreslår att det ska införas bestämmelser i skollagen där det förtydligas att ansvarig lärare ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av extra anpassningar kan tillgodoses, däribland enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid. Utredningen bedömer att förslaget i sin utformning inte innebär några nya eller utökade åtaganden eller kostnader för kommunerna. Beroende på hur huvudmännen, det vill säga kommunerna, har uppfattat gällande reglering kan förtydligandena för vissa kommuner dock komma att medföra att de behöver göra anpassningar i verksamheten. Detta skulle i så fall sin tur kunna medföra vissa kostnadsökningar för enstaka kommuner. Detta är dock inte möjligt att närmare utröna.

Förslaget om kartläggning av stödbehov kan visserligen anses vara ett nytt åtagande, då det ska genomföras i samband med upprättnan-

---

¹³ 20 kap. 7 a § skollagen. Notera dock att bestämmelserna om inledande kartläggning från och med den 1 juli 2024 har beteckningen 20 kap. 8 § skollagen.

¹⁴ 2 kap. 17 § förordningen om vuxenutbildning.

det av den individuella studieplanen. Redan i dag bör dock gällande reglering medföra att stödinsatser behöver identifieras och dokumenteras. Även om kartläggning av stödbehov ska genomföras i samband med upprättandet av den individuella studieplanen, så kan ytterligare kartläggning av stödbehov behöva göras om det framkommer att eleven har behov av stödinsatser senare i utbildningen. Enligt utredningens bedömning innebär förslagen därmed inga nya eller utökade åtaganden för kommunerna. Den kommunala finansieringsprincipen aktualiseras inte heller enligt utredningens bedömning.

14.6.4 Övriga samhällseffekter

Förslagen bedöms ha en positiv inverkan på möjligheterna för att personer med funktionsnedsättningar samt andra vuxna ska få sina behov av stöd tillgodosedda inom ramen för extra anpassningar.

14.6.5 Förslagets proportionalitet

Utredningen bedömer att förslagen om förtydligande av specialpedagogisk kompetens och insatser inom ramen för extra anpassningar samt förslag om kartläggning av stödbehov är proportionerliga. Förslagen bedöms inte medföra några särskilda kostnader.

14.6.6 Ikraftträdande och informationsinsatser

Utredningen föreslår att förslagen om förtydligande av specialpedagogiska insatser och kartläggning av stödbehov ska träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas från och med samma datum.

Skolverket är ansvarig skolmyndighet och ska inom ramen för sitt uppdrag vid behov informera huvudmän och andra relevanta aktörer om de förändringar i skollagen som utredningen föreslår. Utredningen bedömer inte att det behövs något särskilt uppdrag till Skolverket avseende informationsinsatser. Utredningen bedömer att de förtydliganden avseende gällande reglering därmed inte kräver någon särskild hänsyn avseende ikraftträdandetidpunkt, men att det kan vara lämpligt att förslagen träder i kraft tillsammans med merparten av de förslag som utredningen i övrigt föreslår.

14.6.7 Konsekvenser i relation till EU-rätten

I avsnittet nedan redogör utredningen för vilka konsekvenser förslagen om förtydligande reglering avseende stöd förväntas få i förhållande till bestämmelserna om dataskydd, i form av en så kallad integritetsanalys.

Anordnande av utbildning är både en uppgift av allmänt intresse och ett viktigt allmänt intresse

Förslaget om att kartlägga och vid behov dokumentera vilka stödinsatser som behöver göras i samband med upprättandet av den individuella studieplanen innebär en behandling av personuppgifter.

Anordnande och bedrivande av utbildning är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1. e dataskyddsförordningen.¹⁵ Anordnande och bedrivande av utbildning är även ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Det finns således rättslig grund vid behandling av personuppgifter.

Av principerna för behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningen framgår att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (laglighet, korrekthet och öppenhet, artikel 5.1 a). För att en behandling ska vara laglig krävs att det finns en rättslig grund för behandlingen. För att den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1 ska kunna åberopas krävs att grunden för behandlingen ska fastställas i unionsrätten eller i nationell rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

I artikel 14.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02) anges att var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning. I Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges också att EU ska bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, och genomföra en yrkesutbildningspolitik som ska understödja och komplettera medlemsstaternas insatser (artikel 165.1 och 166.1).

---

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Vikten av utbildning framhålls också i den svenska grundlagen. I regeringsformen (RF) anges att det allmänna särskilt ska trygga rätten till bland annat utbildning, att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola och att det allmänna också ska svara för att högre utbildning finns (1 kap. 2 § andra stycket och 2 kap. 18 § första stycket RF). I Europeiska konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna anges att ingen får förvägras rätten till undervisning (artikel 2 i protokollet till konventionen). Konventionen gäller enligt lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som svensk lag.

Utredningen gör bedömningen, i likhet med den som regeringen tidigare har gjort för utbildningsområdet, att det finns stöd för att utbildning utgör såväl en uppgift av allmänt intresse som ett viktigt allmänintresse. Den rättsliga grunden myndighetsutövning kan även vara tillämplig i vissa fall.

Behandling av känsliga personuppgifter

I artikel 9 och 10 dataskyddsförordningen ställs särskilda krav när det gäller behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser. Även regeringsformen ställer särskilda krav när det är fråga om ett betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § RF). Sådana intrång får bara göras med stöd av lag. I 3 kap. dataskyddslagen¹⁶ finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och lagöverträdelser (3 kap. 1–9 §§). Dessa bestämmelser gäller med vissa undantag endast för myndigheter. I 3 kap. 4 § dataskyddslagen anges dock att regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan behandling av känsliga personuppgifter som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Vidare anges i 3 kap. 9 § samma lag att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Den myndighet som regeringen bestämmer får även i enskilda

---

¹⁶ Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

fall besluta att andra än myndigheter får behandla sådana uppgifter. Ett beslut får förenas med villkor.

För myndigheter finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i 3 kap. 3 § dataskyddslagen. För huvudmän, det vill säga kommuner, i komvux gäller motsvarande bestämmelser i dataskyddslagen. I samband med propositionen *Ny dataskyddslag*¹⁷ har ett förtydligande införts i 3 kap. 8 § dataskyddslagen om att myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen.

Det finns reglering som innebär ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen). Sökförbudet gäller för myndigheter vid tillämpningen av samtliga av de bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter som finns i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen.

Avsikten med utredningens förslag är inte att dokumentera eventuella funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa, språksvårigheter eller andra utmaningar hos eleverna. Dokumentationen ska omfatta de stödinsatser som eleven är i behov av under sin utbildning. Utredningen bedömer att det som ligger till grund för vissa stödinsatser skulle kunna vara känsliga uppgifter och att det därför inte finns anledning att reglera på vilket sätt som kartläggningen eller dokumentationen ska göras. Att dokumentera de stödinsatser som ska skyndsamt ska vidtas medför däremot inte behandling av känsliga personuppgifter.

Utredningen bedömer sammanfattningsvis att det inte behövs några kompletterande bestämmelser. Utifrån detta saknas anledning att ytterligare ta ställning till om förslagen är proportionerliga mot det mål som eftersträvas.

---

¹⁷ Prop. 2017/18:105, *Ny dataskyddslag*.

14.7 Konsekvenser av förslagen om underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning

14.7.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Generellt sett är utbildningsnivån lägre bland personer med funktionsnedsättning än bland den övriga befolkningen. Dessutom är andelen sysselsatta lägre bland personer med funktionsnedsättning än i den övriga befolkningen. Det tyder på att det kan finnas ett relativt stort utbildningsbehov bland vuxna med funktionsnedsättning.

Utredningen har därför haft i uppdrag att särskilt undersöka om det behövs åtgärder för att underlätta studierna i komvux för personer med funktionsnedsättning. En särskild omständighet som försvårar uppdraget är bristen på aktuell kunskap i frågan. Det saknas nya studier om hur komvux är anpassat för vuxna med olika funktionsnedsättningar, men även en nationell bild av frågan. Bristen på aktuell kunskap gäller både studiesituationen för elever med funktionsnedsättningar i komvux och tillgången till utbildning för vuxna med funktionsnedsättningar som är i behov av att studera i komvux. Personer med funktionsnedsättning utgör dessutom inte en homogen grupp, och olika funktionsnedsättningar får olika konsekvenser som kräver olika stödinsatser och anpassningar.

För att förbättra kunskapsläget föreslår utredningen att Statens skolinspektion (Skolinspektionen) ges i uppdrag att göra en kvalitetsgranskning av studiesituationen för elever med funktionsnedsättning som studerar inom komvux. Utredningen föreslår även att Skolverket ges i uppdrag att göra en nationell kartläggning av tillgången till komvux för vuxna med funktionsnedsättning som är i behov av att studera inom skolformen. Utredningen bedömer även att det bör göras en utredning om att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna.

Vid utredningens samråd med olika organisationer framkommer det att det ofta är oklart huruvida det är kommunen eller regionen som ska ta ansvar och kostnaden för funktionsnedsatta elevers behov av tillgänglighetsåtgärder, anpassningar, hjälpmedel och assistans inom komvux. De framhåller även att det tar lång tid innan det fastställs vilken aktör det är som ska ta vilken kostnad.

Det är i huvudsak huvudmannen för komvux som har ansvar för att bekosta och genomföra de åtgärder som behövs när det gäller an-

passningar av lärmiljön och undervisningen för komvuxelever med funktionsnedsättning. Flera statliga utredningar och myndighetsrapporter samt utredningens samråd med intresseorganisationer visar att sökande och elever med funktionsnedsättning möter ett flertal hinder när de avser påbörja eller fullfölja studier inom komvux. Utredningens förslag om förtydligande av specialpedagogiska insatser inom ramen för extra anpassningar samt förslag om kartläggning av stödbehov bedöms få en positiv inverkan på studiesituationen för elever med funktionsnedsättning. Förslagen kan förbättra komvux förutsättningar att tillhandahålla anpassningar och stöd till elever med funktionsnedsättning utifrån deras behov. Detta kan i sin tur underlätta studierna för dessa personer och öka deras möjligheter att nå målen med sin utbildning.

Utredningen bedömer att ett nollalternativ, det vill säga att inga åtgärder vidtas, skulle innebära fortsatta svårigheter för den berörda gruppen.

14.7.2 Alternativa förslag

Utredningen bedömer att det saknas aktuell och nationell kunskap om elevernas studiesituation. Utredningen har därmed i detta läge inte närmare analyserat andra alternativ än de myndighetsuppdrag som föreslås.

Utredningen bedömer att det finns skäl att ge myndighetsuppdrag om tillgången till utbildning och studiesituationen för vuxna med funktionsnedsättning till respektive myndigheter, det vill säga till Skolinspektionen för kvalitetsgranskning och till Skolverket för nationell kartläggning. Detta eftersom det saknas aktuell kunskap på nationell nivå om studiesituationen för elever med funktionsnedsättning inom komvux.

Utredningen bedömer även att tillgången till tolktjänster är avgörande för att döva, hörselskadade och dövblinda ska kunna studera inom komvux. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna. Mot bakgrund av en sådan analys bör den kommande utredningen föreslå hur en samlad resurs för tolkstöd i utbildning för vuxna kan regleras, organiseras och finansieras.

Utöver ovan bedömer utredningen att Skolverket och SPSM ska ges i uppdrag att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Informationsinsatser bör vidare genomföras av skolmyndigheterna för att öka förutsättningarna att målgrupperna nyttjar det stöd som Skolverket och SPSM erbjuder.

14.7.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

När det gäller de uppdrag som utredningen bedömer bör lämnas till respektive skolmyndighet bedömer utredningen att detta bör rymmas inom ramen för myndigheternas anslag. Uppdragen bedöms kosta 1 miljon kronor för Skolverket respektive Skolinspektionen, uppdelade på två år.

De samhällsekonomiska effekterna av utredningens bedömningar om utredning och uppdrag är svåra att kvantifiera. Eftersom utredningen inte lägger några författningsförslag i denna del saknas anledning att i övrigt uppskatta vare sig kostnader eller intäkter för staten, kommuner och regioner, företag och enskilda.

Gällande utredningens förslag om en utredning så beräknas en sådan kosta 2,7 miljoner kronor per år, vilket är beräknat på kostnaden för en utredare och två utredningssekreterare. Utredningen beräknas ta cirka 1,5 år i anspråk, vilket ger en total kostnad på cirka 4 miljoner kronor. Kostnaden bör finansieras inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet.

Uppdragen och utredningen kan i ett senare läge ge samhällsekonomiska effekter, men dessa går inte att uppskatta i förväg. Även om det inte går att uppskatta effekterna på förhand kan utredningen konstatera att denna utredning och dess förslag kan leda till betydande förbättringar för personer med funktionsnedsättning och deras tillgång till utbildning.

14.8 Konsekvenser av förslagen om underlättande av övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning

14.8.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada möts av hinder både när de avser studera inom komvux och när de avser arbeta efter avslutade studier. Följaktligen finns flera faktorer som försvårar elevernas övergångar från komvux till arbetsmarknaden. Hindren är av organisatorisk och ekonomisk art och beror både på hur komvux som anpassad utbildning är organiserat och på samhälls- och arbetsmarknadsstrukturer.

Inom komvux erbjuds målgruppen ett begränsat utbildningsutbud. Tillgången till yrkes- och lärlingsutbildningar samt arbetsplatsförlagt lärande (apl) inom ramen för anpassad utbildning är särskilt begränsad. Yrkesutbildning inom anpassad utbildning leder dessutom endast till en kvalifikation på SeQF-nivå 2 enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande medan arbetsgivare efterfrågar kvalifikationer på en högre SeQF-nivå.

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning. Utredningen föreslår även att Skolverket ska ges i uppdrag att, i samråd med MYH, analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för komvux som anpassad utbildning vilka motsvarar en kvalifikation på SeQF-nivå 3.

Finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning

Av den lägesbild som utredningen redovisar framgår att personer med intellektuell funktionsnedsättning respektive förvärvad hjärnskada är en ekonomiskt utsatt grupp som har mycket begränsade möjligheter att finansiera studier inom komvux som anpassad utbildning. Målgruppen saknar till skillnad från andra grupper i samhället som avser studera en rätt till studiestöd från Centrala studiestödsnämnden (CSN). Utredningen bedömer att målgruppen har begränsade möjligheter att finansiera studier i komvux som anpassad utbildning inom ramen för nuvarande regelverk för socialförsäkring, studiemedel,

arbetsmarknad och socialtjänst. Det är svårt för målgruppen att kombinera de ersättningar som personer i målgruppen kan erhålla av exempelvis Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunerna, med studier inom komvux som anpassad utbildning. Utredningen ser ett tydligt behov av att staten skapar en möjlighet till finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning vilken är utformad för ändamålet och målgruppen. Utredningen lämnar dock inte några författningsförslag utan bedömer att en utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning bör tillsättas. Detta eftersom de eventuella förslag som utredningen har identifierat involverar flera olika aktörer och flera rättsområden samtidigt som lägesbilden är komplex till sin karaktär.

Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram nationella yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3

I dag finns inga utbildningar som ger en kvalifikation på SeQF-nivå 3, samtidigt som ett flertal branscher vittnar om att det finns arbetsuppgifter och anställningsbehov på denna nivå. Även om utredningen gör bedömningen att det inom komvux som anpassad utbildning finns ett behov av yrkespaket som motsvarar nivå 3 ser utredningen att Skolverket, på grund av frågans komplexitet, behöver analysera möjligheterna att ta fram sådana yrkespaket. Om det är lämpligt bör Skolverket vidare ta fram sådana yrkespaket. Ett sådant framtagande skulle kunna möjliggöra en övergång till arbete för målgruppen, men effekterna är i detta skede svåra att närmare förutse. Uppdraget bör genomföras i samråd med MYH och pågå under cirka 1 år.

Utredningen bedömer att ett nollalternativ, det vill säga att inga åtgärder vidtas, skulle innebära fortsatta svårigheter och hinder, både när personer i målgruppen avser studera inom komvux och när de avser arbeta efter avslutade studier.

14.8.2 Alternativa förslag

Utredningen har i samråd med olika myndigheter haft fokus på potentiella lösningar som endast innefattar studiebidrag och därtill ett förhöjt sådant i likhet med det högre bidrag som finns för vissa studier med studiemedel. Valet av denna inriktning beror på att utredningen

bedömer studielån vara olämpligt för denna målgrupp eftersom studierna generellt sett inte leder till vanligt förvärvsarbete och återbetalningsmöjligheter.

Utredningen har även övervägt ett särskilt studiestöd riktat till målgruppen. En hypotetisk kostnadsberäkning som baseras på ersättningsnivåerna inom studiestartsstödet skulle för komvux som anpassad utbildning med nuvarande elevantal medföra en kostnad på 367 miljoner kronor under förutsättning att samtliga elever studerade heltid under ett år. Att ta fram ett förslag om finansiering av studier inom ramen för studiemedelssystemet i enlighet med utredningens aktuella uppdrag bedöms bli alltför kostsamt. Utredningen bedömer dock att frågan om möjlighet till studiefinansiering bör utredas i ett brett perspektiv, utifrån de aspekter som i övrigt har lyfts fram av utredningen avseende de ersättningar och regleringar som berör målgruppen i dag. Utredningen föreslår därför att en utredning tillsätts som ger regeringen ett underlag för att göra ekonomiska prioriteringar.

14.8.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

Utredningen bedömer att kostnaden för en statlig utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning uppgår till 4 miljoner kronor per år. Beräkningen är gjord utifrån en bemanning bestående av en utredare och tre utredningssekreterare. En sådan utredning bedöms behöva cirka 2 års utredningstid, vilket ger en sammanlagd kostnad på 8 miljoner kronor. Kostnaden bör finansieras inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet.

När det gäller det uppdrag som utredningen bedömer bör ges till Skolverket, om att i samråd med MYH analysera och ta fram yrkespaket för anpassad utbildning, bör detta rymmas inom ramen för respektive myndighets anslag. Kostnaden beräknas till cirka 1 miljon kronor per myndighet.

Eftersom utredningen inte lämnar några författningsförslag i denna del saknas anledning att i övrigt uppskatta kostnader eller intäkter för staten, kommuner och regioner, företag och enskilda.

14.8.4 Övriga samhällseffekter

Myndighetsuppdragen och den föreslagna utredningen kan i ett senare läge ge samhällsekonomiska effekter, men dessa går inte att uppskatta i förväg. Det bör dock påpekas att det finns en mycket stor potential att förbättra målgruppens möjligheter till studier inom komvux som anpassad utbildning och övergångar till arbete även om effekterna inte går att uppskatta i förväg.

14.9 Konsekvenser av utredningens förslag om prövning inom komvux och gymnasieskolan

14.9.1 Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås

Prövning innebär en bedömning av en individs kunskaper som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning. Bedömningen kan ske utan att individen följer undervisningen.

En person som är bosatt i Sverige och vill ha betyg från komvux har i dag möjlighet att genomgå prövning i alla kurser och sedan i alla ämnen och på samtliga nivåer i dessa ämnen inom komvux som det sätts betyg på och i komvuxarbetet. En huvudman kan i dag inte neka en individ möjligheten att genomgå prövning, om huvudmannen anordnar utbildningen.

Den vanligaste anledningen till prövning inom komvux är att höja betygsnivån och därigenom meritvärdet vid ansökning till högre utbildning.

Den stora friheten som finns för individen att pröva betyg har lett till ett problem med ”prövningsturism” bland kommunerna, där individer prövar samma kunskaper upprepade gånger för att förbättra sina chanser att få ett högre betyg. Detta har del lett till höga kostnader för kommuner som måste hantera många prövningar. Enligt beräkningar från Skolverket på de faktiska kostnaderna för kommuner att genomföra prövning kan summan uppgå till 1 500–3 000 kronor i en kurs. Eftersom den högsta avgift en kommun kan ta ut från en prövande är 500 kronor får kommunerna inte täckning för sina kostnader.

Ytterligare ett problem är att svagheter i systemet kan användas av prövande för att maximera möjligheterna till högre betyg, även om det nya högre betyget inte nödvändigtvis reflekterar ökade kunskaper. Detta bidrar till att urholka betygens värde vid urvalet till högre utbildning, men också till en orättvisa gentemot de individer som erhållit sina betyg inom ramen för en genomförd utbildning.

Utredningen föreslår att avgiften för provning ska höjas till 1 000 kronor per provning. Avgiften på 500 kronor har inte ändrats sedan 1995. Avgiften för provningen har aldrig varit tänkt att täcka huvudmannens kostnader för provningen utan att avskräcka från ogenomtänkta provningar. Utredningen anser att en höjning till 1 000 kronor är motiverad av ändringar i penningvärdet och att 500 kronor inte förefaller avskräcka från upprepade provningar.

Utredningen föreslår också att provningar i första hand ska ske hos hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet, och i andra hand hos annan huvudman, förutsatt att ämnet eller nivån i ämnet inte anordnas inom det primära samverkansområdet. På detta sätt kommer de flesta provningar att ske hos hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet. Om provningen sker hos annan huvudman, ska hemkommunen erlagga interkommunal ersättning för provningen hos den andra huvudmannen.

Vidare föreslår utredningen att ansökan om provning alltid ska ske hos hemkommunen. Detta medför att hemkommunen kan få en bättre överblick och kontroll över provningarna.

Utredningen föreslår även att det endast ska vara tillåtet med upp till två provningstillfällen per kurs eller nivå i ett ämne under en period av sex månader. Utredningen menar att denna begränsning minskar möjligheten till provningsturism, och även bättre speglar den möjlighet till kunskapsutveckling en individ kan uppnå mellan två skilda provningstillfällen.

Till sist föreslår utredningen att rektor utan provning ska kunna ge betyget E i samband med validering om en individ bedömts ha tillräckliga kunskaper i en kurs eller en nivå i ett ämne.

Förslagen berör enskilda eftersom den nuvarande rätten till provning begränsas. Förslagen berör även kommunerna som huvudmän för komvux, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor. De berör även enskilda huvudmän för gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor.

14.9.2 Alternativa förslag

Utredningen har valt att kombinera ett antal åtgärder i de lagda förslagen med syftet att minska antalet upprepade provningar. Utredningen har uppfattat det som att den främsta anledningen till det problem som uppstått är möjligheten att vid upprepade tillfällen genomföra provningar med syftet att konkurrenskomplettera betyg.

Ett alternativt förslag har varit att rikta åtgärderna direkt mot denna typ av provning och införa ett behörighetskrav även för provning, likt det behörighetskrav som återfinns i till exempel 20 kap. 20 § skollagen. I sådana fall skulle ett erhållet betyg innebära att man inte saknar kunskaper i ämnet, och en individ skulle inte vara behörig att pröva. Den aktuella bestämmelsen i skollagen infördes för att hindra undervisning med syftet att konkurrenskomplettera. Utredningen menar dock att ett sådant förslag skulle inskränka individens livslånga lärande, och väljer därför att inte lämna ett sådant förslag.

Avgiftens storlek

Syftet med avgiftshöjningen är inte i första hand att fullt ut ersätta huvudmannen för kostnader i samband med provning, även om höjningen kommer att leda till att huvudmannen i högre grad får täckning för sina kostnader. Syftet är i högre grad att utgöra en av flera kombinerade åtgärder för att minska möjlighet och intresse av upprepade provningar. Utredningens förslag är en avvägning mellan funktionen att vara avskräckande och en jämlik ekonomisk möjlighet för alla att genomföra en provning. Det hade varit möjligt att ange en högre avgift för provning, men utredningen anser att det då hade funnits risk för att avgiftens storlek hade skapat en allt för stor klyfta mellan individer med goda ekonomiska förutsättningar och individer med mindre goda förutsättningar.

Prövningen ska i första hand ske hos hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet

Ett alternativt förslag hade varit att behålla möjligheten för individen att fritt välja var man ska genomföra sin provning men fortfarande föreslå övriga begränsningar. Utredningen anser dock att det hade

funnits risk för en fortsatt provningsturism, även om i en mer begränsad skala. Utredningen anser att det är rimligt att hemkommunen eller samverkande kommuner i första hand ska ha ansvaret för att lösa kommuninvånarnas behov av provning. Det leder också till att hemkommunen får en bättre överblick över de provningar som genomförs. Detta förslag går också hand i hand med förslaget om att ansökan om provning alltid ska lämnas till hemkommunen.

Begränsningen i antalet provningar under en viss tidsperiod

Även i fråga om begränsningen i hur många provningar man ska kunna göra om under en viss tidsperiod finns det flera alternativa möjligheter. I stället för två tillfällen under en sexmånadersperiod skulle ett annat antal tillfällen kunnat väljas. Likaså skulle begränsningen kunna vara två tillfällen under en annan tidsperiod, till exempel ett eller flera år. Här har utredningen lämnat ett förslag som man anser vara en rimlig avvägning mellan de möjligheter som en individ bör ha utan att inskränkningen av det livslånga lärandet blir för stor. Utredningen har också vägt in aspekten av hur rimligt det kan vara för en individ att utveckla sin kunskapsnivå från ett provningstillfälle till ett annat.

Rektor ska kunna ge betyget E efter validering

En alternativ möjlighet hade varit att inte lämna detta förslag överhuvudtaget. Ett liknande förslag lämnades av Valideringsdelegationen 2015–2019, men ledde inte till någon regeländring. De remissinstanser som ställde sig tveksamma till förslaget från Valideringsdelegationen lyfte problemet med valideringar som inte genomförts av en legitimerad lärare, samt behovet av vägledande samtal med individen rörande konsekvenserna av att inte gå vidare med en provning mot samtliga betygssteg.

Utredningen har vägt för- och nackdelar med förslaget, men har beslutat att lämna ett förslag om den aktuella möjligheten. Utredningen har kompletterat Valideringsdelegationens förslag med kravet om att valideringen ska vara genomförd av legitimerad lärare. Utredningen anger också att huvudmannen måste säkerställa att individen inser konsekvenserna av att få betyget E efter en validering. Utredningen menar att detta är ytterligare en åtgärd för att avlasta kom-

munerna, men också en möjlighet för individen att redan vid en validering få en tydlig kvittens på uppnådda kunskaper.

14.9.3 Konsekvenser för staten

Utredningen menar att förslagen kommer att begränsa antalet upprepade provningar med syfte att konkurrenskomplettera. En konsekvens av detta är att betygens betydelse som prognosinstrument och urvalsgrund inte kommer att fortsätta urholkas.

14.9.4 Konsekvenser för kommuner och regioner

Utredningens uppfattning är att de lämnade förslagen tillsammans kommer att leda till att kommunerna kommer att få en avsevärd minskning av kostnaderna för upprepade provningar. Kommunerna kommer också att få en mer rimlig ersättning för provningskostnaderna, även om förslagen inte leder till en full kostnadstäckning. Kommunerna kommer även att få en bättre överblick över provningarna bland kommuninvånarna.

14.9.5 Konsekvenser för enskilda

Utredningens förslag innebär en inskränkning av enskildas möjligheter till provning. Utredningen menar dock att den inskränkning förslagen innebär är proportionerlig i relation till de problem som förslagen vill påverka. Utredningen har vid utarbetandet av förslagen noga vägt mellan den påverkan förslagen kan få för individens livslånga lärande och det behov av lösningar på de problem som upprepade provningar har medfört.

Förslaget om höjd avgift innebär att varje provning blir dyrare för den enskilde än tidigare. Samtidigt har avgiften för provning varit oförändrad under en så lång tid att penningvärdesförändringen i praktiken sänkt provningsavgiften stegvis.

Förslaget om begränsning av antalet provningar under en tidsperiod inskränker den enskildes möjligheter att fritt få sina kunskaper prövade. Utredningen menar att detta balanseras av att inskränkningen bara gäller för en viss nivå inom ett ämne, och att det är möjligt för

individerna att genomföra fler prövningar på olika nivåer och inom flera ämnen. Utredningen anser också att förslaget speglar vad som kan vara rimligt att förvänta sig vad gäller kunskapsutvecklingen hos en individ mellan två prövningstillfällen.

14.9.6 Ikraftträdande och informationsinsatser samt utvärdering av konsekvenser

Utredningens förslag om prövning har tagits fram med hänsyn till införandet av ett nytt betygssystem. Gällande den ändrade regleringen för genomförande av prövning har utredningen därför tagit övergångsbestämmelserna i propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevernas kunskaper*¹⁸ i beaktande. Dessa övergångsbestämmelser innebär att den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå eller komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 ska få genomgå prövning inom kommunal vuxenutbildning enligt bestämmelserna i 20 kap. 40 § i den äldre lydelsen.

14.9.7 Konsekvenser för det kommunala självstyret

Utredningens förslag minskar den rätt till prövning staten erbjuder individerna genom dagens bestämmelser. I stället ökas kommunernas möjlighet att påverka både antalet prövningar och var prövningarna genomförs.

14.9.8 Konsekvenser för de integrationspolitiska målen

Utredningen anser att möjligheten att erhålla betyget E efter validering kan korta vägen till anställning för individer med utländsk utbildning som inte erkänts via översättning av betyg. För många arbetsgivare är ett betyg som visar att individen har godkända kunskaper inom ett ämne tillräckligt för en anställning. Förslaget innebär att individen kan få sina kunskaper bekräftade utan att delta i undervisning eller behöva pröva mot alla kunskapskriterier i ett ämne.

---

¹⁸ Prop. 2021/22:36, *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevernas kunskaper*.

14.10 Konsekvenser av utredningens förslag om uppföljning och utvärdering

För att de föreslagna reformerna inom utbildningen i komvux ska bli framgångsrika är implementering, uppföljning och utvärdering avgörande. Utredningen föreslår att en kommitté i form av en delegation för yrkesutbildning ges denna uppgift. Delegationen ska enligt utredningens förslag verka från 2025 till 2028, och beräknas kosta staten 8 miljoner kronor årligen. Beräkningen innefattar kostnader för delegationens arbete inklusive ett sekretariat med fem anställda. Delegationen bör bekostas inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet.

Ett alternativ till inrättandet av en delegation är att reformerna, både dem som utredningen föreslår och redan beslutade reformer inom yrkesutbildningen för vuxna, implementeras, följs upp och utvärderas var för sig av Skolverket och MYH. Eftersom reformerna i huvudsak har samma syfte och dessutom kan förväntas påverka varandra, bedömer utredningen att en samlad implementering och uppföljning är mer ändamålsenligt. Kostnaderna för staten om uppföljningen av reformerna görs separat av de ansvariga myndigheter eller samlat av en delegation bör enligt utredningens bedömning vara i stort sett detsamma.

14.11 Samlad redovisning av kostnadsmässiga konsekvenser för staten

Utredningen lämnar ett stort antal förslag inom flera områden. För att skapa en bättre överblick över utredningens kostnadsmässiga konsekvenser för staten, samlar utredningen de bedömda kostnaderna under detta avsnitt.

- Utredningens förslag rörande yrkesskolan kommer att leda till kostnader för anordnande av utbildningen, studiestöd och förvaltning hos MYH. Kostnaden för staten för utbildning och studiestöd beräknas uppgå till 240 miljoner kronor 2026, 353 miljoner kronor 2027 och 423 miljoner kronor 2028. Utredningen föreslår att yrkesskolan finansieras genom att anslaget till utbildning inom yrkesvux, yrkeshögskolan och högskolor och universitet minskas med motsvarande belopp som yrkesskolan kostar. Hälften av sum-

man bör tas från yrkesvux och en fjärdedel från yrkeshögskolan respektive högskolan och universitet. Det bör dock påpekas att ett breddat utbildningsutbud kommer att innebära en ökad efterfrågan på yrkesutbildning för vuxna. Därför är det rimligt att staten tillför ytterligare resurser till yrkesutbildningen för vuxna, jämfört med i dag.

- Utredningen föreslår en ny utbildningsform, som ska benämnas yrkesskola. Med den dimensionering som utredningen föreslår att yrkesskolan bör ha, behöver MYH:s förvaltningsanslag tillföras 2,68 miljoner kronor 2026, ytterligare 1,3 miljoner kronor för 2027 samt ytterligare 0,76 miljoner kronor 2028. Utöver det tillkommer kostnader för informationsinsatser för att etablera en ny utbildningsform motsvarande 1 miljon kronor årligen under perioden 2026–2028. Därutöver beräknas kostnader för it-utveckling uppgå till cirka 6 miljoner kronor under perioden 2026–2028. Utredningen föreslår ingen finansiering för de ökade förvaltningskostnaderna.
- Utredningens förslag rörande uppräknig av statsbidragsnivåerna för yrkesutbildning inom komvux medför en bedömd ökad transferrig på 520 miljoner kronor från staten till kommunerna. Som beräkningarna i kapitlet gällande statsbidraget visar, så finns det dock ett utrymme inom anslagna medel för den föreslagna uppräknig.
- Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning för att se över förutsättningarna att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna. Utredning beräknas kosta 2,7 miljoner kronor per år, vilket är beräknat på kostnaden för en utredare och två utredningssekreterare. Utredningen beräknas ta cirka 1,5 år i anspråk, vilket ger en totalkostnad på cirka 4 miljoner kronor. Kostnaden bör finansieras inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet. Vidare bör Skolverket och SPSM ges i uppdrag att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Skolinspektionen bör vidare genomföra en kvalitetsgranskning om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Uppdragen bedöms kosta 1 miljon kronor för Skolverket respektive Skolinspektionen, uppdelade på två år. Uppdraget bör finansieras inom ramen för respektive myndighets förvaltningsanslag.

- Utredningen föreslår en statlig utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning. Kostnaden för utredningen beräknas till uppgår till 4 miljoner kronor per år. Beräkningen är gjord utifrån en bemanning bestående av en utredare och tre utredningssekreterare. En sådan utredning bedöms behöva cirka 2 års utredningstid, vilket ger en sammanlagd kostnad på 8 miljoner kronor. Kostnaden bör finansieras inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet.
- Utredningen föreslår att implementering, uppföljning och utvärdering görs av en kommitté i form av en delegation för yrkesutbildning. Delegationen ska enligt utredningens förslag verka från 2025 till 2028, och beräknas innebära en kostnad för staten på 8 miljoner kronor årligen. Beräkningen innefattar kostnader för delegationens arbete inklusive ett sekretariat med fem anställda. Delegationen bör bekostas inom ramen för Regeringskansliets budget för kommittéväsendet.
- Vidare bör Skolverket, i samråd med MYH analysera möjligheterna att, och om det är lämpligt, ta fram yrkespaket för komvux som anpassad utbildning. Kostnaden beräknas till cirka 1 miljon kronor per myndighet och bör finansieras inom ramen för respektive myndighets förvaltningsanslag.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om yrkesskola

Inledande bestämmelser

- 1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att
- bredda och öka utbudet av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå som svarar mot arbetslivets behov av kompetens, och
  - utveckla utbildningar som bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare.

I paragrafen anges syftena med lagen.

Utbildningarna i yrkesskolan ska syfta till att bredda och öka utbudet av yrkesutbildning på gymnasial nivå. Utbildningarna ska utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Utbildningarna ska vara ett komplement till det befintliga utbildningsutbudet på gymnasial nivå för vuxna och bidra till kompetensförsörjningen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.2.1. och 3.2.3.

- 2 § I lagen avses med
- studerande: den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkesskolan,
  - utbildningsanordnare: den som har ansvaret för utbildningen,
  - uppdragsutbildning: utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen,
  - yrkesskolan: samtliga utbildningar som avses i 5 §, och
  - årsplats: en studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor.

I paragrafen definieras olika begrepp som används i lagen.

Begreppen *studerande*, *uppdragsutbildning* och *årsplats* motsvarar samma begrepp och har samma innebörd som det som anges i 2 § lagen (2009:128) om yrkeshögskolan.

Med *yrkesskolan* avses samtliga utbildningar som ingår i denna. Yrkesskolan är ett antal av varandra oberoende yrkesutbildningar på gymnasial nivå.

Med begreppet *utbildningsanordnare* avses den som har ansvaret för utbildningen och en sådan definition finns inte i dag i lagen om yrkeshögskolan. Begreppet avser att tydliggöra att det endast finns en utbildningsanordnare för varje utbildning som är ansvarig för att utbildningen följer gällande bestämmelser.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.2.4.

3 § Verksamheten inom yrkesskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkesskolan ska främja aktning för varje människas egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkesskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Yrkesskolan ska även bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om hur verksamheten inom yrkesskolan ska utformas.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § lagen om yrkeshögskolan. Verksamheten inom yrkesskolan bör utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. De angivna värderingarna ska genomsyra hela verksamheten. Det innebär att verksamheten i sig och de som verkar inom den aktivt och medvetet bör förmedla vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar. Alla som verkar i yrkesskolan ska även främja aktning för varje människas egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkesskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Det är angeläget att alla former av mobbning motverkas och att på alla sätt främja att människor av olika ursprung och bakgrund i vårt land ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället.

När det gäller förslaget om att yrkesskolan ska bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval, finns en motsvarande punkt i dag i 6 § lagen om yrkeshögskolan.

Diskrimineringslagen (2008:567) ska motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Lagen gäller för all utbildningsverksamhet, och kommer därmed även gälla för yrkesskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.2.5.

Utbildningen

4 § Utbildning inom yrkesskolan får anordnas av statliga myndigheter, kommuner, regioner och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnaren får anordna utbildningen i samverkan med andra.

Av paragrafen framgår vilka som får anordna en utbildning inom yrkeshögskolan.

Paragrafen motsvarar i sak 4 § lagen om yrkeshögskolan, men till skillnad från yrkeshögskolan ska inte statliga universitet och högskolor få anordna yrkesskoleutbildning eftersom det inte ingår i deras uppgifter att anordna utbildning på gymnasial nivå.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.1.

5 § En myndighet beslutar, efter ansökan, om en utbildning ska ingå i yrkesskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om frågor som myndigheten ska fatta beslut om med anledning av en sådan ansökan samt om vilken myndighet som ska pröva frågor som rör en sådan ansökan och antalet årsplatser.

I paragrafen anges att en myndighet efter ansökan beslutar om en utbildning ska ingå i yrkesskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta.

När det gäller beslut om godkännande motsvarar paragrafen 7 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.5.1 och 3.5.3.

Bidrag och avgifter

6 § En anordnare av utbildning inom yrkesskolan kan efter ansökan få statsbidrag för utbildningen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag.

Av paragrafen framgår att en anordnare av en utbildning inom yrkesskolan hos den myndighet som regeringen bestämmer kan ansöka om statsbidrag.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 § lagen om yrkeshögskolan. Skillnaden är att särskilda medel inte ska vara möjligt att ansöka om, detta då statliga universitet och högskolor inte kommer att vara utbildningsanordnare.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.5.2 och 3.5.3.

7 § Utbildning inom yrkesskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag enligt 6 §, ska vara avgiftsfri för de studerande. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma.

Utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande.

I paragrafens *första stycke* anges att utbildning inom yrkesskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag, ska vara avgiftsfri. Det innebär att all verksamhet inom ramen för utbildningen ska tillhandahållas avgiftsfritt. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma. I paragrafens *andra stycke* framgår att utbildningsanordnaren får bestämma att böcker och andra lärverktyg för eget bruk får anskaffas av de studerande själva eller erbjudas till en avgift som högst motsvarar anordnarens anskaffningskostnader.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 § lagen om yrkeshögskolan, men bestämmelser om särskilda medel och studerandeavgifter ska inte finnas i yrkesskolan. Principen om avgiftsfrihet ska gälla i alla utbildningar i yrkesskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.1.

Uppdragsutbildning

8 § En anordnare av utbildning inom yrkesskolan får efter anmälan bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om till vilken myndighet anmälan ska göras.

Av paragrafen framgår att en utbildning inom yrkeshögskolan även får bedrivas som uppdragsutbildning.

Paragrafen motsvarar 10 § lagen om yrkeshögskolan. En uppdragsutbildning ska baseras på en befintlig och pågående yrkesskoleutbildning och måste bedrivas inom beslutsperioden för densamma. Den kan avse en eller flera kurser eller hel utbildning. Uppdragsutbildningen är dock inte en utbildning inom yrkesskolan och det är inte möjligt att få statsbidrag för uppdragsutbildningen.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.16 och 3.5.1.

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare som avses i 8 §.

Av paragrafen framgår att regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en utbildningsanordnare som bedriver utbildning inom yrkesskolan även som uppdragsutbildning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.3.16

Kompetens hos utbildningsanordnaren

10 § Utbildningsanordnaren ska ha den kompetens och de förutsättningar som krävs för att anordna utbildning inom det yrkesområde som utbildningen avser.

Av paragrafen framgår att utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för den personal som har hand om undervisning eller handledning. Paragrafen motsvarar i sak 12 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.3.

11 § De personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning de ska bedriva.

Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för dessa personer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka krav som ska gälla för de personer som anlitas för undervisning eller handledning inom yrkesskolan. Något krav på formell lärarutbildning finns, i likhet med yrkes-

högskolan, inte. Paragrafen motsvarar i sak 13 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.3.

Ledningen av utbildningen

12 § Utbildningsanordnaren ansvarar för att utbildningen genomförs enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Det ska hos utbildningsanordnaren finnas en ledningsgrupp för utbildningen. Ledningsgruppen ska se till att utbildningens innehåll och lärandemål svarar mot den kompetens som efterfrågas av arbetslivet. Ledningsgruppen ska även

1. anta sökande till utbildningen,
2. fastställa kursplaner för utbildningen,
3. utfärda examens- och utbildningsbevis, och
4. se till att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs och att detta leder till uppfyllelse av utbildningens lärandemål och syfte.

Regeringen får meddela föreskrifter om ledningsgruppens sammansättning och ytterligare föreskrifter om utbildningsanordnarens och ledningsgruppens uppgifter.

Paragrafens *första stycke* tydliggör utbildningsanordnarens ansvar för att utbildningen genomförs enligt lagen och föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen. Ansvaret innebär att bland annat att utbildningsanordnaren ansvarar för brister i utbildningen. Detta gäller även brister i den del av utbildningen som sker som lärande i arbete eller om delar av utbildningen genomförs hos en annan utbildningsanordnare, till exempel hos en branschskola.

I paragrafens *andra stycke* anges att det ska finnas en ledningsgrupp för utbildningen och uppgifter som gruppen ansvarar för. I paragrafens *tredje stycke* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om ledningsgruppens sammansättning och ytterligare föreskrifter om utbildningsanordnarens och ledningsgruppens uppgifter.

Ledningsgruppens ansvar regleras således i lag och gruppen har ett övergripande ansvar för att utbildningens mål uppfylls. Inför utbildningens start ska ledningsgruppen besluta att anta sökande till en utbildning inom yrkeshögskolan. Uppgiften att fatta ett sådant beslut kan inte delegeras eller lämnas över till annan. Dessutom ska ledningsgruppen utfärda examens- och utbildningsbevis samt tillse att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak det ansvar som ledningsgruppen i dag har i yrkeshögskolan. I yrkes-

skolan ska dock ledningsgruppen även ha ansvar för att fastställa kursplaner. Detta för att ledningsgruppen ansvarar för att utveckla utbildningsinnehållet i syfte att ständigt svara mot de krav som ställs på en viss yrkesroll och arbetslivets inflytande i innehållet i utbildningarna är till för att kvalitetssäkra utbildningarna och deras relevans för individen och arbetslivet.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.2 och 3.3.5.

Examina, examensbevis och utbildningsbevis

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om betygssättning och vilka examina som får avläggas inom yrkesskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om utbildningsbevis och examensbevis.

Paragrafen anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om betygssättning och om examina i yrkesskolan. På samma sätt anges att detta kan ske avseende utbildningsbevis och examensbevis.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.12.

Studerande

14 § En utbildning inom yrkesskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen.

Av paragrafen framgår att utbildningar inom yrkesskolan ska vara öppna för alla som uppfyller behörighetsvillkoren. Bestämmelsen motsvarar 15 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.4.1.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkesskolan.

Av paragrafen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om ansökan och antagningen till utbildningarna inom yrkesskolan, det vill säga om till exempel be-

hörighetsvillkor som ska tillämpas inom yrkesskolan. Bestämmelsen motsvarar 16 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.4.1 och 3.4.2.

16 § Om inte alla behöriga sökande till en utbildning inom yrkesskolan kan tas emot till utbildningen, ska ett urval göras bland de sökande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om urval.

Av paragrafen framgår att ett urval ska göras om inte alla behöriga sökande kan tas emot till utbildningen. Dessutom framgår av bestämmelsen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om urvalskriterier som ska tillämpas inom yrkesskolan. Bestämmelserna motsvarar 17 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.4.2.

17 § De studerande i en utbildning inom yrkesskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

I paragrafen anges att de studerande i en utbildning inom yrkesskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen. Utbildningsanordnaren ska verka för att de studerande tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Bestämmelserna motsvaras av 18 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.4.

18 § En studerande får tills vidare avskiljas från en utbildning som anordnas av staten, en kommun eller en region om han eller hon

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket, bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

I paragrafen anges förutsättningarna för en utbildningsanordnare som är staten, det vill säga statliga myndigheter, kommuner eller regioner, att avskilja en studerande. En studerande ska tills vidare få avskiljas från utbildningen om hon eller han lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande ska gälla att det, till följd av något av ovan angivna förhållanden, bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Bestämmelserna motsvarar 19 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.4.6.

Behandling av personuppgifter

19 § Bestämmelserna i 22 och 23 §§ tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet inom yrkeshögskolan som bedrivs med stöd av denna lag, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, bestämmelser för utbildningen som finns i annan författning eller beslut som meddelats med stöd av någon av dessa författningar.

Paragrafen anger att 22 och 23 §§ tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet inom yrkeshögskolan. Bestämmelserna innehåller kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen och andra föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Paragrafen motsvarar 19 a § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.3.15.

20 § Bestämmelserna i 22 och 23 §§ kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Termer och uttryck i 22 och 23 §§ har samma betydelse som i EU:s dataskyddsförordning.

Paragrafen anger att 22 och 23 §§ tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet inom yrkeshögskolan. Bestämmelserna innehåller kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen och andra föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Paragrafen motsvarar 19 b § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.15.

21 § Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns även i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, här benämnd dataskyddslagen, och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen hänvisar till att kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning även finns i dataskyddslagen och i andra föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Paragrafen motsvarar 19 c § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.15.

22 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av en enskild utbildningsanordnare

1. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller

2. i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

För myndigheter finns det bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i 3 kap. 3 § dataskyddslagen.

I paragrafen anges att sådana personuppgifter, det vill säga känsliga personuppgifter, får behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Precis som i yrkeshögskolan ska det vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

De personuppgifter som avses är personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa och uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Förslaget till bestämmelse kompletterar regleringen i 3 kap. 3 § första stycket 2 och 3 dataskyddslagen, som ger myndigheter möjlighet att behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, och i annat fall genom att det införs motsvarande möjlighet till behandling för en-

skilda utbildningsanordnare. Bestämmelserna motsvarar 19 d § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.15.

23 § Personuppgifter som rör fällande domar i brottmål får behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet om att avskilja en studerande från utbildning.

För myndigheter finns det bestämmelser om behandling av personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning i 3 kap. 8 § första stycket dataskyddslagen.

Av paragrafen framgår att personuppgifter som rör fällande domar i brottmål får behandlas av enskilda utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet om avskiljande av en studerande från utbildning.

För myndigheter finns det bestämmelser om behandling av personuppgifter som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen i 3 kap. 8 § första stycket dataskyddslagen. Bestämmelserna motsvarar 19 e § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.3.15.

Övriga bestämmelser

24 § Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande ska, om den som har avskilts begär det, omprövas efter två år.

Av paragrafen framgår att Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande och att nämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren. Bestämmelsen anger dessutom att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Om den studerande begär det, ska ett beslut omprövas efter två år.

Bestämmelserna motsvaras av 20 § lagen om yrkeshögskolan. Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor som rör en gymnasial

yrkesutbildning. Innebörden av bestämmelserna om avskiljande är desamma som i yrkeshögskolan.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 3.4.6.

25 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om yrkesskolan.

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse om att regeringen kan meddela ytterligare föreskrifter om yrkesskolan. Motsvarande bestämmelse finns i 22 § lagen om yrkeshögskolan.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.2.1.

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Lagen ska tillämpas för första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

15.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

1 §

Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Från lagens tillämpning undantas dock

1. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll, och
2. arbetstagare som är anställda i gymnasial lärlingsanställning *eller lärlingsanställning för vuxna*.

Bestämmelserna i 4–6 b, 6 f, 6 g, 7–20, 22–37, 39 och 40 §§ gäller inte för

1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning,
2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj, och
3. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller med lönebidrag för utveckling i anställning.

Paragrafen ändras på så sätt att det i *andra stycket andra punkten* anges att även arbetstagare som är anställda i lärlingsanställning för vuxna undantas från lagens tillämpning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

15.3 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (2 §),
- information om barnets och elevens utveckling (3 §),
- garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet (4–4 b §§),
- stöd i form av extra anpassningar (5 §),
- *specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning* (5 a §),
- särskilt stöd (6–12 §§),
- mottagande och undervisning av nyanlända elever (12 a–12 i §§),
- överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer (12 j §), och
- allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

Paragrafen ändras på så sätt att det anges att kapitlet även innehåller bestämmelser om specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning (5 a §).

Innebörden av bestämmelsen, som är en följdändring med anledning av att en ny bestämmelse införs i kapitlet, finns i avsnitt 8.4.3.

5 a §

Ansvarig lärare inom kommunal vuxenutbildning ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av stöd enligt 5 § kan tillgodoses, däribland enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid.

Möjlighet till samråd behöver inte finnas om den ansvariga läraren har specialpedagogisk kompetens.

Paragrafen, som är ny, anger att ansvarig lärare inom kommunal vuxenutbildning ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av extra anpassningar inom ramen för undervisningen kan tillgodoses, däribland enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid. Möjlighet till samråd behöver inte finnas om den ansvariga läraren har specialpedagogisk kompetens. Före paragrafen införs en ny rubrik.

Bestämmelserna innebär ett förtydligande av gällande rätt, om att enstaka specialpedagogiska insatser ska ges en elev under en kortare tid inom ramen för extra anpassningar. Sådana insatser kan avse en period på cirka två månader, även om det inte finns en exakt gränsdragning avseende den tidsmässiga insatsen. Dock kan konstateras att mer omfattande och regelbundna specialpedagogiska insatser inte ryms inom ramen för extra anpassningar. Även om bestämmelsen i 5 § om extra anpassningar avser samtliga skolformer och fritidshemmet finns behov av förtydligandena i paragrafen för kommunal vuxenutbildning.

För kommunal vuxenutbildning finns inte i dag någon reglering om att det ska finnas tillgång till specialpedagogisk kompetens. Det bör dock följa av gällande reglering att det ska finnas personal med sådan kompetens så att de stödinsatser som sätts in är adekvata för den enskilda eleven. Om den ansvariga läraren inte har specialpedagogisk kompetens kan det därmed förutsättas att det på annat sätt ska finnas tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med sådan kompetens.

Om den ansvariga läraren har specialpedagogisk kompetens behöver dock inte möjlighet till samråd finnas.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.4.3.

20 kap.

2 a §

För lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska inte prioriteringen i 2 § andra stycket tillämpas.

Paragrafen, som är ny, anger att den prioritering som framgår av 20 kap. 2 § andra stycket inte ska tillämpas för lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Bestämmelsen innebär att den som är i störst behov av utbildningen inte ska prioriteras vid urval till lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Urval till lärlingsutbildning regleras i 3 kap. 7 a och 8 a §§ förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.5.

6 c §

Sammanhållna yrkesutbildningar kan ges i form av lärlingsutbildning.

En lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om lärlingsutbildning. Före paragrafen införs en ny rubrik.

Av första stycket framgår att en sammanhållen yrkesutbildning kan ges i form av lärlingsutbildning. Detta innebär att lärlingsutbildningar inom kommunal vuxenutbildning endast kan tillhandahållas i form av en sammanhållen yrkesutbildning. I andra stycket regleras omfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet på en lärlingsutbildning och där framgår att utbildningen i huvudsak ska vara förlagd till en eller flera arbetsplatser. Med i huvudsak menas mer än 50 procent.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.1.

6 d §

Huvudmannen för lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska se till att genom avtal med berörd arbetsgivare reglera huvudmannens och arbetsgivarens åtaganden i samband med lärlingsutbildningen (avtal om lärlingsutbildning). I avtalet ska det anges

- om arbetsgivaren ska välja ut individer till utbildningen, och
- hur många elever som högst ska tas emot till utbildningen.

Om en arbetsgivare enligt ett avtal om lärlingsutbildning ska välja ut elever till utbildningen ska arbetsgivaren erbjuda eleven en lärlingsanställning enligt lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om det avtal mellan huvudmannen för lärlingsutbildningen och berörd arbetsgivare (avtal om lärlingsutbildning) som ska ingås för att en arbetsgivare ska kunna välja ut elever till lärlingsutbildningen. Före paragrafen införs en ny rubrik.

Av paragrafens första stycke framgår att en huvudman för lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska ingå avtal med en arbetsgivare för att reglera huvudmannens och arbetsgivarens åtagande i samband med lärlingsutbildningen. Detta avtal ska ingås inför att en arbetsplats ska ta emot lärlingar från kommunal vuxenutbildning

och ska ingås med varje berörd arbetsgivare. Vidare framgår vad som måste regleras i avtalet. Av *första strecksatsen* framgår att det i avtalet ska anges om arbetsgivaren ska välja ut individer till utbildningen. Av *andra strecksatsen* framgår att det även ska framgå hur många elever som kan tas emot till utbildningen.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att för att det ska vara möjligt för arbetsgivare att själva välja ut elever till en lärlingsutbildning måste eleverna erbjudas en lärlingsanställning enligt lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.3.

6 e §

Huvudmannen för lärlingsutbildningen ska se till att det för varje elev och arbetsplats upprättas ett skriftligt avtal. Avtalet ska undertecknas av den kommun som är huvudman för utbildningen, av eleven och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen (utbildningskontrakt).

I utbildningskontraktet ska det anges

- 1. vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och när samt vilka tider som ska gälla för utbildningen på arbetsplatsen,*
- 2. hur kostnader för skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska fördelas mellan skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som avses i första stycket,*
- 3. avtalstiden och grunderna för att avtalet ska upphöra innan avtalstiden löpt ut, och*
- 4. vilken lärare i utbildningen och vilken handledare på arbetsplatsen som ansvarar för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om det skriftliga avtal, utbildningskontrakt, som ska tecknas för eleven inför den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Före paragrafen införs en ny rubrik.

Av paragrafens *första stycke* framgår att huvudmannen för en lärlingsutbildning är ansvarig för att se till att det upprättas ett utbildningskontrakt som undertecknas av huvudmannen, eleven och den som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Det kan tecknas flera avtal för varje elev, till exempel om den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen genomförs hos flera arbetsgivare.

I paragrafens *andra stycke* behandlas vad avtalet ska innehålla. Enligt *första punkten* ska det i kontraktet anges vilka delar av utbild-

ningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor och när den ska genomföras samt vilka tider som ska gälla under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Av *andra punkten* framgår att det ska regleras hur kostnader för skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska fördelas mellan huvudmannen och den som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Av *tredje punkten* framgår att avtalstiden ska regleras i kontraktet. Avtalstiden motsvaras av elevens utbildningstid på den aktuella arbetsplatsen. Även grunderna för att avtalet ska kunna upphöra i förtid ska regleras i kontraktet. Av *fjärde punkten* framgår att det i kontraktet även ska anges vilken lärare i utbildningen samt vilken handledare på arbetsplatsen som ansvarar för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

6 f §

En elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. Detta gäller inte om arbetet omfattas av ett avtal om lärlingsanställning. Bestämmelser om sådan anställning finns i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om att lärlingar inom kommunal vuxenutbildning som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt inte är att anse som arbetstagare. Om lärlingen utför arbete som omfattas av ett avtal om lärlingsanställning gäller detta dock inte, utan då är lärlingen att anse som arbetstagare.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

6 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om avtal om lärlingsutbildning och utbildningskontrakt.

Paragrafen, som är ny, innehåller i *första stycket* ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att

meddela föreskrifter om lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning. *Andra stycket* är en upplysning om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om avtal om lärlingsutbildning och om utbildningskontrakt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.2.

8 a §

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om det enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

I samband med upprättandet av den individuella studieplanen ska en kartläggning genomföras av om det finns behov av sådant stöd som anges i 3 kap. 5 §. I förekommande fall ska planen även innehålla uppgifter om de extra anpassningar som ska vidtas inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om individuella studieplaner.

Första stycket i paragrafen är oförändrad. Nuvarande andra stycket flyttas till ett tredje stycke. Innehållet är oförändrat.

Ett nytt andra stycke införs som innebär att det i samband med upprättandet av den individuella studieplanen ska genomföras en kartläggning av om det finns behov av sådant stöd som anges i 3 kap. 5 §. Vidare införs en skyldighet att i förekommande fall lägga in uppgifter om de extra anpassningar som ska vidtas inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Ändringen innebär ett förtydligande av vikten av att identifiera eventuella behov av extra anpassningar som en elev kan behöva och ha rätt till för att såväl utbildningsmålen som den planerade omfattningen av studierna ska kunna fullföljas enligt den individuella studieplanen. Eftersom det i övrigt inte finns något dokumentationskrav inom kommunal vuxenutbildning är det av vikt att förtydliga att detta ska göras inför upprättandet av den individuella studieplanen. Om planerade stödinsatser finns dokumenterade i den individuella studieplanen ökar möjligheterna för att eleven får tillgång till rätt stödinsatser under utbildningens gång. Avsikten är dock inte att dokumentera eventuella funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa, språksvårigheter eller andra utmaningar hos eleverna.

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 8.5.3.

9 §

Den som antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån. *Den som antagits till en sammanhållen yrkesutbildning har rätt att fullfölja utbildningen.*

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen, den aktuella nivån i ämnet *eller den sammanhållna yrkesutbildningen* ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om elevers rätt till fullföljande av utbildning samt huvudmannens möjlighet att besluta om att en utbildning ska upphöra för en elev.

Första stycket ändras på så sätt att det införs en rätt att fullfölja utbildningen för den elev som antagits till en sammanhållen yrkesutbildning i sin helhet. Rätten att fullfölja den utbildning som eleven antagits till utökas därmed till att omfatta samtliga ämnen och nivåer i dessa ämnen som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen.

I *andra stycket* införs en möjlighet för huvudmannen att besluta att utbildningen på en sammanhållen yrkesutbildning ska upphöra för en elev om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredställande framsteg. Detta för en elev som är antagen till en sammanhållen yrkesutbildning i sin helhet. Huvudmannen kan därmed besluta att utbildningen ska upphöra även gällande de nivåer i ämnen som eleven ännu inte påbörjat men är antagen till. Elevens rätt till utbildning enligt första stycket kräver dock att anpassningar gjorts från kommunens sida om man ser att eleven har svårt att tillgodogöra sig utbildningen, detta i enlighet med den reglering om stöd som gäller för kommunal vuxenutbildning. Det ställer även krav på dokumentation av elevens progression, eller brist på progression som kan leda till att eleven inte kan gå klart utbildningen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.5.1.

19 f §

Rätt att delta i utbildning enligt 20 kap. 19, 19 a och 19 b §§ gäller inte deltagande i utbildning på gymnasial nivå som genomförs som lärlingsutbildning.

Paragrafen, som är ny, innebär att rätten att delta i utbildning enligt bestämmelserna i 20 kap. 19, 19 a och 19 b §§ inte gäller deltagande i utbildning på gymnasial nivå som genomförs som lärlingsutbildning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.5.

21 a §

Om det i ett avtal om lärlingsanställning enligt 20 kap. 6 d § framgår att en arbetsgivare ska välja ut individer till utbildningen ska det av ansökan till utbildningen framgå att den sökande tillhör denna kategori av sökande.

En ansökan enligt första stycket ska ges in till den huvudman som anordnar utbildningen. Om den sökandes hemkommun är en annan än den huvudman som anordnar utbildningen ska den anordnande huvudmannen skyndsamt inhämta ett yttrande från hemkommunen. Av yttrandet ska det framgå om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behöver inte inhämtas om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om ansökan till en lärlingsutbildning i de fall arbetsgivaren ska välja ut individer som kan söka utbildningen.

Av första stycket framgår att det av ansökan ska framgå att den sökande har valts ut av en arbetsgivare, det vill säga att detta är en sökande som söker en utbildning i enlighet med ett avtal om lärlingsutbildning som har tecknats mellan huvudmannen för utbildningen och en arbetsgivare, se 6 d §.

Av andra stycket framgår att den sökande ska ge in ansökan till lärlingsutbildningen till den huvudman som anordnar utbildningen. Det är den anordnade huvudmannen som beslutar om mottagande och antagning. Den anordnande huvudmannen ska i det fall huvudmannen inte är den sökandes hemkommun skyndsamt inhämta ett yttrande från hemkommunen gällande om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för utbildningen. Kravet på skyndsamhet är detsamma som för ansökan till kommunal vuxenutbildning vilken avser utbildning hos annan huvudman än hemkommunen. Ett yttrande

behöver inte inhämtas om det av en tidigare överenskommelse framgår att detta inte behövs.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.7.

22 §

Den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen.

Hemkommunen ska ta emot en sökande om de villkor som anges i 20 eller 20 a § är uppfyllda eller om den sökande har rätt till utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b §.

En kommun ska ta emot en sökande från en annan kommun och en region ska ta emot en sökande, om

1. de villkor som anges i 20 eller 20 a § är uppfyllda eller om den sökande har rätt till utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b §, och

2. hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande enligt 28 kap. 12 §, ska åta sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Ett beslut om att en sökande ska tas emot till en sammanhållen yrkesutbildning ska avse alla ämnen och nivåer i ämnen som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen.

Av ett beslut om att en sökande ska tas emot till utbildning på gymnasial nivå ska det framgå på vilken eller vilka grunder den sökande tas emot.

Paragrafen reglerar mottagande till utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Första, andra och tredje styckena är oförändrade.

Ett nytt fjärde stycke införs. Av stycket framgår att ett beslut om att ta emot en sökande till en sammanhållen yrkesutbildning ska avse alla ämnen och nivåer i dessa ämnen som ingår i utbildningen. Bestämmelsen innebär, till skillnad mot nuvarande reglering, att ett och samma beslut ska omfatta samtliga ämnen och nivåer i dessa ämnen som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen. Detta innebär att även bedömningen av behörighet som ska göras vid beslut om mottagande enligt andra stycket kan göras mot en sammanhållen yrkesutbildning i sin helhet.

Ett femte stycke som är nytt motsvarar tidigare fjärde stycket. Ändringen görs till följd av att det införs ett nytt fjärde stycke.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.5.1.

23 §

Om den sökande har rätt att delta i utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b § eller om villkoren som anges i 20 eller 20 a §§ är uppfyllda och ansökan görs i enlighet med 21 a § innebär ett beslut om mottagande enligt 22 § att den sökande också antas till utbildningen. I övrigt är det den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå som beslutar om en sökande ska antas till utbildningen.

För den som mottagits till en sammanhållen yrkesutbildning ska även ett beslut om att den sökande antas till den sammanhållna yrkesutbildningen avse samtliga ämnen och nivåer i ämnen som ingår i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om antagning till utbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå.

I *första stycket* läggs det till att för en sökande som är behörig enligt 20 eller 20 a §§ och som ansöker i enlighet med 21 a § innebär ett beslut om mottagande enligt 22 § även att den sökande antas till utbildningen. Ändringen görs med anledning av att det i skollagen införs en möjlighet för arbetsgivare som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen i en lärlingsutbildning att välja ut individer som ska söka till den aktuella utbildningen. Om arbetsgivaren väljer ut individer som sedan söker till utbildningen ska dessa, förutsatt att de är behöriga till den sökta utbildningen, direkt antas till utbildningen.

Ett *nytt andra stycke* införs. Stycket innebär att den som mottagits till en sammanhållen yrkesutbildning även ska antas till en sammanhållen yrkesutbildning och därmed till samtliga ämnen och nivåer i dessa ämnen.

Ett *tredje stycke* som är *nytt* motsvarar tidigare andra stycket och innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om urval.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.5.1 och avsnitt 6.3.7.

23 a §

Föreskrifter om utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i 20 kap. 2, 19, 19 a–b, 21 och 22 §§ om prioritering, rätt till utbildning, ansökan och mottagande till sådan utbildning.

Paragrafen är ny. Paragrafen innehåller ett medgivande för regeringen att i förordning föreskriva om undantag från skollagens bestämmelser. Före paragrafen införs en ny rubrik.

I paragrafen har med hänsyn till den så kallade formella lagkraftens princip angetts att föreskrifter om utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i skollagen. Det anges vidare att de bestämmelser som får avvika från skollagens bestämmelser är de om prioritering, ansökan, mottagande och rätt till utbildning vilka regleras i 20 kap. 2, 19, 19 a–b, 21 och 22 §§.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.2.

40 §

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på grundläggande nivå, anpassad utbildning på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser som det sätts betyg på. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen.

Prövning i en kurs ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om den aktuella kursen anordnas där. Om kursen som prövningen gäller inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövning göras hos en annan huvudman som anordnar den aktuella kursen.

En prövning i samma kurs får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Med prövning i en kurs avses en bedömning av kunskaper som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning i 35–37 och 38 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och utbildning i svenska för invandrare.

Första stycket är oförändrat.

Andra stycket är ändrat. Ändringen innebär en begränsning av var en person får genomgå prövning. Prövning i en kurs ska i första hand

göras i den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområdet förutsatt att kursen anordnas av hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet. Det som avgör om en kurs ska anses vara anordnad hos en huvudman ska utgå från den tidpunkt då den som ska göra prövningen vill genomföra den. Först om kursen inte tillhandahålls av hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövningen göras hos en annan huvudman som anordnar den aktuella kursen. Med prövande avses den person som vill gå igenom en prövning.

Ett *nytt tredje stycke* införs. Stycket innebär att det införs en begränsning i hur många gånger en person kan genomgå prövning i samma kurs inom en period om sex månader. Tidsperioden räknas från det datum personen för första gången genomgår prövning på den aktuella kursen och sex månader framåt från detta datum.

Ett *fyjärde stycke* som är *nytt* motsvarar tidigare tredje stycket och införs med anledning av att ett nytt tredje stycke införts.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.2.

40 a §

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla ämnen som det sätts betyg i och på samtliga nivåer i dessa ämnen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ämnet och även om betyget omfattar den nivå i ämnet som prövningen gäller. Den som fortfarande är elev i gymnasieskolan eller i anpassade gymnasieskolan får dock inte genomgå prövning på en viss nivå i ett ämne om eleven tidigare har fått minst betyget E på den nivån.

Prövning i ett ämne ska göras hos *den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning i ämnet på den nivå som prövningen gäller anordnas där. Om utbildning i ämnet på den nivå som prövningen gäller inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövning göras hos en annan huvudman som anordnar utbildningen.*

En prövning på samma nivå i ett ämne får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Med prövning i ett ämne avses en bedömning av kunskaper på den nivå i ämnet som prövningen gäller som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning i 35–37 och 38 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Första stycket är oförändrat.

Andra stycket är ändrat. Ändringen innebär en begränsning av var en person får genomgå prövning. Prövning på en nivå i ett ämne ska i första hand göras i den prövandes hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet som hemkommunen tillhör. Detta förutsatt att ämnet på den aktuella nivån anordnas av hemkommunen eller en annan kommun inom det primära samverkansområdet. Med prövande avses den person som vill gå igenom en prövning. Först om ämnet på den aktuella nivån inte tillhandahålls av hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövningen göras hos en annan huvudman som anordnar utbildning på den aktuella nivån i ämnet. Det som avgör om en nivå i ett ämne ska anses vara anordnad hos en huvudman ska utgå från den tidpunkt då den som ska göra prövningen vill genomföra den.

Ett *nytt tredje stycke* införs. Stycket innebär att det införs en begränsning i hur många gånger en person kan genomgå prövning i samma kurs inom en period om sex månader. Tidsperioden räknas från det datum personen för första gången genomgår prövning på den aktuella nivån i ämnet och sex månader framåt från detta datum.

Ett *fjärde stycke* som är *nytt* motsvarar tidigare tredje stycket och införs med anledning av att ett nytt tredje stycke införts.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.2 och 11.8.3.

40 b §

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå ska ha möjlighet att genomgå prövning i komvuxarbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på komvuxarbetet, ett gymnasiearbete eller ett gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola. Den som fortfarande är elev i gymnasieskolan eller i anpassade gymnasieskolan får dock inte genomgå prövning i ett komvuxarbete om eleven tidigare har fått betyget E på ett gymnasiearbete eller ett gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola.

Prövning i komvuxarbete ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning inom det kunskapsområde som prövningen gäller anordnas där. Om utbildning inom kunskapsområdet inte anordnas i hemkommunen eller inom det pri-

mära samverkansområdet får provning göras hos en annan huvudman som anordnar sådan utbildning.

En provning i komvuxarbete får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Paragrafen innehåller bestämmelser om provning i komvuxarbete.

Första stycket är oförändrat.

Andra stycket är ändrat. Ändringen innebär en begränsning av var en person får genomgå provning. Provning i komvuxarbete ska i första hand göras i den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområdet som hemkommunen tillhör. Detta förutsatt att utbildning inom det kunskapsområde som provningen gäller anordnas där. Det som avgör om kunskapsområdet ska anses anordnas hos en huvudman ska utgå från den tidpunkt då den som ska göra provningen vill genomföra den. Först om utbildningen inte tillhandahålls av hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får provningen göras hos en annan huvudman som anordnar utbildning inom det aktuella kunskapsområdet. Med prövande avses den person som vill gå igenom en provning.

Tredje stycket är nytt. Stycket innebär att det införs en begränsning i hur många gånger en person kan genomgå provning i komvuxarbete inom en period om sex månader. Tidsperioden räknas från det datum personen för första gången genomgår provning och sex månader framåt från detta datum.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.2 och 11.8.3.

40 c §

En ansökan att genomgå provning ska ges in till den prövandes hemkommun.

Om ansökan avser provning hos en annan huvudman och provning på den aktuella kursen eller nivån i ämnet får anordnas av en annan huvudman i enlighet med 40, 40 a och 40 b §§ samt i enlighet med den begränsning i tid som framgår där ska hemkommunen sända ansökan vidare till den huvudmannen.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om ansökan att genomgå provning.

Av första stycket framgår att en ansökan att genomgå provning ska ges in till den prövandes hemkommun. Med prövande avses den person som vill gå igenom en provning.

Av *andra stycket* framgår att en ansökan som avser prövning hos en annan huvudman än hemkommunen ska skickas vidare till den aktuella kommunen om den som vill genomgå prövning har rätt att göra det hos en annan huvudman än hemkommunen. Detta innebär att en ansökan ska skickas vidare om den anordnande huvudmannen är en kommun inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör eller utbildningen i den aktuella kursen eller nivån i ämnet inte anordnas av hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet. Ansökan ska dock inte skickas vidare till den aktuella huvudmannen om den prövande inom de senaste sex månaderna redan genomgått prövning vid två tillfällen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.2 och 11.8.3.

41 b §

Ersättning ska alltid lämnas av den prövandes hemkommun för prövning hos en annan kommun om den som ansökt om att genomgå prövning har rätt att genomgå prövning hos en annan huvudman enligt 40, 40 a eller 40 b §§.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om interkommunal ersättning vid prövning. Före paragrafen införs en ny rubrik.

Av paragrafen framgår att ersättning alltid ska lämnas av den prövandes hemkommun för prövning hos en annan kommun om den prövande har rätt att genomgå prövning i en annan kommun enligt 40, 40 a eller 40 b §§. Med prövande avses den person som vill gå igenom en prövning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.2.

43 §

Den som har genomgått en validering enligt 42 § ska ha möjlighet att få resultatet erkänt genom betyg. Betyg efter en validering ska sättas genom prövning.

Betyget E får dock sättas av rektor utan att eleven genomgått prövning i enlighet med 43 a §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om validering.

Av *första stycket*, som motsvarar innehållet i den tidigare paragrafen, framgår att den som genomgått validering kan få resultatet av vali-

deringen erkänt genom betyg samt att betyg efter validering ska sättas genom prövning.

Ett *andra stycke* införs som innebär att rektor ges en möjlighet att sätta betyget E utan att eleven genomgått prövning. Detta om eleven genomgått validering i enlighet med bestämmelserna i 43 a §. Ändringen innebär att en elev kan få betyget E på en kurs eller en nivå i ett ämne utan att genomgå prövning. Om en elev vill ha möjlighet att få ett annat betyg än E måste dock eleven genomgå en prövning enligt första stycket.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.4.

43 a §

Rektor får ge en elev som inte har följt undervisningen i en kurs eller en nivå i ett ämne betyget E i kursen eller ämnet på den aktuella nivån utan att eleven genomgår prövning om

- 1. det genom validering enligt 42 § framgår att betygsriterierna för betyget E är uppfyllda i kursen eller ämnet på den aktuella nivån,*
- 2. valideringen genomförts av en legitimerad lärare eller i samråd med legitimerad lärare, och*
- 3. kursen eller ämnet på den aktuella nivån anordnas av huvudmannen.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om när betyget E kan ges utan prövning.

I paragrafen anges när rektor får ge en elev betyget E i en kurs eller nivå i ämne utan att eleven genomgått prövning. Av *första punkten* framgår att eleven ska ha genomgått en validering och att det genom valideringen ska framgå att betygsriterierna för betyget E är uppfyllda. Av *andra punkten* framgår att den aktuella valideringen ska ha genomförts av en legitimerad lärare eller i samråd med en legitimerad lärare. I *tredje punkten* anges att den aktuella kursen eller nivå i ämnet ska anordnas av huvudmannen. Alla tre punkterna ska vara uppfyllda för att rektor ska kunna sätta betyget E utan genomgången prövning.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.8.4.

5

Den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli

2025 får senast den 30 juni 2030 genomgå prövning inom kommunal vuxenutbildning enligt bestämmelserna i 20 kap. 40 § i den äldre lydelsen. *Prövning i en kurs ska då göras hos hemkommunen eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning i ett ämne på en nivå som motsvarar den kurs prövningen gäller erbjuds där. Om motsvarande nivå i ämne inte erbjuds där får prövning göras hos en annan huvudman som erbjuder utbildningen. En prövning i samma kurs får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader. En ansökan om att genomgå prövning ska ges in till den prövandes hemkommun. Om prövningen får genomföras hos en annan huvudman ska hemkommunen sända ansökan vidare till den huvudmannen. Ersättning ska alltid lämnas av hemkommunen för prövning hos en annan huvudman om den som ansökt om att genomgå prövning får göra det hos en annan huvudman enligt ovan.*

Övergångsbestämmelserna reglerar vad som i vissa situationer gäller för utbildning, kurser och betyg i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (se prop. 2021/22:36 och prop. 2021/22:162).

Övergångsbestämmelserna i 5 ändras på så sätt att den som har rätt att genomgå prövning i kurser enligt 20 kap. 40 § i den äldre lydelsen får göra det med de begränsningar som införts innebärande att prövning i första hand ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör. Endast om utbildningen inte anordnas där får personen genomgå prövning i en annan kommun. Vidare får den prövande endast genomgå prövning vid två tillfällen under en period på sex månader i samma kurs eller nivå i ett ämne.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning

1 §

I denna lag finns bestämmelser om avtal om tidsbegränsad anställning (avtal om gymnasial lärlingsanställning *och avtal om lärlingsanställning för vuxna*) som inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet får ingås mellan

1. en elev som genomgår en sådan gymnasial lärlingsutbildning som avses i 16 kap. 11 § skollagen (2010:800), eller

2. *sådan lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning som avses i 20 kap. 6 c § skollagen (2010:800), och*

3. den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av en sådan utbildning enligt ett utbildningskontrakt som anges i 16 kap. 11 a § *eller 20 kap. 6 e § skollagen.*

Arbetstagare som omfattas av denna lag är enligt 1 § andra stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd undantagna från den lagens tillämpning.

I semesterlagen (1977:480) finns särskilda bestämmelser om semester för arbetstagare i gymnasial lärlingsanställning.

I paragrafen anges vilka avtal om tidsbegränsad anställning bestämmelserna i lagen gäller.

Första stycket ändras på så sätt att avtal om lärlingsanställning för vuxna läggs till. En ny *andra punkt* förs in där det framgår att avtal som regleras i lagen får ingås med en elev som genomgår sådan lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning som avses i 20 kap. 6 c § skollagen (2010:800). En *tredje punkt* som är *ny* motsvarar den tidigare andra punkten med tillägget av en hänvisning till 20 kap. 6 e § skollagen.

Ändringarna innebär att lagens tillämpningsområde utvidgas till att även omfatta en elev som genomgår en sådan lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning som avses i 20 kap. 6 c § skollagen. Med arbetsplatsförlagt lärande avses den del av lärlingsutbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen enligt 2 kap. 26 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Andra och tredje stycket är oförändrade.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

2 §

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning *eller lärlingsanställning för vuxna* är ogiltigt i den utsträckning det upphäver eller inskränker en arbetstagares rättigheter enligt denna lag.

Avvikelse från lagen får dock göras genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation. För att avvikelser ska få göras genom ett sådant avtal krävs

1. när det gäller 4 och 5 §§ att avtalet inte innebär att mindre förmånliga regler ska tillämpas för arbetstagarna än som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152 av den 20 juni 2019 om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen, och

2. när det gäller 5 a och 5 b §§ att avtalet respekterar det övergripande skydd för arbetstagare som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152, i den ursprungliga lydelsen.

En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt första stycket får tillämpa avtalet även på arbetstagare som inte är medlemmar i den avtalslutande arbetstagarorganisationen men som sysselsätts i sådant arbete som avses med avtalet.

I paragrafen anges när ett avtal om lärlingsanställning enligt lagen är ogiltigt och möjlighet att avtala om avvikelser från lagens bestämmelser genom kollektivavtal.

Första stycket ändras så att bestämmelsen även omfattar avtal om lärlingsanställning för vuxna. Ändringen innebär att avsteg från lagen inte får göras till arbetstagarens nackdel i enskilda anställningsavtal även gällande de elever som ingår avtal om lärlingsanställning för vuxna.

Andra stycket är oförändrat.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

3 §

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning *eller avtal om lärlingsanställning för vuxna* får avse hela eller en del av tiden för det arbetsplatsförlagda lärandet i lärlingsutbildningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avtal om lärlingsanställning.

Paragrafen ändras till att omfatta även lärlingsanställning för vuxna. Avtal om lärlingsanställning för vuxna får avse hela eller en del av tiden för det arbetsplatsförlagda lärandet. Omfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet ska framgå av det utbildningskontrakt som ska upprättas, se 20 kap. 6 e § skollagen.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

4 §

En arbetsgivare ska lämna skriftlig information till en arbetstagare om alla villkor som är av väsentlig betydelse för anställningsförhållandet.

Informationen ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

1. arbetsgivarens och arbetstagarens namn och adress, anställningens tillträdesdag samt arbetsplats eller, om det inte finns någon fast eller huvudsaklig arbetsplats, uppgift om att arbetet ska utföras på olika platser,

2. att anställningen avser en gymnasial lärlingsanställning *eller en lärlingsanställning för vuxna* och en kort specificering eller beskrivning av arbetstagarens arbetsuppgifter,

3. anställningens slutdag eller förutsättningar som gäller för att anställningen ska upphöra,

4. begynnelselönen och andra löneförmåner, som ska anges separat, och hur ofta och på vilket sätt lönen ska betalas ut,

5. längden på arbetstagarens normala arbetsdag eller arbetsvecka eller, om detta inte går att fastställa på grund av hur arbetsgivaren förlägger arbetstiden, uppgift om anställningens arbetstidsmått på annat sätt,

6. vad som ska gälla för övertids- eller mertidsarbete och ersättning för sådant arbete, i förekommande fall,

7. minsta tidsfrist för besked om den ordinarie arbetstidens och jourtidens förläggning samt i förekommande fall

a) att förläggningen kommer att variera mellan olika klockslag och dagar,

b) regler för skiftbyte,

8. uppgift om rätt till utbildning som tillhandahålls av arbetsgivaren, i förekommande fall,

9. *för gymnasial lärlingsanställning*: längden på arbetstagarens betalda semester, att semesterledighet ska avtalas särskilt och vad som gäller i fråga om semesterersättning för semesterlön som har tjänats in men inte tagits ut,

10. de bestämmelser arbetsgivaren och arbetstagaren ska följa när någon av dem vill avsluta anställningsförhållandet,

11. att arbetsgivaravgifter betalas till staten samt uppgift om det skydd för social trygghet som tillhandahålls av arbetsgivaren, och

12. tillämpligt kollektivavtal, i förekommande fall.

Information enligt första stycket och andra stycket 1–7 ska lämnas så snart som möjligt, dock senast den sjunde kalenderdagen efter det att arbetstagaren har börjat arbeta. Information enligt andra stycket 8–12 ska lämnas senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta.

Vissa uppgifter får, om det är lämpligt, lämnas i form av hänvisningar till lagar, andra författningar eller kollektivavtal som reglerar dessa frågor. Det gäller uppgifterna i

1. andra stycket 3 i fråga om förutsättningar för anställningens upphörande,

2. andra stycket 5 i fråga om uppgifter om längd på normal arbetsdag eller arbetsvecka, och

3. andra stycket 4, 6, 7 b och 8–11.

Paragrafen innehåller bestämmelser om arbetsgivarens skyldigheter att informera arbetstagaren om villkor som är väsentliga för anställningsavtalet eller anställningsförhållandet.

Paragrafen ändras genom att lärlingsanställning för vuxna införs i *andra stycket andra punkten*, vilket innebär att det av den skriftliga informationen ska framgå om anställningen avser en gymnasial lärlingsanställning eller en lärlingsanställning för vuxna.

Nionde punkten, i samma stycke, ändras på så sätt att det tydliggörs att denna punkt endast gäller för gymnasial lärlingsanställning. För lärlingar inom kommunal vuxenutbildning görs inget undantag från semesterlagens (1997:480) bestämmelser och semester behöver därmed inte avtalas särskilt.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

6 §

Anställningen upphör när det arbetsplatsförlagda lärandet enligt utbildningskontraktet avslutas. Anställningen upphör dock dessförinnan om

1. den löper ut enligt avtalet om gymnasial lärlingsanställning *eller avtalet om lärlingsanställning för vuxna*,
2. en part frånträder utbildningskontraktet i enlighet med villkoren i det, eller
3. en part frånträder anställningen, men inte utbildningskontraktet, i en situation där utbildningskontraktet kan frånträdas i enlighet med villkoren i det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lärlingsanställningens upphörande.

Paragrafen ändras på så sätt att lärlingsanställning för vuxna läggs till i *första punkten*. Detta så att det framgår att anställningen upphör innan det arbetsplatsförlagda lärandet upphör om det löper ut enligt avtal om gymnasial lärlingsanställning eller lärlingsanställning för vuxna.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

7 §

En arbetsgivare ska betala ersättning till arbetstagaren för den förlust som uppkommer och för den kränkning som inträffat om arbetsgivaren

1. avbryter den gymnasiala lärlingsanställningen *eller lärlingsanställningen för vuxna* i förtid,

2. bryter mot skyldigheten att lämna skriftlig information till arbetstagaren enligt 4 eller 5 §,
  3. bryter mot skyldigheten att lämna ett skriftligt svar enligt 5 a §, eller
  4. bryter mot bestämmelsen i 5 b § om annan anställning.
- Första stycket 1 gäller inte i ett sådant fall som avses i 6 § 2 eller 3.
Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilka fall arbetsgivaren kan bli skadeståndsskyldig enligt lagen.

Paragrafen ändras genom att lärlingsanställning för vuxna läggs till i *första stycket första punkten*. Detta så att det framgår att skadeståndsskyldighet även inträder om lärlingsanställning för vuxna avbryts i förtid.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.3.8.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

Referenser

Offentligt tryck

- Dir. 1996:26, *Kvalificerad yrkesutbildning*.
- Dir. 2014:51, *Nationell delegation för lärande på arbetsplatserna inom ramen för yrkesintroduktionsanställningar*.
- Dir. 2022:84, *Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna*.
- Dir. 2023:110, *Tilläggsdirektiv till Yrkesvuxutredningen*.
- Interpellation 2007/08:748, *Rätt till teckenspråkstolkning vid studier på komvux*.

Propositioner

- Prop. 2001/02:1, *Budgetproposition för 2002–2004*.
- Prop. 2005/06:148, *Vissa frågor om vuxnas lärande m.m.*
- Prop. 2008/08:95, *Ett starkare skydd mot diskriminering*.
- Prop. 2008/09:68, *Yrkehögskolan*.
- Prop. 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*.
- Prop. 2010/11:104, *Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning*.
- Prop. 2013/14:80, *Gymnasial lärlingsanställning*.
- Prop. 2013/14:160, *Tid för undervisning – lärarens arbete med stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram*.
- Prop. 2014/15:85, *En effektivare sfi och vuxenutbildning*.
- Prop. 2015/16:198, *En stärkt yrkehögskola – ett lyft för kunskap*.
- Prop. 2016/17:161, *En försöksverksamhet med branschskolor*.
- Prop. 2017/18:24, *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*.

- Prop. 2017/18:183, *En gymnasieutbildning för alla*.
- Prop. 2019/20:105, *Komvux för stärkt kompetensförsörjning*.
- Prop. 2021/22:1, *Budgetproposition för 2022–2024*.
- Prop. 2021/22:26, *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper*.
- Prop. 2021/22:159, *Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning*.
- Prop. 2021/22:123, *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande*.
- Prop. 2022/23:1, *Budgetproposition 2023–2025*.
- Prop. 2023/24:1, *Budgetproposition för 2024–2026*.

Statens Offentliga Utredningar

- SOU 2000:28, *Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet*.
- SOU 2010:19, *Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv*.
- SOU 2010:96, *Riktiga betyg är bättre än höga betyg*.
- SOU 2012:31, *Sänkta trösklar – högt i tak*.
- SOU 2015:97, *Välja yrke*.
- SOU 2017:20, *Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskolan*.
- SOU 2018:71, *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden*.
- SOU 2019:4, *Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle*.
- SOU 2019:69, *Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande*.
- SOU 2020:33, *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning*.
- SOU 2020:66, *Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk*.
- SOU 2022:11, *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet*.

SOU 2022:34, *I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning.*

SOU 2022:53, *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag.*

SOU 2023:31, *Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar.*

Departementspromemorior

Ds 2005:33, *Vuxenutbildningslag.*

Myndighetsbeslut

Skolväsendets överklagandenämnd (ÖKN):

Beslut: 2001-03-15, dnr 01.64. Beslut: 2010-12-09, dnr 10:223.

Beslut: 2015-10-08, dnr 2015:361. Beslut: 2016-09-29, dnr 2016:428. Beslut: 2019-11-07, dnr 2019:1591.

Beslut: 2020-03-26, dnr 2019:1712. Beslut: 2020-03-26, dnr 2019:1753. Beslut: 2021-01-25, dnr 2020:2002.

Beslut: 2022-03-07, dnr 2021:1503. Beslut: 2022-11-10, dnr 2021:1827. Beslut: 2023-01-04, dnr 2022:1797.

Beslut: 2023-04-28, dnr 2023:190.

Litteratur, publikationer m.m

Arbetsförmedlingen (2021), *Årsredovisning 2021.*

Arbetsförmedlingen (2022), *Förekomst av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.*

Arbetsförmedlingen (2023), *Förbättrad uppföljning av skolsamverkan för unga med funktionsnedsättning.*

Arvidsson, J. (2009), *Livssituationen för unga vuxna med lindrig utvecklingsstörning – en kunskapsöversikt baserad på skandinavisk forskning 1998–2009.*

Arvidsson, J. (2016), *Sysselsättning och social rättvisa – en nationell registerstudie.*

Cliffordson, C. (2004,) *De målrelaterade betygens prognosförmåga, Pedagogisk forskning i Sverige.*

- Cliffordson, C. (2005), *De målrelaterade betygens prognosförmåga. Pedagogisk forskning i Sverige 2004*, Göteborgs universitet.
- Fejes, A. med flera (2020), *Om vuxenutbildning och vuxnas studier*.
- Gustafsson, J. (2005), *Validering av den högre utbildningens antagningssystem*, Göteborgs universitet.
- Gustafsson, J. (2013), *Arbetsgivares perspektiv på att anställa personer med funktionsnedsättning*, Örebro universitet.
- LO och Svenskt Näringsliv (2021), *Därför måste vi satsa på yrkesutbildning*.
- Myndigheten för delaktighet (2022), *Yttrande över betänkandet I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2002:34)*.
- Myndigheten för delaktighet (2021), *Begränsade livsval – situationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning*.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2014), *Kartläggning av utbildningar inom yrkeshögskolan som helt eller delvis motsvarar av yrkesutbildningar inom andra utbildningsformer*, dnr 2014/462.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2017), *Faktablad om ledningsgruppsarbete inom yrkeshögskolan*.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2020), *Hemställan om förändringar i förordning (2009:130) om yrkeshögskolan*, dnr 2020/698.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2022), *Sysselsättningsstudien 2021*, dnr 2021/2637.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Arbetslivets engagemang i yrkeshögskolan*, dnr 2021/6155.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Kvalitetsgranskningsrapport 2022*, dnr 2022/6159.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Statistisk årsrapport 2022*, dnr 2022/3730.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Årsredovisning 2022*, dnr 2022/3726.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Återrapporering av regeringsuppdrag. Utvärdering av YH-flex försöksverksamhet*, dnr 2020/3001.

- OECD (2010), *Learning for jobs*.
- Omställningsfonden (2022), *Hälften av svenskarna vill byta yrke*.
- Riksrevisionen (2017), *Riktade statsbidrag till skolan – nationella prioriteringar men lokala behov*.
- Skolinspektionen (2021), *Studieavbrott i kommunal vuxenutbildning, huvudmäns och rektorers arbete med att främja fullföljande av studier och motverka avbrott*.
- Skolinspektionen (2019), *Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå – Granskning av huvudmäns och rektorers arbete för flexibilitet och individanpassning*.
- Skolinspektionen (2021), *Studieavbrott inom kommunal vuxenutbildning*.
- Skolinspektionen (2022), *Lärarens kompetensutveckling – Skolor och huvudmäns strategiska arbete med kompetensutveckling inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning*.
- Skolverket (2013), *Attityder till vuxenutbildning 2012*.
- Skolverket (2013), *Gymnasial lärlingsutbildning de tre första åren. 2008–2011 deltagande, elevernas erfarenheter och studieresultat*.
- Skolverket (2016), *Redovisning av insatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning och lärlingsutbildning för vuxna år 2015*.
- Skolverket (2020), *Lärlingsutbildningen i gymnasieskolan. Kartläggning och undersökning*.
- Skolverket, (2020), *Uppföljning av utbildningar som finansierats med statsbidrag för regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning 2019*.
- Skolverket (2020), *Sammanställning av regionala dialoger om vuxenutbildning 2020*.
- Skolverket (2021), *Komvux som särskild utbildning – flera hinder på vägen till och under studier*.
- Skolverket (2021), *Sammanhållna yrkesutbildningar – komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå*.
- Skolverket, (2021), *Uppföljning av regional yrkesinriktad vuxenutbildning*.
- Skolverket (2021), *Övergången mellan gymnasiet och komvux*.

- Skolverket (2022), *Arbete, studier och daglig verksamhet under och efter komvux som särskild utbildning.*
- Skolverket (2022), *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.*
- Skolverket (2022), *Sammanställning av regionala dialoger om vuxenutbildning – en lägesbild av utvecklingen inom komvux.*
- Skolverket (2022), *Uppföljning av regionalt yrkesvux – utbildning 2021 och etablering 2020.*
- Skolverket (2023), *Elevhälsa och stöd till elever inom komvux – en kartläggning.*
- Skolverket (2023), *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, beskrivande statistik.*
- Skolverket (2023). *Elever i komvux som särskild utbildning – läsåret 2022/23.*
- Skolverket (2023), *Information om och stöd i genomförandet av kombinationsutbildningar inom komvux.*
- Skolverket (2023), *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning.*
- Skolverket (2023), Andersson, Fejes, Köpsén och Nylund, *Lärares tolkning och tillämpning av styrdokument i kommunal vuxenutbildning.*
- Skolverket (2023), *Regionala dialoger om komvux 2023.*
- Skolverket (2023), *Sammanställning av regionala dialoger om vuxenutbildning för åren 2018–2022.*
- Skolverket (2023), *Så funkar APL – komvux som anpassad utbildning och lärlingsutbildning.*
- Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Kompetensutveckling i grundsärskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning. Delredovisning.*
- Socialstyrelsen (2008), *Daglig verksamhet enligt LSS.*
- Socialstyrelsen (2013), *Allmänna råd om ekonomiskt bistånd.*
- Socialstyrelsen och Skolverket (2017), *Vägledning för elevhälsan.*
- Socialstyrelsen (2019), *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning – lägesrapport 2019.*

- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2014), *Att studera som vuxen med funktionsnedsättning – en fördjupad studie av studerandes erfarenheter.*
- Statistiska centralbyrån (2020), *Statistik om personer med funktionsnedsättning – undersökningar av levnadsförhållanden, tabeller 2018–2019.*
- Statistiska Centralbyrån (2022), *Inträdet på arbetsmarknaden efter yrkeshögskolan. Examinerade 2021.*
- Statistiska centralbyrån (2022), *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.*
- Statistiska Centralbyrån (2023), *Statistiknyhet: Yrkesbyte – anledning för studier på yrkeshögskolan.*
- Stockholm stad (2017), *Dagliga verksameters incitament för att arbeta mot arbetsmarknaden samt samverkan och resursfördelning mellan berörda parter.*
- Svenskt Näringsliv (2022), *Framtidens yrkesutbildning – ge branscherna makten.*
- Svenskt Näringsliv (2022), *Växande rekryteringshinder ett allt större problem. Rekryteringsenkäten 2021/2022.*
- Svenskt Näringsliv (2023), *Omställningsindikatorn – Yrkesverksammas efterfrågan på studier och omställningsstudiestödet.*
- Sveriges dövas riksförbund (2020), *Rätt till tolk – ingen tolkningsfråga.*
- Sveriges Kommuner och Regioner (2018), *Utbud, söktryck och samverkan i yrkesvux.*
- Sveriges Kommuner och Regioner (2022), *Yrkesutbildning, kombinationsutbildning och elevstöd inom komvux.*
- Sveriges Kommuner och Regioner (2022), *Skrivelse avseende behov av att skyndsamt se över statsbidraget för regionalt yrkesvux samt insatser för individer på sfi.*
- von Zweigbergk, Amelie (2021), *Yrkesutbildningar – sju europeiska exempel, Svenskt Näringsliv.*

Webbaserat material

- Arbetsförmedlingen (2023), *Bidrag för personligt biträde*, hämtad: 2023-12-27.

- Arbetsförmedlingen (2023), *Bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen*, hämtad: 2023-12-27.
- Arbetsförmedlingen (2023), *Faktablad om bidrag för personligt biträde*, hämtad: 2023-12-27.
- Arbetsförmedlingen (2023), *Studiestöd för utbildning på grundskole- och gymnasienivå*, hämtad: 2023-12-27.
- Arbetsförmedlingen (2023), *Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd*, hämtad: 2023-12-27.
- Barn och undervisningsministeriet (2024), *UddannelsesGuiden*, hämtad: 2024-01-02.
- CSN (2023) *Högre bidrag för vissa studier med studiemedel*, hämtad: 2023-12-27.
- CSN (2023), *Studiestartsstöd – för dig som är arbetslös*, hämtad 2023-12-27.
- Funktionsrätt Sverige (2023) *Återupprätta LSS intentioner*, hämtad: 2023-12-05.
- Försäkringskassan (2023) *Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång*, hämtad: 2023-12-27
- Försäkringskassan (2023), *Assistansersättning*, hämtad: 2023-12-05.
- Försäkringskassan (2023), *Pröva att studera eller jobba när du har aktivitetsersättning*, hämtad: 2023-12-27.
- Försäkringskassan (2023) *Sjukersättning*, hämtad: 2023-12-27.
- Myndigheten för delaktighet (2022), *Metodstöd och strategi för insatser i skola*, hämtad: 2023-11-26.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023), *Uppgifter från myndighetens kvalifikationsdatabas*, hämtad: 2023-12-23.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2023) *SeQF – Sveriges referensram för kvalifikationer*, hämtad: 2023-12-27.
- Skolverket (2023), *Arbete med extra anpassningar*, hämtad: 2023-12-18.
- Skolverket (2023), *Individuell studieplan inom kommunal vuxenutbildning*, hämtad: 2023-11-02.
- Skolverket (2023), *Planera för individanpassning och extra anpassningar inom vuxenutbildningen*, hämtad: 2023-11-04.

- Skolverket (2023), *Sammanhållna yrkesutbildningar i komvux*, hämtad: 2023-12-27.
- Skolverket (2023), *Skolverkets webbaserade apl-handledarutbildning*, hämtad: 2023-12-27.
- Skolverket (2023), *Statsbidrag för lärcentrum 2022*, hämtad: 2023-12-05.
- Skolverket (2023), *Statsbidrag för Specialpedagogik för lärande 2023/24*, hämtad 2023-12-18.
- Skolverket (2023), *Ta emot en yrkeslev med intellektuell funktionsnedsättning*, hämtad 2023-12-27.
- Skolverket (2023), *Yrkespaket inom komvux*, hämtad 2023-12-27.
- Socialstyrelsen (2023), *Daglig verksamhet LSS*, hämtad 2023-12-27.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Bidrag för vuxna som får anpassad utbildning på komvux*, hämtad 2023-12-27.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Döv eller nedsatt hörsel*, hämtad: 2023-12-05.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Funktionsnedsättningar*, hämtad: 2023-12-05.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Hörhjälpmedel*, hämtad: 2023-12-05.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Rådgivning och utredning. Specialpedagogisk rådgivning*, hämtad: 2023-12-27.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Specialpedagogiskt perspektiv på vuxenutbildning*, hämtad 2023-12-27.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023), *Synnedsättning*, hämtad: 2023-12-05.
- Stiftelsen Hantverk & Utbildning (2023), *Uppgifter från ansökningshandling på webbplatsen avseende Hantverkslärling*, hämtad: 2023-12-06.
- Stockholms syncentral (2023), *Vuxenteamet*, hämtad: 2023-12-27.
- Universitetskanslersämbetet (2020) *Studenthälsovården vid Sveriges universitet och högskolor*, hämtad 2023-10-14.
- Yrkehögskolan.se (2023), *Pedagogiskt stöd och tillgänglighet*, hämtad 2023-10-13.

1177.se (2023), *Att få ett hjälpmedel – så går det till*,
hämtad: 2023-12-27.

1177.se (2023), *Hjälpmedel i skola*, hämtad: 2023-12-05.

1177.se (2023), *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrad*,
hämtad: 2023-12-05.

Kommittédirektiv 2022:84

Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska se över hur i första hand yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer. Utredaren ska bl.a.

- analysera om bestämmelserna för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) är ändamålsenliga för bl.a. de mål och syften som finns med den satsning som gjorts på utbildningen och för olika elevgruppers behov och förutsättningar,
- undersöka och vid behov föreslå åtgärder för att åstadkomma mer långsiktighet och förutsägbarhet när det gäller statens finansiering av yrkesutbildning inom komvux,
- ta ställning till om det bör införas möjligheter till riksrekrytering till vissa sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux, och i så fall föreslå när en utbildning får vara riksrekryterande och hur en riksrekryterande utbildning ska beslutas,
- se över ordningen för prövning i komvux, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024.

Uppdraget att se över hur yrkesutbildning inom komvux bättre kan anpassas efter de behov som finns

Brister i anpassningen till behoven

Många arbetsgivare inom både den privata och offentliga sektorn har svårt att finna arbetskraft med rätt kompetens. Samtidigt saknar många vuxna ett arbete att gå till. Det råder därmed bristande matchning på arbetsmarknaden med både en stor personalbrist i många yrken och ett stort antal arbetslösa. Den bristande matchningen kan till stora delar förklaras med att många arbetssökande har för kort utbildning, helt saknar utbildning eller har kunskaper som inte efterfrågas av arbetsgivare.

Det finns dock ovanligt goda möjligheter att förbättra matchningen på arbetsmarknaden eftersom Sverige har en väl utbyggd vuxenutbildning, som till skillnad från de flesta andra länder är relativt lättillgänglig under hela vuxenlivet, oavsett utbildningsbakgrund och livssituation. Detta återspeglas bland annat i att vuxnas deltagande i utbildning i Sverige uppgår till drygt 34 procent per år, vilket är en andel som är högst i EU, mer än tre gånger så hög som genomsnittet. Det höga deltagandet i utbildning för vuxna beror också på en väl fungerande infrastruktur för vuxnas lärande, som inte minst innehåller ett internationellt sett generöst studiestöd. Den goda tillgången till utbildning innebär att vuxna har goda möjligheter att skola om eller vidareutbilda sig till ett yrke som efterfrågas på arbetsmarknaden, vilket är långt ifrån en självklarhet i många andra länder. Kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för komvux, men yrkesutbildningen i komvux finansieras till stor del av staten via ett riktat statsbidrag som regleras i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Av förordningen framgår att statsbidrag bl.a. lämnas för regionalt yrkesvux, dvs. yrkesinriktad utbildning inom komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå som planeras och bedrivs i samverkan mellan flera kommuner under medverkan av arbetslivet i de samverkande kommunerna och som syftar till att leda till kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden (1 §).

Skälen för vuxna att utbilda sig varierar:

- För de som studerar en yrkesutbildning i komvux handlar det ofta om att skaffa sig en yrkesutbildning som leder till arbete.
- För en nyanländ är en yrkesutbildning i komvux, tillsammans med utbildning i svenska inom komvux i svenska för invandare (sfi) eller svenska som andraspråk inom andra delar av komvux, ofta en förutsättning för att få arbete och egen försörjning i Sverige.
- För någon som har förlorat arbetet kan en yrkesutbildning i komvux ge möjlighet till omställning och en ny yrkeskarriär.
- För vuxna med kort utbildning kan en yrkesutbildning i komvux ge en betydligt fastare förankring i arbetslivet.

För många vuxna är en yrkesutbildning inom komvux alltså viktig för att stärka sin ställning i arbetslivet, men att utbildningen anordnas är även viktigt för många arbetsgivare som söker yrkesutbildad personal. Satsningen på regionalt yrkesvux har därför betydelse för kompetensförsörjningen för såväl privata företag som för arbetsgivare inom välfärden. Den enskilt största förklaringen till företagens svårigheter att rekrytera personal i dag är just brist på personer med relevant erfarenhet och utbildning för jobbet. Utan satsningen på regionalt yrkesvux skulle personalbristen sannolikt vara ännu större än den redan är. Inte minst är många arbetsplatser inom den gemensamma välfärden helt beroende av regionalt yrkesvux för sin personalförsörjning.

Yrkesutbildningen för vuxna kan i än högre grad än i dag bidra till lägre arbetslöshet och bättre matchning på arbetsmarknaden. Den behöver dock i större utsträckning möta de olika behov som finns. Utbildningen behöver inte minst ge de kunskaper som efterfrågas hos arbetsgivare.

Det har i olika sammanhang framförts att det finns brister i yrkesutbildningen i komvux (se t.ex. Skrivelse avseende behov av att skyndsamt se över statsbidraget för regionalt yrkesvux samt insatser för individer på sfi, Sveriges Kommuner och Regioner, 2022). Synpunkterna gäller t.ex. att utbildningsutbudet inte alltid motsvarar de kompensationsbehov som finns på hela arbetsmarknaden. Det gäller inte minst många yrken som är vanliga inom industrin och inom underhåll och utbyggnad av infrastruktur, där det utbildas alldeles för få i förhållande till den stora efterfrågan på personal som finns. Synpunkterna

gäller även att det finns brister i kvaliteten i många yrkesutbildningar. Bristande kvalitet leder till att elever inte har tillräckliga kunskaper för att arbeta inom sitt yrkesområde. Det kan gälla både yrkeskunskaper och att inte behärska svenska språket tillräckligt bra. Bristande kvalitet kan också bidra till att allt för många elever avbryter studierna i förtid. Det finns således flera skäl att se över yrkesutbildningen i komvux.

Yrkesutbildningen för vuxna behöver ses över i ljuset av nya reformer och förändrade behov

De senaste åren har komvux präglats av en kraftig utbyggnad och flera stora reformer. Bland dessa kan nämnas utbyggnaden inom ramen för kunskapslyftet, rätten till behörighetsgivande utbildning inom komvux och införandet av sammanhållna yrkesutbildningar. Regeringen har även lämnat propositionerna Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning (prop. 2021/22:159) och Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande (prop. 2021/22:123). Flera delar av dessa reformer har sin grund i förändrade behov i samhället och i den elevgrupp som återfinns i komvux.

Det har även skett flera förändringar i samhället och på arbetsmarknaden som påverkar komvux, och flera åtgärder har redan vidtagits för att möta dessa förändringar. Kompetensbristen inom många yrken som kräver gymnasial yrkesutbildning har dessutom ökat och förväntas öka ytterligare de kommande åren, vilket gör att komvux betydelse för kompetensförsörjningen har blivit viktigare. För att stärka utbildningarnas roll att bidra till kompetensförsörjningen kompletterades de övergripande målen för komvux 2021 med att utbildningen inom komvux ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet, se 20 kap. 2 § skollagen (2010:800) och propositionen Komvux för stärkt kompetensförsörjning (prop. 2019/20:105).

Samtidigt har elevgruppen i komvux förändras. Andelen utlandsfödda har ökat. Utlandsfödda elever utgjorde 2020 över 46 procent av eleverna i komvux. Motsvarande siffra 10 år tidigare var cirka 30 procent. Detta innebär att fler elever har ett annat förstaspråk än svenska, vilket gör att förutsättningarna för att bedriva undervisningen är annorlunda. Dessutom har arbetsmarknadspolitiken ändrats, bl.a. så att arbetslösa som av Arbetsförmedlingen bedöms vara i behov av utbild-

ning för att få arbete i högre grad hänvisas till reguljär utbildning, inte minst i komvux. Yrkesutbildningen behöver alltså anpassas efter de förändrade behoven hos eleverna i komvux och till redan genomförda och kommande reformer. Även det är skäl för en översyn av yrkesutbildningen i komvux.

Reformen för en bättre dimensionering

Riksdagens antagande av regeringens förslag i propositionen Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning (bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411) medför att det införs en ny reglering som får stor betydelse även för yrkesutbildningen i komvux. Regleringen innebär bl.a. att arbetsmarknadens behov ska beaktas vid dimensionering av utbildningar inom gymnasieskolan och yrkesutbildning inom komvux. Kommunerna måste samverka med minst två andra kommuner vid planering, dimensionering och erbjudande av bl.a. yrkesutbildning inom komvux. Vuxna ska också fritt kunna söka de yrkesutbildningar som erbjuds av såväl hemkommunen som av de andra kommunerna som hemkommunen samverkar med. Den nya regleringen syftar bl.a. till att få ett bredare utbildningsutbud av yrkesutbildningar för unga och vuxna att söka och att kompetensförsörjningen för såväl offentliga som privata arbetsgivare ska bli bättre. En utbildning som i högre grad bidrar till kompetensförsörjningen innebär i sin tur att fler vuxna får arbete efter avslutad utbildning i komvux.

Det finns förslag och bedömningar i det betänkande som låg till grund för propositionen, Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) som regeringen ännu inte har gått vidare med, men som det kan finnas skäl att se över igen. Bland dessa finns frågan om det behövs riksrekryterande utbildningar inom komvux. Trots att det införs ökade krav på samverkan mellan kommuner kan det bli så att en yrkesutbildning inte startar inom ett samverkansområde, t.ex. för att det är för få sökande till utbildningen. Samtidigt kan utbildningen vara viktig för kompetensförsörjningen. Genom riksrekrytering kan antalet elever i mindre vanligt förekommande utbildningar öka, vilket kan bidra till en bättre kompetensförsörjning.

Genom dimensioneringsreformen införs bestämmelser om sammanhållna yrkesutbildningar i skollagen. En sammanhållen yrkesutbildning är en kombination av kurser som är relevanta för ett yrkesområde. I betänkandet bedömde utredningen att även bestämmelserna om behörighet, mottagande och antagning i komvux borde ändras. Detta för att i högre utsträckning harmoniera med utredningens förslag om sammanhållna yrkesutbildningar. Bedömningen är även tillämplig på bestämmelserna om rätten att fullfölja utbildningen (20 kap. 9 § skollagen). Dessa bestämmelser gäller i dag enstaka kurser. Om sammanhållna yrkesutbildningar införs i skollagen bör dock enligt utredningen ett beslut om t.ex. behörighet och urval kunna gälla en hel sammanhållen utbildning. Utredningen lämnade inte något sådant förslag, men det kan finnas skäl att göra det i ett fortsatt arbete.

Det kan även finnas skäl att lämna ytterligare förslag för att uppnå syftena med reformen i högre grad, t.ex. i fråga om kompetensförsörjning och ett breddat utbildningsutbud i komvux. Ett område som bör ses över är t.ex. om villkoren för att få statsbidrag för regionalt yrkesvux behöver ändras och om Statens skolverks bedömningar av ansökningar om statsbidrag för regionalt yrkesvux bör förändras. Utredaren ska därför

- ta ställning till om det bör införas möjligheter till riksrekrytering till vissa sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux, och i så fall föreslå när en utbildning får vara riksrekryterande och hur en riksrekryterande utbildning ska beslutas,
- överväga hur bestämmelserna om behörighet, mottagande, antagning och fullföljande av utbildning kan ändras så att de även gäller för en hel sammanhållen yrkesutbildning i komvux,
- ta ställning till om ytterligare förändringar av komvux behövs för att syftena med dimensioneringsreformen ska förverkligas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov

Behovet av stora utbildningsinsatser för vuxna på en ort kan uppkomma snabbt. Ett aktuellt exempel är att det i Skellefteå med omgivande kommuner har uppstått en stor efterfrågan på arbetskraft

med rätt kompetens. Det beror på den pågående etableringen av en batterifabrik och flera underleverantörer. Den arbetskraft som finns att tillgå i regionen räcker inte till och utöver att rekrytera från övriga landet behövs stora utbildningsinsatser de kommande åren. Bland dessa insatser utgör yrkesutbildning inom komvux en viktig del.

Det är dock inte bara vid stora industrietableringar som det snabbt kan uppstå stora utbildningsbehov på en ort. Även vid nedläggningar kan det uppstå ett stort behov av att snabbt påbörja utbildningssatser för omställning av dem som förlorar arbetet. Ofta handlar behovet främst om fler platser i yrkesutbildning inom komvux. Vid ett par tillfällen har staten, genom särskilda regeringsbeslut, fördelat medel till regioner som har drabbats av stora nedläggningar, bl.a. till Trollhättan och omgivande kommuner 2011 vid nedläggningen av Saab. Ytterligare ett exempel på att särskilt stora utbildningsbehov kan uppkomma snabbt var när ett antal kommuner i främst Småland, Skåne, Blekinge och Värmland tog emot ett stort antal flyktingar under 2015 och påföljande år, till följd av kriget i Syrien. Det stora flyktingmottagandet ledde till en stor tillströmning av nya elever till kommunernas vuxenutbildning, vilket inte minst var ansträngande för kommunernas ekonomi.

Fördelningen av statsbidraget för regionalt yrkesvux utgår från arbetslöshet och storleken på befolkningen men tar däremot inte direkt hänsyn till faktorer som ett omfattande rekryteringsbehov. Beräkningen av statsbidraget sker dessutom med en viss eftersläpning, varför snabbt ökande arbetslöshet vid t.ex. nedläggningar inte omedelbart innebär att den drabbade kommunen får statsbidrag för att anordna mer utbildning. Delar av regelverket för regionalt yrkesvux kan även utgöra ett hinder för att kunna göra stora satsningar i enskilda kommuner. Det gäller t.ex. bestämmelserna om att de samverkande kommunerna ska åta sig att sammantaget finansiera ett antal årsstudieplatser utöver de årsstudieplatser som de beviljas statsbidrag för. Ett sådant regelverk kan göra det krångligt och kostsamt för kommuner att ta emot statsbidrag för ett stort antal utbildningsplatser.

Staten behöver i framtiden kunna ge kommunerna bättre förutsättningar att möta stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov. Det finns skäl att överväga hur bestämmelserna om statsbidraget för regionalt yrkesvux kan ändras för att åstadkomma detta.

Utredaren ska därför

- bedöma och vid behov föreslå hur statsbidraget för regionalt yrkesvux kan förändras för att bättre kunna möta stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov lokalt och regionalt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Yrkesutbildning ska vara tillgänglig för de vuxna som behöver den mest

Enligt skollagen ska de som har störst behov av utbildning prioriteras när det gäller komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå (20 kap. 2 §). Om samtliga behöriga sökande inte kan antas till sådan utbildning, ska ett urval göras. Bestämmelserna om urval finns i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (3 kap. 7 och 8 §§). För både komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå gäller att de som önskar fullfölja studier som de har påbörjat enligt en upprättad individuell studieplan ska prioriteras högst vid urval. Därefter ska de som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan, respektive de som inte har genomgått utbildning i form av ett nationellt program i gymnasiesärskolan eller någon utbildning som motsvarar ett sådant program, prioriteras. Därefter ska i tur och ordning de prioriteras som är eller riskerar att bli arbetslösa, behöver utbildningen för pågående yrkesverksamhet, eller behöver utbildningen för planerat yrkesval.

Dessa urvalsbestämmelser är relativt nya, från 2021. De innebär att fler grupper av sökande ska prioriteras vid urval till utbildning. De tidigare bestämmelserna innebar att endast de med minst utbildning skulle prioriteras vid urval. Sökande med längre utbildning men som behövde utbildning av andra skäl, t.ex. för att hon eller han hade förlorat arbetet och därför behövde en ny yrkesutbildning, skulle inte prioriteras vid urval. Med ändringen kan dock t.ex. arbetslösa med längre tidigare utbildning ingå bland de prioriterade vid urval till utbildning.

Trots att urvalsbestämmelserna har ändrats vittnar kommuner om att det förekommer att endast de som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar

utbildning i gymnasieskolan, respektive de inte har genomgått utbildning i form av ett nationellt program i gymnasiesärskolan eller någon utbildning som motsvarar ett sådant program, antas till utbildningen. Antalet platser räcker därmed inte till övriga grupper i prioriteringsordningen vid urval till utbildningen.

Hur vanligt det är att sökande som ingår i de prioriterade grupper som anges lägre ner i prioriteringsordningen inte kan beredas plats på en utbildning är inte kartlagt. Om sökande i behov av en utbildning för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden nekats plats är det dock ett problem. Utan en yrkesutbildning som leder till arbete är sannolikheten att fastna i arbetslöshet betydligt större. Mer kunskap behövs dock och en kartläggning av problemet bör därför göras.

Om det visar sig att sökande som har stort behov av utbildningen men som ingår i någon av de prioriterade grupper som anges lägre ner i prioriteringsordningen inte kan beredas plats bör åtgärder för att komma till rätta med detta övervägas. En utgångspunkt bör vara att sökande med kort tidigare utbildning fortsatt ska vara högt prioriterade. En fullgjord gymnasieutbildning är ofta en förutsättning för arbete. Utan tillgång till en yrkesutbildning riskerar dessa individer därför att fastna i återvändsgränder, utan vare sig möjlighet att utbildas eller möjlighet att få arbete. Däremot kan andra åtgärder övervägas, t.ex. förändrade ekonomiska incitament för kommunerna genom en översyn av statsbidraget för regionalt yrkesvux. Detta så att kommunerna ges bättre förutsättningar att ta emot samtliga sökande som ingår bland de som ska prioriteras vid urval till utbildning. Utredningen bör dock inte vara förhindrad att föreslå andra typer av åtgärder om det bedöms som lämpligt.

Utredaren ska därför

- kartlägga hur ofta urval bland sökande behöver göras till yrkesutbildning för vuxna och hur vanligt det är att sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper nekats plats, och
- vid behov föreslå åtgärder för att fler sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper ska kunna antas till yrkesutbildning för vuxna.

Det kan behövas nya utbildningsvägar inom yrkesutbildningen för vuxna

Elevgruppen inom komvux är heterogen, med stora skillnader i utbildningsbehov och förutsättningar. För att kunna möta varje elevs behov präglas komvux av en stor flexibilitet. När det gäller statligt finansierad vuxenutbildning i komvux är dock flexibiliteten begränsad. Det finns t.ex. ett begränsat antal utbildningsvägar som berättigar till statsbidrag och begränsningar i hur dessa utbildningar kan vara utformade. Inom ramen för statsbidraget för regionalt yrkesvux kan bidrag ges dels för det som benämns vanligt regionalt yrkesvux, dels för lärlingsutbildning för vuxna. Lärlingsutbildningen skiljer sig från vanligt regionalt yrkesvux genom att en stor del av utbildningen, minst 70 procent, ska ske på en arbetsplats. Dessutom finns vissa särskilda villkor för statsbidrag som gäller bl.a. kombinationsutbildningar, fordonsutbildningar och komvux som särskild utbildning. Även om det alltså finns en viss flexibilitet i regionalt yrkesvux, kan den behöva öka. Detta t.ex. för att bättre kunna möta sådana varierande behov som kan finnas hos elever eller arbetsgivare lokalt eller regionalt.

En kritik mot statsbidraget för regionalt yrkesvux är att villkoren för bidraget leder till att utbildningsutbudet är för fokuserat mot vissa utbildningar med en hög efterfrågan på utbildad arbetskraft, t.ex. vård- och omsorgsutbildningar. Betoningen på vissa utbildningar innebär att yrkesutbildning inom små yrkesområden riskerar att trängas undan. Det innebär också färre valmöjligheter för individen och utgör ett hinder för kompetensförsörjning till många yrken. Ett genomförande av förslagen i dimensioneringsreformen kan förväntas leda till ett breddat utbildningsutbud. Det finns dock skäl att överväga ytterligare åtgärder för att bredda utbudet av yrkesutbildning i komvux. Ett sätt att skapa en större mångfald är att skapa fler utbildningsvägar inom ramen för komvux. Ett annat kan vara att skapa flexiblare villkor om hur statsbidraget för regionalt yrkesvux kan användas. Flera aktörer inom vuxenutbildningen har efterlyst ett större ansvarstagande från branscher och arbetsgivare i yrkesutbildningen för vuxna. Det finns flera fördelar med detta, inte minst att elevernas kontakter med arbetsplatser ökar, liksom att utbildning som i hög grad sker på arbetsplatser bättre kan anpassas efter arbetsplatsers behov. Det leder till att steget till arbete efter avslutad utbildning blir kortare. Mer delaktighet från arbetslivet kan även göra utbildningarna mer attraktiva, vilket inte minst är viktigt för många yrkesutbild-

ningar som har svårt att locka sökande. Det kan finnas behov av särskilda bestämmelser när det gäller branschens och arbetsgivares ansvar för utbildningen, men även av bestämmelser som syftar till att skapa en starkare koppling mellan arbetslivet och utbildning. Avsikten är att involvera arbetslivets aktörer i högre grad i utbildningen. Det kan t.ex. övervägas om en sökande med särskild anknytning till ett yrke, genom en tidigare oavslutad utbildning eller arbetslivserfarenhet, bör ges förtur vid urval. Sökande med vissa förkunskaper och erfarenheter av ett yrke har i många fall lättare att tillgodogöra sig utbildningen och även en större motivation att genomföra den. Vidare kan modeller för att kombinera anställningar med utbildning övervägas liksom andra åtgärder för att underlätta och skapa incitament för arbetsgivare att involveras i utbildningen.

Svenskt Näringsliv har föreslagit en ny modell för gymnasial yrkesutbildning som innebär att branscherna ges stort inflytande och ansvar över den utbildningen, bl.a. vad gäller utbildningarnas innehåll. I dagens yrkesutbildning har branscherna visst inflytande genom bl.a. de nationella programråden för gymnasial utbildning och yrkesråden, men inget ansvar för utbildningen. Svenskt Näringsliv framför bl.a. att den föreslagna modellen, med ett stort inflytande och ansvar från branscherna, kan öka attraktiviteten i utbildningen och locka fler till yrkesutbildningar som leder mot bristyrken. Organisationen framför att vissa utbildningsbehov inte tillgodoses i dagens system och att vissa inriktningar, som energiteknik inom el- och energiprogrammet i gymnasieskolan liksom processteknik och driftsäkerhet inom det industritekniska programmet, endast finns på ett begränsat antal platser i landet. Svenskt Näringslivs förslag, och liknande förslag från andra aktörer, visar att det finns en vilja hos arbetslivet att engagera sig mer i yrkesutbildningen av vuxna.

Med denna utgångspunkt bör det övervägas om det behövs en ny utbildningsmodell inom komvux som innebär mer ansvar och delaktighet från arbetsgivare och branscher. En utgångspunkt för en sådan modell är att den bör vara ett komplement till, men inte ersätta annan yrkesutbildning i komvux. Utbildningsmodeller som innebär större ansvar för arbetsgivare kan inte minst vara viktigt för utvecklingen av utbildning som leder till yrken där det råder stor brist på kompetens men där det finns få utbildningar. Det kan finnas skäl att överväga om en ny utbildningsmodell bör begränsas till sådana utbildningar.

Utredaren ska därför

- analysera behovet av och vid behov föreslå en ny utbildningsmodell inom komvux som innebär stark koppling mellan arbetsplatser och utbildning och där aktörer inom arbetslivet ges ett stort ansvar,
- föreslå för vilka yrkesområden som den nya utbildningsmodellen ska gälla, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det behövs mer långsiktighet i statsbidraget för regionalt yrkesvux

De senaste åren har en relativt stor andel av statsbidraget för regionalt yrkesvux inte nyttjats, detta trots ett stort utbildningsbehov hos den vuxna befolkningen. Det tyder på att kommunerna har svårigheter att nyttja statsbidraget.

Beslut om statsbidraget för regionalt yrkesvux gäller i dag ett år i taget. Samtidigt har de belopp som avsatts för statsbidraget varierat relativt kraftigt mellan åren. Det finns således ingen garanti att en utbildningsplats som bekostas med statsbidrag för regionalt yrkesvux kan fortsätta bekostas med statsbidrag under hela utbildningens längd. Kommunerna kan behöva bättre förutsättningar att planera utbildning minst ett par år framåt. En mer långsiktig ekonomisk planering kan inte minst ha betydelse när det gäller etableringen av relativt dyra yrkesutbildningar med få sökande. Vissa yrkesutbildningar kan vara avgörande för den regionala kompetensförsörjningen. Innebär det stora kostnader att starta och bedriva en sådan utbildning är det dock en ekonomisk risk för kommunerna, i synnerhet om intresset att söka till utbildningen är lågt.

Det bör påpekas att det även fortsatt kan finnas behov av att snabbt möta förändrade behov när det gäller utbudet av yrkesutbildning för vuxna. Ett hastigt förändrat behov kan t.ex. uppstå till följd av en ekonomisk kris och tillhörande snabbt växande arbetslöshet, eller en snabbt ökande flyktinginvandring. Regionalt yrkesvux kan därför behöva präglas av såväl förutsägbarhet och långsiktighet som flexibilitet.

Utöver behovet av mer förutsägbarhet och långsiktighet i finansieringen, finns även andra skäl att se över statsbidraget för regionalt yrkesvux. Sedan satsningen på yrkesinriktad vuxenutbildning inleddes

2009 har villkoren för statsbidrag gjorts om flera gånger. Under 2016 beslutades förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning, som ersatte den tidigare förordningen (2009:43) om statsbidrag för yrkesinriktad och viss teoretisk vuxenutbildning på gymnasial nivå. Den nya förordningen beslutades efter en större genomlysning och omarbetning av det tidigare statsbidraget. Sedan statsbidraget för regionalt yrkesvux infördes har ett stort antal ändringar i förordningen skett, ofta för att möta nya samhällsutmaningar och därmed förändrade utbildningsbehov hos den vuxna befolkningen.

Det finns nu skäl att åter analysera om statsbidraget för regionalt yrkesvux är ändamålsenligt. Analysen bör inkludera alla de olika delarna av regionalt yrkesvux, t.ex. lärlingsutbildning för vuxna, kombinationsutbildningar och fordonsutbildningar. Analysen bör vara bred och bör t.ex. avse både hur regionalt yrkesvux bidrar till att möta elevgruppers behov och förutsättningar och arbetslivets behov av kompetensförsörjning.

En fråga som bör ses över särskilt är hur fler elever kan utbildas inom sådana yrkesutbildningar som i dag har relativt få elever, men där efterfrågan på utbildad personal är stor. Översynen bör i första hand gälla förordningen om statsbidrag för regionalt yrkesvux, men bör vid behov även inkludera andra författningar som styr yrkesutbildning inom komvux.

Utredaren ska därför

- undersöka och vid behov föreslå åtgärder för att åstadkomma mer långsiktighet och förutsägbarhet när det gäller statens finansiering av yrkesutbildning inom komvux,
- analysera om bestämmelserna för regionalt yrkesvux är ändamålsenliga för bl.a. de mål och syften som finns med satsningen och för olika elevgruppers behov och förutsättningar,
- särskilt ta ställning till om det bör vidtas åtgärder för att skapa fler utbildningsplatser i relativt dyra yrkesutbildningar som utbildar mot yrken med stor efterfrågan på arbetskraft, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över elevers tillgång till stöd i komvux

En ändrad sammansättning av elevgruppen

Elevgruppen inom komvux har förändrats. En allt större andel av eleverna är utlandsfödda och andelen elever som läser längre utbildningar, t.ex. en sammanhållen yrkesutbildning, har ökat medan andelen som läser en eller ett par enstaka kurser har minskat. Samtidigt finns indikationer på att en allt större andel av eleverna har svårt att tillgodogöra sig utbildningen. Oftast har de eleverna sedan tidigare en kort utbildning på grundläggande nivå i det svenska skolsystemet eller från sitt hemland. Många elever kämpar även med läs- och skrivsvårigheter eller andra inlärningssvårigheter.

Detta leder i sin tur till att många elever avbryter studierna i förtid, vilket har blivit särskilt märkbart under pandemin. Andelen elever som avbröt en kurs i komvux under pandemin har varit hög, sannolikt beroende på att en stor del av undervisningen har skett i form av fjärr- eller distansundervisning, vilket har försvårat studierna för många elever.

Regleringen av komvux är generellt betydligt mindre detaljerad än regleringen av andra skolformer. En mindre detaljerad styrning möjliggör en flexiblare organisering av utbildningen, där bl.a. avsaknaden av garanterad undervisningstid, terminsuppdelning och timplaner gör att studietakt, undervisningsformer och längden på utbildningen lättare kan anpassas till elevers olika behov och förutsättningar. En nackdel kan dock vara att huvudmän inte alltid erbjuder sådana anpassningar och stödåtgärder som den enskilde eleven är i behov av för att klara studierna.

Många komvuxelever behöver stöd för att klara utbildningen

Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev i komvux ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen). Till skillnad från vad som gäller för andra skolformer saknas, i stor utsträckning, utförliga bestämmelser om elevers rätt till och huvudmäns skyldighet att erbjuda stöd i komvux. Vissa bestämmelser om stöd är identiska med de i andra skolformer, t.ex. bestämmelserna om stöd i form av extra anpassningar (3 kap. 5 § skollagen). Vissa andra bestämmelser som gäller för andra skolformer saknas dock, t.ex. bestämmel-

serna om särskilt stöd och åtgärdsprogram (3 kap. 7–12 §§ skollagen). Avsaknaden av mer utförlig reglering vad avser skyldigheten att erbjuda stöd kan i bästa fall förbättra möjligheterna till flexibla och individanpassade lösningar för eleverna, men riskerar även att innebära ett mer likriktat utbildningsutbud, där undervisningsformer, anpassningar och annat stöd som erbjuds inte är tillräckligt anpassat efter elevers individuella behov. Dagens reglering av stöd inom komvux förutsätter därmed att huvudmännen, utan mer utförliga bestämmelser om hur det ska ske, tar ett stort ansvar för att organisera stödåtgärder och utbildningen i övrigt så att alla elever ges de bästa förutsättningarna att nå målen med sina studier. Mycket tyder dock på att detta inte sker.

Utredningen Fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (U 2021:01) bedömer att elevernas rätt till stöd i komvux bör stärkas genom att huvudmannen i skollagen ges en skyldighet att anordna viss elevhälsa. Elevernas utveckling mot sina mål med utbildningen behöver enligt utredningen stödjas bättre. Utöver att utbildningen ska anpassas efter elevernas behov och förutsättningar och att eleverna ges stöd genom extra anpassningar, ska eleverna enligt utredningen ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Det finns skäl att överväga vilka slutsatser som kan dras av denna bedömning och vilka krav på att erbjuda stödinsatser inom komvux som bör ställas.

Det kan, utöver elevhälsa och annat stöd, finnas behov av andra åtgärder för att fler elever ska lyckas i sina studier. Det kan t.ex. handla om förbättrade möjligheter till studier med lägre studietakt eller andra individanpassade studieupplägg.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att kartlägga i vilken utsträckning elevhälsa och stöd till eleverna erbjuds i komvux och i vilka former. Kartläggningen ska bl.a. visa hur stödet är organiserat och Skolverket ska bedöma hur väl kommunerna möter elevernas stödbehov. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2023. Redovisningen av uppdraget kan utgöra underlag vid en analys av behovet av förbättrad tillgång till stöd eller andra åtgärder för att eleverna ska nå målen med sin utbildning.

Sker rätt anpassningar av utbildningen efter behoven hos personer med funktionsnedsättning?

Många personer med funktionsnedsättning har behov av stöd och anpassningar när de deltar i utbildning. Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är sedan 2014 en diskrimineringsgrund enligt diskrimineringslagen (2008:567). En person med en funktionsnedsättning får inte missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med andra. Detta gäller inom alla samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller, däribland skolor.

Generellt sett är utbildningsnivån lägre bland personer med funktionsnedsättning än bland övriga i befolkningen. Vidare är andelen sysselsatta lägre bland personer med funktionsnedsättning än i befolkningen totalt. År 2020 var sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning 67 procent, vilket är lägre än hos befolkningen i stort. Bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var andelen sysselsatta ännu lägre (52 procent). Allt detta pekar på att det kan finnas ett relativt stort utbildningsbehov bland vuxna med funktionsnedsättning.

Elever med funktionsnedsättningar återfinns i alla delar av komvux. För elever i komvux som särskild utbildning för vuxna, en utbildning som riktar sig till vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada, finns dock särskilda utmaningar. Trots en genomgången utbildning är det många som inte lyckas få arbete efter avslutade studier.

Komvuxutredningen har i sitt betänkande En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71) lämnat flera förslag och bedömningar om hur möjligheterna till arbete efter avslutade studier i komvux som särskild utbildning kan förbättras. Det kan dock finnas skäl att överväga ytterligare åtgärder för att förbättra möjligheterna till arbete efter avslutade studier i komvux som särskild utbildning.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har publicerat studien Att studera som vuxen med funktionsnedsättning (2014) med fallstudier av främst studerandes erfarenheter av komvux och folkhögskolan. Rapporten visar att de studerandes erfarenheter av folkhögskolan är goda, men när det gäller komvux varierar omdömena. I rapporten beskrivs bl.a. brister som att alla elever inte träffar en studie- och yrkesvägledare inför studierna, liksom att det i allmänhet finns en bristande

kunskap om de studerande, vilka kurser de studerar och vilka eventuella behov av stöd de har. Det finns dock även goda exempel, bl.a. undervisning som är särskilt organiserad för att kunna stödja elever med behov av stöd, med bl.a. ett flexibelt och individanpassat studieupplägg.

Det saknas dessvärre nyare studier om hur komvux är anpassat för vuxna med olika funktionsnedsättningar. Det behövs mer kunskap om hur komvux anpassas efter olika behov hos vuxna med funktionsnedsättning. Det behövs bl.a. kunskap i frågan om det är så att bristen på en mer utförlig reglering av stöd för elever i komvux försämrar både tillgången till och kvaliteten i utbildning för vuxna med funktionsnedsättningar.

Sammantaget bör det utredas om dagens bestämmelser om stöd i komvux är ändamålsenliga, eller om huvudmäns skyldigheter att anpassa utbildningen efter varje elevs behov och förutsättningar behöver regleras ytterligare. Anpassningar utifrån olika behov hos vuxna med funktionsnedsättning bör studeras särskilt. Även åtgärder för en ökad övergång till arbete för elever i komvux som särskild utbildning bör ses över.

Utredaren ska därför:

- analysera vilka åtgärder, t.ex. förbättrad tillgång till stöd, som kan få fler elever att nå målen med sin utbildning i komvux, och vid behov föreslå sådana åtgärder,
- särskilt undersöka om det behövs åtgärder för att underlätta studierna för personer med funktionsnedsättning, och vid behov föreslå sådana åtgärder,
- med utgångspunkt i Komvuxutredningens betänkande bedöma vad som behövs för att underlätta övergången till arbete för elever i komvux som särskild utbildning, och vid behov föreslå sådana åtgärder, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att utreda ordningen för prövning inom komvux och gymnasieskolan

Inom komvux och gymnasieskolan finns det möjlighet att genomgå prövning för betyg. Prövning innebär en bedömning av en persons kunskaper i förhållande till de kunskapskrav eller betygskriterier som finns i kursplaner eller ämnesplaner. Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från komvux ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser som det sätts betyg på och i komvuxarbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen, komvuxarbetet, ett gymnasiearbete eller ett gymnasiesärskolearbete. Den som är fortfarande elev i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan får dock inte genomgå prövning i komvux i en kurs, ett gymnasiearbete eller ett gymnasiesärskolearbete om eleven redan har fått minst betyget E på kursen, gymnasiearbetet eller gymnasiesärskolearbetet. I övrigt finns det ingen begränsning i hur många gånger en person kan genomföra prövning i komvux och många väljer att genomgå flera prövningar för att höja sina betyg. Syftet är ofta att personen vill förbättra sina chanser att antas till högskole- eller yrkeshögskoleutbildning. Prövning i gymnasieskolan och i komvux får göras bara hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen (20 kap. 40 § skollagen).

Det är inte ovanligt att vuxna väljer att upprepat genomgå prövning hos olika huvudmän i skilda delar av landet. Det innebär att ett stort antal prövningar genomförs, vilket kan vara betungande för kommunerna, såväl organisatoriskt som ekonomiskt. Kommunerna får ta ut en avgift av den som vill genomföra en prövning i komvux. Avgift får dock inte tas ut för den som är elev i komvux och som har fått betyget F på den kurs som prövningen gäller. Avgiften får uppgå till högst 500 kronor, vilket regleras i förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet. Beloppet täcker som regel inte kommunernas kostnader för prövning, som ofta är betydligt högre. Prövningar innebär dessutom en arbetsbörda för lärare.

Lärande är något som sker under hela livet och möjligheten till prövning för att kunna få eller höja ett betyg behöver värnas, vilket bör vara en utgångspunkt för utredningen. Det bör dock övervägas om det kan införas åtgärder för att minska kommunernas kostnader och arbetsbelastning i samband med prövningar. Det finns därför ett behov av att se över bestämmelserna för prövning i komvux och gymnasieskolan. Översynen bör ta hänsyn till genomförandet av för-

slagen i propositionen Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36).

Utredaren ska därför

- se över ordningen för provning i komvux, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska göra kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar av sina förslag enligt kommittéförordningen (1998:1474) med särskilt beaktande av förslagets konsekvenser för kommunernas kostnader. Utredaren ska i förekommande fall lämna finansieringsförslag. Utredaren ska beskriva och, när det är möjligt, kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av de förslag som lämnas. Viktiga ställningstaganden som gjorts vid utformningen av förslagen ska beskrivas. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas, liksom skälen till att de har valts bort.

Förslagen ska analyseras utifrån det nationella jämställdhetspolitiska målet där ett delmål är jämställd utbildning. Utredaren ska vidare redovisa konsekvenserna av förslagen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. Det innebär att en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen påverkar det kommunala självstyret ska därför, utöver dess konsekvenser, också de särskilda avvägningar som lett fram till förslagen särskilt redovisas. Utredaren ska redogöra för konsekvenser i förhållande till EU:s dataskyddsförordning. Det innebär att om något av förslagen medför behandling av personuppgifter ska det göras en analys av frågan om det behövs ytterligare reglering på dataskyddsområdet med anledning av förslaget, och att förslaget ska vara förenat med ett förslag till sådan kompletterande reglering.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från relevanta aktörer på lokal, regional och nationell nivå, t.ex. Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, andra pågående utredningar inom Regeringskansliet och kommittéväsendet och personer med funktionsnedsättning genom de organisationer som företräder dem. Utredaren bör också föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2023:110

Tilläggsdirektiv till Yrkesvuxutredningen (U 2022:05)

Beslut vid regeringssammanträde den 6 juli 2023

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 kommittédirektiven Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna (dir. 2022:84). Utredaren ska se över hur i första hand yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer.

Utredaren får nu även i uppdrag att föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå kan införas för att förstärka kopplingen mellan utbildning för vuxna och arbetslivet.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå inriktning och utformning av en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan,
- vid behov föreslå avgränsningar mellan denna nya form av yrkesutbildning och andra former av yrkesutbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 15 februari 2024.

Uppdraget att föreslå en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan

Det behövs flera olika former av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna som vill stärka sin kompetens eller yrkesväxla

Av Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, framgår att kopplingen mellan studier på gymnasienivå och yrkeslivet ska förstärkas. Kommunal vuxenutbildning (komvux) har som mål att bl.a. ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet. Den ska också utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. När det gäller komvux på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras. Detta innebär att personer som redan har en gymnasieexamen eller ett arbete inte alltid ges möjlighet att läsa en yrkesutbildning inom komvux.

Ett nytt offentligt omställningsstudiestöd infördes 2022 i syfte att stärka arbetstagares ställning på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestödet gör det möjligt för människor att välja att satsa på omställning eller kompetensutveckling. Stödet får lämnas för utbildning som kan antas stärka individens framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Utbildningen kan antingen syfta till att stärka personens ställning inom det arbetsområde där han eller hon redan arbetar eller har arbetat, eller syfta till att personen ska stärka sin kompetens inom andra arbetsområden för att kunna söka nya arbeten. De förbättrade möjligheterna att studera väntas ge en ökad efterfrågan på många utbildningar för vuxna, inte minst yrkesinriktade utbildningar. Regeringen bedömer därför att behovet av ett brett utbud av yrkesutbildning för redan yrkesverksamma, på både gymnasial och eftergymnasial nivå, kommer att öka.

Sedan 2021 gäller nya bestämmelser i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning om urval för komvux som ska tillämpas då det finns fler behöriga sökande till en utbildning än det finns platser på utbildningen (3 kap. 7 och 8 §§). Utredaren ska i enlighet med sina ursprungliga direktiv vid behov föreslå åtgärder för att fler sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper ska kunna antas till yrkesutbildning för vuxna inom komvux. En utgångspunkt bör vara att sökande med kort tidigare utbildning fortsatt ska vara högt prioriterade. I direk-

tiven anges exempel på andra åtgärder som kan övervägas, t.ex. förändrade ekonomiska incitament för kommunerna. Regeringen bedömer dock att det även behöver utvecklas nya utbildningsvägar för att yrkesutbildning på gymnasial nivå ska vara tillgänglig för vuxna som vill stärka sin kompetens eller yrkesväxla. Det kan t.ex. vara fråga om vuxna som utifrån tidigare utbildning eller arbetslivserfarenhet snabbt kan tillgodogöra sig en utbildning med fokus på yrkeskunskaper.

Arbetslivets inflytande behöver stärkas

I dag erbjuds yrkesutbildning på gymnasial nivå i huvudsak inom gymnasieskolan och komvux. En kvalifikation på gymnasial nivå eller på nivå 4 enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande kan även uppnås genom andra utbildningsvägar eller genom validering. Det kan exempelvis handla om vissa utbildningar eller validering inom folkhögskolan, arbetsmarknadspolitiska program eller branschernas egna system med s.k. företagslärlingar. Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ansvarar för att pröva ansökningar om nivåplacering av kvalifikationer i referensramen. I myndighetens kvalifikationsdatabas finns i dag 28 icke-formella kvalifikationer på nivå 4, exempelvis CNC-operatör – CNC Teknik Grönt certifikat, Militär kock och Bussmekaniker.

Arbetsmarknaden står inför stora och snabba förändringar, bl.a. med anledning av den gröna och digitala omställningen. Det finns ett kontinuerligt behov av nya eller förändrade kvalifikationer och kompetenser. För att utbud och innehåll ska vara aktuellt och spegla arbetsmarknadens behov är det viktigt att arbetslivet har inflytande över utbildningarna. Svenskt Näringsliv anser att det behövs ett nytt system för yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna där arbetslivet involveras tidigt i processen, ges möjlighet att påverka utbudet och får vara med och besluta om utbildningens innehåll och utformning.

Yrkeshögskolan har sedan den inrättades 2009 visat sig vara en utbildningsform som är framgångsrik när det gäller att möta arbetsmarknadens behov av kompetens. Bestämmelserna i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan syftar till att inom yrkeshögskolan säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd (1 §). Arbetslivet har ett avgörande inflytande över innehållet i yrkeshögskoleutbildningarna, och utbildningarna ska

utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare (6 § lagen om yrkeshögskolan). Detta kommer bl.a. till uttryck i kravet i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan att det ska finnas en ledningsgrupp för yrkeshögskoleutbildningen där flertalet av ledamöterna är företrädare för arbetslivet (4 kap. 1 och 4 a §§). Examensgraden är hög, den har de senaste åren legat runt 70 procent. Utbildningarna leder också i hög utsträckning till arbete. Av de som examinerades 2021 hade 91 procent arbete som sin huvudsakliga sysselsättning året efter avslutad yrkeshögskoleutbildning. Gruppen som var arbetssökande före påbörjad utbildning hade minskat med cirka hälften året efter avslutad utbildning – från 9 procent till 5 procent.

För att möta de utmaningar som näringslivet och offentlig sektor står inför när det gäller kompetensförsörjningen behöver nya utbildningsvägar för vuxna prövas där arbetslivet får ett stort inflytande över utbildningen. Det bör därför införas en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan. Denna modell ger branscher och andra aktörer möjlighet att ta initiativ till utbildningar inom områden där det finns en stor efterfrågan på kompetens. En sådan utbildningsform kan även ytterligare förbättra förutsättningarna att erbjuda utbildningar inom områden där det i dag utbildas alldeles för få i förhållande till den stora efterfrågan på arbetskraft som finns, t.ex. inom industrin och inom bygg och anläggning. En viktig utgångspunkt bör vara att sökande från hela landet kan tas emot till utbildningarna.

MYH som är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan har bl.a. i uppdrag att pröva frågor om statsbidrag eller särskilda medel för yrkeshögskoleutbildning. Myndigheten ansvarar även för att pröva frågor om statsbidrag för andra utbildningar som riktar sig till vuxna. Myndigheten har sedan den inrättades 2009 utvecklat sin kompetens att analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar och pröva frågor om statsbidrag. MYH ska därför även vara förvaltningsmyndighet för den nya formen av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå.

Utredaren ska därför

- föreslå inriktning och utformning av en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan, inklusive bl.a. arbetslivets inflytande, examensbenämning, examenskrav, tillträde till utbildningen och utbildningens omfattning,
- analysera och föreslå under vilka förutsättningar den nya formen av yrkesutbildning ska berättiga till studiestöd,
- analysera och föreslå vilka krav som ska ställas för att en offentlig eller enskild aktör ska få anordna den nya formen av yrkesutbildning och villkor för att statligt stöd ska få lämnas för utbildningen,
- analysera utbudet av andra former av yrkesutbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå och vid behov föreslå avgränsningar mellan dessa utbildningsformer och den nya formen av yrkesutbildning,
- göra en uppskattning av dimensioneringen av den nya formen av yrkesutbildning utifrån samhällets behov av yrkesutbildad arbetskraft,
- föreslå hur införandet av den nya formen av yrkesutbildning kan följas upp och utvärderas,
- lämna de övriga förslag som bedöms nödvändiga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utöver vad som anges i de ursprungliga direktiven ska utredaren, när det gäller tilläggsuppdraget, inhämta synpunkter från Myndigheten för yrkeshögskolan.

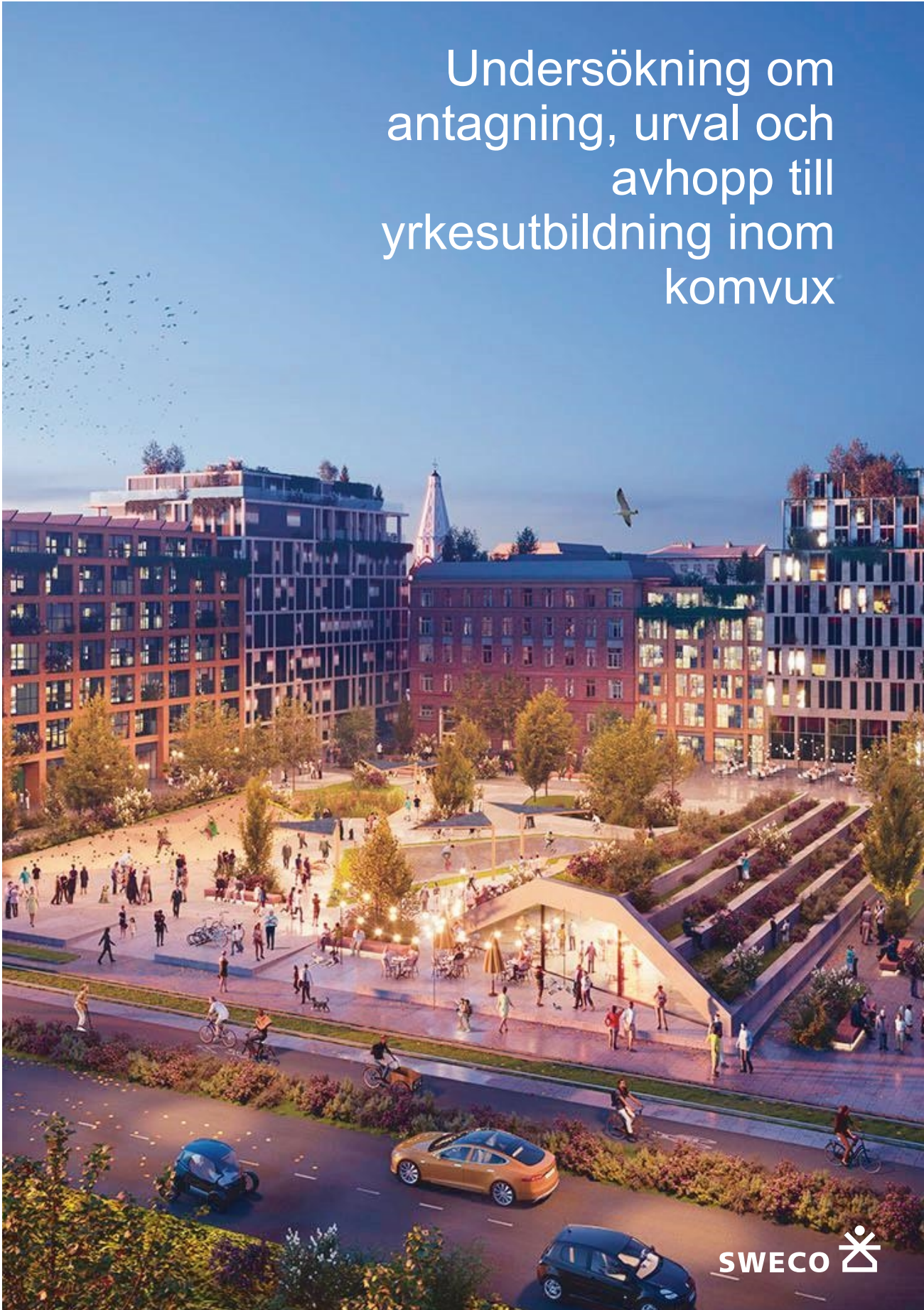
Utredningstiden ligger fast. Uppdraget ska alltså redovisas senast den 15 februari 2024.

(Utbildningsdepartementet)

Undersökning om antagning, urval och avhopp till yrkesutbildning inom komvux

SWECO

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund, syfte och metod.....	5
1.1	Bakgrund och syfte med kartläggningen.....	5
1.2	Metod	6
1.2.1	Population	6
1.2.2	Insamling och insamlingsmetod.....	6
1.2.3	Variablerna och frågorna	6
1.2.4	Bearbetning, analys och framställning.....	7
1.2.5	Representativitet och statistisk säkerhet	8
2.	Resultatet från enkätundersökningen och intervjuerna.....	10
2.1	Urvalsordning och prioriteringsregler till yrkesutbildning	10
2.2	Antagningen till yrkesutbildning	10
2.3	Urvalet av behöriga sökande till yrkesutbildning.....	11
2.4	Avbrott från yrkesutbildning.....	15
2.5	Söktryck.....	17
3.	Sammanfattande analys.....	18
	Bilaga 1	20
	Bilaga 2	21
	Bilaga 3.....	29

Sammanfattning

Sweco har på uppdrag från Yrkesvuxutredningen (U 2022:5), genomfört en kartläggning av hur ofta urval bland sökande till yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning sker samt hur vanligt förekommande det är med avhopp från utbildningen.

Bakgrunden till kartläggningen som har genomförts är de nya urvalskriterierna som trädde i kraft 1 juli 2021 som innebär att om samtliga behöriga sökande till komvux på gymnasial nivå inte kan antas till sådan utbildning, ska ett urval genomföras.

Kartläggningen har huvudsakligen genomförts genom en enkätundersökning riktad till kommuner och kommunalförbund som genomför urval till yrkesutbildningar för vuxna. Kvalitativa intervjuer har också genomförts i syfte att få insikter till analysen som inte fångats upp i enkätresultatet.

Insamlingen av enkätsvar genomfördes mellan den 25 oktober och den 21 november 2022. Sammantaget svarade 75,9 procent av kommunerna. Nio intervjuer genomfördes totalt, tre med kommunalförbund och sex med en blandning av intervjudeltagare från stora och små kommuner. Intervjuerna genomfördes under perioden 18 november och 28 november 2022.

Resultatet av kartläggningen visar att antagning och urval i nio fall av tio genomförs av kommunen själv i egen regi. Urval enligt urvalskriterierna och prioritetsordningen sker i varierande grad, 25 procent av respondenterna svarar att urval är mycket vanligt ytterligare 34 procent uppger att det är relativt vanligt.

Kartläggningen visar att grupp 1 och 2 i prioritetsordningen, det vill säga sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt planerad studieplan samt sökande som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan, i stor utsträckning bereds plats på en yrkesutbildning.

Yrkesutbildningar där urval är mest vanligt är Vård och omsorg, Barn och fritid och Fordon och transport.

I intervjuer lyfter intervjudeltagare fram att elever som söker kurser via den kommunala vuxenutbildningen vanligtvis får plats på den kurs de sökt medan det är mer vanligt att urval är mer vanligt förekommande för sammansatta yrkesutbildningar.

Intervjudeltagarna uppger att översökning till den kommunala vuxenutbildningen varierar med konjunkturläget och antalet utbildningsplatser som kommunen har möjlighet att tillhandahålla.

Kartläggningen visar att avbrott från yrkesutbildningen förekommer men att det generellt sett är ganska ovanligt.

1. Bakgrund, syfte och metod

1.1 Bakgrund och syfte med kartläggningen

Utredningen om långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna (U 2022:5) ska se över hur i första hand yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer. Utredningen ska bland annat kartlägga hur ofta urval bland sökande behöver genomföras till yrkesutbildning för vuxna och hur vanligt det är att sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper nekas plats. Utredningen ska också vid behov föreslå åtgärder för att fler sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper ska kunna antas till yrkesutbildning för vuxna.

Sweco har anlåtats för att genomföra en kartläggning enligt ovan. Kartläggningen har huvudsakligen genomförts genom en enkätundersökning riktad till kommuner och andra aktörer, till exempel kommunalförbund, som genomför urval till yrkesutbildning för vuxna. Som komplement till enkäten genomfördes kvalitativa intervjuer med ett urval av kommuner och kommunalförbund. Syftet med intervjuerna var att få svar på mer djuplodade frågor samt att fånga eventuella insikter till analysen som inte fångades upp i enkätens resultat.

Frågeställningarna i enkäten var:

- Hur vanligt är det att urval sker till yrkesutbildning?
- Hur stor andel får inte en plats till sökt yrkesutbildningskurs på grund av så kallad översökning?
  - Till vilka utbildningar sker urval?
- Vilka överväganden gör huvudmannen vid urval?
  - Vid urval, hur ofta sker det bland dem som tillhör de som ingår i urval enligt 3 kap. §§ 7–8 förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning?
  - Hur ofta sker urval bland dem som inte ingår i de grupper som ska prioriteras vid urval enligt §§ 7–8?
- Sker urval till alla kurser och /eller sammanhållen yrkesutbildning, vilka i så fall?
- Följer huvudmannen och/eller utbildningsanordnare upp avbrott från yrkesutbildningar?
  - Vad är skälen till avbrott från yrkesutbildningen inom komvux?

1.2 Metod

I avsnittet nedan beskrivs undersökningen utifrån metodval. En statistisk undersökning innehåller fasta moment som i sin tur innehåller val av avgränsningar, metoder och tillvägagångssätt. Detsamma gäller ett upplägg för intervjuer.

1.2.1 Population

Som ramregister i den här undersökningen användes Sveriges kommuner och regioners, SKRs kontaktregister till samtliga kommuner i Sverige. Enkätundersökningen genomfördes som en totalundersökning bland samtliga kommuner.

Målpopulationen i enkätundersökningen var den samma som rampopulationen. Intervjudeltagare rekryterades via en fråga i slutet av enkäten om samtycke för återkontakt för en intervju.

Innan undersökningen skulle genomföras framkom det att vissa kommuner företräddes av kommunalförbund som sammantaget då skulle svara för flera kommuner. I och med den informationen minskade målpopulationen till 284 kommuner.

1.2.2 Insamling och insamlingsmetod

Insamling av data genomfördes med hjälp av en webbenkät. Ett mejl med en unik länk till en digital enkät skickades ut från ett enkätverktyg. Valet av insamlingsmetod kopplades samman med tillgången till kontaktuppgifter, i det här fallet fanns kontaktuppgifter (mejladress) tillgängliga i SKRs kontaktregister till kommunerna.

Mejltexten författades som ett missivbrev där undersökningens syfte förklarades och vad uppgifterna skulle användas till. I mejltexten framgick det också hur länge svarsdata ska sparas samt vem som har tillgång till mikrodata. I texten beskrevs också vem som antogs vara den som bäst kunde svara på frågorna. Det var chefen för utbildnings- eller arbetsmarknadsförvaltningen eller motsvarande (med kunskap om antagning och urval till yrkesutbildning inom komvux). I bilaga 1 finns mejltexten.

Insamlingen av enkätsvar genomfördes mellan den 25 oktober 2022 och den 21 november 2022. Under insamlingen skickades tre påminnelser ut. Inga mejl studsade (nådde inte mottagaren) vid utskicken.

Nio intervjuer à 30 minuter genomfördes totalt, tre med kommunalförbund och sex med en blandning av intervjudeltagare från stora och små kommuner. Intervjuerna genomfördes under perioden 18 november och 28 november 2022. Ingen reserv behövdes utan alla från den ordinarie urvalslistan kunde vara med.

1.2.3 Variablerna och frågorna

Grunden för val av variabler och frågor togs fram i samarbete mellan Sweco och utredningen.

Enkäten var i stort indelad i fyra delar, en inledande med frågor om antagningen, en efterföljande med frågor om urval till yrkesutbildning, sen en om avhopp från yrkesutbildning och en avslutande med uppmaning om att lämna samtycke till återkontakt för intervju. En avslutande fråga fanns med fritextsvarsmöjlighet.

Frågornas konstruktion bearbetades i flera versioner av enkäten tills en slutgiltig version godkändes. Enkäten återfinns i bilaga 2.

En intervjuguide arbetades fram tillsammans med utredningen och den återfinns i bilaga 3. I stort följer intervjuguiden den kvantitativa enkäten.

Frågorna i intervjuguiden visar vilka frågeområden som var aktuella, men moderatorn strävade efter att låta varje intervju bli ett samtal, som följer respondentens svar. Det innebär att frågeordningen och frågelydelsen inte alltid blev densamma i varje enskild intervju som vad som presenteras i intervjuguiden.

1.2.4 Bearbetning, analys och framställning

Viktning har inte genomförts och inga felmarginaler har beräknats eftersom det var många svarande av totalen samt att det var en totalundersökning.

Antalet icke svarande redovisas inte i tabellerna eftersom det partiella bortfallet (ej svarat på mellanliggande frågor) var mycket litet och det är ett relativt litet datamaterial att analysera.

Det som framkommer är att det mellan frågorna kan variera något i antalet svar, alltså att en mellanliggande fråga kan ha något färre svar än den efterföljande vilket då är det partiella bortfallet. Uteblivna svar på någon delfråga kan också bero på annat än partiellt bortfall, t ex att respondenterna har angett ett svarsalternativ på frågan innan som innebär att man inte ska svara på den efterföljande (selektionsfråga).

Totalt svarade 220 kommuner på hela eller delar av enkäten (svarat minst på första frågan). Därmed blev totala svarsandelen/svarsfrekvensen 75,9 procent.

Figur 1. Svarsfrekvenser

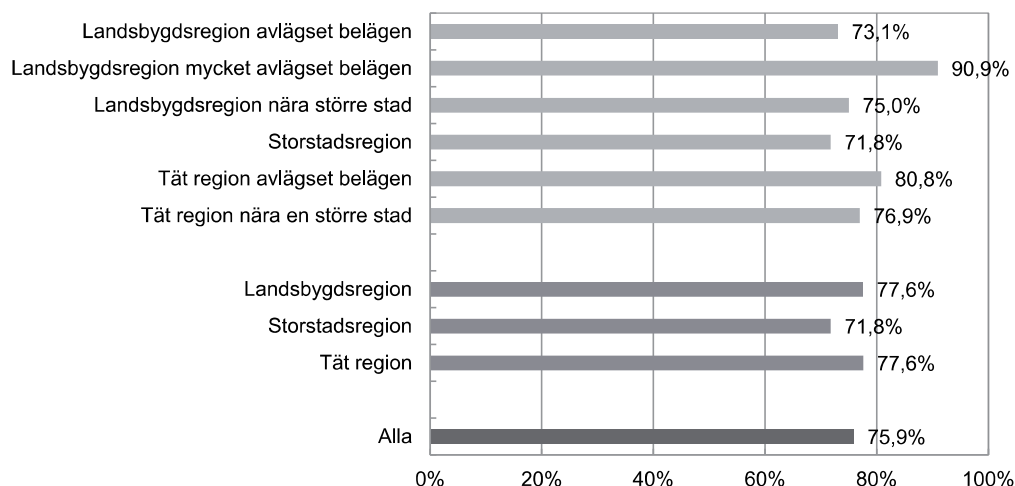
	Totalt
I registret (kommuner)	290
Utskick totalt	284 ¹
Studsar, ej nåbara	0
Inkomna svar (svarat på första frågan i enkäten)	220
Svarsfrekvens	75,9%

Det var också av vikt att studera svarsfrekvensen uppdelat på kommungrupper. Eftersom det ofta är skillnader i svarsbenägenhet mellan dessa kommungrupperingar och att analysen ska till viss del genomföras på kommungruppsnivå.

Denna uppdelning av svarsandelar redovisas i diagrammet nedan för kommungrupperna på 6-grupps samt 3-gruppsnivån och för totalen.

¹ Totalt 290 kommuner som svarsfrekvensen beräknas av, varav det innan utskick framkom att sex kommuner företräddes av kommunalförbund.

Figur 2. Andelen svar totalt samt för kommungrupperna, SKRs kommungruppsindelning

I diagrammet ovan framgår att kommuner i Storstadsregion har svarat i något lägre utsträckning än övriga. Högst andel svarande har dock kommungruppen Landsbygdsregion mycket avlägset belägen, där 90,9 procent har svarat. En förklaring kan vara att flera kommuner i den kommungruppen representeras av kommunalförbund som har svarat för flera landsbygdskommuner.

Av de 220 svarande var 17 kommunalförbund och ett gymnasieförbund. Av de 17 kommunalförbunden representerade 13 kommuner i Tät region och fyra representerade Landsbygdsregioner. Gymnasieförbundet representerade en kommun i Landsbygdsregion.

Alla län finns representerade förutom Gotland som inte kom in med svar.

1.2.5 Representativitet och statistisk säkerhet

För att säkra slutsatser ska kunna dras ska de svarande vara representativa i förhållande till sammansättningen i hela populationen "alla som bedriver urval till yrkesutbildning". Om till exempel populationen har 50 procent män och 50 procent kvinnor ska de som svarar utgöra samma proportioner.

Det är inte bara svarsfrekvensen som indikerar på tillförlitligheten i en undersökning utan också representativiteten, alltså om de som svarar är representativa för dem som vi ska uttala oss om.

Svarsfrekvenserna som redovisades i diagrammet ovan per kommungrupp indikerar inte på några större skevheter i data utifrån kommungrupperna. För att analysera den kan ändå en bortfallsanalys genomföras. Den visar då om någon kommungrupp är under eller överrepresenterad i svar i förhållande till hur fördelningen ser ut i registret. I Tabell 2 nedan redovisas svarsandelen (svarsfrekvensen) i varje kommungrupp i relation till totala antalet svar. Den ställs i förhållande till den andelen som respektive kommungrupp har i registret.

Figur 3. Fördelningar över andel svar för SKRs kommungrupper.

	Kommungrupper på 3-siffrersnivå		
	Andel i registret	Andel svar per kommungrupp i relation till totala antalet svar	Differens i procentenheter
Landsbygdsregion	17%	17%	0%
Storstadsregion	29%	28%	-1%
Tät region	54%	55%	1%
Summa	100%	100%	0%
	Kommungrupper på 6-siffrersnivå		
	Andel i registret	Andel svar per kommungrupp i relation till totala antalet svar	Differens i procentenheter
Landsbygdsregion avlägset belägen	9%	9%	0%
Landsbygdsregion mycket avlägset belägen	4%	5%	1%
Landsbygdsregion nära större stad	4%	4%	0%
Storstadsregion	29%	28%	-1%
Tät region avlägset belägen	9%	10%	1%
Tät region nära en större stad	45%	45%	0%
Summa	100%	100%	0%

Det som framkommer är det som även till viss del syns när bara svarsandelarna studeras ovan. Alltså att de kommuner som tillhör SKRs kommungrupp, Landsbygdsregion mycket avlägset belägen har svarat i något högre utsträckning och att de då blir något överrepresenterade bland de svarande. Dock skiljer det bara 1 procentenhet där i överrepresentation. Detsamma gäller det för kommungruppen, Tät region avlägset belägen.

För en kommungrupp, Storstadsregion, gäller det omvända. De blir underrepresenterade med 1 procentenhet bland de svarande.

Dessa skevheter kan påverka resultatet i undersökningen men bedöms vara väldigt små samt att dessa skillnader mellan de svarande och totalen blir nära på försumbara eftersom analysen dessutom ska till största delen genomföras på total nivå för alla kommuner sammantaget oavsett kommungruppstillhörighet.

Det finns andra aspekter som kan ha påverkat svaren i den här undersökningen. Det finns en risk att den som svarat på enkäten inte var den som var bäst lämpad för detta eftersom enkäten skulle vidarebefordras från en gruppmejl för kommunerna. Dessutom kan tillförlitligheten i svaren påverkas av att det möjligen inte fanns tillgång till aktuell information hos kommunerna vad det gäller uppgifterna som efterfrågades. Därmed kan vissa uppgifter i svaren bygga på uppskattningar i stället för inhämtade faktiska uppgifter. Dessa eventuella skevheter har inte rättats eller analyserats.

Sammanfattningsvis, alla undersökningar har sina brister, den här undersökningen bedöms ha få brister och hög tillförlitlighet för vidare analyser.

2. Resultatet från enkätundersökningen och intervjuerna

I följande avsnitt beskrivs enkätundersökningens resultat utifrån alla svarande oavsett bakgrundsinformation som vilken kommungrupp kommunen tillhör samt om det är enbart kommunen som genomför urval till yrkesutbildning eller om det är annan aktör. Vid påvisbara skillnader i svaren mellan hur kommuner, kommunalförbund eller olika kommungrupper svarat redovisas dessa.

I analysen ingår också slutsatser från intervjuerna där det är möjligt för att ge en mer nyanserad bild av analysen av de deskriptiva resultaten.

2.1 Urvalsordning och prioriteringsregler till yrkesutbildning

Urvalskriterierna som trädde i kraft 1 juli 2021 innebär att om samtliga behöriga sökande till komvux på gymnasial nivå inte kan antas till sådan utbildning, ska ett urval genomföras. Vid urval ska företräde ges, i den prioriteringsordning som anges nedan, till den sökande som har störst behov av utbildning på grund av att den sökande...

1. ...önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en upprättad individuell studieplan
2. ...inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan
3. ...är eller riskerar att bli arbetslös
4. ...behöver utbildningen för pågående yrkesverksamhet
5. ...behöver utbildningen för planerat yrkesval.

2.2 Antagningen till yrkesutbildning

Av enkätsvaren ges att det i huvudsak är kommunen som genomför antagningen inklusive urval till kommunal vuxenutbildning (komvux). Närmare nio av tio respondenter uppger att antagning och urval sker av kommunen i egen regi. För drygt 10 procent av respondenterna är svaret i stället att antagning och urval till yrkesutbildning genomförs av kommunalförbund, annan kommun eller liknande.

I de öppna svaren på frågan lyfter ett flertal respondenter fram att antagning och urval sker av kommunen själv och för utbildningar där man samverkar med andra kommuner eller regionen, sker antagning och urval av kommunalförbund, region eller andra kommuner.

2.3 Urvalet av behöriga sökande till yrkesutbildning

Förekomsten av urval

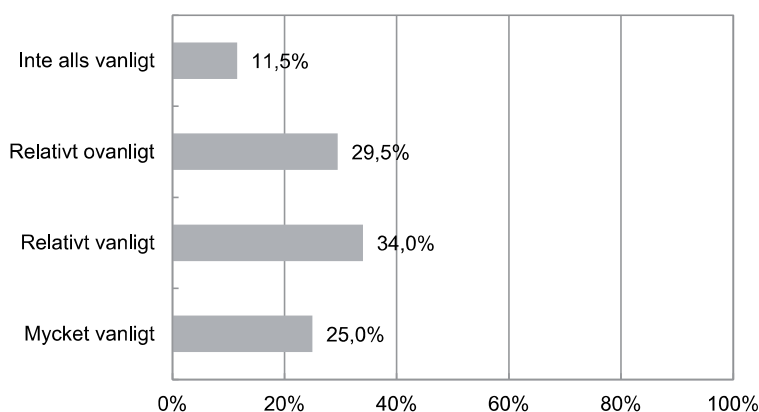
Huvudfrågan i genomförd undersökning är att ge svar på i vilken uträkning urval till yrkesutbildningar sker. Det korta svaret utifrån undersökningen är att urval sker men att det varierar hur vanligt förekommande urval är. Totalt sett uppger knappt 19 procent av respondenterna att samtliga som söker yrkesutbildning antas till yrkesutbildning.

Av intervjuerna ges bilden av att de nya urvalskriterierna i huvudsak är enkla att förstå och följa och därför upplevs vara rättvisa. Här uttrycks att det är tydligt i vilken prioritetsgrupp man ska börja och hur man arbetar sig vidare tills utbildningsplatserna är fyllda.

En fjärdedel, 25 procent uppger att det, sedan urvalskriterierna infördes 1 juli år 2021, är mycket vanligt att urval sker och ytterligare 34 procent uppger att det är relativt vanligt. Sammantaget konstateras att urval sker och uppges av en majoritet av respondenterna vara vanligt eller relativt vanligt förekommande.

Figur 4 visar att det totalt sett bland landets kommuner finns en stor variation i svaren hur vanligt eller ovanligt det är att urval sker. Per regionstyp kan vissa skillnader konstateras. Exempelvis är urval vanligare hos storstadsregioner än hos regioner av typen tät och landsbygd. Drygt hälften av respondenterna i landsbygdsregioner uppger att det är relativt ovanligt med urval.

Figur 4 Svar på frågan: Hur vanligt är det att urval sker till yrkesutbildning sen urvalskriterierna infördes 1 juli 2021?

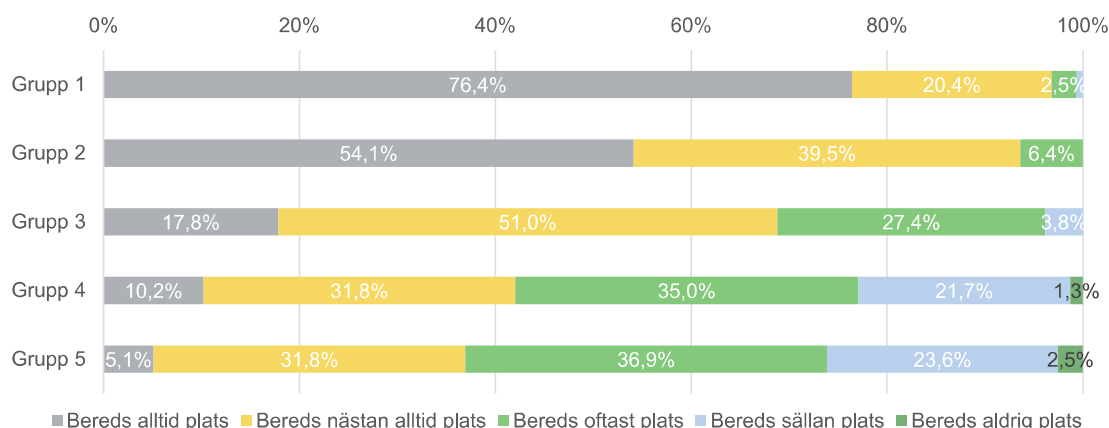

Urval och prioritetsordning

Respondenterna fick i enkäten frågan hur vanligt det är att sökande för respektive grupp i prioritetsordningen inte bereds plats på kommunal vuxenutbildning (komvux). Figur 5 presenterar respondenternas svar. Enkätsvaren visar att grupp 1 och 2 i prioritetsordningen, det vill säga sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt planerad studieplan samt sökande som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan, i stor utsträckning bereds plats på en yrkesutbildning. För sökande längre ned i prioritetsordningen är det mer vanligt att sökande inte bereds plats.

Figur 5 Svar på frågan: Hur vanligt är det att sökande enligt prioritetsordning 1-5 inte bereds plats på en yrkesutbildning?

Enkätsvaren fördelade per kommungrupp ger att det för grupp 1 och 2 i prioritetsordningen är något vanligare att sökande inom kommungrupperna storstadsregion och landsbygdsregion bereds plats jämfört med sökande inom tät region. Det är framför allt gruppen sökande som inte har uppnått kraven för gymnasieexamen där skillnader ses. Bland svarande från kommungruppen landsbygdsregioner uppges andelen som alltid bereds plats till 64 procent. Motsvarande andel bland kommungruppen tät region är knappt 49 procent.

Figur 5 visar att det för grupperna 3-5 i prioritetsordningen totalt sett är betydligt vanligare att sökande inte bereds plats. För sökande inom grupp 5, det vill säga sökande som behöver utbildningen för planerat yrkesval, bereds 5 procent alltid plats och ytterligare 32 procent nästan alltid plats. I landsbygdskommuner är andelen som bereds plats något högre, fyra av tio sökande bereds där plats.

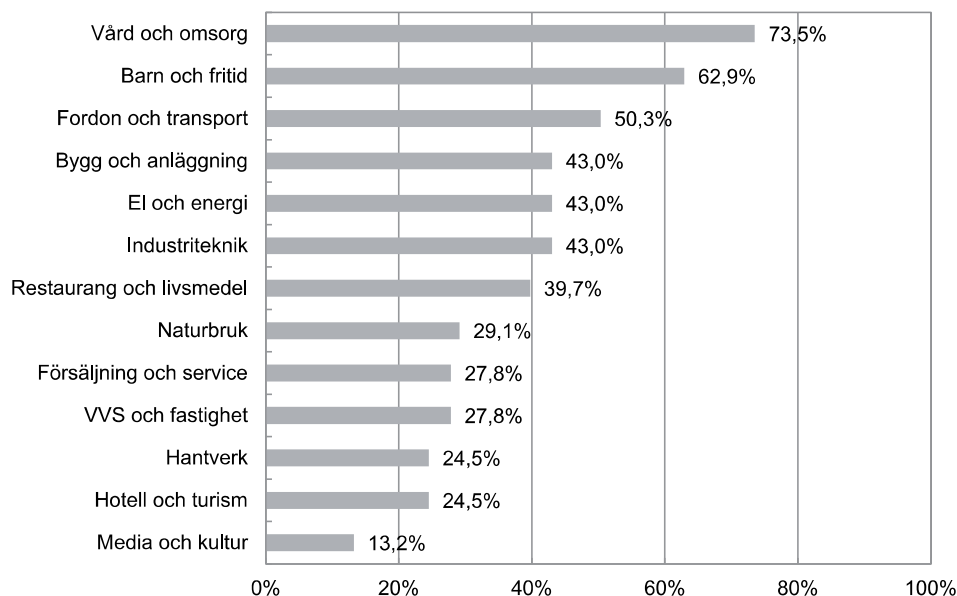
För sökande utanför prioritetsordningen är det vanligaste svaret att sökande sällan bereds plats. Enkätsvaren fördelade per kommungrupp visar att andelen som aldrig bereds plats är som störst i kommungruppen storstad. Andelen sökande utanför prioritetsordningen som inte bereds plats där är 26 procent. I kommungruppen landsbygd och tät region är andelen som aldrig bereds plats omkring 4 procent.

Översökning till kurser och utbildningar

Översökning (det vill säga när fler sökande finns än vad kommunen kan erbjuda platser till) till kurser och utbildningar inom kommunal vuxenutbildning (komvux) sker i varierande grad. I fallande ordning är det enligt respondenterna totalt sett vanligast att urval sker till utbildningar inom Vård och omsorg, Barn och fritid och Fordon och transport. Urval tycks vara mindre vanligt för utbildningar inom Media och kultur, Hotell och turism och Hantverk.

Enkätsvaren fördelade på kommungrupper visar på vissa skillnader. Generellt sett sker urval i större utsträckning hos storstadskommuner och i mindre utsträckning hos landsbygdskommuner. Exempelvis är urval till utbildningar inom Barn och fritid vanligt i kommungrupperna Storstadsregion och Tät region men inte i Landsbygdregion. Samma mönster ses för utbildningar inom Hotell och turism.

Figur 6 Svar på frågan: Till vilka yrkesutbildningar sker urval? (Flervalsfråga, flera svar möjliga)

I intervjuer lyfter deltagare fram att elever som söker kurser via den kommunala vuxenutbildningen vanligtvis får plats på den kurs de sökt till, givet då att eleven är behörig och bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen. Vissa kurser är prioriterade och/eller obligatoriska för kommunen att tillhandahålla.

Generellt sett uttrycker de intervjuade att urval är mer vanligt förekommande för sammanhållna yrkesutbildningar. Några av de intervjuade uppger att de behöver arbeta aktivt med urval för de flesta yrkesutbildningarna, medan andra uppger att urval endast sker till vissa mer efterfrågade utbildningar samtidigt som andra yrkesutbildningar kan ha svårt att fylla sina platser.

Intervjudeltagare upplever att det är relativt enkelt för kommuner att i samband med översökning erbjuda ytterligare ett antal platser på kurser, framför allt då de ofta arrangeras i kommunal regi. I de fall en kursplats inte kan erbjudas

direkt, är väntetiden generellt sett kort, då nästa kursstart ofta är relativt snart förestående.

Däremot upplever intervjudeltagare det vara svårt att utöka antalet utbildningsplatser inom yrkesutbildningar, eftersom det är många faktorer som påverkar. Intervjupersoner nämner i sammanhanget att hur många utbildningsplatser som skapas är avhängigt dels den lokala arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft, prognoser som genomförs kring efterfrågan, hur stort det statliga bidraget är, dels i vilken utsträckning APL-platser (Arbetsplatsförlagt lärande), utbildningslokaler och lärare finns att tillgå. Ofta sker utbildningar i något utbildningsbolags regi, vilket också påverkar antalet platser och starter under året. Det är svårt att utöka antalet utbildningsplatser i efterhand utifrån individers önskemål om utbud.

Baserat på erfarenhet av andelen avbrott kan kommuner i viss utsträckning låta fler elever påbörja en yrkesutbildning än vad kommunens lokala arbetsmarknad efterfrågar.

Översökning och överväganden kring prioriteringar

På intervjufrågor kopplade till sökandes perspektiv återkommer intervjupersoner till externa faktors betydelse för översökning och överväganden. Några som intervjuats lyfter fram att översökning varierar med konjunktur och statsbidragens storlek.

"Senaste tiden har höga statsbidrag möjliggjort många utbildningsplatser vilket gjort det möjligt för en stor del sökande att få plats på den yrkesutbildning de önskar."

Ett par intervjupersoner lyfter fram att arbetslösheten i kommunen har minskat vilket gjort att urval bland sökande i prioriterade grupper har blivit mer ovanliga.

Personer som har en gymnasial eller eftergymnasial utbildning som önskar byta yrkesinriktning bereds sällan plats på yrkesutbildningar. De intervjuade uttrycker att det kan upplevas svårt av framför allt yngre personer som tycker sig ha valt fel gymnasieutbildning att inse att det inte finns möjlighet att yrkesväxla via kommunala vuxenutbildningen. Det framkommer ändå att urvalskriterierna, vid lägre söktryck eller när antalet utbildningsplatser är stort, öppnar upp för möjligheten till yrkesutbildning också för personer som önskar en yrkesväxling.

Intervjudeltagare uttrycker att personer som har svenskkunskaper ofta prioriteras bort till förmån för personer med bristande svenskkunskaper. Ur ett utbildningsperspektiv kommenteras att en större blandning av starkare och svagare elever än vad dagens prioriteringsordning ger möjlighet till skulle kunna vara till förmån för en grupps totala utbildningsframgång.

Kommuner erbjuder inte automatiskt plats till andra yrkesutbildningar eller kurser om elever inte sökt flera alternativ. Varje ansökan ses som specifik och det finns inte möjlighet att prioriteras högre för att man tidigare sökt samma utbildningsplats. Några av de intervjuade framför dock att sökande i samtal med urvalshandläggare eller studievägledare kan få information om vilka utbildningar som har ett lägre söktryck, vilket gör att chansen att få en plats därmed blir större.

Intervjudeltagare anser att det är vanligt att neka elever plats för att de på grund av bristande svenskkunskaper inte har förutsättningar att tillgodogöra sig en utbildning. Kommuner arbetar aktivt med kartläggning och validering av svenskkunskaper. Betyg från SFI (Svenska för invandrare) kan vara en grund,

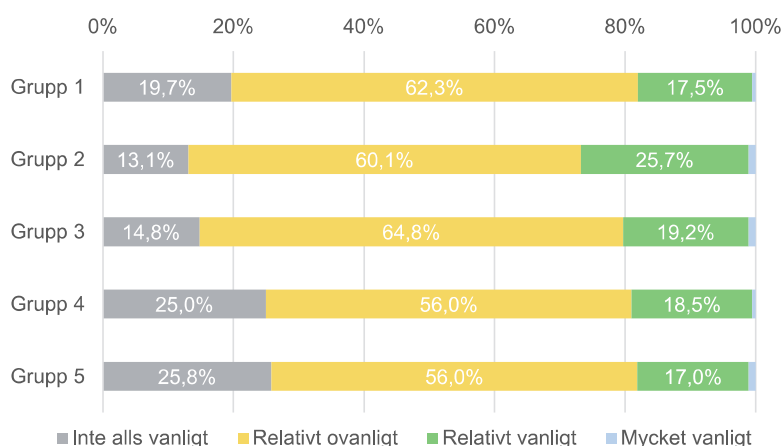
men denna studie indikerar att kommunerna inte har tillit till att ett visst SFI-betyg ger tillräcklig information om huruvida en elev har möjlighet att tillgodogöra sig en utbildning eller inte. Kunskapsnivån i svenska valideras genom språktester, kortare orienteringskurser eller under intervjuer.

När svenskkunskaper inte är tillräckliga hänvisas de till SFI eller till enstaka kurser i vuxenutbildningens regi för att stärka språket innan en yrkesutbildning kan påbörjas.

2.4 Avbrott från yrkesutbildning

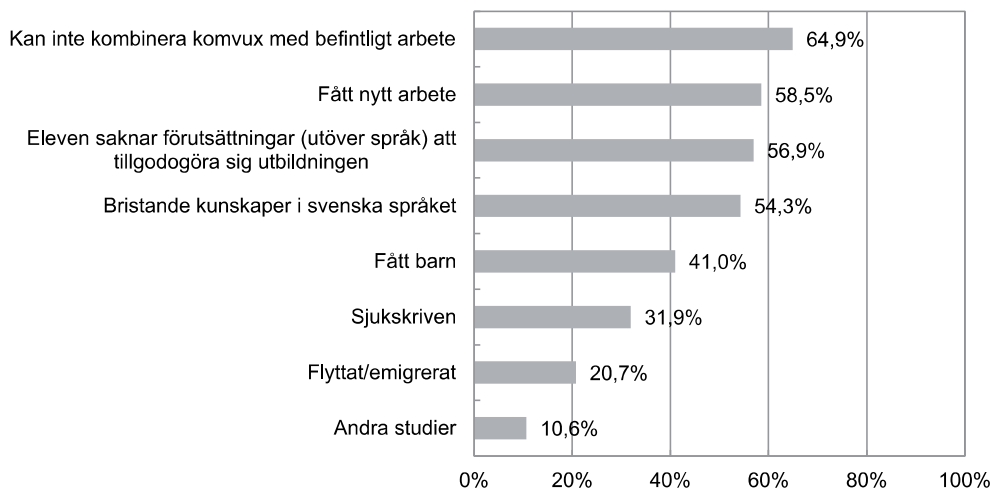
Enkätsvaren visar att avbrott från yrkesutbildning sker men är relativt ovanligt förekommande oavsett grupp i prioritetsordningen. Sett till grupperna inom prioritetsordningen är avbrott från kommunal vuxenutbildning något vanligare för grupp 2 i prioritetsordningen, det vill säga sökande som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan.

Figur 7 Svar på frågan: Hur vanligt är det att sökande enligt prioritetsordning 1-5 avbryter en yrkesutbildning?

Enligt enkätsvaren är det vanligaste skälet till att elever avbryter en yrkesutbildning att eleven inte kan kombinera komvux med befintligt arbete. Andra vanliga orsaker enligt respondenterna är att eleven fått nytt arbete, att eleven saknar förutsättningar (utöver språk) att tillgodogöra sig utbildningen eller att eleven har bristande kunskaper i svenska språket. Vanliga skäl och orsaker till avbrott tycks, utifrån enkätsvaren, vara samma oavsett vilken urvalsgrupp eleverna tillhör. Det finns alltså ingen påvisbar skillnad mellan de vanligaste orsakerna till avbrott inom respektive grupp i prioriteringsordningen.

Figur 8 Svar på frågan: Vilka är de vanligaste skälen till att elever avbryter en yrkesutbildning?

Svaren fördelat på kommungrupp indikerar att det är mindre vanligt med avhopp hos grupp 1 i kommungruppen Tät region, jämfört med kommungrupperna storstadsregion och landsbygdsregion. I övrigt ses inga tydliga skillnader per kommungrupp.

I enkätens öppna svar på frågan om skäl till avbrott ger vissa respondenter uttryck för att man har svårt att svara på frågor om avbrott kopplat till prioriteringsordningen då avbrott från yrkesutbildning inte registreras på det sättet i kommunen. Andra kommentarer i de öppna svaren är att kommunen har andra kategorier för avbrott, att systemstöd för att se avbrottsorsak saknas, eller att kommunen inte alls registrerar orsak till avbrott. Några respondenter lyfter att det hade behövts fler kategorier att välja mellan, exempelvis ekonomi eftersom ekonomiska problem uppges vara en vanlig anledning till avbrott. Att börja studera kan vara en stor ekonomisk omställning för vissa men den omställningen vet antagligen de flesta om innan de påbörjar en utbildning.

De huvudsakliga avbrottsorsakerna enligt enkätsvaren bekräftas i stort av intervjuaren, men flera intervjuade uttrycker sig reflekterande i frågan. Gällande att elever kan ha svårt att kombinera en utbildning med befintligt arbete menar intervjupersoner att det kan vara svårt att förutse vilken arbetsbelastning/påfrestning det kan innebära att (utöver den vardag de redan har även) klara av en utbildning. För en del elever (exempelvis i glesbygd) kan pendlingstid tillkomma, vilket försvårar kombinationen av arbete och studier ytterligare.

Intervjupersoner kommenterar att det på kort sikt ofta är positivt med avbrott av studier på grund av efterfrågan på arbetskraft, men att de enskilda eleverna har bättre chanser att lyckas behålla sina arbeten och nå framgång på arbetsplatsen om de tillåts avsluta studier innan de påbörjar en anställning.

Gällande att sakna förutsättningar att tillgodogöra sig en utbildning nämner de intervjuade att elever kan missbedöma svårighetsgraden i utbildningar, exempelvis utbildningar med industriinriktning. Det framkommer viss oro att den

nya vård- och omsorgsutbildningen kan leda till fler avbrott. (Elever kan inte längre välja olika spår, utan behöver gå genom fler teoretiska delar.) Respondenterna lyfter även fram att krav på disciplin och självständigt arbete vid studier på distans kan upplevas svårt och vara en grund för avbrott. Därutöver ses även otillräcklig studiemotivation som en grund för avbrott. Detta kan hänga ihop med psykisk ohälsa eller tidigare studiemisslyckanden.

Beträffande avbrott på grund av bristande kunskaper i svenska, uttrycker sig flera intervjudeltagare positivt till att de nu aktivt jobbar med kartläggning och validering av svenskkunskaper innan antagning.

2.5 Söktryck

I intervjuer har Sweco frågat deltagarna hur de uppfattar att söktrycket sett ut under de senaste fem åren. Av intervjuerna ges ingen entydig bild av huruvida söktrycket ökat eller minskat under den perioden.

På frågan om vad kommunerna tror påverkar söktrycket, lyfter de intervjuade fram olika tänkbara orsaker. Främst nämns att statsbidrag påverkar i vilken utsträckning utbildningsplatser kan erbjudas. Om man under ett antal år erbjuder fler platser, finns inte lika många personer kvar som är i samma behov av utbildningsplatser, vilket gör att söktrycket minskar.

Intervjuade framhåller konjunkturans påverkan på hur många personer som är i arbetslöshet och hur stor efterfrågan på arbetskraft som finns. I stort ökar söktrycket större vid lågkonjunktur. En intervjuad ser till dagens försämrade ekonomiska läge och uttrycker att *"Personer som är i behov av vuxenutbildning kan befinna sig i ett utsatt ekonomiskt läge och kan redan före inlämnad ansökan se att de saknar möjlighet att studera"*. Även andra intervjuade för fram ekonomiska hinder som påverkande på söktrycket. *"CSN-medel kan vara otillräckligt vid ökade levnadskostnader. Även bränslekostnader vid pendling ses som ett hinder att gå en yrkesutbildning."*

Några kommuner framför att man under den senaste femårsperioden har börjat arbeta med kartläggning och validering och tycker sig se att söktrycket på utbildningar minskat till följd av det arbetet. *"Potentiella elever vet att de behöver förbättra svenskkunskaper innan de söker vuxenutbildning"*.

Respondenterna ser även att Arbetsförmedlingens lokala agerande har påverkan på söktrycket lokalt.

Någon kommun har även aktivt arbetat med att öka intresset för kommunal vuxenutbildning bland personer som står långt från arbetsmarknaden genom att erbjuda yrkesorientering och språkutbildning som ett förstadium till yrkesutbildningar, något som ökat söktrycket lokalt.

3. Sammanfattande analys

Sökande högt upp i prioritetsordningen bereds i stor utsträckning plats på yrkesutbildning

Genomförd enkätundersökning visar att sökande som önskar fullfölja påbörjade studier enligt upprättad studieplan samt elever som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller utbildning som motsvarar gymnasieexamen, i de allra flesta fall bereds plats på kommunal vuxenutbildning. Att dessa grupper i de flesta fall bereds plats bekräftas även av genomförda intervjuer.

Sökande som önskar byta yrkesinriktning bereds i viss utsträckning plats på yrkesutbildning

Intervjuade kommenterar att de nya urvalskriterierna öppnar upp möjligheten till yrkesutbildning också för sökande som önskar en yrkesväxling. Bilden av möjligheterna för denna grupp sökande är dock spretig. Undersökningen bekräftar att sökande som behöver yrkesutbildningen för pågående yrkesverksamhet eller för planerat yrkesval, i viss utsträckning bereds plats på den kommunala vuxenutbildningen även om det är mindre vanligt än för grupper högre upp i prioritetsordningen. Vidare konstateras att det bland landsbygdskommuner är det mer vanligt än hos andra kommungrupper att sökande i gruppen bereds plats. I intervjuer uppges samtidigt att sökande som har en gymnasieutbildning och som önskar byta yrkesinriktning sällan får plats och att framför allt unga sökande har svårt att förstå att de inte finns möjlighet att yrkesväxla via den kommunala vuxenutbildningen.

Söktryck och förekomsten av urval varierar geografiskt, beroende på konjunktur och statsbidragens storlek

Undersökningen ger inte någon entydig bild av om söktrycket till kommunala yrkesutbildningar har ökat eller minskat den senaste femårsperioden. Intervjuade uppges att söktrycket i stort ökar vid lågkonjunktur däremot kan en ekonomiskt utsatt situation hindra personer som är i behov av utbildning. Intervjuade lyfter fram att urval varierar med antalet utbildningsplatser som kan tillhandahållas vilket i sin tur är avhängigt statsbidragens storlek och den lokala arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft. Undersökningen visar även att förekomsten av urval varierar geografiskt. Flera landsbygdskommuner erfar att det ibland är svårt att fylla platserna till yrkesutbildningarna medan det är vanligare med urval i kommungrupperna Storstadsregion och Tät region särskilt bland grupper längre ned i prioritetsordningen.

Kommuner har svårt att fullt ut anpassa antal utbildningsplatser på yrkesutbildningen

Enkätresultatet visar att översökning varierar mellan olika yrkesutbildningar och att det är mer vanligt med urval till sammansatta yrkesutbildningar. Intervjuade uttrycker att det är svårt att utöka antalet utbildningsplatser eftersom det är flera faktorer som påverkar. Intervjuade nämner exempelvis den lokala arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft, tillgång till APL-platser, statsbidragets storlek och tillgång till lärare och utbildningslokaler.

Utmaningar att kombinera komvux med befintligt arbete är en vanlig orsak till avbrott

Undersökningen visar att avbrott från yrkesutbildning är relativt ovanligt och en vanlig orsak till avbrott är att eleven har fått arbete. Enligt undersökningen är emellertid den vanligaste orsaken till avbrott att eleven inte kan kombinera utbildningen med befintligt arbete. Att avbryta utbildningen för ett arbete, menar intervjupersoner, kan vara positivt på kort sikt men att en slutförd yrkesutbildning i längden ökar chanserna att behålla sitt arbete och nå framgång. Intervjupersoner kommenterar vidare avbrotten med att det kan vara svårt för elever att förutse vilken påfrestning det kan vara att klara av en utbildning. För elever med lång pendlingstid kan kombinationen av arbete och studier ytterligare försvåras.

Svenskkunskaper kopplat till prioriteringsordningen kan vara komplexa avväganden

Intervjupersoner menar att otillräckliga språkkunskaper är en vanlig orsak att neka sökande en utbildningsplats för att sökande inte har förutsättningar att tillgodogöra sig en utbildning. Kommuner lyfter fram och förespråkar det aktiva arbete med validering av svenskkunskaper som nu sker. Intervjudeltagare uttrycker i sammanhanget att personer som har svenskkunskaper samtidigt ofta prioriteras bort till förmån för personer med bristande svenskkunskaper. Ur ett utbildningsperspektiv kommenteras att en större blandning av starkare och svagare elever än vad dagens prioriteringsordning ger möjlighet till skulle kunna vara till förmån för en grupps totala utbildningsframgång.

Bilaga 1

Missivbrevet/mejltexten

Avsändare: Utredningen om långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna (U 2022 05)

Ämnesrubrik: Undersökning om antagning till yrkesutbildning inom Komvux

Till chefen för utbildnings- eller arbetsmarknadsförvaltningen eller motsvarande (med kunskap om antagning och urval till yrkesutbildning inom Komvux)

Ser mejlet konstigt ut? [[htmlMail"Klicka här"](#)]

Regeringen har tillsatt en utredning om yrkesutbildning för vuxna (U 2022:05). Enligt utredningens direktiv (dir. 2022:84) ska en kartläggning genomföras angående hur ofta urval bland sökande behöver göras till yrkesutbildning för vuxna och hur vanligt det är att sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper nekas plats. I direktivet ingår det också att vid behov föreslå åtgärder för att fler sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper ska kunna antas till yrkesutbildning för vuxna.

Syftet med denna undersökning är att kartlägga hur ofta urval bland sökande behöver göras till yrkesutbildning för vuxna och hur vanligt det är att sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper nekas plats. Undersökningen kompletteras med intervjuer. Era svar är mycket viktiga för oss i utredningen och för utredningens analyser och eventuella förslag till åtgärder. Inför denna undersökning har synpunkter inhämtats från SKR.

VEM BÖR SVARA?

Vår rekommendation är att enkäten besvaras av den som har ansvar eller god kunskap om yrkesutbildning inom Komvux och om urval och antagning.

Du påbörjar undersökningen genom att klicka på den här länken: [https://reply.com/go.aspx?u=\[username\]](https://reply.com/go.aspx?u=[username])

Observera att du kan pausa undersökningen för att återuppta den vid ett senare tillfälle. Sista svarsdag är dock den 21 november 2022.

Stort tack för din medverkan!

Elof Hansjons, särskild utredare

Har du frågor om enkätens tekniska uppbyggnad, vänligen svara direkt på det här mejlet. Har du frågor om utredningens uppdrag eller enkätens innehåll, kontakta: u.yrkesvuxutredningen@regeringskansliet.se eller utredningssekreterare Nils Kabner 08 - 40 518 79

För mer information om utredningen och dess uppdrag följ denna länk:

Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna - [Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

Bilaga 2

Enkäten

Enkät till kommuner angående urvalsprocessen till yrkesutbildningar för vuxna inom Komvux I enkäten står yrkesutbildning som synonym för yrkesutbildning för vuxna inom Komvux. Enkäten utgår från regelverket som började gälla den 1 juli 2021.

Vilken organisation tillhör du?

- Kommun
- Kommunalförbund
- Annat. Vad? .....

FRÅGOR OM ANTAGNING TILL YRKESUTBILDNING

Genomför ni i kommunen antagning, inklusive urval, till yrkesutbildning?

- Ja, av kommunen i egen regi
- Nej, genomförs av kommunalförbund, annan kommun eller liknande

Om inte urvalet genomförs av kommunen, vem genomför antagning, inklusive urval för er:

.....

.....

.....

FRÅGOR OM ANTAGNING TILL YRKESUTBILDNING

Vilka kommuner genomför ni antagning, inklusive urval, för?

.....

.....

.....

FRÅGOR OM ANTAGNING TILL YRKESUTBILDNING

Vem är det som hanterar urvalet till yrkesutbildningen i er organisation?

Flera svar kan lämnas

- Förvaltningschef/ eller motsvarande
- Rektor
- Lärare
- Studie- och yrkesvägledare
- Handläggare/ utredare på kommunen
- Administratör
- Övrig funktion

FRÅGOR OM URVALET AV BEHÖRIGA SÖKANDE TILL YRKESUTBILDNING I enkäten är urvalet synonymt med behöriga sökande till yrkesutbildning där inte alla kan antas av olika skäl. Vid urval ska företräde ges, i den ordning som anges nedan, till den sökande som har störst behov av utbildning på grund av att den sökande... ..önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en upprättad individuell studieplan...inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan...är eller riskerar att bli arbetslös...behöver utbildningen för pågående yrkesverksamhet...behöver utbildningen för planerat yrkesval

Kände ni till urvalskriterierna innan de beskrevs ovan?

Ja

Nej

Antas alla som söker yrkesutbildning i er kommun?

Ja

Nej

*FRÅGOR OM URVALET AV BEHÖRIGA SÖKANDE TILL
YRKESUTBILDNING*

**Hur vanligt är det att urval sker till yrkesutbildning sen
urvalskriterierna infördes 1 juli 2021?**

Inte alls vanligt

Relativt ovanligt

Relativt vanligt

Mycket vanligt

FRÅGOR OM URVALET AV BEHÖRIGA SÖKANDE TILL YRKESUTBILDNING

	Bereds alltid plats	Bereds nästan alltid plats	Bereds oftast plats	Bereds sällan plats	Bereds aldrig plats
Hur vanligt är det att sökande som tillhör första prioriteringsordningen "önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en upprättad individuell studieplan" inte bereds plats på en yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör andra prioriteringsordningen, "inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan" inte bereds plats på en yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör tredje prioriteringsordningen, "är eller riskerar att bli arbetslös" inte bereds plats på en yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör fjärde prioriteringsordningen, "behöver utbildningen för pågående yrkesverksamhet" inte bereds plats på en yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐	☐

Hur vanligt är det att sökande som tillhör femte

prioriteringsordningen, "behöver utbildningen för planerat yrkesval" inte bereds plats på en yrkesutbildning?

Hur vanligt är det att sökande som är utanför prioriteringsordningen inte bereds plats på en yrkesutbildning?

FRÅGOR OM URVALET AV BEHÖRIGA SÖKANDE TILL YRKESUTBILDNING

Till vilka yrkesutbildningar sker urval?

Flera svar kan lämnas

- Barn och fritid
- Bygg och anläggning
- El och energi
- Fordon och transport
- Försäljning och service
- Hantverk
- Hotell och turism
- Industriteknik
- Media och kultur
- Naturbruk
- Restaurang och livsmedel
- VVS och fastighet
- Vård och omsorg

FRÅGOR OM AVBROTT FRÅN YRKESUTBILDNING Med avbryter och avbrott menas i det följande såväl kursavbrott från enskilda kurser som avbrott från hela utbildningar, exempelvis från en sammanhållen yrkesinriktad utbildning.

	Inte alls vanligt	Relativt ovanligt	Relativt vanligt	Mycket vanligt
Hur vanligt är det att sökande som tillhör första prioriteringsordningen, "önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en upprättad individuell studieplan" avbryter sin yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör andra prioriteringsordningen, "inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan" avbryter sin yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör tredje prioriteringsordningen, "är eller riskerar att bli arbetslös" avbryter sin yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör fjärde prioriteringsordningen, "behöver utbildningen för pågående yrkesverksamhet" avbryter sin yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som tillhör femte prioriteringsordningen, "behöver utbildningen för planerat yrkesval" avbryter sin yrkesutbildning?	☐	☐	☐	☐
Hur vanligt är det att sökande som är utanför prioriteringsordningen	☐	☐	☐	☐

avbryter sin
yrkesutbildning?

Vilka är de vanligaste skälen till att elever avbryter en yrkesutbildning?

Flera svar kan lämnas

<i>Bristande kunskaper i svenska språket</i>	☐
<i>Eleven saknar förutsättningar (utöver språk) att tillgodogöra sig utbildningen</i>	☐
<i>Fått nytt arbete</i>	☐
<i>Kan inte kombinera Komvux med befintligt arbete</i>	☐
<i>Sjukskriven</i>	☐
<i>Andra studier</i>	☐
<i>Fått barn</i>	☐
<i>Flyttat/emigrerat</i>	☐

Utredningen om långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna vill gärna genomföra några intervjuer för att få en fördjupad bild av hur urvalsprocessen till yrkesutbildning går till. Genom att lämna din e-postadress samt telefonnummer nedan samtycker du till att vi eventuellt kontaktar dig för en intervju. Din e-postadress kommer inte att användas för att spåra eller bearbeta svar.

E-postadress: .....

Telefonnummer: .....

Lämna gärna övriga kommentarer till oss inom utredningen:

.....

.....

.....

Tack för din värdefulla medverkan! Enkäten med svar kan skrivas ut genom att följa denna länk till en utskriftsvänlig version av enkäten:

Länk till utskrift

Bilaga 3

Frågeguiden för intervjuerna

1. Inledning, välkomnande och förutsättningar

Syftet med avsnittet är att välkomna respondenten, förklara förutsättningar och ge möjlighet för respondenten att förbereda sig på en öppen intervjusituation

- Välkomna och tacka för medverkan
- Presentera moderator, Sweco och uppdragsgivare
- Berätta kortfattat om syftet och förväntningar under intervjun
Jag skulle under den här intervjun vilja veta mer kring urvalskriterier kopplat till yrkesutbildning
- Anonymitet – vi kommer att berätta för vår uppdragsgivare inom vilka områden deltagarna är verksamma. Inom vilken kommun. Hur många som är från kommuner respektive ... men vi berättar inte vilka personer vi pratat med eller vem som jobbar hur i respektive kommun.
- Fånga upp eventuella inledande funderingar
- Be om att få spela in och sätt sedan på inspelningsfunktionen
- Jag kan inte se just dina svar ifrån den enkät du redan besvarat. En del frågor kan därför påminna om eller vara desamma som de du redan besvarat

2. Inledning och koppling till ämnet

Avsnittet syftar till att introducera ämnet, men också till att förstå hur respondenterna arbetar med urval idag.

- Om vi börjar med att prata om hur du arbetar idag. **Hur** kommer du i **kontakt** med urval i samband med yrkesutbildning?

3. Generellt kring urvalskriterier

Syftet med avsnittet är att fånga upp generella spontana kommentarer och tankar inom området och att få eventuell spontan input kring saker vi fångat upp/inte fångat upp i enkäten i relation till urvalsprocessen/urvalskriterier i stort

- Det finns en ny prioritetsordning, nya urvalskriterier. I vilken utsträckning ser du de nya urvalskriterierna är **rättvisa och fungerar väl**? Berätta hur du resonerar!
  - Hur enkelt/svårt uppfattar du att det är att följa dagens prioriteringsordningar? Vad kan vara enkelt/svårt?

4. Översökning och olika kurser och utbildningar

Avsnittet syftar till att fånga upp kommentarer till vilka kurser/utbildningar som är relaterade till översökningar, och till att fånga upp om det finns skillnader gällande översökning mellan kurser, sammanhållna yrkesutbildningar och mer komplexa yrkesutbildningar.

- Jag förstår att det både finns kurser och sammanhållna yrkesutbildningar. Hur ser det ut hos er, hur vanligt är det att elever inte får plats på en sökt kurs på grund av översökning?
- För vilka **kurser/utbildningar** är det mest/minst vanligt?

- Hanterar ni urval till kurs respektive sammanhållen utbildning på olika sätt? Berätta!
- Om vi tänker på urval vid yrkesutbildning. Hur vanligt skulle du säga att det hos er är att elever inte får plats till en sammanhållen yrkesutbildning på grund av översökning?
- För vilka **yrkesutbildningar** är det mest/minst vanligt?
  - Är det några särskilda inriktningar som det sker urval kring inom de olika yrkesutbildningarna?
- Om det blir fullt till en yrkesutbildning och urval behöver göras, kan det då finnas möjligheter att utöka antalet platser i stället för att neka någon en utbildning? När/hur ofta händer det?

5. Översökning och överväganden kring prioriteringar

Avsnittet syftar till att fånga upp kommentarer till hur många elever som inte får plats på grund av översökning. Avsnittet syftar också till att ge möjlighet att fånga kommentarer gällande överväganden kring prioriteringar

- Nu har vi pratat om vilka kurser och utbildningar som hänger ihop med översökningar. Jag vill att vi i stället riktar fokus på **eleverna** som söker. Hur ofta sker urval bland dem som tillhör de grupper som **ska prioriteras** vid urval?
- Och om vi skiftar perspektiv. Hur ofta sker det att ni behöver prioritera bland elever som ni anser inte hamnar i någon prioriteringsgrupp?
- Om jag förstår dig rätt blir alltså inte alla som söker en yrkesutbildning antagna. På vilka **grunder** blir de nekade?
- Kan de som inte blir antagna bli erbjudna en **annan** utbildning i stället, exempelvis en kompletterande utbildning? Sker det systematiskt?
- Hur ser det ut hos er. **Hur vanligt** är det att **sökande nekas plats** för att de **inte** anses ha **förutsättningar** att tillgodogöra sig utbildningen, ex på grund av språkproblem?

6. Avbrott

Avsnittet ger svar på om huvudman följer upp avbrott och på vilka sätt samt vilka skälen till avbrott är.

- Om vi tänker på avbrott. Är det någon **yrkesutbildning** eller något **yrkespaket** där **avbrott är vanligare**? Vad beror det på?
- Är det **vanligare** med avbrott på utbildningar där det **sker urval**?
- Vilka är **skälen** till avbrott från yrkesutbildningen i Komvux?
  - Vad innebär det?

7. Om söktryck och avslutning

Avsnittet syftar till att förstå hur trycket förändras över tid och till att avsluta samtalet

- Om vi avslutar med att gå tillbaka till ett större perspektiv. Hur skulle du säga att **söktrycket** sett ut exempelvis de senaste fem åren? (Har ni kunnat erbjuda samtliga sökande utbildningsplatser?)
- I stort, vad tror du **påverkar** söktrycket?
- Vi har kommit till slutet av vårt samtal. Är det **något mer** du skulle vilja skicka med till vår uppdragsgivare Regeringskansliet?

Together with our clients and the collective knowledge of our 18,500 architects, engineers and other specialists, we co-create solutions that address urbanisation, capture the power of digitalisation, and make our societies more sustainable.

Sweco – Transforming society together

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

---

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Mål och mening med integration. [12]

Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöver-skridande arbete. [14]

Finansdepartementet

Steg mot stärkt kapacitet. [6]

Justitiedepartementet

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]

Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]

Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]

Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]

Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]

En effektivare kontaktförbuds-lagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]

Kulturdepartementet

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

Socialdepartementet

Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhets-förlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. [9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. [16]

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
Christina Hassel

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Remissinstanser

- 1 AcadeMedia AB
- 2 Ale kommun
- 3 Almega Utbildningsföretagen
- 4 Arbetsdomstolen
- 5 Arbetsförmedlingen
- 6 Bergs kommun
- 7 Botkyrka kommun
- 8 Centrala studiestödsnämnden
- 9 Diskrimineringsombudsmannen
- 10 Domstolsverket
- 11 Faluns kommun
- 12 Folkbildningsrådet
- 13 Friskolornas riksförbund
- 14 Funktionsrätt Sverige
- 15 Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)
- 16 Företagarna
- 17 Försäkringskassan
- 18 Förvaltningsrätten i Malmö
- 19 Förvaltningsrätten i Uppsala

- 20 Gislaveds kommun
- 21 Göteborgs kommun
- 22 Härnösands kommun
- 23 Högskolan i Borås
- 24 Högskolans avskiljandenämnd
- 25 Hörselskadades Riksförbund (HRF)
- 26 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- 27 Industriarbetsgivarna
- 28 Integritetsskyddsmyndigheten
- 29 Jämställdhetsmyndigheten
- 30 Kammarrätten i Stockholm
- 31 Katrineholms kommun
- 32 Kils kommun
- 33 Kriminalvården
- 34 Kristianstads kommun
- 35 Landsorganisationen i Sverige (LO)
- 36 Lapplands kommunalförbund
- 37 Lernia AB
- 38 Lerums kommun
- 39 Linköpings kommun
- 40 Ljusdals kommun
- 41 Malmö kommun
- 42 Malå kommun
- 43 Motala kommun
- 44 Myndigheten för delaktighet
- 45 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- 46 Myndigheten för yrkeshögskolan
- 47 Norrköpings kommun
- 48 Nätverket Unga för Tillgänglighet (Nuft)
- 49 Olofströms kommun

- 50 Piteå kommun
- 51 Regelrådet
- 52 Region Gotland
- 53 Region Gävleborg
- 54 Region Norrbotten
- 55 Region Stockholm
- 56 Region Uppsala
- 57 Region Örebro län
- 58 Region Östergötland
- 59 Riksdagens ombudsmän (JO)
- 60 Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS)
- 61 Riksrevisionen
- 62 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet)
- 63 Saco studentråd
- 64 Sala kommun
- 65 Skaraborgs Kommunalförbund
- 66 Skolforskningsinstitutet
- 67 Skolväsendets överklagandenämnd
- 68 Skånes Kommuner
- 69 Skövde kommun
- 70 Smedjebackens kommun
- 71 Socialstyrelsen
- 72 Specialpedagogiska skolmyndigheten
- 73 Statens institutionsstyrelse
- 74 Statens skolinspektion
- 75 Statens skolverk
- 76 Statskontoret
- 77 Stockholms kommun
- 78 Strömsunds kommun
- 79 Studieförbunden i samverkan

- 80 Sundsvalls tingsrätt
- 81 Svenskt Näringsliv
- 82 Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
- 83 Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)
- 84 Sveriges Elevkårer
- 85 Sveriges förenade studentkårer (SFS)
- 86 Sveriges Kommuner och Regioner
- 87 Sveriges Lärare
- 88 Sveriges Skolledarförbund
- 89 Sveriges universitets- och högskoleförbund
- 90 Sveriges Vägledarförening
- 91 Swedish EdTech Industry AB
- 92 Synskadades Riksförbund (SRF)
- 93 Söderhamns kommun
- 94 Teknikföretagen
- 95 Tierps kommun
- 96 Tillväxtverket
- 97 Tingsryds kommun
- 98 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
- 99 Umeå universitet
- 100 Universitetskanslersämbetet
- 101 Universitets- och högskolerådet
- 102 Vallentuna kommun
- 103 Varbergs kommun
- 104 Verket för innovationssystem
- 105 Vimmerby kommun
- 106 Västra Götalandsregionen
- 107 Yrkeshögskoleförbundet i Sverige
- 108 Ängelholms kommun
- 109 Örebro kommun

110 Överklagandenämnden för högskolan

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 10 juni 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2024/00585 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Elanders Sverige AB.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Rättschef

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

From: Anna Rydstedt
Sent: 2024-03-11 10:46:40
To: Anna Maria Nygård Viklund
Subject: Remiss av SOU 2024:16 Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna - Svar senast 10 juni 2024
Attachments: SOU 2024-16 _Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna.pdf, Webb_Remissmissiv_NY med länk till betällningsformulär.pdf

Hej hej

De glömde bifoga en länk till beställningsformulär – om ni är intresserade av att beställa ett sådant.

Med vänlig hälsning

Anna Rydstedt
Huvudregistrator
Kanslienheten

anna.rydstedt@sala.se
Direkt/mobil: 0224-74 70 67

Från: Gunilla Qvarsebo <gunilla.qvarsebo@regeringskansliet.se> **För U GV**

Skickat: den 8 mars 2024 11:26

Till:

Ämne: VB: Remiss av SOU 2024:16 Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna - Svar senast 10 juni 2024

Hej!

Då länken till beställningsformuläret hade fallit bort och inte fanns med vid det förra utskickat i går – skickas denna remiss ånyo.

(Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB.](#))

Beklagar missödet.

Rättschefen Eva Lenberg har beslutat om remittering

Remittering av betänkande av Yrkesvuxutredningen (SOU 2024:16) - Växla yrke som vuxen - en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna

[Växla yrke som vuxen - Regeringen.se](#)

Remissinstanser

- 1 AcadeMedia AB
- 2 Ale kommun
- 3 Almega Utbildningsföretagen
- 4 Arbetsdomstolen
- 5 Arbetsförmedlingen
- 6 Bergs kommun
- 7 Botkyrka kommun
- 8 Centrala studiestödsnämnden
- 9 Diskrimineringsombudsmannen
- 10 Domstolsverket
- 11 Faluns kommun
- 12 Folkbildningsrådet
- 13 Friskolornas riksförbund
- 14 Funktionsrätt Sverige
- 15 Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)
- 16 Företagarna
- 17 Försäkringskassan
- 18 Förvaltningsrätten i Malmö
- 19 Förvaltningsrätten i Uppsala
- 20 Gislaveds kommun
- 21 Göteborgs kommun
- 22 Härnösands kommun
- 23 Högskolan i Borås
- 24 Högskolans avskiljandenämnd
- 25 Hörselskadades Riksförbund (HRF)
- 26 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- 27 Industriarbetsgivarna
- 28 Integritetsskyddsmyndigheten

- 29 Jämställdhetsmyndigheten
- 30 Kammarrätten i Stockholm
- 31 Katrineholms kommun
- 32 Kils kommun
- 33 Kriminalvården
- 34 Kristianstads kommun
- 35 Landsorganisationen i Sverige (LO)
- 36 Lapplands kommunalförbund
- 37 Lernia AB
- 38 Lerums kommun
- 39 Linköpings kommun
- 40 Ljusdals kommun
- 41 Malmö kommun
- 42 Malå kommun
- 43 Motala kommun
- 44 Myndigheten för delaktighet
- 45 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- 46 Myndigheten för yrkeshögskolan
- 47 Norrköpings kommun
- 48 Nätverket Unga för Tillgänglighet (Nuft)
- 49 Olofströms kommun
- 50 Piteå kommun
- 51 Regelrådet
- 52 Region Gotland
- 53 Region Gävleborg
- 54 Region Norrbotten
- 55 Region Stockholm
- 56 Region Uppsala
- 57 Region Örebro län

- 58 Region Östergötland
- 59 Riksdagens ombudsmän (JO)
- 60 Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS)
- 61 Riksrevisionen
- 62 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet)
- 63 Saco studentråd
- 64 Sala kommun
- 65 Skaraborgs Kommunalförbund
- 66 Skolforskningsinstitutet
- 67 Skolväsendets överklagandenämnd
- 68 Skånes Kommuner
- 69 Skövde kommun
- 70 Smedjebackens kommun
- 71 Socialstyrelsen
- 72 Specialpedagogiska skolmyndigheten
- 73 Statens institutionsstyrelse
- 74 Statens skolinspektion
- 75 Statens skolverk
- 76 Statskontoret
- 77 Stockholms kommun
- 78 Strömsunds kommun
- 79 Studieförbunden i samverkan
- 80 Sundsvalls tingsrätt
- 81 Svenskt Näringsliv
- 82 Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
- 83 Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)
- 84 Sveriges Elevkårer
- 85 Sveriges förenade studentkårer (SFS)
- 86 Sveriges Kommuner och Regioner

- 87 Sveriges Lärare
- 88 Sveriges Skolledarförbund
- 89 Sveriges universitets- och högskoleförbund
- 90 Sveriges Vägledarförening
- 91 Swedish EdTech Industry AB
- 92 Synskadades Riksförbund (SRF)
- 93 Söderhamns kommun
- 94 Teknikföretagen
- 95 Tierps kommun
- 96 Tillväxtverket
- 97 Tingsryds kommun
- 98 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
- 99 Umeå universitet
- 100 Universitetskanslersämbetet
- 101 Universitets- och högskolerådet
- 102 Vallentuna kommun
- 103 Varbergs kommun
- 104 Verket för innovationssystem
- 105 Vimmerby kommun
- 106 Västra Götalandsregionen
- 107 Yrkeshögskoleförbundet i Sverige
- 108 Ängelholms kommun
- 109 Örebro kommun
- 110 Överklagandenämnden för högskolan

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 10 juni 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2024/00585 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Rättschef

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Vänligen

Gunilla Qvarsebo

Kanslisekreterare

Utbildningsdepartementet

Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

103 33 Stockholm

Tel. 08-405 38 34

Mobil 076-762 21 36

gunilla.qvarsebo@regeringskansliet.se

www.regeringen.se

Växla yrke som vuxen

– en reformerad vuxenutbildning och
en ny yrkesskola för vuxna

Betänkande av Yrkesvuxutredningen

Stockholm 2024

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2024:16

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Illustration: Linda Andersson

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0874-9 (tryck)

ISBN 978-91-525-0875-6 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Utbildningsdepartementet Mats Persson

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 att tillsätta utredningen ”Långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna” (dir. 2022:84). I uppdraget ingick att se över hur yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer. Till särskild utredare förordnades samma dag kommunalrådet Elof Hansjons.

Den 6 juli 2023 beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2023:110). I tilläggsdirektivet gavs utredaren i uppdrag att även föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå kan införas för att förstärka kopplingen mellan utbildning för vuxna och arbetslivet.

Utredningen har antagit namnet Yrkesvuxutredningen. Som sekreterare i utredningen anställdes från den 22 augusti 2022 departementssekreteraren Nils Kabner och från den 1 september kanslirådet Anders Jutell. Utredaren Anna-Sara Falk anställdes som sekreterare i utredningen från den 19 september 2022 till och med den 31 december 2022. Juristen Lisa Ahlström anställdes som sekreterare i utredningen från den 13 december 2022 till och med den 31 januari 2023. Juristen Maria Karlsson anställdes som sekreterare från den 12 april 2023. Från den 21 augusti till den 31 december 2023 anställdes utredaren Anna Muzic och utredaren Åsa Tillqvist som sekreterare i utredningen. Juristen Sigrid Ek anställdes som sekreterare från den 28 augusti 2023 och från den 4 september 2023 anställdes utredaren Margareta Landh Nyberg som sekreterare i utredningen. Nils Kabner entledigades på egen begäran från och med den 1 oktober 2023. Utredaren Mikael Andersson anställdes som sekreterare från den 2 oktober 2023.

Till sakkunniga att biträda utredningen förordnades från den 23 januari 2023 departementssekreteraren Christina Hassel, Utbildningsdepartementet, departementssekreteraren Josefin Claesson, Arbetsmarknadsdepartementet, kanslirådet Emma Lindahl Timmelstad, Finansdepartementet och kanslirådet Abukar Omarsson, Arbetsmarknadsdepartementet. Den 23 april 2023 entledigades Josefin Claesson. Departementssekreteraren Erika Lindeberg, Arbetsmarknadsdepartementet, förordnades den 24 april 2023 som ny sakkunnig. Den 12 juni 2023 entledigades Emma Lindahl Timmelstad och från samma dag förordnades departementssekreteraren Linnea Englund Davidsson, Finansdepartementet, som ny sakkunnig.

Som experter i utredningen förordnades från den 23 januari 2023 rådgivaren Eva-Lisa Andersson, Specialpedagogiska skolmyndigheten, utbildningspolitiska experten Hanna Cederqvist, Svenskt Näringsliv, chefen för vuxenutbildningen i Göteborgsregionen Marie Egerstad, utredaren Tobias Fannkvist, Sveriges kommuner och regioner, undervisningsrådet Simon Husberg, Statens skolverk och kvalificerade handläggaren Stina Lindgren, Arbetsförmedlingen. Från den 18 september 2023 förordnades även utredaren Mattias Samuelsson, LO och tillsynschefen Rafal Tomaszewski, Myndigheten för yrkeshögskolan. Härmed överlämnas betänkandet *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna* (SOU 2024:16).

Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i februari 2024

Elof Hansjons

/Anders Jutell

Maria Karlsson

Anna Muzic

Åsa Tillqvist

Sigrid Ek

Margareta Landh Nyberg

Mikael Andersson

Innehåll

Sammanfattning	19
1 Författningsförslag.....	35
1.1 Förslag till lag om yrkesskola.....	35
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd.....	41
1.3 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	42
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning	55
1.5 Förslag till förordning om yrkesskola	60
1.6 Förslag till förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning	75
1.7 Förslag till förordning om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning.....	88
1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet.....	90
1.9 Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100)	95
1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans avskiljandenämnd	99
1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program	100

1.12	Förslag till förordning om ändring i studiestödsförordningen (2000:655).....	102
1.13	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:991) med instruktion för Överklagandenämnden för högskolan	104
1.14	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan	105
1.15	Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)	106
1.16	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning	108
1.17	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan	117
1.18	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande	122
2	Utredningens uppdrag och arbete	125
2.1	Utredningens uppdrag	125
2.2	Utredningens arbete.....	126
2.3	Betänkandets disposition	127
3	En ny yrkesskola för vuxna	129
3.1	Uppdraget	129
3.1.1	Utgångspunkter för förslagen om en ny yrkesutbildning för vuxna.....	136
3.2	En ny utbildningsform – yrkesutbildning för vuxna.....	138
3.2.1	Det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna.....	138
3.2.2	Målgrupp för yrkesskolan och avgränsningar mot andra utbildningar	140

3.2.3	Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan vuxenutbildning.....	143
3.2.4	Definitioner	146
3.2.5	Yrkesskolans värdegrund	147
3.3	Utbildningen i yrkesskolan	148
3.3.1	Vem ska få anordna utbildning i yrkesskolan? ...	148
3.3.2	Utbildningsanordnarens ansvar	150
3.3.3	Utbildningsanordnaren ska ha kompetensen och förutsättningarna att anordna utbildningar i yrkesskolan	150
3.3.4	Det ska finnas en ledningsgrupp för utbildningar i yrkesskolan	152
3.3.5	Ledningsgruppens ansvar	154
3.3.6	Utbildningen i yrkesskolan ska följa en utbildningsplan och bedrivs i form av kurser.....	157
3.3.7	Utbildningar i yrkesskolan ska kunna omfattas av nationellt likvärdigt innehåll.....	160
3.3.8	Arbetsplatsförlagt lärande ska vara obligatoriskt i utbildningar som leder till examen.....	162
3.3.9	Utbildningsanordnaren ska erbjuda stöd och vägledning till de studerande	163
3.3.10	Validering ska vara en möjlighet för studerande i yrkesskolan	164
3.3.11	Utbildningens omfattning ska anges i yrkesskolepoäng	166
3.3.12	Betyg och examen i yrkesskolan.....	169
3.3.13	Utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux	172
3.3.14	En examen från yrkesskolan ska kunna ge behörighet till yrkeshögskolan.....	179
3.3.15	Behandling av personuppgifter	180
3.3.16	Yrkesskola som uppdragsutbildning	183
3.4	De studerande i yrkesskolan	184
3.4.1	Behörighet till yrkesskolan	184
3.4.2	Urval till yrkesskolan	187
3.4.3	Studieuppehåll från utbildning i yrkesskolan	189

3.4.4	Studier i yrkesskolan ska berättiga till studiestöd.....	190
3.4.5	Arbetsmarknadspolitiska program ska kunna inkludera yrkesskola.....	190
3.4.6	Avskiljande från yrkesskolan och överklagande...	191
3.4.7	Försäkringar för de studerande	193
3.5	Godkännande av utbildning i yrkesskolan.....	194
3.5.1	Myndigheten för yrkeshögskolan ska godkänna och besluta om statsbidrag till yrkesskolan.....	194
3.5.2	Vilka utbildningar ska prioriteras vid beslut om statsbidrag?	198
3.5.3	Innehållet i ett beslut om godkännande och rätt till bidrag.....	201
3.5.4	Ett beslut om godkännande och statliga medel ska kunna återkallas.....	202
3.5.5	Myndigheten för yrkeshögskolan ska ansvara för granskning och studiedokumentation i yrkesskolan.....	203
3.5.6	Till Myndigheten för yrkeshögskolan bör knytas ett rådgivande organ	205
3.6	Dimensionering och uppföljning	205
3.6.1	Dimensionering av yrkesskolan	205
3.6.2	Uppföljning av yrkesskolan.....	207
3.6.3	Framtida utveckling av yrkesskolan.....	208
4	Från ansökan till antagning i komvux.....	213
4.1	Uppdraget	213
4.2	Behörighet, mottagande, antagning till och fullföljande av sammanhållen yrkesutbildning.....	213
4.2.1	Vad är en sammanhållen yrkesutbildning?	214
4.3	Bedömning av förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.....	220
4.3.1	Beslut från Skolväsendets överklagandenämnd...	223
4.4	Urval till yrkesutbildning inom komvux	226
4.4.1	Kartläggning av urval till yrkesutbildning	227

4.5	Utredningens förslag	237
4.5.1	Elever bör kunna mottas och antas till en sammanhållen yrkesutbildning	237
5	Ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux	245
5.1	Uppdraget.....	245
5.2	Statens och kommunernas finansiering av yrkesutbildning inom komvux	245
5.3	Utredningens utgångspunkter och förslag.....	255
5.3.1	Finansieringen av yrkesutbildning för vuxna ska delas mellan staten och kommunerna	255
5.3.2	Statsbidraget behöver bli mer långsiktigt och flexibelt	256
5.3.3	Ett samlat statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux	259
5.3.4	En flerårig grundfinansiering ger större förutsägbarhet i statsbidraget för yrkesutbildning inom komvux	260
5.3.5	Skolverkets beslut om statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux.....	267
5.3.6	Kommunernas medfinansiering.....	269
5.3.7	Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska räknas upp	273
5.3.8	Statsbidraget för lärlingsvux och kombinationsutbildningar differentieras	276
5.4	Förslag om kombinationsutbildningar och förberedande yrkesutbildningar inom yrkesvux	278
5.4.1	Kombinationsutbildningar ska bedrivas integrerat eller kombinerat och enbart omfatta sfi eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå.....	284
5.4.2	Yrkesvux ska kunna innehålla förberedande yrkesutbildning.....	286
5.5	Yrkesråden behöver utvecklas.....	288

6	En reformerad lärlingsutbildning för vuxna.....	291
6.1	Uppdraget	291
6.2	Lärlingsutbildning är ovanligt i Sverige.....	291
6.2.1	Erfarenheter från Sverige från utbildningar som till stora delar ges på arbetsplatser.....	293
6.2.2	Europeiska erfarenheter av lärlingsutbildning för vuxna	299
6.3	Utredningens utgångspunkter och förslag	303
6.3.1	Lärlingsutbildning i komvux bör regleras i lag....	306
6.3.2	Utbildningskontrakt bör regleras i skollagen.....	309
6.3.3	Avtal om lärlingsutbildning.....	313
6.3.4	Det bör finnas lärlingsråd för lärlingsutbildningar i komvux.....	315
6.3.5	Den med förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska prioriteras	318
6.3.6	Nya urvalsbestämmelser till lärlingsutbildning...	323
6.3.7	Arbetsgivare ska själva kunna välja lärlingar.....	326
6.3.8	Gymnasial lärlingsanställning – en ny möjlighet för vuxna till anställning under utbildningen	332
6.3.9	Vissa bestämmelser bör föras över från förordningen om regionalt yrkesvux till förordningen om vuxenutbildning.....	336
7	Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov.....	339
7.1	Uppdraget	339
7.1.1	Vad avses med stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov?	339
7.2	Det behövs bestämmelser inom komvux för att kunna möta särskilt stora utbildningsbehov	344
7.2.1	Kommuner med särskilt stora behov av utbildning bör kunna få extra tilldelning av statsbidrag	349

8	Elevers tillgång till stöd i komvux	353
8.1	Utredningens uppdrag.....	353
8.2	Skyldigheten att erbjuda stöd i komvux är inte lika omfattande reglerad som i andra skolformer	353
8.2.1	Extra anpassningar i komvux.....	354
8.3	Hur ser tillgången till stöd ut i komvux i dag?.....	357
8.4	En förändrad sammansättning av elevgruppen inom komvux har lett till ökade stödbehov	359
8.4.1	Utredningens samråd om stöd i komvux.....	361
8.4.2	Kommunerna har svårigheter att möta elevernas stödbehov.....	362
8.4.3	Det ska finnas möjlighet till specialpedagogiska insatser under kortare tid	365
8.5	Studieplanering inom komvux	367
8.5.1	Individuella studieplaner och studie- och yrkesvägledning	368
8.5.2	Kartläggning av stödbehov.....	371
8.5.3	Elevers behov av stöd ska kartläggas	374
9	Underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning	377
9.1	Uppdraget.....	377
9.1.1	Om funktionsnedsättningar och hur de kan påverka tillgången till utbildning	377
9.1.2	Personer med funktionsnedsättning har som grupp en lägre utbildnings- och sysselsättningsnivå än den övriga befolkningen ..	379
9.1.3	Olika samhällsaktörers ansvar för att tillgängliggöra komvuxstudier för personer med funktionsnedsättning	379
9.1.4	Vuxna med funktionsnedsättning möter hinder när de avser att studera inom komvux.....	382

9.1.5	Komvux personal har behov av ökad kunskap om funktionsnedsättningar	388
9.1.6	Skolmyndigheters kompetensutvecklingsinsatser om funktionsnedsättningar	391
9.1.7	Utredningens överväganden.....	393
10	Övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning.....	397
10.1	Kort om utbildningsformen.....	397
10.2	Hinder för övergångar till arbete.....	398
10.2.1	Målgruppen erbjuds ett begränsat utbildningsutbud.....	398
10.2.2	En mycket begränsad tillgång till yrkes- och lärlingsutbildningar samt arbetsplatsförlagt lärande	399
10.2.3	Arbetsgivare efterfrågar kvalifikationer på SeQF-nivå 3, men anpassad utbildning ger endast kvalifikationer på SeQF-nivå 2	406
10.2.4	Elever behöver ett mer kontinuerligt stöd vid arbetsplatsförlagt lärande.....	408
10.2.5	Ingen entydig bild av om målgruppens möjligheter att kombinera kurser inom komvux har ökat	408
10.3	Samhällsstrukturer som försvårar övergångar till arbetsmarknaden för målgruppen	410
10.3.1	Ovanligt med övergångar till arbete.....	410
10.3.2	Arbetsgivare har bristande kunskap om målgruppen och efterfrågar stöd vid matchning och anställning.....	410
10.3.3	Bristande stöd till elever vid övergångar från komvux till arbetsmarknaden.....	411
10.3.4	Allt färre arbetsgivare tar ansvar för att bereda målgruppen plats på arbetsmarknaden.....	412
10.3.5	Inlåsningseffekter i daglig verksamhet och få möjligheter till arbetsväxling	413

10.3.6	Målgruppen saknar möjligheter till fortbildning	415
10.3.7	Bristande möjligheter till studiefinansiering förhindrar deltagande i yrkesutbildningar och studier överlag	415
10.4	Det finns stödjande insatser, men likväl förbättringspotential.....	424
10.4.1	Skolverkets och SPSM:s stöd- och fortbildningsinsatser till huvudmän och arbetsgivare avseende apl.....	424
10.4.2	Skolverkets statsbidrag för att utöka yrkesutbildningsutbudet	425
10.4.3	Arbetsförmedlingens insatser för att underlätta målgruppens etablering på arbetsmarknaden.....	425
10.5	Förbättrad uppföljning av elevers studier och etablering på arbetsmarknaden	431
10.6	Utredningens överväganden.....	432
10.6.1	Finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning	434
10.6.2	Skolverket ska analysera möjligheterna att ta fram yrkespaket för anpassad utbildning som motsvarar SeQF-nivå 3.....	437
10.6.3	Förbättrade förutsättningar att anordna yrkes- och lärlingsutbildningar samt apl inom anpassad utbildning	439
11	Prövning inom komvux och gymnasieskolan.....	441
11.1	Utredningens uppdrag.....	441
11.2	Prövning i gymnasieskola och komvux	441
11.2.1	Ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg.....	442
11.2.2	Avgift för prövning	443
11.2.3	Prövning i gymnasieskolan	444
11.2.4	Prövning i komvux	445
11.3	Utformningen av en prövning.....	446

11.4	Hur vanligt är det med prövning?	447
11.4.1	Vilka kurser är det som prövas?	448
11.5	Syftet med en prövning	448
11.5.1	Kritik mot möjligheten till konkurrenskomplettering	449
11.6	Prövning kan innebära stora kostnader för kommuner	450
11.7	Prövning och validering	451
11.8	Utredningens utgångspunkter och förslag	452
11.8.1	Avgiften för prövning höjs till 1 000 kronor	453
11.8.2	Prövning ska i första hand ske inom ett primärt samverkansområde	455
11.8.3	Rätten till prövning bör begränsas	457
11.8.4	Validering utan prövning ska kunna leda till betyget E	459
12	Uppföljning och utvärdering	463
12.1	En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas	463
13	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	469
13.1	Ikraftträdande av förslagen om yrkesskola	469
13.2	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till skollagen	471
13.3	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ny statsbidragsförordning	473
13.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser av förslag till ändringar i övriga lagar och förordningar	475
14	Konsekvenser	479
14.1	Konsekvenser av förslagen om en ny yrkesskola	480
14.1.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås	480
14.1.2	Alternativa förslag	481
14.1.3	Samhällsekonomiska konsekvenser	482

14.1.4	Övriga samhällseffekter	486
14.1.5	Ikraftträdande och informationsinsatser	487
14.1.6	Utvärdering av konsekvenser	487
14.1.7	Konsekvenser i förhållande till EU:s dataskyddsförordning	488
14.2	Konsekvenser av förslagen om från ansökan till antagning.....	495
14.2.1	Det aktuella problemet och den förändring som ska uppnås	495
14.2.2	Alternativa förslag	497
14.2.3	Samhällsekonomiska konsekvenser och övriga samhällseffekter.....	497
14.2.4	Ikraftträdande och informationsinsatser samt utvärdering av konsekvenser	498
14.3	Konsekvenser av förslagen om ett långsiktigt statsbidrag för yrkesutbildning.....	498
14.3.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås	498
14.3.2	Alternativa förslag	501
14.3.3	Konsekvenser för staten.....	504
14.3.4	Konsekvenser för kommuner och regioner	506
14.3.5	Konsekvenser för företag.....	507
14.3.6	Konsekvenser för enskilda	507
14.3.7	Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet	507
14.3.8	Konsekvenser för små företags arbetsförutsättningar och konkurrensförmåga....	508
14.3.9	Konsekvenser för de integrationspolitiska målen...	508
14.4	Konsekvenser av förslagen om en reformerad lärlingsutbildning för vuxna	509
14.4.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås	509
14.4.2	Alternativa förslag	509
14.4.3	Samhällsekonomiska konsekvenser.....	511
14.4.4	Övriga samhällseffekter	511
14.4.5	Förslagets proportionalitet	512
14.4.6	Ikraftträdande och informationsinsatser	513

14.5	Konsekvenser av förslagen om komvux vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov	513
14.6	Konsekvenser av förslagen om förbättrad tillgång till stöd ...	515
14.6.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås.....	515
14.6.2	Alternativa förslag.....	517
14.6.3	Samhällsekonomiska konsekvenser	518
14.6.4	Övriga samhällseffekter.....	519
14.6.5	Förslagens proportionalitet.....	519
14.6.6	Ikraftträdande och informationsinsatser.....	519
14.6.7	Konsekvenser i relation till EU-rätten	520
14.7	Konsekvenser av förslagen om underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning	523
14.7.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås.....	523
14.7.2	Alternativa förslag.....	524
14.7.3	Samhällsekonomiska konsekvenser	525
14.8	Konsekvenser av förslagen om underlättande av övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning	526
14.8.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås.....	526
14.8.2	Alternativa förslag.....	527
14.8.3	Samhällsekonomiska konsekvenser	528
14.8.4	Övriga samhällseffekter.....	529
14.9	Konsekvenser av utredningens förslag om provning inom komvux och gymnasieskolan	529
14.9.1	Det aktuella problemet och vilken förändring som ska uppnås.....	529
14.9.2	Alternativa förslag.....	531
14.9.3	Konsekvenser för staten	533
14.9.4	Konsekvenser för kommuner och regioner.....	533
14.9.5	Konsekvenser för enskilda.....	533
14.9.6	Ikraftträdande och informationsinsatser samt utvärdering av konsekvenser	534

14.9.7	Konsekvenser för det kommunala självstyret.....	534
14.9.8	Konsekvenser för de integrationspolitiska målen	534
14.10	Konsekvenser av utredningens förslag om uppföljning och utvärdering	535
14.11	Samlad redovisning av kostnadsmässiga konsekvenser för staten.....	535
15	Författningskommentar	539
15.1	Förslaget till lag om yrkesskola.....	539
15.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd	550
15.3	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	551
15.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning	568
	Referenser	573
Bilagor		
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2022:84	583
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2023:110	603
Bilaga 3	Undersökning om antagning, urval och avhopp till yrkesutbildningen inom komvux	609

Sammanfattning

Utredningen fick sitt ursprungliga uppdrag den 22 juni 2022. I uppdraget ingick att se över hur yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer. I uppdraget ingick att analysera behovet av och vid behov föreslå en utbildningsmodell inom komvux som innebär stark koppling mellan arbetsplatser och utbildning och där aktörer inom arbetslivet ges ett stort ansvar. Utredningen skulle även undersöka och vid behov föreslå åtgärder för att åstadkomma mer långsiktighet och förutsägbarhet när det gäller statens finansiering av yrkesutbildning inom komvux. Vidare skulle utredningen bedöma och vid behov föreslå hur statsbidraget för regionalt yrkesvux¹ kan förändras för att bättre kunna möta stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov lokalt och regionalt. I uppdraget ingick även att analysera vilka åtgärder, till exempel förbättrad tillgång till stöd, som kan få fler elever att nå målen med sin utbildning i komvux, och vid behov föreslå sådana åtgärder samt att se över ordningen för provning i komvux, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan².

Den 6 juli 2023 utökades utredningens uppdrag genom ett tilläggsdirektiv. I det utökade uppdraget ingick att föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna kan införas. Detta för att förstärka kopplingen mellan utbildning för vuxna och arbetslivet. Den nya formen av yrkesutbildning ska enligt uppdraget inte vara en del av komvux, utan följa samma modell som yrkeshögskolan. Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ska vara ansvarig förvaltningsmyndighet för den nya utbildningen.

Utredningen föreslår att en ny förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkes-

---

¹ Förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

² Gymnasiesärskolan benämns från och med den 2 juli 2023 anpassade gymnasieskolan.

vux) ska ersätta förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Den föreslagna förordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026. Utredningens förslag om en ny lag och förordning om yrkesskolan bör träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026. Detsamma gäller den föreslagna förordningen om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning. Övriga författningsändringar föreslås även träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas på utbildning från och med samma datum.

En ny yrkesskola för vuxna

För att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå, föreslår utredningen att det ska inrättas en ny utbildningsform inom det offentliga utbildningsväsendet. Utbildningsformen ska benämnas yrkesskola. Yrkesskolan ska ha sin utgångspunkt i yrkeshögskolemodellen och inte ingå i skolväsendet. Utgångspunkten i yrkeshögskolemodellen innebär bland annat att det arbetsliv som är i behov av specifik yrkeskompetens ska kunna påverka vilka utbildningar som kommer till stånd. Arbetslivet ska ha stort inflytande vad gäller utbildningsutbud och innehåll. Arbetslivet har också ett stort ansvar genom att bistå med medfinansiering i form av att exempelvis erbjuda praktikplatser och handledning i samband med lärande i arbete (LIA).

Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Utredningen bedömer att den främsta målgruppen för yrkesskolan kommer att vara vuxna som vill växla karriär och/eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Yrkesskolan bedöms kunna bli attraktiv för dem som vill ställa om med hjälp av omställningsstudiestödet.

Utbildningarna ska enligt förslaget ha en omfattning på minst sex månader till maximalt två år. Utbildningar som är ett år och längre ska kunna leda till en yrkesskoleexamen. Yrkesskolan ska vara en renodlad yrkesutbildning som primärt är avsedd att leda till arbete efter examen, varför utbildningsinnehållet normalt endast bör omfatta teoretiska och praktiska yrkeskurser, men inte allmänteoretiska kurser.

Utredningen föreslår att kommuner, regioner och enskilda fysiska eller juridiska personer ska få anordna yrkesskoleutbildning. Det ska

även vara möjligt för statliga myndigheter att bedriva utbildning i yrkesskolan, men då enbart för den specifika kompetens som behövs inom myndigheternas respektive sakområde.

Utredningen föreslår att MYH ska vara förvaltningsmyndighet med ansvar för yrkesskolan.

Generösa tillträdesregler – motverka inläsning

I yrkesskolan ska behörighetsreglerna vara relativt generösa. Utredningen föreslår flera vägar in i yrkesskolan. Utgångspunkten är att en sökande, som är bosatt i Sverige, är behörig från och med det andra kalenderhalvåret då han eller hon fyller 20 år. En sökande kan även vara yngre om personen har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning. När det gäller krav på förkunskaper ska samma krav gälla som till ett yrkesprogram i gymnasieskolan, vilket innebär godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och godkända betyg i minst fem andra ämnen från grundskolan eller likvärdiga kunskaper. Det ska även finnas möjlighet att förklaras behörig genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller om den sökande på grund av annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Om en utbildningsanordnare bedömer att en sökande kan tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva yrket, kan han eller hon förklaras behörig. Högst 20 procent av årsplatserna får avsättas till sådana sökande.

När det gäller urval till utbildning i yrkesskolan, ska hänsyn tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Vid urvalet ska särskilt prov användas. Ett särskilt prov får endast avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras genom lottning.

För att undvika att en studerande med en examen från yrkesskolan hamnar i en återvändsgränd och inte kan tillgodoräkna sina kunskaper, genom att erhålla en gymnasieexamen eller fördjupa sig inom yrket, föreslår utredningen att det införs en ny typ av examen i komvux – kallad allmän examen. Den nya typen av examen ska ha liknande innehåll som en yrkesexamen från komvux, men inte vara knuten till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. När en kurs från yrkes-

skolan ska inkluderas i en allmän examen ska omfattningen av utbildningen räknas om från yrkesskolepoäng till gymnasiepoäng.

Det ska också vara möjligt att med en yrkesskoleexamen bli behörig till en utbildning i yrkeshögskolan, om det handlar om en utbildning inom samma yrkesområde.

Bidrag till utbildningar i yrkesskolan och till utbildning i branschskolor

Den nya yrkesskolan ska finansieras av staten genom statsbidrag och av arbetslivet. Det är MYH som enligt utredningens förslag ska besluta om godkännande och statsbidrag till utbildning i yrkesskolan och om bidrag till utbildning i branschskolor. Detta efter ansökan om att anordna en utbildning inom yrkesskolan. Vid fördelning av bidrag ska MYH särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning

1. i kvalitativt och kvantitativt hänseende svarar mot arbetslivets behov av kompetent arbetskraft,
2. bidrar till den nationella kompetensförsörjningen eller till att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt,
3. finansieras av arbetslivet, och
4. har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering.

Arbetslivets finansiering kan till exempel bestå av tillhandahållande av lokaler, utrustning och handledning i utbildningen.

Den 1 juli 2023 upphörde försöksverksamheten med branschskolor. Enligt utredningen finns alltså en stor potential i branschskolorna som en utbildning för vuxna, om de kan vara en del av en utbildning i yrkesskolan. Därför föreslår utredningen att det ska vara möjligt för MYH att besluta om ett bidrag för utbildning i branschskolor. För att säkerställa kvaliteten i en branschskola bör den rekommenderas av en branschorganisation eller kunna uppvisa ett brett samarbete om utbildning med flera arbetsgivare inom den bransch som yrkesområdet tillhör.

Bidraget bör gå till utbildningsanordnarens kostnader för att de studerande ska kunna genomföra delar av sin utbildning på en branschskola.

Från ansökan till antagning i komvux

Urval till och avbrott från yrkesutbildning i komvux

För att få mer kunskap om hur vanligt det är att urval bland sökande behöver göras till yrkesutbildning inom komvux och hur ofta det förekommer att sökande från lägre prioriterade urvalsgrupper nekas plats, har utredningen genomfört en kartläggning. Kartläggningen bestod av en enkätundersökning till kommuner och uppföljande intervjuer med vissa kommuner. Den genomfördes av konsultbolaget Sweco och pågick mellan oktober och november 2022.

Resultaten från enkäten visar att urval sker till yrkesutbildning, men det varierar hur vanligt förekommande det är. En fjärdedel, 25 procent, uppger att det är mycket vanligt att urval sker och ytterligare 34 procent uppger att det är relativt vanligt. Det finns dock vissa regionala skillnader i förekomsten av urval.

Respondenterna fick i enkäten även besvara frågan hur vanligt det är att sökande för respektive grupp i prioritetsordningen inte bereds plats på en yrkesutbildning inom komvux. Enkätsvaren visar att grupp 1 och 2 i prioritetsordningen, det vill säga sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt planerad studieplan samt sökande som inte har uppnått kraven för en gymnasieexamen eller genomgått någon utbildning som motsvarar utbildning i gymnasieskolan, i stor utsträckning bereds plats på en yrkesutbildning. För sökande längre ned i prioritetsordningen är det mer vanligt att inte beredas plats. Det är vanligast med urval till utbildningar inom vård och omsorg, barn och fritid och fordon och transport.

Utredningen har även kartlagt hur vanligt förekommande det är med avbrott inom yrkesutbildningar i komvux. Enkätsvaren visar att avbrott sker, men det är relativt ovanligt oavsett grupp i prioritetsordningen. Det vanligaste skälet till att elever avbryter en yrkesutbildning är svårigheten att kombinera sin yrkesutbildning med befintligt arbete. Andra vanliga orsaker är att elever fått nytt arbete, att eleven saknar förutsättningar (utöver språk) att tillgodogöra sig utbildningen eller att eleven har bristande kunskaper i det svenska språket.

Elever bör kunna mottas och antas till en sammanhållen yrkesutbildning

I dag sker bedömningen om behörighet, mottagande och antagning till utbildning i komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå kurs för kurs. Detta då komvux är kursutformat och utbildning därmed är synonymt med kurs. Utredningen föreslår dock att bestämmelserna i skollagen (2010:800) om mottagande och antagning till utbildning inom komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska ändras, så att de även gäller för en sammanhållen yrkesutbildning. Detsamma bör gälla rätt till fullföljande av en utbildning och huvudmannens möjlighet att besluta om upphörande av utbildningen. Det bör även framgå av den individuella studieplanen att eleven är antagen till en sammanhållen yrkesutbildning.

Utredningen bedömer att med tillkomsten av sammanhållen yrkesutbildning i skollagen – och kraven på att dessa ska tillhandahållas – är det inte längre ändamålsenligt att upprätthålla kravet på att beslut om mottagande, bedömning om behörighet och beslut om antagning ska ske kurs för kurs, eller för varje nivå i ett ämne för utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2025. Utredningen föreslår därför att dessa bestämmelser bör harmoniera med kommunernas skyldighet att erbjuda sammanhållna yrkesutbildningar. De fördelar som finns för kommunen och eleven är att bedömningen av behörighet, mottagande med mera kan göras gentemot en hel sammanhållen utbildning och inte för varje nivå i ett ämne. En kommun får enligt förslagen möjlighet att erbjuda vuxna att ansöka och antas till både enstaka nivåer i ämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildningar inom komvux

Dagens statsbidrag för regionalt yrkesvux utnyttjas inte fullt ut. Sedan 2017 har statsbidraget enbart använts till 68 procent i snitt jämfört med anslaget. En viktig anledning till detta är statsbidragets kortsiktiga konstruktion med endast ettåriga beslut. Vidare är statsbidraget inte tillräckligt flexibelt för att möta snabbt förändrade utbildnings-

behov. Statsbidraget måste alltså bli mer långsiktigt och stabilt, samtidigt som det behöver bli mer flexibelt.

Utredningen föreslår inledningsvis att förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska ersättas av en förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (statsbidrag för yrkesvux). Det nya statsbidraget ska vara uppdelat i två delar, ett grundbidrag och ett tilläggsbidrag. Grundbidraget ska vara treårigt och tilläggsbidraget ska vara ettårigt. Det treåriga grundbidraget ska inte behöva sökas utan Statens skolverk (Skolverket) ska fatta beslut om grundbidragets storlek för kommunerna, baserat på antalet invånare i kommunen över 17 år. Grundbidraget ska sedan kunna rekvireras från Skolverket av de samverkande kommunerna. Det ettåriga tilläggsbidraget ska kunna sökas av kommuner som upplever att grundbidraget inte kommer att motsvara utbildningsbehovet.

Utredningen föreslår vidare att kommunernas medfinansiering ska ändras. Till skillnad från i dag, då bara en viss del av statsbidraget ska medfinansieras, menar utredningen att alla statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska medfinansieras. För att uppnå en neutralitet i omfattningen av medfinansieringen jämfört med i dag ska kommunerna medfinansiera motsvarande 30 procent av antalet årsstudieplatser som finansieras med grundbidraget. Kommunernas medfinansiering ska räknas i årsstudieplatser. Tilläggsbidraget behöver inte medfinansieras av kommunerna.

Utredningen föreslår också en uppräknig av dagens statsbidragsnivåer med 20 procent. Statsbidragsnivåerna ska även löpande räknas upp i enlighet med skolindex.

Vidare ska statsbidragen för lärlingsutbildningar och kombinationsutbildningar differentieras, till skillnad från i dag då samma statsbidragsnivå gäller för båda, oavsett yrkesutbildning. Utredningen föreslår att utbildningarna ersätts dels med samma grundersättning som annan yrkesutbildning, dels med en extra ersättning.

Utredningen föreslår också att kombinationsutbildningar ska bedrivas integrerat eller kombinerat och enbart omfatta utbildning i svenska för invandrare och svenska som andraspråk på grundläggande nivå, för att kunna erhålla statsbidrag.

Slutligen föreslår utredningen att statsbidrag för yrkesvux ska kunna utgå för förberedande yrkesutbildning i form av orienteringskurser på grundläggande eller gymnasial nivå. Statsbidraget för orienteringskurser som ges som en förberedande yrkesutbildning inom ramen

för yrkesvux ska begränsas till högst 200 verksamhetspoäng för en och samma person.

En reformerad lärlingsutbildning för vuxna

Lärlingsutbildning inom komvux behöver bli mer attraktiv

I Sverige har skolförlagd yrkesutbildning under en lång tid varit den dominerande formen av yrkesutbildning. Yrkesutbildningens koppling till arbetsplatser har vid en internationell jämförelse länge varit svag. Internationella studier visar dock flera fördelar med utbildning som äger rum i nära samverkan med arbetslivet, och i många andra länder är lärlingsutbildning vanligt.

Om lärlingsutbildning ska kunna växa i Sverige, behöver den enligt utredningens bedömning bli mer attraktiv hos både arbetsgivare och vuxna. Om arbetsgivare vill satsa på lärlingsutbildningar, bland annat som ett sätt att lösa deras kompetensförsörjning, kommer den också bli attraktiv att söka för många vuxna. Utredningen föreslår åtgärder för att arbetsgivare ska ges ökat inflytande och ansvar för lärlingsutbildningen inom komvux. Utöver utökat engagemang hos arbetsgivare krävs även att arbetstagarorganisationer görs mer delaktiga i lärlingsutbildningen.

Lärlingsutbildning i komvux bör regleras i lag

Lärlingsutbildning i komvux regleras i dag inte i skollagen utan enbart i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Utredningens förslag om bland annat ny prioritering inom lärlingsutbildning i komvux och möjligheter till en lärlingsanställning för elever i utbildningen, bör dock delvis regleras i lag. Utredningen föreslår därför att lärlingsutbildning i komvux regleras i skollagen.

Utbildningskontrakt, avtal om lärlingsutbildning och lärlingsråd

Utredningen föreslår att lärlingsutbildning inom komvux regleras i ett kontrakt mellan elev, arbetsgivare på den arbetsplats där eleven genomför sitt arbetsplatsförlagda lärande (apl) och huvudmannen för utbildningen. Kontraktet ska benämnas utbildningskontrakt. Ett

utbildningskontrakt ska tecknas för varje elev och bland annat reglera vilka delar av utbildningen och hur många veckor som ska genomföras på arbetsplatsen. Utöver det utbildningskontrakt som tecknas för varje elev ska det finnas ett avtal om lärlingsutbildning som reglerar huvudmannens och arbetsgivares åtaganden i samband med utbildningen. För varje lärlingsutbildning i komvux ska det även finnas ett lärlingsråd. Lärlingsrådet ska syfta till samverkan mellan skolhuvudmannen, företrädare för berörda arbetsgivare, fackliga företrädare för arbetstagare, lärare och elever vid planering, genomförande och uppföljning av lärlingsutbildningen.

Prioritering och urval inom lärlingsutbildning inom komvux

En förutsättning för att det ska bli mer attraktivt för arbetsgivare att ta emot lärlingar är enligt utredningens bedömning att arbetsgivare ges större ansvar och inflytande än i dag. Lärlingsutbildning inom komvux ska enligt utredningens förslag undantas från skollagens bestämmelse om att de med störst behov ska prioriteras. Genom att undanta lärlingsutbildning i komvux från bestämmelserna om prioritering i skollagen kan urvalsreglerna i stället utformas med utgångspunkt i arbetslivets behov, så att hänsyn kan tas till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen vid urval. Vid urvalet till lärlingsutbildning bör företräde ges, i den ordning som anges nedan, till den sökande som har bäst förutsättningar på grund av att den sökande

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,
2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

Arbetsgivare ska själva kunna välja lärlingar vid lärlingsanställningar

Utredningen föreslår att det i skollagen införs en bestämmelse om att en arbetsgivare efter avtal med en kommun själv ska kunna välja ut sökande till en lärlingsutbildning inom komvux. I de fall en arbetsgivare själv väljer sökande till utbildningen ska inget urval göras.

En förutsättning ska vara att arbetsgivaren erbjuder sökanden en lärlingsanställning. Möjligheten till lärlingsanställningar, en form av anställning under tiden som en elev är i utbildning, finns i dag i gymnasieskolan. Utredningen föreslår att denna möjlighet utökas till komvux. För att lärlingsanställningar ska bli en möjlighet för många vuxna krävs dock enligt utredningen att arbetsmarknadens parter kan enas om villkoren för sådana anställningar. Arbetsmarknadens parter bör därför ingå en principöverenskommelse om villkoren för gymnasiala lärlingsanställningar.

En möjlighet till lärlingsanställning kan göra det lättare att locka vuxna att söka till en lärlingsutbildning. Det kan även vara ett sätt för arbetsgivare att få ett större ansvar över utbildningen och därmed göra det mer attraktivt för dem.

Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov

I vissa situationer räcker inte statsbidraget för regionalt yrkesvux till för att möta de utbildningsbehov som uppstår. Detta gäller till exempel vid stora företagsetableringar och expansioner av företag, liksom vid nedläggningar av stora arbetsplatser. I dessa situationer kan det på kort tid uppstå stora, men tillfälliga utbildningsbehov. Det kan då behövas riktade statliga satsningar på yrkesutbildning inom komvux, detta utöver det ordinarie statsbidraget för yrkesvux.

Utredningen föreslår därför att det införs en möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux till kommuner med särskilt stora behov av utbildning. Extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux ska fördelas av Skolverket efter beslut av regeringen. Statsbidraget bör lämnas direkt till huvudman för utbildningen. Utbildningarna ska inte omfattas av krav på kommunal medfinansiering. Någon interkommunal ersättning ska inte heller lämnas utan det ska vara en statligt finansierad utbildning. Arbetslivet bör dock kunna bidra till finansieringen. Statsbidraget för en årsstudieplats ska fastställas av Skolverket.

Regeringen ska enligt utredningens förslag få meddela undantag från skollagens bestämmelser om prioritering av dem som har störst behov av utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov. Vid urvalet ska därför hänsyn få tas, i den ordning som anges nedan,

till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen på grund av att den sökande

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,
2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

Dessa bestämmelser är identiska med dem som utredningen föreslår för lärlingsutbildning inom komvux och är enligt utredningen de mest ändamålsenliga vid företagsetableringar eller företagsexpansioner.

Vidare bör ansökningar från vuxna om att delta i komvux vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov gå direkt till den huvudman som anordnar utbildningen, även om den sökande har en annan hemkommun. Detta innebär en förenklad och snabbare hantering av ansökningar om att delta i utbildning.

Elevs tillgång till stöd i komvux

Utredningen konstaterar att många elever inom komvux har stora och varierande stödbehov samtidigt som det stöd som kommunerna erbjuder skiljer sig åt avseende omfattning och likvärdighet. Elevgruppen i komvux är mycket heterogen och eleverna har olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I många kommuner saknas dessutom resurser och rutiner för att identifiera elevs stödbehov.

För att förbättra möjligheten för kommunerna att erbjuda rätt anpassningar till elever, föreslår utredningen att bestämmelser om kartläggning av stödbehov i samband med upprättandet av den individuella studieplanen ska införas i skollagen och i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. I förekommande fall ska de extra anpassningar som behöver göras i olika ämnen dokumenteras i den individuella studieplanen, och vid behov revideras. Vidare ska Skolverket ges i uppdrag att i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ta fram ett stödmaterial för hur kartläggningen av stödbehov kan genomföras samt hur de stödinsatser som eleven har behov av kan dokumenteras i den individuella studieplanen.

Utredningen kan även konstatera att det finns ett uttalat behov av ett utökat stöd till elever inom komvux, framför allt när det gäller

specialpedagogiska stödinsatser. Kommunerna har dessutom ofta svårigheter att avgöra vilka stödinsatser och vilken omfattning av stödinsatser de ska tillhandahålla eleverna inom ramen för individanpassningar och extra anpassningar.

Utredningen föreslår ingen utökning av huvudmannens ansvar för att erbjuda stöd inom komvux, men bedömer att det finns skäl att utreda frågan ytterligare framöver. Enligt utredningens bedömning finns det dock anledning att förtydliga kommunernas ansvar vad det gäller specialpedagogiskt stöd inom komvux.

Utredningen föreslår att det ska införas en bestämmelse i skollagen där det förtydligas att ansvarig lärare ska ha tillgång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av extra anpassningar kan tillgodoses, däribland enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid.

Dessutom ska Skolverket ges i uppdrag att i samverkan med SPSM ta fram ett stödmaterial om extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning inom komvux.

Underlättande av studier för elever med funktionsnedsättning

Utredningen konstaterar att det saknas aktuell kunskap på nationell nivå om studiesituationen och tillgången till komvux för vuxna med funktionsnedsättning. Förutom när det gäller komvux som anpassad utbildning har skolmyndigheterna under det senaste decenniet inte genomfört några undersökningar inriktade på vuxna med funktionsnedsättning som avser studera eller studerar inom komvux.

För att förbättra kunskapsläget föreslår utredningen att Statens skolinspektion ges i uppdrag att göra en kvalitetsgranskning av studiesituationen för elever med funktionsnedsättning som studerar inom komvux. Dessutom ska Skolverket ges i uppdrag att göra en nationell kartläggning av tillgången till komvux för vuxna med funktionsnedsättning som är i behov av att studera inom skolformen.

Vidare kan utredningen konstatera att det saknas en samlad bild av omfattningen av tolkbehoven för döva, hörselskadade och dövblinda samt om och hur de tillgodoses inom de olika delarna av komvux runt om i landet. Tolktjänstutredningen föreslog att en närmare kartläggning skulle göras av behov och tillgång till tolk inom samt-

liga utbildningar som omfattas av skollagen, det vill säga även komvux. Utredningen delar denna bedömning och föreslår att förutsättningarna för att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna ska ses över i en utredning. I utredningen ska ingå att närmare analysera omfattningen av tolkbehoven i utbildning för vuxna och mot bakgrund av analysen föreslå hur en samlad resurs för tolkstöd i utbildning för vuxna kan regleras, organiseras och finansieras.

Utredningens bedömning är att det finns ett behov av kompetensutveckling hos lärare och annan personal inom komvux som inte är tillgodosett. Det handlar framför allt om ett behov av mer kunskap om funktionsnedsättningar i relation till undervisning av vuxna individer. För att öka möjligheterna till kompetensutveckling inom området föreslår utredningen att Skolverket och SPSM ska ges i uppdrag att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Myndigheterna ska även ges i uppdrag att via informationsinsatser öka förutsättningarna för att målgrupperna nyttjar det stöd som Skolverket och SPSM erbjuder.

Underlättande av övergångar till arbetsmarknaden för elever inom anpassad utbildning

Utredningen konstaterar att vuxna med intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada möts av ekonomiska hinder när de avser studera inom komvux. Inom ramen för nuvarande regelverk för socialförsäkring, studiemedel, arbetsmarknad och socialtjänst har målgruppen begränsade möjligheter att finansiera studier inom komvux som anpassad utbildning. Det är svårt för målgruppen att kombinera ersättningar från exempelvis Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommuner med studier inom anpassad utbildning och det gör att många avstår från att studera. En möjlighet till finansiering av studier inom anpassad utbildning är samtidigt avgörande för målgruppens övergångar till arbetsmarknaden på längre sikt eftersom arbete i regel kräver utbildning. Utredningen föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning.

Utredningen konstaterar att tillgången till yrkesutbildningar inom komvux som anpassad utbildning är begränsad, men också att de yrkes-

utbildningar som finns endast leder till en kvalifikation på SeQF-nivå 2³ medan arbetsgivare efterfrågar kvalifikationer på en högre SeQF-nivå. Utredningen föreslår således att Skolverket ska ges i uppdrag att, i samråd med MYH, analysera möjligheterna att ta fram så kallade yrkespaket för komvux som anpassad utbildning vilka motsvarar en kvalifikation på SeQF-nivå 3.

Prövning inom komvux och gymnasieskolan

Dagens regelverk ger enskilda en mycket långtgående rätt att pröva sina kunskaper utan att delta i undervisningen. Denna rätt används dock i vissa fall i sådan omfattning att den skapar problem för huvudmännen och riskerar att urholka förtroendet för betyg som urvalsgrund för vidare studier.

Utredningen lämnar därför ett flertal förslag som syftar till att begränsa dagens möjligheter till prövning i sådan omfattning att prövningarna på ett mer rimligt sätt speglar kunskapsutvecklingen hos en individ, utan att därigenom lägga hinder för individens livslånga lärande.

Utredningen föreslår att avgiften för prövning höjs från dagens 500 kronor till 1 000 kronor. Avgiften har varit oförändrad under ett stort antal år.

Utredningen föreslår vidare att rätten till prövning begränsas geografiskt. En prövning ska i första hand ske i hemkommunen eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör. Om kursen, ämnet eller nivån på ämnet som ska prövas inte anordnas där, ska prövning kunna ske hos annan huvudman.

Utredningen föreslår också en begränsning i antalet prövningar under en viss tidsperiod. En individ ska kunna genomföra högst två prövningar på samma nivå och inom samma ämne under en sexmånadersperiod.

Slutligen föreslår utredningen att en person som vid en validering har bedömts ha tillräckliga kunskaper i en kurs eller en nivå i ett ämne för att nå upp till minst betygsriterierna för betyget E, av rektor ska kunna ges betyget E utan att eleven genomgår prövning.

---

³ Förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

Uppföljning och utvärdering av förslagen

Utredningen föreslår flera reformer som kommer att innebära flera, både stora och små, förändringar för den gymnasiala yrkesutbildningen för vuxna. Dessutom finns redan flera reformer beslutade sedan tidigare, bland annat den så kallade dimensioneringsreformen och den nyligen beslutade skyldigheten för kommuner att erbjuda inledande kartläggning och validering i komvux. Reformerna är tänkta att tillsammans verka för en bättre fungerande yrkesutbildning för vuxna, och utredningen bedömer att det då är rimligt att de implementeras, följs upp och utvärderas samlat.

Utredningen föreslår därför att det inrättas en delegation med uppdrag att implementera, följa upp och utvärdera nya reformer inom gymnasial yrkesutbildning för vuxna. Delegationen ska följa upp och utvärdera den beslutade pilotverksamheten med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå. Delegationen ska även verka för att kommande och planerade reformer när det gäller gymnasial yrkesutbildning för vuxna bidrar till en förbättrad kompetensförsörjning och att utbildningen håller en hög kvalitet, bland annat genom att främja dialog och samverkan mellan kommunala huvudmän, utbildningsanordnare och arbetsliv på lokal och regional nivå. Delegationen ska vidare vara ett rådgivande organ till regeringen i frågor om yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna.

Delegationen bör verka under åren 2025–2028.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om yrkesskola

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att

- bredda och öka utbudet av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå som svarar mot arbetslivets behov av kompetens, och
- utveckla utbildningar som bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare.

2 § I lagen avses med

- studerande: den som är antagen till och bedriver studier vid en utbildning som ingår i yrkesskolan,
- utbildningsanordnare: den som har ansvaret för utbildningen,
- uppdragsutbildning: utbildningsverksamhet som anordnas mot ersättning från uppdragsgivare som inte är en fysisk person och där uppdragsgivaren utser den som ska få delta i utbildningen,
- yrkesskolan: samtliga utbildningar som avses i 5 §, och
- årsplats: en studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor.

3 § Verksamheten inom yrkesskolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkesskolan ska främja aktning för varje människas egen värde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkesskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av krän-

kande behandling. Yrkesskolan ska även bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Utbildningen

4 § Utbildning inom yrkesskolan får anordnas av statliga myndigheter, kommuner, regioner och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnaren får anordna utbildningen i samverkan med andra.

5 § En myndighet beslutar, efter ansökan, om en utbildning ska ingå i yrkesskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om frågor som myndigheten ska fatta beslut om med anledning av en sådan ansökan samt om vilken myndighet som ska pröva frågor som rör en sådan ansökan och antalet årsplatser.

Bidrag och avgifter

6 § En anordnare av utbildning inom yrkesskolan kan efter ansökan få statsbidrag för utbildningen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilken myndighet som fördelar bidrag.

7 § Utbildning inom yrkesskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag enligt 6 §, ska vara avgiftsfri för de studerande. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma.

Utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande.

Uppdragsutbildning

8 § En anordnare av utbildning inom yrkesskolan får efter anmälan bedriva sådan utbildning även som uppdragsutbildning. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om till vilken myndighet anmälan ska göras.

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en myndighet får ta ut avgifter av en sådan utbildningsanordnare som avses i 8 §.

Kompetens hos utbildningsanordnaren

10 § Utbildningsanordnaren ska ha den kompetens och de förutsättningar som krävs för att anordna utbildning inom det yrkesområde som utbildningen avser.

11 § De personer som anlitas av utbildningsanordnaren för undervisning eller handledning ska genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den utbildning de ska bedriva.

Utbildningsanordnaren ska se till att kompetensutveckling anordnas för dessa personer.

Ledningen av utbildningen

12 § Utbildningsanordnaren ansvarar för att utbildningen genomförs enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Det ska hos utbildningsanordnaren finnas en ledningsgrupp för utbildningen. Ledningsgruppen ska se till att utbildningens innehåll och lärandemål svarar mot den kompetens som efterfrågas av arbetslivet. Ledningsgruppen ska även

1. anta sökande till utbildningen,
2. fastställa kursplaner för utbildningen,
3. utfärda examens- och utbildningsbevis, och
4. se till att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs och att detta leder till uppfyllelse av utbildningens lärandemål och syfte.

Regeringen får meddela föreskrifter om ledningsgruppens sammansättning och ytterligare föreskrifter om utbildningsanordnarens och ledningsgruppens uppgifter.

Examina, examensbevis och utbildningsbevis

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om betygssättning och om vilka examina som får avläggas inom yrkesskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om utbildningsbevis och examensbevis.

Studera

14 § En utbildning inom yrkesskolan ska vara öppen för alla som uppfyller behörighetsvillkoren för utbildningen.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ansökan och antagning till utbildningarna inom yrkesskolan.

16 § Om inte alla behöriga sökande till en utbildning inom yrkesskolan kan tas emot till utbildningen, ska ett urval göras bland de sökande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om urval.

17 § De studera i en utbildning inom yrkesskolan ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska verka för att de studera tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

18 § En studera får tills vidare avskiljas från en utbildning som anordnas av staten, en kommun eller en region om han eller hon

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket, bedöms finnas en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada någon annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

Behandling av personuppgifter

19 § Bestämmelserna i 22 och 23 §§ tillämpas vid behandling av personuppgifter i verksamhet inom yrkesskolan som bedrivs med stöd av denna lag, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, bestämmelser för utbildningen som finns i annan författning eller beslut som meddelats med stöd av någon av dessa författningar.

20 § Bestämmelserna i 22 och 23 §§ kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Termer och uttryck i 22 och 23 §§ har samma betydelse som i EU:s dataskyddsförordning.

21 § Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns även i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, här benämnd dataskyddslagen, och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

22 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av en enskild utbildningsanordnare

1. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller

2. i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Vid behandling som sker med stöd av första stycket är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

För myndigheter finns det bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i 3 kap. 3 § dataskyddslagen.

23 § Personuppgifter som rör fällande domar i brottmål får behandlas av en enskild utbildningsanordnare om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet om att avskilja en studerande från utbildning.

För myndigheter finns det bestämmelser om behandling av personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning i 3 kap. 8 § första stycket dataskyddslagen.

Övriga bestämmelser

24 § Högskolans avskiljandenämnd ska pröva frågor om avskiljande.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande ska, om den som har avskilts begär det, omprövas efter två år.

25 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om yrkesskolan.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Lagen ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2026.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:80) om anställningsskydd att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.

Från lagens tillämpning undantas dock

1. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll, och

2. arbetstagare som är anställda i gymnasial lärlingsanställning.   2. arbetstagare som är anställda i gymnasial lärlingsanställning eller lärlingsanställning för vuxna.

Bestämmelserna i 4–6 b, 6 f, 6 g, 7–20, 22–37, 39 och 40 §§ gäller inte för

1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning,

2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj, och

3. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller med lönebidrag för utveckling i anställning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2022:448.

1.3 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 3 kap. 1 §, 20 kap. 8 a, 9, 22, 23, 40, 40 a, 40 b och 43 §§ ska ha följande lydelse,

dels att punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:147) om ändringar i den lagen ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas 12 nya paragrafer, 3 kap. 5 a §, 20 kap. 2 a, 6 c–6 g, 19 f, 21 a, 23 a, 40 c, 41 b och 43 a §§, och närmast före 3 kap. 5 a §, 20 kap. 6 c, 6 d, 6 e, 23 a och 41 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1§¹

I detta kapitel finns bestämmelser om

- barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (2 §),
- information om barnets och elevens utveckling (3 §),
- garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet (4–4 b §§),
- stöd i form av extra anpassningar (5 §),
  - *specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning (5 a §),*
- särskilt stöd (6–12 §§),
- mottagande och undervisning av nyanlända elever (12 a–12 i §§),
- överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer (12 j §), och
- allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

Specialpedagogisk kompetens inom kommunal vuxenutbildning

5 a §

Ansvarig lärare inom kommunal vuxenutbildning ska ha till-

¹ Senaste lydelse 2018:1098.

gång till, eller möjlighet till samråd med, personal med specialpedagogisk kompetens i sådan omfattning att elevens behov av stöd enligt 5 § kan tillgodoses, däribland enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid.

Möjlighet till samråd behöver inte finnas om den ansvariga läraren har specialpedagogisk kompetens.

20 kap.

2 a §

För lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska inte prioriteringen i 2 § andra stycket tillämpas.

Lärlingsutbildning

6 c §

Sammanhållna yrkesutbildningar kan ges i form av lärlingsutbildning.

En lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Avtal om lärlingsutbildning

6 d §

Huvudmannen för lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och

som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska se till att genom avtal med berörd arbetsgivare reglera huvudmannens och arbetsgivarens åtaganden i samband med lärlingsutbildningen (avtal om lärlingsutbildning). I avtalet ska det anges

– om arbetsgivaren ska välja ut individer till utbildning, och

– hur många elever som högst ska tas emot till utbildningen.

Om en arbetsgivare enligt ett avtal om lärlingsutbildning ska välja ut elever till utbildningen ska arbetsgivaren erbjuda eleven en lärlingsanställning enligt lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna.

Utbildningskontrakt

6 e §

Huvudmannen för lärlingsutbildningen ska se till att det för varje elev och arbetsplats upprättas ett skriftligt avtal. Avtalet ska undertecknas av den kommun som är huvudman för utbildningen, av eleven och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen (utbildningskontrakt).

I utbildningskontraktet ska det anges

1. vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor av utbildningen som ska genomföras på

arbetsplatsen och när samt vilka tider som ska gälla för utbildningen på arbetsplatsen,

2. hur kostnader för skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska fördelas mellan skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som avses i första stycket,

3. avtalstiden och grunderna för att avtalet ska upphöra innan avtalstiden löpt ut, och

4. vilken lärare i utbildningen och vilken handledare på arbetsplatsen som ansvarar för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

6 f §

En elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. Detta gäller inte om arbetet omfattas av ett avtal om lärlingsanställning. Bestämmelser om sådan anställning finns i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna.

6 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om avtal om lärlingsutbildning och utbildningskontrakt.

8 a§²

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

I samband med upprättandet av den individuella studieplanen ska en kartläggning genomföras av om det finns behov av sådant stöd som anges i 3 kap. 5 §. I förekommande fall ska planen även innehålla uppgifter om de extra anpassningar som ska vidtas inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

9 §³

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen *eller* den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven

Den som antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån. *Den som antagits till en sammanhållen yrkesutbildning har rätt att fullfölja utbildningen.*

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen, den aktuella nivån i ämnet *eller* den sammanhållna yrkesutbild-

² Senaste lydelse 2023:951.

³ Senaste lydelse 2022:1315.

saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

ningen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

19 f §

Rätt att delta i utbildning enligt 19, 19 a och 19 b §§ gäller inte deltagande i utbildning på gymnasial nivå som genomförs som lärlingsutbildning.

21 a §

Om det i ett avtal om lärlingsanställning enligt 6 c § framgår att en arbetsgivare ska välja ut personer till utbildningen ska det av ansökan till utbildningen framgå att den sökande tillhör denna kategori av sökande.

En ansökan enligt första stycket ska ges in till den huvudman som anordnar utbildningen. Om den sökandes hemkommun är en annan än den huvudman som anordnar utbildningen ska den anordnande huvudmannen skyndsamt inhämta

ett yttrande från hemkommunen. Av yttrandet ska det framgå om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett yttrande behöver inte inhämtas om det är onödigt med hänsyn till en tidigare överenskommelse.

22 §⁴

Den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen.

Hemkommunen ska ta emot en sökande om de villkor som anges i 20 eller 20 a § är uppfyllda eller om den sökande har rätt till utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b §.

En kommun ska ta emot en sökande från en annan kommun och en region ska ta emot en sökande, om

1. de villkor som anges i 20 eller 20 a § är uppfyllda eller om den sökande har rätt till utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b §, och
2. hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande enligt 28 kap. 12 §, ska åta sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Ett beslut om att en sökande ska tas emot till en sammanhållen yrkesutbildning ska avse alla ämnen och nivåer i ämnen som ingår i den sammanhållna yrkesutbildningen.

Av ett beslut om att en sökande ska tas emot till utbildning på gymnasial nivå ska det framgå på vilken eller vilka grunder den sökande tas emot.

---

⁴ Senaste lydelse 2022:1315.

23 §⁵

Om den sökande har rätt att delta i utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b § innebär ett beslut om mottagande enligt 22 § att den sökande också antas till utbildningen. I övrigt är det den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå som beslutar om en sökande ska antas till utbildningen.

Om den sökande har rätt att delta i utbildning enligt 19, 19 a eller 19 b § *eller om villkoren som anges i 20 eller 20 a §§ är uppfyllda och ansökan görs i enlighet med 21 a §* innebär ett beslut om mottagande enligt 22 § att den sökande också antas till utbildningen. I övrigt är det den huvudman som anordnar utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå som beslutar om en sökande ska antas till utbildningen.

För den som mottagits till en sammanhållen yrkesutbildning ska även ett beslut om att den sökande antas till den sammanhållna yrkesutbildningen avse samtliga ämnen och nivåer i ämnen som ingår i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

Utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov

23 a §

Föreskrifter om utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i 20 kap. 2, 19, 19 a–b, 21 och 22 §§ om prioritering, rätt till utbildning, ansökan

⁵ Senaste lydelse 2022:1315.

och mottagande till sådan utbildning.

40 §⁶

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på grundläggande nivå, anpassad utbildning på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla kurser som det sätts betyg på. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på kursen.

Prövning i en kurs får göras bara hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen.

Prövning i en kurs ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om den aktuella kursen anordnas där. Om kursen som prövningen gäller inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövning göras hos en annan huvudman som anordnar den aktuella kursen.

En prövning i samma kurs får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Med prövning i en kurs avses en bedömning av kunskaper som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning i 35–37 och 38 §§.

40 a §⁷

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå ska ha möjlighet att genomgå prövning i alla ämnen som det sätts betyg i och på samtliga nivåer i dessa ämnen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ämnet och även om betyget omfattar den nivå i ämnet som prövningen gäller. Den som fortfarande är elev i gymnasieskolan eller i anpassade gymnasieskolan får dock inte genomgå prövning på en viss nivå i ett ämne om eleven tidigare har fått minst betyget E på den nivån.

⁶ Senaste lydelse 2022:1315.

⁷ Senaste lydelse 2022:1315.

Prövning i ett ämne får göras bara hos en huvudman som anordnar utbildning i ämnet på den nivå som prövningen gäller.

Prövning i ett ämne ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning i ämnet på den nivå som prövningen gäller anordnas där. Om utbildning i ämnet på den nivå som prövningen gäller inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövning göras hos en annan huvudman som anordnar utbildningen.

En prövning på samma nivå i ett ämne får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Med prövning i ett ämne avses en bedömning av kunskaper på den nivå i ämnet som prövningen gäller som resulterar i ett betyg som sätts i enlighet med bestämmelserna om betyg och betygssättning i 35–37 och 38 §§.

40 b §⁸

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå ska ha möjlighet att genomgå prövning i komvuxarbete. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg på komvuxarbetet, ett gymnasiearbete eller ett gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola. Den som fortfarande är elev i gymnasieskolan eller i anpassade gymnasieskolan får dock inte genomgå prövning i ett komvuxarbete om eleven tidigare har fått betyget E på ett gymnasiearbete eller ett gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola.

Prövning i komvuxarbete får göras bara hos en huvudman som anordnar utbildning inom det kunskapsområde som komvuxarbetet avser.

Prövning i komvuxarbete ska göras hos den prövandes hemkommun eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning inom det kunskapsområde som pröv-

⁸ Senaste lydelse 2022:1315.

ningen gäller anordnas där. Om utbildning inom kunskapsområdet inte anordnas i hemkommunen eller inom det primära samverkansområdet får prövning göras hos en annan huvudman som anordnar sådan utbildning.

En prövning i komvuxarbete får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

40 c §

En ansökan att genomgå prövning ska ges in till den prövandes hemkommun.

Om ansökan avser prövning hos en annan huvudman och prövning på den aktuella kursen eller nivån i ämnet får anordnas av en annan huvudman i enlighet med 40, 40 a och 40 b §§ samt i enlighet med den begränsning i tid som framgår där ska hemkommunen sända ansökan vidare till den huvudmannen.

Interkommunal ersättning

41 b §

Ersättning ska alltid lämnas av den prövandes hemkommun för prövning hos en annan kommun om den som ansökt om att genomgå prövning har rätt att genomgå prövning hos en annan huvudman enligt 40, 40 a eller 40 b §§.

43 §⁹

Den som har genomgått en validering enligt 42 § ska ha möjlighet att få resultatet erkänt genom betyg. Betyg efter en validering ska sättas genom prövning.

Betyget E får dock sättas av rektor utan att eleven genomgått prövning i enlighet med 43 a §.

43 a §

Rektor får ge en elev som inte har följt undervisningen i en kurs eller en nivå i ett ämne betyget E i kursen eller ämnet på den aktuella nivån utan att eleven genomgår prövning om

- 1. det genom validering enligt 42 § framgår att betygsriterierna för betyget E är uppfyllda i kursen eller ämnet på den aktuella nivån,*
- 2. valideringen genomförts av en legitimerad lärare eller i samråd med legitimerad lärare, och*
- 3. kursen eller ämnet på den aktuella nivån anordnas av huvudmannen.*

5.¹⁰ Den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 får senast den 30 juni 2030 genomgå prövning inom kommunal vuxenutbildning enligt bestämmelserna i 20 kap. 40 § i den äldre

5. Den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 får senast den 30 juni 2030 genomgå prövning inom kommunal vuxenutbildning enligt bestämmelserna i 20 kap. 40 § i den äldre

⁹ Senaste lydelse 2022:912.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1317.

lydelsen. Prövning i en kurs får då göras *bara hos en huvudman som erbjuder utbildning i ett ämne på en nivå som motsvarar den kurs som prövningen gäller.*

lydelsen. Prövning i en kurs *ska* då göras *hos hemkommunen eller inom det primära samverkansområde som hemkommunen tillhör om utbildning i ett ämne på en nivå som motsvarar den kurs prövningen gäller erbjuds där. Om motsvarande nivå i ämne inte erbjuds där får prövning göras hos en annan huvudman som erbjuder utbildningen. En prövning i samma kurs får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader. En ansökan om att genomgå prövning ska ges in till den prövandes hemkommun. Om prövningen får genomföras hos en annan huvudman ska hemkommunen sända ansökan vidare till den huvudmannen. Ersättning ska alltid lämnas av hemkommunen för prövning hos en annan huvudman om den som ansökt om att genomgå prövning får göra det hos en annan huvudman enligt ovan.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning att rubriken till lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning samt 1, 2, 3, 4, 6 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om gymnasial lärlingsanställning

Lag om gymnasial lärlingsanställning och lärlingsanställning för vuxna

1 §

I denna lag finns bestämmelser om avtal om tidsbegränsad anställning (avtal om gymnasial lärlingsanställning) som inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet får ingås mellan

1. en elev som genomgår en sådan gymnasial lärlingsutbildning som avses i 16 kap. 11 § skollagen (2010:800), *och*

2. den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av en sådan utbildning enligt ett utbildningskontrakt som anges i 16 kap. 11 a § skollagen.

Arbetstagare som omfattas av denna lag är enligt 1 § andra stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd undantagna från den lagens tillämpning.

I semesterlagen (1977:480) finns särskilda bestämmelser om semester för arbetstagare i gymnasial lärlingsanställning.

I denna lag finns bestämmelser om avtal om tidsbegränsad anställning (avtal om gymnasial lärlingsanställning *och avtal om lärlingsanställning för vuxna*) som inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet får ingås mellan

1. en elev som genomgår en sådan gymnasial lärlingsutbildning som avses i 16 kap. 11 § skollagen (2010:800), *eller*

2. *sådan lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning som avses i 20 kap. 2 a § skollagen, och*

3. den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av en sådan utbildning enligt ett utbildningskontrakt som anges i 16 kap. 11 a § *eller 20 kap. 6 e § skollagen.*

2 §¹

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning är ogiltigt i den utsträckning det upphäver eller inskränker en arbetstagares rättigheter enligt denna lag. Avvikelse från lagen får dock göras genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation. För att avvikelser ska få göras genom ett sådant avtal krävs

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning *eller lärlingsanställning för vuxna* är ogiltigt i den utsträckning det upphäver eller inskränker en arbetstagares rättigheter enligt denna lag. Avvikelse från lagen får dock göras genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation. För att avvikelser ska få göras genom ett sådant avtal krävs

1. när det gäller 4 och 5 §§ att avtalet inte innebär att mindre förmånliga regler ska tillämpas för arbetstagarna än som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152 av den 20 juni 2019 om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen, och

2. när det gäller 5 a och 5 b §§ att avtalet respekterar det övergripande skydd för arbetstagare som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152, i den ursprungliga lydelsen.

En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt första stycket får tillämpa avtalet även på arbetstagare som inte är medlemmar i den avtalsslutande arbetstagarorganisationen men som sysselsätts i sådant arbete som avses med avtalet.

3 §

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning får avse hela eller en del av tiden för det arbetsplatsförlagda lärandet i *den gymnasiala* lärlingsutbildningen.

Ett avtal om gymnasial lärlingsanställning *eller avtal om lärlingsanställning för vuxna* får avse hela eller en del av tiden för det arbetsplatsförlagda lärandet i lärlingsutbildningen.

---

¹ Senaste lydelse 2022:453.

4 §²

En arbetsgivare ska lämna skriftlig information till en arbetstagare om alla villkor som är av väsentlig betydelse för anställningsförhållandet.

Informationen ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

1. arbetsgivarens och arbetstagarens namn och adress, anställningens tillträdesdag samt arbetsplats eller, om det inte finns någon fast eller huvudsaklig arbetsplats, uppgift om att arbetet ska utföras på olika platser,

2. att anställningen avser en gymnasial lärlingsanställning och en kort specificering eller beskrivning av arbetstagarens arbetsuppgifter,

2. att anställningen avser en gymnasial lärlingsanställning *eller en lärlingsanställning för vuxna* och en kort specificering eller beskrivning av arbetstagarens arbetsuppgifter,

3. anställningens slutdag eller förutsättningar som gäller för att anställningen ska upphöra,

4. begynnelselön och andra löneförmåner, som ska anges separat, och hur ofta och på vilket sätt lönen ska betalas ut,

5. längden på arbetstagarens normala arbetsdag eller arbetsvecka eller, om detta inte går att fastställa på grund av hur arbetsgivaren förlägger arbetstiden, uppgift om anställningens arbetstidsmätt på annat sätt,

6. vad som ska gälla för övertids- eller mertidsarbete och ersättning för sådant arbete, i förekommande fall,

7. minsta tidsfrist för besked om den ordinarie arbetstidens och jourtidens förläggning samt i förekommande fall

a) att förläggningen kommer att variera mellan olika klockslag och dagar,

b) regler för skiftbyte,

8. uppgift om rätt till utbildning som tillhandahålls av arbetsgivaren, i förekommande fall,

9. längden på arbetstagarens betalda semester, att semesterledighet ska avtalas särskilt och vad som gäller i fråga om semesterersättning för semesterlön som har tjänats in men inte tagits ut,

9. *för gymnasial lärlingsanställning*: längden på arbetstagarens betalda semester, att semesterledighet ska avtalas särskilt och vad som gäller i fråga om semes-

² Senaste lydelse 2022:453.

terersättning för semesterlön som har tjänats in men inte tagits ut,

10. de bestämmelser arbetsgivaren och arbetstagaren ska följa när någon av dem vill avsluta anställningsförhållandet,

11. att arbetsgivaravgifter betalas till staten samt uppgift om det skydd för social trygghet som tillhandahålls av arbetsgivaren, och

12. tillämpligt kollektivavtal, i förekommande fall.

Information enligt första stycket och andra stycket 1–7 ska lämnas så snart som möjligt, dock senast den sjunde kalenderdagen efter det att arbetstagaren har börjat arbeta. Information enligt andra stycket 8–12 ska lämnas senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta.

Vissa uppgifter får, om det är lämpligt, lämnas i form av hänvisningar till lagar, andra författningar eller kollektivavtal som reglerar dessa frågor. Det gäller uppgifterna i

1. andra stycket 3 i fråga om förutsättningar för anställningens upphörande,

2. andra stycket 5 i fråga om uppgifter om längd på normal arbetsdag eller arbetsvecka, och

3. andra stycket 4, 6, 7 b och 8–11.

6 §

Anställningen upphör när det arbetsplatsförlagda lärandet enligt utbildningskontraktet avslutas. Anställningen upphör dock dessförinnan om

1. den löper ut enligt avtalet om gymnasial lärlingsanställning, 1. den löper ut enligt avtalet om gymnasial lärlingsanställning eller avtalet om lärlingsanställning för vuxna,

2. part frånträder utbildningskontraktet i enlighet med villkoren i det, eller

3. en part frånträder anställningen, men inte utbildningskontraktet, i en situation där utbildningskontraktet kan frånträdas i enlighet med villkoren i det.

7 §³

En arbetsgivare ska betala ersättning till arbetstagaren för den förlust som uppkommer och för den kränkning som inträffat om arbetsgivaren

1. avbryter den gymnasiala lärlingsanställningen i förtid,
  1. avbryter den gymnasiala lärlingsanställningen *eller lärlingsanställningen för vuxna* i förtid,
  2. bryter mot skyldigheten att lämna skriftlig information till arbetstagaren enligt 4 eller 5 §,
  3. bryter mot skyldigheten att lämna ett skriftligt svar enligt 5 a §, eller
  4. bryter mot bestämmelsen i 5 b § om annan anställning.
- Första stycket 1 gäller inte i ett sådant fall som avses i 6 § 2 eller 3.
Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

---

³ Senaste lydelse 2022:453.

1.5 Förslag till förordning om yrkesskola

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Utbildningar inom yrkesskolan

1 § Den som enligt 4 § lagen (0000:000) om yrkesskolan får vara utbildningsanordnare får ansöka om att en utbildning ska ingå i yrkesskolan.

Ansökan

2 § Ansökan om att en utbildning ska ingå i yrkesskolan ska ges in till Myndigheten för yrkeshögskolan.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om ansökan.

3 § För att en utbildning ska få ingå i yrkesskolan krävs det utöver vad som anges i 3, 10 och 11 §§ lagen (0000:000) om yrkesskolan att utbildningen

1. svarar mot behov av kompetent arbetskraft i arbetslivet på gymnasial nivå, och
2. att utbildningsanordnaren har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen enligt lagen om yrkesskolan och 2–4 kap.

Beslut

4 § Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om en utbildning ska ingå i yrkesskolan. Beslutet ska avse en viss tid.

5 § Beslut om att en utbildning ska ingå i yrkesskolan ska innehålla uppgifter om

1. utbildningsanordnare,
2. den tid beslutet avser,
3. högsta antal årsplatser, och utbildningens lokalisering.

Till beslutet ska en utbildningsplan för utbildningen enligt 2 kap. 7 § bifogas.

Återkallande

6 § Myndigheten för yrkeshögskolan får återkalla ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkesskolan, om utbildningen inte längre uppfyller kraven eller utbildningsanordnaren eller någon annan som medverkar i anordnandet inte iakttar sina skyldigheter enligt denna förordning.

Innan myndigheten fattar ett beslut enligt första stycket, ska utbildningsanordnaren ha fått tillfälle att avhjälpa bristerna.

Undantag från förordningen

7 § Undantag från denna förordning när det gäller uppdragsutbildning finns i förordningen (0000:000) om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning.

Undantag från förvaltningslagen

8 § En sådan anordnare av utbildning inom yrkesskolan som ska tillämpa förvaltningslagen (2017:900) behöver inte tillämpa bestämmelserna i 25 och 32 §§ i den lagen om kommunikation och motivering av beslut i ärenden om antagning enligt 12 § andra stycket 1 lagen (0000:000) om yrkesskolan eller betygssättning enligt 2 kap.

Om en motivering har utelämnats, ska en sådan om möjligt lämnas i efterhand, om någon enskild begär det och det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt.

2 kap. Utbildningen

Utbildningens upplägg

1 § Utbildningen ska ge teoretisk förankring inom yrkesområdet och väsentligen genomföras i samarbete med de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen.

- 2 § Utbildningsanordnaren ska se till att
1. det finns platser för lärande i arbete på en arbetsplats och att dessa uppfyller de krav som finns för utbildningen, om sådant lärande ingår i utbildningen,
  2. det finns vägledning om studiealternativ, antagning och tillträde samt yrkesvägledning, och
  3. de studerande som behöver särskilt pedagogiskt stöd i utbildningen får sådant stöd.

Utbildningens omfattning och kurser

- 3 § Utbildningen ska bedrivas i form av en eller flera kurser.
- Utbildningens omfattning ska anges enligt ett poängsystem, där fem poäng motsvarar heltidsstudier under en vecka. En poäng benämns yrkesskolepoäng.

- 4 § Utbildningen ska omfatta minst 100 yrkesskolepoäng och högst 400 yrkesskolepoäng.

- 5 § Undervisningen får bedrivas på engelska, om det är befogat utifrån arbetsmarknadens behov. Det allmännas särskilda ansvar enligt språklagen (2009:600) för att svenskan används och utvecklas ska beaktas.

Lärande i arbete

- 6 § I fråga om utbildningar som omfattar minst 200 yrkesskolepoäng och som leder till en examen enligt 13 § ska minst en fjärdedel av utbildningstiden bestå av lärande i arbete på en arbetsplats, om inte undantag medgetts enligt andra stycket.

Undantag får beviljas av Myndigheten för yrkeshögskolan efter ansökan, om det finns särskilda skäl.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela ytterligare föreskrifter om ansökan.

Utbildningsplan

7 § För varje utbildning ska det finnas en utbildningsplan. Av planen ska följande framgå

1. utbildningsanordnaren och, i förekommande fall, vilka delar av utbildningen som bedrivs i samverkan med en annan utbildningsanordnare,

2. utbildningens mål och inriktning uttryckta i de kunskaper, färdigheter, självständighet och ansvar som ska uppnås samt den eller de kurser som ingår i utbildningen,

3. om undervisningen helt eller delvis bedrivs på engelska,

4. utbildningens omfattning, huvudsakliga upplägg och organisation,

5. omfattningen av lärande i arbete på en arbetsplats om sådant lärande ingår i utbildningen, eller att beslut om undantag har fattats av Myndigheten för yrkeshögskolan samt datum för beslutet,

6. antalet timmar lärar- eller handledarledd verksamhet som utbildningen omfattar,

7. i förekommande fall, de krav på särskilda förkunskaper som ställs upp enligt 3 kap. 2 §,

8. de grunder som ska användas vid urval bland behöriga sökande till utbildningen,

9. de särskilda mål och krav som ska gälla för en examen om utbildningen kan få avslutas med en sådan, och

10. hur utbildningen ska kvalitetssäkras.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om utbildningsplanen.

8 § För utbildningar med inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll får Myndigheten för yrkeshögskolan meddela föreskrifter om vilka kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet som alla studerande ska ha uppnått vid utbildningens slut. Det ska vara fråga om en utbildning som

1. det ställs vissa krav på i lag eller förordning,

2. leder till ett yrke eller en funktion där det ställs vissa krav på utbildningens examen för att legitimation för yrket eller funktionen ska kunna utfärdas eller där det ställs andra krav på utbildningen för behörighet, godkännande eller certifiering för yrket eller funktionen,

3. leder till ett yrke som har en samhällsviktig funktion, eller

4. av säkerhetsskäl måste ha ett nationellt likvärdigt innehåll.

Myndigheten får även meddela föreskrifter om andra utbildningar med inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll än sådana som anges i första stycket.

Innan myndigheten meddelar föreskrifterna ska den höra företrädare för berörda myndigheter och organisationer.

Kursplan

9 § För varje kurs ska det finnas en kursplan. Av kursplanen ska följande framgå:

1. kursens benämning,
2. det antal yrkesskolepoäng som kursen omfattar,
3. målen för kursen,
4. kursens huvudsakliga innehåll,
5. om kursen helt eller delvis ges på engelska, och
6. de principer för betygssättning och former för kunskapskontroll som ska tillämpas.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om kursplanen.

När det gäller utbildningar som avses i 8 § får dessa föreskrifter även avse kursens specifika innehåll.

Betyg

10 § Betyg ska sättas på en genomförd kurs.

11 § Som betyg ska något av uttrycken Icke godkänt, Godkänt och Väl Godkänt användas.

Validering för tillgodoräknande

12 § En utbildningsanordnare ska erbjuda den studerande validering enligt bestämmelserna i valideringsförordningen (2022:1549) om den inför eller under utbildningen bedömer att han eller hon har kunnande som motsvarar en hel eller delar av en kurs som ingår i utbildningen. Detta förutsatt att den studerande saknar tidigare dokumentation av kunnandet.

Den som har genomgått en validering ska ha möjlighet att få resultatet erkänt genom betyg. Detta förutsatt att valideringen visar att den studerande har kunskaper som motsvarar en eller fler kurser som ingår i utbildningen. Om valideringen inte visar att den studerande har kunskaper som motsvarar en eller fler kurser i utbildningen eller om den studerande vill få resultatet av valideringen dokumenterat på annat sätt än genom betyg, ska den studerande få ett utbildningsbevis.

En utbildningsanordnare ska sträva efter att förkorta tiden i utbildning (tillgodoräknande) för en studerande som har validerat delar av utbildningen.

Examen

13 § En utbildning får avslutas med en yrkesskoleexamen, om

1. den studerande har fullgjort vad som krävs för att få lägst betyget Godkänt på alla kurser som ingår i utbildningen,
2. den studerande uppfyllt kraven som motsvarar kraven för nivå 4 i bilaga 1 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande,
3. utbildningen omfattar minst 200 yrkesskolepoäng, och
4. minst en fjärdedel av utbildningstiden består av lärande i arbete på en arbetsplats, om inte Myndigheten för yrkeshögskolan i förekommande fall har beslutat om undantag.

14 § Myndigheten för yrkeshögskolan får, utöver vad som framgår av 8 §, meddela ytterligare föreskrifter om vilka kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet som ska ha uppnåtts vid utbildningens slut för att utbildningen ska få avslutas med en yrkesskoleexamen enligt 13 §.

Examens- och utbildningsbevis

15 § Den studerande som uppfyller kraven för examen ska på begäran få ett examensbevis av utbildningsanordnaren. I examensbeviset ska utbildningens inriktning anges.

Till examensbeviset ska en beskrivning av utbildningens innehåll och mål bifogas.

16 § Den studerande ska på begäran få ett utbildningsbevis av utbildningsanordnaren, om han eller hon

1. inte har fullgjort vad som krävs för en examen, eller
2. inte begär att få ett examensbevis enligt 15 §.

I beviset ska utbildningens innehåll och de mål som den studerande har uppnått anges.

Övriga bemyndiganden

17 § Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att säkerställa likvärdighet när det gäller betyg samt examens- och utbildningsbevis.

Myndigheten får även meddela föreskrifter om att den ansvariga utbildningsanordnaren ska lämna uppgifter till myndigheten om de studerande och deras studieresultat, betyg och examina.

Myndigheten får meddela föreskrifter om på vilket sätt och när uppgifterna ska lämnas.

3 kap. Tillträde till utbildningen

Behörighet

1 § En vuxen är behörig att delta i utbildning från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, eller har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning, om han eller hon

1. är bosatt i landet, och
2. har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och godkända betyg i minst fem andra ämnen från grundskolan, eller har likvärdiga kunskaper,
3. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 2, eller
4. genom svensk eller utländsk utbildning eller praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om kraven i första stycket 3.

2 § För behörighet att antas till en utbildning får det utöver vad som anges i 1 § ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Om det finns särskilda skäl, får kraven på särskilda förkunskaper även avse yrkeserfarenhet eller andra kunskaper än sådana som avses i första stycket, om de är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. Det får utöver krav på kunskaper även ställas sådana villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Om det finns särskilda skäl, får en sökande anses vara behörig att antas till en utbildning även om ett sådant villkor inte är uppfyllt. Den sökande får dock inte antas till utbildningen innan villkoret är uppfyllt.

3 § Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om krav på särskilda förkunskaper och om sådana villkor som avses i 2 § tredje stycket.

4 § Behörig att antas till utbildningen är, trots vad som anges i 1–2 §§ även den som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för.

Högst 20 procent av årsplatserna i en utbildning får avsättas för sådana sökande.

Urval

5 § Om antalet platser inom en utbildning är mindre än antalet behöriga sökande enligt 1–2 §§ och 4 §, får ett urval göras.

Hänsyn ska då tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

6 § Vid urvalet får urvalsgrunden särskilt prov användas.

Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras genom lottnings.

7 § Urvalsgrunden särskilt prov får endast avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Anstånd och studieuppehåll

8 § Om det finns särskilda skäl, får utbildningsanordnaren i enskilda fall besluta att den som är antagen till utbildningen får

1. anstånd med att påbörja studierna, eller
2. fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Anstånd eller studieuppehåll enligt första stycket får medges inom den tid som beslutet om att utbildningen ska ingå i yrkesskolan avser.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela närmare föreskrifter om anstånd och studieuppehåll.

4 kap. Utbildningens ledning

Ledningsgrupp

1 § Om en utbildningsanordnare är ansvarig för flera utbildningar, får ledningsgruppen vara gemensam för dessa.

2 § Ledningsgruppen ska bestå av

1. företrädare för de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen,
2. minst en företrädare för skolväsendet,
3. minst en företrädare för de studerande, och
4. den person som avses i 5 §.

4 § En majoritet av ledamöterna i en ledningsgrupp ska vara företrädare för arbetslivet.

Ledningen av det dagliga arbetet

5 § Det ska finnas en av utbildningsanordnaren utsedd person som leder det dagliga arbetet i verksamheten. Denna person ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Studeraedinflytande

6 § De studerande ska ges möjlighet till insyn i verksamheten och tillfälle att påverka utbildningens upplägg och genomförande.

Tillsyn

7 § Utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den tillsyn över utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Med tillsyn avses i denna förordning en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska rätta fel som upptäckts vid granskningen.

Kvalitetsgranskning

8 § Utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den kvalitetsgranskning av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Kvaliteten ska granskas utifrån kvalitetskriterier.

Myndigheten får meddela föreskrifter om kvalitetskriterier. Innan myndigheten meddelar sådana föreskrifter ska myndigheten höra företrädare för arbetslivet.

Utvärdering och uppföljning

9 § Utbildningsanordnaren är skyldig att utvärdera verksamheten och att medverka i den uppföljning och utvärdering av utbildningen som initieras av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Utlämnande av uppgifter

10 § Utbildningsanordnaren ska till Myndigheten för yrkeshögskolan lämna de uppgifter som myndigheten begär för myndighetens tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering.

Myndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om det uppgiftslämnande som avses i första stycket.

5 kap. Statlig finansiering

Inledande bestämmelser

1 § Statlig finansiering i form av statsbidrag får lämnas för utbildningar inom yrkesskolan enligt bestämmelserna i lagen (0000:000) om yrkesskolan och i denna förordning.

2 § Utöver det som anges i 1 § får även statlig finansiering i form av statsbidrag lämnas till utbildningsanordnaren för kostnader för studerande som genomför delar av utbildningen inom yrkesskolan vid en branschskola.

Med en branschskola avses i denna förordning en skola som genomför yrkesutbildning på uppdrag av en utbildningsanordnare inom yrkesskolan. För att statsbidrag ska beviljas ska branschskolan rekommenderats av en branschorganisation eller kunna uppvisa ett brett samarbete om utbildning med flera arbetsgivare inom den bransch som yrkesområdet tillhör.

3 § För utbildningar inom yrkesskolan får statsbidrag lämnas till kommuner, regioner eller enskilda fysiska eller juridiska personer.

Statsbidrag får även lämnas till dem som anges i första stycket för kostnader för

1. undervisning i svenska med yrkesinriktning i utbildningarna, och
2. särskilt pedagogiskt stöd till studerande med funktionsnedsättning i utbildningarna.

4 § Statsbidrag enligt denna förordning får lämnas i mån av tillgång på medel. Statsbidrag får inte lämnas för en sådan del av en utbildning för vilken statsbidrag lämnas på annat sätt.

Beslut om statlig finansiering

5 § Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om statsbidrag efter ansökan av den som enligt 4 § lagen (0000:000) om yrkesskolan får anordna en utbildning inom yrkesskolan.

Myndigheten får meddela föreskrifter om ansökan.

6 § Myndigheten för yrkeshögskolan ska vid sin fördelning av statsbidrag särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning

1. i kvalitativt och kvantitativt hänseende svarar mot arbetslivets behov av kompetent arbetskraft,

2. bidrar till den nationella kompetensförsörjningen eller till att bredda utbudet av yrkesutbildning för vuxna regionalt,

3. finansieras av arbetslivet, och

4. har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering.

Myndigheten ska vid fördelningen även beakta resultat från genomförd tillsyn, kvalitetsgranskning och uppföljning.

7 § Vid beräkningen av statsbidrag ska Myndigheten för yrkeshögskolan särskilt beakta

1. de faktiska kostnaderna för utbildningen, och

2. hur det samlade ekonomiska ansvaret för en utbildning delas mellan staten, arbetslivet och andra finansiärer.

8 § Beslut om statsbidrag ska innehålla uppgifter om

1. utbildningsanordnaren,

2. belopp,

3. utbildningens omfattning och antal årsplatser, och

4. utbildningens lokalisering.

Utbetalning av statlig finansiering

9 § Statsbidrag betalas ut av Myndigheten för yrkeshögskolan till utbildningsanordnaren.

Upphörande och återkrav av statlig finansiering

10 § Beslut om statsbidrag för en utbildning ska upphöra att gälla om beslutet att utbildningen ska ingå i yrkesskolan återkallas enligt 1 kap. 6 §.

11 § Den som har tagit emot statsbidrag enligt denna förordning är återbetalningsskyldig, om någon bestämmelse eller något villkor som gäller för bidraget i väsentlig mån har åsidosatts.

Myndigheten för yrkeshögskolan ska besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett bidrag, om någon är återbetalningsskyldig enligt första stycket.

12 § Om någon bestämmelse eller något villkor som gäller för statsbidrag enligt denna förordning i väsentlig mån har åsidosatts, får Myndigheten för yrkeshögskolan besluta att bidrag helt eller delvis ska hållas inne från kommande utbetalningar i väntan på rättelse. Om rättelse inte görs, får myndigheten besluta att det innehållna beloppet ska dras av från statsbidraget.

6 kap. Försäkringar

1 § Myndigheten för yrkeshögskolan ska ansvara för att personer som är antagna till och genomgår en utbildning inom yrkesskolan är försäkrade för personskada. Försäkringen ska avse sådan skada som har uppkommit till följd av olycksfall eller framkallats av sådan smitta som avses i 5 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, om skadan har inträffat i samband med utbildning inom yrkesskolan i Sverige. Försäkringen ska inte ge rätt till ersättning i den mån den studerande har rätt till ersättning med stöd av författning eller kollektivavtal.

Myndigheten för yrkeshögskolan ska också ansvara för att det finns en ansvarsförsäkring som avser skador som studerande orsakar arbetsgivaren eller företagaren under utbildningsmoment som genomförs vid företag i Sverige.

Försäkringarna ska tecknas av Myndigheten för yrkeshögskolan genom överenskommelser med Kammarkollegiet. Myndigheten för yrkeshögskolan ska överlämna utkast till överenskommelserna och ändringar i dessa till regeringen för godkännande innan de träffas.

7 kap. Avskiljande

Förutsättningar för avskiljande

1 § En studerande på en utbildning inom yrkesskolan, som anordnas av staten, en kommun eller en region, får avskiljas från utbildningen under de villkor som anges i 18 § lagen (0000:000) om yrkesskolan.

Frågor om avskiljande prövas av Högskolans avskiljandenämnd enligt 8–20 §§ förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning och 8 § förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans avskiljandenämnd.

Nämnden tar upp frågor om avskiljande endast efter skriftlig anmälan från ledningsgruppen för utbildningen.

Utbildningsanordnaren är den studerandes motpart hos Högskolans avskiljandenämnd eller hos domstolen, om ett beslut av nämnden i fråga om avskiljande överklagas.

Verkan av ett avskiljande

2 § Ett beslut om avskiljande ska alltid innebära att den studerande tills vidare inte får fortsätta den pågående utbildningen.

Beslutet om avskiljande ska också innebära att den studerande tills vidare inte får antas till eller fortsätta annan utbildning av samma slag som anordnas av staten, en kommun eller en region, om inte Högskolans avskiljandenämnd beslutar något annat.

Ett beslut om avskiljande innebär vidare att den studerande tills vidare inte får antas till eller fortsätta någon annan utbildning inom yrkesskolan som anordnas av staten, en kommun eller en region, om det anges i beslutet.

3 § Ett beslut om avskiljande ska, på skriftlig begäran av den som beslutet avser, omprövas sedan två år förflutit från det att beslutet meddelades.

Vid en sådan omprövning gäller bestämmelserna om avskiljande i tillämpliga delar.

Upphävande av ett avskiljande

4 § När ett beslut om avskiljande upphävs får den studerande utan särskild ansökan återuppta utbildningen och tillgodoräkna sig den tidigare fullgjorda utbildningen.

8 kap. Överklagande

1 § I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av Myndigheten för yrkeshögskolan än beslut enligt 5 kap. 11 § får dock inte överklagas.

2 § Ett beslut av utbildningsanordnaren om avslag på en studerandes begäran att få examensbevis eller utbildningsbevis får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Beslut av Överklagandenämnden för högskolan enligt denna förordning får inte överklagas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
  2. Förordningen ska tillämpas på utbildning för första gången efter den 30 juni 2026.

1.6 Förslag till förordning om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå som planeras, dimensioneras och erbjuds i samverkan mellan flera kommuner under medverkan av arbetslivet och som syftar till att leda till kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden (statsbidrag för yrkesvux).

Förordningen innehåller också bestämmelser om statsbidrag för orienteringskurser och nivåer i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik och samhällskunskap inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, som kombineras med utbildning enligt första stycket. Statsbidrag kan även enligt de förutsättningar som anges i förordningen lämnas för endast orienteringskurser. Med undantag för lärlingsutbildning kan vidare bidrag lämnas för yrkesvux som kombineras med utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå och stödjande insatser. Dessutom finns bestämmelser om bidrag till de samverkande kommunerna för handledarutbildning och för ersättning till arbetsplatsen vid lärlingsutbildning.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 42 § och 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

2 § Det som sägs om samverkande kommuner i denna förordning gäller även för kommuner som omfattas av undantag från krav på samverkan enligt 2 kap. 2 a och 2 b §§ skollagen (2010:800).

Förutsättningar för statsbidrag

3 § Statsbidrag lämnas i mån av tillgång på medel vid ett eller flera tillfällen för ett kalenderår i taget (bidragsår).

4 § Statsbidrag får lämnas i form av grund- och tilläggsfinansiering. Statsbidrag får även lämnas vid stora och tillfälliga utbildningsbehov.

Statsbidrag i form av grund- och tilläggsfinansiering

5 § Statsbidrag för yrkesvux får lämnas i form av en grundfinansiering (grundbidrag). För att få denna del av bidraget ska de samverkande kommunerna själva finansiera (medfinansiera) den procentuella andel årsstudieplatser som anges i 7 §. Statsbidrag får även lämnas i form av en tilläggsfinansiering (tilläggsbidrag). Denna del av statsbidraget finansieras utan krav på kommunal medfinansiering.

Grundbidrag och tilläggsbidrag ersätts med i 19–21 och 23–26 §§ angivna belopp per årsstudieplats för ett bidragsår. Omfattningen av en årsstudieplats framgår av 2 kap. 2 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Statsbidrag ersätts med i 22 § angivna belopp per utbildning och verksamhetspoäng.

Bidragsram och storlek på grundbidraget

6 § Storleken på grundbidraget fastställs av Statens skolverk för en treårsperiod (treårig bidragsperiod). Storleken på grundbidraget som Skolverket beslutar ska vid tidpunkten för fastställandet räknas upp med det skolindex som har föreskrivits enligt förordningen (1993:167) om skolindex.

För varje bidragsperiod ska Skolverket besluta en bidragsram för varje kommun. Bidragsramen ska baseras på antalet invånare över 17 år i kommunen.

Medfinansiering

7 § För att erhålla hela grundbidraget ska de samverkande kommunerna medfinansiera årsstudieplatser utöver de årsstudieplatser som statsbidraget finansierar. Medfinansieringen ska uppgå till minst 30 procent av antalet statsbidragsfinansierade årsstudieplatser.

Om de samverkande kommunerna inte medfinansierar i den utsträckning som anges i första stycket ska antalet årsstudieplatser som finansieras av grundbidraget, och därmed grundbidraget, minskas i motsvarande omfattning.

Storlek på tilläggsbidraget

8 § Storleken på tilläggsbidrag fastställs av Statens skolverk för högst ett år i taget (ettårig bidragsperiod). Dessa medel ska finansieras av staten utan krav på kommunal medfinansiering.

Utbildningar

9 § Statsbidrag får lämnas till de samverkande kommunerna för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå, nivåer i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik eller samhällskunskap inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och orienteringskurser, om villkoren i 10–11 §§ och 16–17 §§ är uppfyllda. Om det är fråga om lärlingsutbildning ska dessutom villkoren i 18 § vara uppfyllda. Om det är fråga om en kombinationsutbildning ska även villkoren i 24 § vara uppfyllda.

Yrkesråd

10 § För att de samverkande kommunerna ska erhålla statsbidrag för yrkesvux ska det finnas ett eller flera yrkesråd för samråd mellan företrädare för utbildningen och arbetslivet. Ett yrkesråd får vara gemensamt för flera utbildningar. Det får även vara gemensamt med motsvarande funktion inom gymnasieskolan.

Inom lärlingsutbildning ska det i stället för ett yrkesråd finnas ett eller flera lärlingsråd enligt 2 kap. 10 c § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

11 § Yrkesrådet ska medverka till att utveckla samverkan mellan utbildning och arbetsliv och bidra till ett lärande i arbetslivet med hög kvalitet. Yrkesrådet ska bistå kommunerna med att belysa behoven i arbetslivet och med att ordna platser för arbetsplatsförlagt lärande i utbildningen. Yrkesrådet ska också medverka vid uppföljning och utvärdering av den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Enstaka ämnen och nivåer i ämnen

12 § De samverkande kommunerna ska även erbjuda enstaka ämnen och nivåer i ämnen som är relevanta för ett yrkesområde utifrån elevernas behov.

Annan utbildning inom kommunal vuxenutbildning

13 § Yrkesvux ska organiseras så att eleverna vid behov kan kombinera utbildningen med annan utbildning inom kommunal vuxenutbildning.

Modersmålsstöd och studiehandledning på modersmålet

14 § Orienteringskurser som syftar till att ge modersmålsstöd eller studiehandledning på modersmål ska erbjudas elever som behöver det.

Begränsningar

15 § Statsbidrag enligt denna förordning får inte lämnas för

1. individuella kurser,
2. komvuxarbete,
3. utbildning som eleven har rätt att delta i enligt 20 kap. 19, 19 a eller 19 b § skollagen (2010:800),
4. utbildning eller utbildningsplats som statsbidrag lämnas för på annat sätt, eller

5. utbildning som bedrivs enligt förordningen (1992:395) om uppdragsutbildning inom skolväsendet.

Orienteringskurser

16 § Statsbidrag enligt denna förordning får lämnas för orienteringskurser för elever som också deltar i yrkesvux i någon av de samverkande kommunerna. Statsbidrag får lämnas för högst 200 verksamhetspoäng för en och samma person, även om personen deltar i flera orienteringskurser. För en person som deltar i utbildning enligt denna förordning som kombineras med utbildning i svenska som andraspråk på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare får dock statsbidrag lämnas för orienteringskurser om högst 400 verksamhetspoäng. Högst 200 av dessa 400 verksamhetspoäng får avse orienteringskurser som syftar till att ge modersmålsstöd eller studiehandledning på modersmål och högst 200 får avse andra orienteringskurser.

För en person som deltar i orienteringskurser i förberedande syfte för att därefter påbörja yrkesvux får, utöver det som anges i första stycket, ytterligare statsbidrag lämnas för högst 200 verksamhetspoäng. Detta bidrag får lämnas för endast orienteringskurser samt på både grundläggande och gymnasial nivå.

Nivåer i ämnen som kombineras med yrkesvux

17 § Statsbidrag enligt denna förordning får bara lämnas för nivåer i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik eller samhällskunskap inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå för elever som också deltar i yrkesvux i någon av de samverkande kommunerna. Sådana nivåer i ämnen får utgöra högst 25 procent av en elevs utbildning som statsbidrag lämnas för enligt denna förordning.

Omfattningen av lärlingsutbildning

18 § Statsbidrag för lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå får bara lämnas om utbildningen omfattar minst 400 och högst 1 600 gymnasiepoäng i ämnen som är relevanta för ett yrkesområde.

Bestämmelser om sammanhållna yrkesutbildningar i form av lärlingsutbildning finns i 20 kap. 6 c–g §§ skollagen (2010:800) samt 2 kap. 16 a §, 4 kap. 12 a, 20, 20 a och 25 a §§ förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Storleken på statsbidrag

Yrkesämnena och andra liknande ämnen

19 § Statsbidraget ersätts med 42 000 kronor per årsstudieplats under ett bidragsår för utbildning i ämnen som i gymnasieskolan utgör yrkesämnena inom barn- och fritidsprogrammet, försäljnings- och serviceprogrammet, hotell- och turismprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet samt andra liknande ämnen som är relevanta för ett yrkesområde.

20 § Statsbidraget ersätts med 90 000 kronor per årsstudieplats under ett bidragsår för utbildning i ämnen som i gymnasieskolan utgör yrkesämnena inom bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, frisör- och stylistprogrammet, industritekniska programmet, naturbruksprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet samt andra liknande ämnen som är relevanta för ett yrkesområde.

21 § Statsbidraget ersätts med 110 000 kronor per årsstudieplats under ett bidragsår för ämnen eller nivåer i yrkesämnena inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning.

Yrkesförarutbildningar

22 § Statsbidraget för yrkesförarutbildningar ersätts under ett bidragsår med följande belopp och verksamhetspoäng

1. 72 000 kronor för persontransportutbildning (buss) som omfattar 500 verksamhetspoäng,
2. 82 800 kronor för godstransport 1 (lastbil) som omfattar 600 verksamhetspoäng, och
3. 114 000 kronor för godstransport 2 (lastbil med släp) som omfattar 800 verksamhetspoäng.

Annan utbildning

23 § Statsbidraget ersätts med 36 000 kronor per årsstudieplats under ett bidragsår för orienteringskurser och för nivåer i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska, matematik eller samhällskunskap inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Kombinationsutbildningar

24 § Med undantag för lärlingsutbildning ska statsbidrag ersättas med ytterligare 55 000 kronor per årsstudieplats för yrkesvux om yrkesutbildningen kombineras med

1. utbildning i svenska för invandrare eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå, och
2. stödande insatser som syftar till att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen för utbildningen.

För att statsbidraget ska lämnas behöver utbildningen bedrivas kombinerat eller integrerat. Det innebär att språk- och yrkeslärare behöver samordna utbildningen och samplanera undervisningen.

Ytterligare statsbidrag när det gäller lärlingsutbildning

25 § Vid lärlingsutbildning inom yrkesvux lämnas statsbidrag till de samverkande kommunerna även för ersättning till arbetsplatsen. Varje elev som tas emot på en arbetsplats för arbetsplatsförlagt lärande berättigar de samverkande kommunerna till statsbidrag för ersättning

till arbetsplatsen med högst 40 000 kronor per årsstudieplats under bidragsperioden.

26 § Vid lärlingsutbildning inom yrkesvux får statsbidrag även lämnas till de samverkande kommunerna för handledarutbildning. Sådant statsbidrag får lämnas med högst 3 500 kronor per bidragsperiod för varje handledare på en arbetsplats som tar emot en elev som antagits till lärlingsutbildningen, om handledaren har fullföljt en handledarutbildning som Statens skolverk bedömer uppfyller de krav som verket har ställt upp för sådan utbildning. Bidrag får inte lämnas för en handledare som statsbidrag enligt denna förordning har lämnats för tidigare.

Rekvisition av grundbidraget

27 § Statens skolverk betalar ut grundbidraget efter rekvisition från den samverkande kommunen utifrån förutsättningen som anges i 6 §.

När kommunerna rekvirerar bidrag ska de intyga att de samverkande kommunerna åtar sig att sammantaget medfinansiera utbildning på det sätt som anges i 7 §.

28 § I ett beslut om att betala ut grundbidrag ska sista dagen för redovisning enligt 38 § andra stycket anges. Ett beslut om grundbidrag får förenas med ytterligare villkor som ska framgå av beslutet.

Ansökan och beslut om tilläggsbidrag

29 § De samverkande kommunerna ska ansöka om tilläggsbidraget till Statens skolverk, som prövar frågor om och betalar ut bidraget.

För att de samverkande kommunerna ska kunna få tilläggsbidrag krävs att de avser att nyttja hela grundbidraget enligt 7 § första stycket och uppfylla villkoren enligt 30 §.

I ett beslut om att bevilja bidrag ska sista dagen för redovisning enligt 37 § andra stycket anges. Beslutet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beslutet.

30 § Ansökan ska göras gemensamt av de samverkande kommunerna. Av ansökan ska följande framgå:

1. en beskrivning av varför grundbidraget och de samverkande kommunernas medfinansiering inte kommer att vara tillräckligt för att finansiera den planerade utbildningen,
2. hur mycket medel som de samverkande kommunerna är i behov av, och
3. övriga uppgifter som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 42 §.

31 § När Statens skolverk fördelar tilläggsbidrag ska myndigheten ta hänsyn till behoven av kompetens på arbetsmarknaden och arbetslöshetens omfattning i de samverkande kommunerna. Bedömningen av behoven av kompetens på arbetsmarknaden ska göras med utgångspunkt i de regionala planeringsunderlag som Skolverket tar fram.

Statsbidrag vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov

32 § Efter beslut av regeringen får Statens skolverk besluta om extra tilldelning av statsbidrag till kommuner med särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov. Sådan extra tilldelning får lämnas vid

- stora företagsetableringar och företagsexpansioner,
- nedläggningar av stora arbetsplatser, eller
- andra särskilda omständigheter som innebär att det uppstår ett stort utbildningsbehov lokalt eller regionalt.

Bidraget lämnas utan krav på medfinansiering.

Skolverket beslutar om storlek på bidraget per årsstudieplats under bidragsåret och prövar andra frågor om bidraget samt betalar ut det.

33 § Statsbidrag enligt 32 § får lämnas till den kommun för yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som är huvudman för utbildningen. Statsbidrag lämnas i enlighet med 4 och 9 §§ och med de begränsningar som framgår av 15 §.

34 § Ansökan om extra tilldelning av statsbidrag lämnas till Statens skolverk. Av ansökan ska följande framgå:

1. vilket eller vilka yrkesområden som ansökan avser,

2. hur många årsstudieplatser som utbildningen sammanlagt ska omfatta,
3. skälen till att kommunen har prioriterat det eller de yrkesområden som avses,
4. övriga uppgifter som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 42 §.

35 § Vid ansökan till utbildning som anordnas inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov ska den sökande ge in ansökan till den huvudman som anordnar utbildningen.

Huvudmannen som anordnar utbildningen beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen. Huvudmannen ska ta emot den sökande om de villkor som anges i 20 kap. 20 eller 20 a §§ skollagen (2010:800) är uppfyllda.

Rätt att delta i utbildning enligt 20 kap. 19, 19 a och 19 b §§ skollagen gäller inte deltagande i utbildning vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov.

36 § För utbildningar vid tillfälliga och särskilt stora utbildningsbehov får undantag göras från prioriteringen i 20 kap. 2 § andra stycket skollagen (2010:800).

Vid urval till utbildningar vid särskilt stora och tillfälliga utbildningsbehov som uppkommit på grund av stora företagsetableringar och företagsexpansioner eller vid nedläggningar av stora arbetsplatser får i stället hänsyn tas till den som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Bestämmelserna i 3 kap. 7 a och 8 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning får därför tillämpas i stället för bestämmelserna i 3 kap. 7 och 8 §§ i samma förordning.

Uppföljning och redovisning

37 § Statens skolverk ska följa upp vilka utbildningar statsbidraget har använts till och hur bidraget har använts uppdelat på kön, ålder, tidigare utbildningsnivå, andel utrikes och inrikes födda och, för utrikes födda, vistelsetid i Sverige. Av uppföljningen ska det även framgå i vilken utsträckning elever som slutfört yrkesvux är sysselsatta i arbete.

Kommuner som har tagit emot statsbidrag enligt denna förordning ska medverka i den uppföljning av utbildningsverksamheten som bestäms av Skolverket och lämna de uppgifter som verket begär.

38 § Statens skolverk ska i samband med sin årsredovisning till Regeringskansliet redogöra för hur bidraget har använts.

Kommuner som har tagit emot statsbidrag enligt denna förordning ska lämna sådan ekonomisk och annan redovisning till Skolverket som verket begär.

Återbetalning, återkrav och omfördelning

39 § Kommuner som har tagit emot statsbidrag enligt denna förordning är återbetalningsskyldiga om

1. något av villkoren för bidraget i väsentlig mån har åsidosatts,
2. bidraget har lämnats på felaktig grund eller med för högt belopp,
3. bidraget helt eller delvis inte har utnyttjats eller inte har använts för det ändamål det har lämnats för, eller
4. kommunen inte lämnar uppgifter som avses i 37 och 38 §§.

Statens skolverk ska besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om någon är återbetalningsskyldig enligt första stycket.

Skolverket får besluta att avstå från återkrav helt eller delvis om det finns särskilda skäl.

40 § På statsbidrag som krävs tillbaka ska ränta tas ut från den dag som infaller en månad efter det att beslut om återkrav har fattats efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om det finns särskilda skäl för det får Statens skolverk besluta att avstå från krav på ränta helt eller delvis.

41 § Statens skolverk får besluta att fördela de medel som har återbetalats enligt 39 § till andra samverkande kommuner som har ansökt om statsbidrag enligt denna förordning om kommunerna

1. inte har fått statsbidrag eller har fått ett lägre belopp än vad som de samverkande kommunerna ansökt om i tilläggsbidrag, och

2. har gett eller bedöms ha möjlighet att ge utbildning i yrkesvux utöver vad kommunerna tidigare har fått bidrag för enligt denna förordning.

Bemyndigande

42 § Statens skolverk får meddela de föreskrifter som behövs för verkställighet av denna förordning.

Överklagande

43 § Beslut av en kommun får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 35 §. Beslut om mottagande får endast överklagas av den sökande.

Övriga beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.
  2. Förordningen tillämpas för första gången i fråga om statsbidragsåret 2026.
  3. Genom förordningen upphävs förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.
  4. Den upphävda förordningen gäller fortfarande för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.
  5. Statsbidrag får även lämnas för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller som anpassad utbildning på gymnasial nivå som bedrivs enligt äldre bestämmelser om kurser, om en elev har påbörjat en kurs eller en sammanhållen yrkesutbildning före den 1 juli 2025 och äldre bestämmelser gäller för utbildningen. I sådant fall ska det som anges i denna förordning om ämnen och nivåer i ämnen även gälla för sådana kurser.
  6. Statsbidrag för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 ska dock efter den 30 juni 2030 endast lämnas enligt bestämmelserna i denna förordning.

7. Genom förordningen upphävs förordningen (2023:603) om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företagsetableringar och företagsexpansioner.

8. Den upphävda förordningen gäller fortfarande för statsbidrag som har beviljats före ikraftträdandet.

1.7 Förslag till förordning om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om utbildning inom yrkesskolan som uppdragsutbildning som kompletterar bestämmelserna i lagen (0000:000) om yrkesskolan.

2 § Utbildningsanordnaren ska anmäla att en utbildning inom yrkesskolan ska bedrivas som uppdragsutbildning till Myndigheten för yrkeshögskolan.

3 § Uppdragsutbildningen får inte till någon del finansieras med statsbidrag enligt förordningen (0000:000) om yrkesskolan.

4 § Uppdragsutbildningen ska vara avgiftsfri för de studerande.

Tillämpning av lagen och förordningen om yrkesskolan

5 § I fråga om uppdragsutbildning tillämpas lagen (0000:000) om yrkesskolan med undantag av 12 § andra stycket 1 och förordningen (0000:000) om yrkesskolan med undantag av 1 kap. 1–7 §§, 2 kap. 2, och 5 §§, 3 kap., 5 kap. och 6 kap.

6 § Utbildningsanordnaren som enligt 12 § första stycket lagen (0000:000) om yrkesskolan ansvarar för att utbildningen genomförs ska även ansvara för att uppdragsutbildningen genomförs enligt denna förordning.

Utbildningar

7 § En uppdragsutbildning ska avse en utbildning inom yrkesskolan. Uppdragsutbildningen kan avse en eller flera kurser eller hela utbildningen.

8 § Om uppdragsgivaren är staten, en kommun, en region eller en motsvarande offentlig uppdragsgivare från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), ska uppdraget avse

1. personalutbildning,
2. utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl,
3. utbildning som behövs av biståndspolitiska skäl, eller
4. utbildning som utgör ett led i rehabilitering av en enskild.

När det inte är fråga om en offentlig uppdragsgivare ska uppdraget avse

1. personalutbildning som är ägnad att få betydelse för de studerandes arbete åt uppdragsgivaren, eller
2. utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl.

9 § Uppdragsutbildning får inte anordnas eller bedrivas på sådant sätt eller i sådan omfattning att den får en negativ inverkan på en utbildning inom yrkesskolan eller för de studerande i en sådan utbildning.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
  2. Förordningen ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2026.

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet

dels att 1, 2 och 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 a och 1 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Huvudmannen för utbildningen får ta ut en avgift av den som vill gå igenom

1. *särskilt anordnad* provning i grundskolan,

1. provning i grundskolan, *och*

2. *särskilt anordnad* provning i gymnasieskolan, om inte annat är föreskrivet,

2. provning i gymnasieskolan, om inte annat är föreskrivet,

3. *särskilt anordnad* provning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning, *och*

4. *särskilt anordnad* provning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800).

Avgift får dock inte tas ut för

1. *den som har gått ut grundskolan och inte uppfyllt de betygs-kriterier som minst ska ha uppfyllts i årskurs 9 i det ämne provningen gäller,*

---

¹ Senaste lydelse 2022:276.

2. en elev i gymnasieskolan som
a) har fått betyget F på den kurs
prövningen gäller eller inte har fått
betyg på kursen eftersom något så-
dant inte har satts enligt 15 kap.
27 § skollagen, eller

b) har fått betyget F i det grund-
skoleämne prövningen gäller eller
inte har fått något betyg i ämnet
eftersom något sådant inte har satts
enligt 15 kap. 27 § skollagen,

3. en elev inom kommunal
vuxenutbildning på grundläggande
eller gymnasial nivå som har fått
betyget Icke godkänt eller betyget F
på den kurs prövningen gäller,

4. den som efter avslutad kurs
inom kommunal vuxenutbildning
som särskild utbildning inte har nått
upp till nivån för betyget Godkänt
eller betyget E,

5. den som efter avslutad kurs
inom kommunal vuxenutbildning
i svenska för invandrare eller mot-
svarande utbildning för den som
har rätt att delta i sådan utbild-
ning enligt skollagen inte har nått
upp till nivån för betyget Godkänt,
eller

6. en elev inom den kommu-
nala vuxenutbildningen som inom
ramen för en kurs går igenom pröv-
ning efter validering.

1 a §

Den prövandes hemkommun
får ta ut en avgift av den som vill
gå igenom

1. *prövning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå, och*

2. *prövning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800).*

1 b §

Avgift enligt 1 och 1 a §§ får dock inte tas ut för

1. *den som har gått ut grundskolan och inte uppfyllt de betygs-kriterier som minst ska ha uppfyllts i årskurs 9 i det ämne prövningen gäller,*

2. *en elev i gymnasieskolan som*
a) *har fått betyget F på den nivå i ett ämne som prövningen gäller eller inte har fått betyg i nivån i ämnet eftersom något sådant inte har satts enligt 15 kap. 27 § skollagen, eller*

b) *har fått betyget F i det grundskoleämne prövningen gäller eller inte har fått något betyg i ämnet eftersom något sådant inte har satts enligt 15 kap. 27 § skollagen,*

3. *en elev inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå som har fått betyget Icke godkänt eller en elev inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå*

som har fått betyget F på den nivå i ämnet prövningen gäller,

4. den som efter avslutad kurs inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå inte har nått upp till nivån för betyget Godkänt eller den som efter avslutad nivå i ett ämne inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå inte nått upp till nivån för betyget E,

5. den som efter avslutad kurs inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen inte har nått upp till nivån för betyget Godkänt, eller

6. en elev inom den kommunala vuxenutbildningen som inom ramen för en nivå i ett ämne går igenom prövning efter validering.

2 §²

Avgiften får uppgå till högst 500 kronor.

Avgiften får uppgå till högst 1 000 kronor.

3 §³

Avgifterna för prövning tillfaller huvudmannen.

Avgifterna för prövning inom grundskolan och gymnasieskolan tillfaller huvudmannen för utbildningen. Avgifterna för prövning inom kommunal vuxenutbildning tillfaller den prövandes hemkommun.

² Senaste lydelse 2021:593.

³ Senaste lydelse 2021:97.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
  2. För den som har påbörjat utbildning inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå före den 1 juli 2025 får bestämmelsen i 1 § i den äldre lydelsen tillämpas fram till senast den 30 juni 2030. Vid prövning som genomförs inom kommunal vuxenutbildning är det då den prövandes hemkommun som får ta ut en avgift av den som vill genomgå prövning.

1.9 Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100)

Häri genom föreskrivs att bilaga 3 till högskoleförordningen (1993:100)¹ ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Bilaga 3

PLATSFÖRDELNING PÅ GRUNDVAL AV BETYG OCH MERITVÄRDERING AV BETYG

Platsfördelning på grundval av betyg

1. Vid urval på grundval av betyg enligt 7 kap. 13 § första stycket 1 ska platserna fördelas i förhållande till antalet behöriga sökande i en betygsgrupp som indelas i I och II respektive i en folkhögskolegrupp enligt följande.

Betygsgrupp:

I. sökande med

- betyg från gymnasieskolan,
- betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, om minst två tredjedelar av gymnasiepoängen avser sådan utbildning, och
- betyg från gymnasieskolans yrkesprogram som lett till en yrkesexamen i kombination med sådana betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som ger grundläggande behörighet till utbildning som påbörjas på grundnivå,

II. sökande med

- betyg från gymnasieskolan i kombination med betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller i kombination med betyg förvärvade genom prövning i gymnasieskolan av den som inte är elev där eller, i fråga om betyg från gymnasieskolans yrkesprogram

---

¹ Förordningen omtryckt 1998:1003.

som lett till en yrkesexamen, i kombination med sådana betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som leder till mer än grundläggande behörighet till utbildning som påbörjas på grundnivå, om betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller betyg förvärvade genom provning i gymnasieskolan tillsammans eller var för sig utgör mindre än två tredjedelar av gymnasiepoängen, och

- betyg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med resultat från utbildning enligt förordningen (2018:1519) om behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning eller i kombination med intyg enligt den upphävda förordningen (2007:432) om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor eller i kombination med dokumenterat studieresultat från folkhögskola.

Sökande med gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

9. Det som anges i 4, 5, 7 och 8 gäller också sökande med examen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

För att få ett jämförelsetal ska det sammanlagda betygsvärdet divideras med det antal gymnasiepoäng som ingår i examen, dock med lägst 2 350.

Föreslagen lydelse

Bilaga 3²

PLATSFÖRDELNING PÅ GRUNDVAL AV BETYG OCH MERITVÄRDERING AV BETYG

Platsfördelning på grundval av betyg

1. Vid urval på grundval av betyg enligt 7 kap. 13 § första stycket 1 ska platserna fördelas i förhållande till antalet behöriga sökande i en betygsgrupp som indelas i I och II respektive i en folkhögskolegrupp enligt följande.

Betygsgrupp:

I. sökande med

- betyg från gymnasieskolan,
- betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, om minst två tredjedelar av gymnasiepoängen avser sådan utbildning,
- betyg från gymnasieskolans yrkesprogram som lett till en yrkesexamen i kombination med sådana betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som ger grundläggande behörighet till utbildning som påbörjas på grundnivå, *och*
  - *betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med betyg från yrkesskola, om minst två tredjedelar av gymnasiepoängen avser sådan utbildning,*

II. sökande med

- betyg från gymnasieskolan i kombination med betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller i kombination med betyg förvärvade genom prövning i gymnasieskolan av den som inte är elev där eller, i fråga om betyg från gymnasieskolans yrkesprogram som lett till en yrkesexamen, i kombination med sådana betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som leder till mer än grundläggande behörighet till utbildning som påbörjas på grundnivå, om betyg från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller betyg förvärvade genom prövning i gymnasieskolan tillsammans eller

---

² Senaste lydelse 2023:83.

var för sig utgör mindre än två tredjedelar av gymnasiepoängen, *eller i kombination med betyg från yrkesskolan*, och

– betyg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med resultat från utbildning enligt förordningen (2018:1519) om behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning eller i kombination med intyg enligt den upphävda förordningen (2007:432) om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor eller i kombination med dokumenterat studieresultat från folkhögskola.

Sökande med gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

9. Det som anges i 4, 5, 7 och 8 gäller också sökande med examen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

För att få ett jämförelsetal ska det sammanlagda betygsvärdet divideras med det antal gymnasiepoäng som ingår i examen, dock med lägst 2 300.

Sökande med gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med betyg från yrkesskolan

10. Det som anges i 9 gäller också sökande med examen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med betyg från yrkesskolan.

Betyg i kurser från yrkesskolan ska dock ges följande siffrvärden:

<i>Icke godkänt (IG)</i>	0
<i>Godkänt (G)</i>	10,0
<i>Väl godkänt (VG)</i>	15,0

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans avskiljandenämnd

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (2007:990) med instruktion för Högskolans avskiljandenämnd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Högskolans avskiljandenämnd har till uppgift att pröva frågor om avskiljande av

1. studenter från högskoleutbildning enligt bestämmelser i högskolelagen (1992:1434) och förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning, *och*

2. studerande i utbildning inom yrkeshögskolan enligt bestämmelser i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan.

1. studenter från högskoleutbildning enligt bestämmelser i högskolelagen (1992:1434) och förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning,

2. studerande i utbildning inom yrkeshögskolan enligt bestämmelser i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan, *och*

3. studerande i utbildning inom yrkesskolan enligt bestämmelser i lagen (0000:000) om yrkesskolan och förordningen (0000:000) om yrkesskolan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2009:137.

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 30 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹

Med förberedande insatser avses individuellt anpassade arbetsmarknadspolitiska insatser för den som särskilt behöver förbereda sig för ett annat arbetsmarknadspolitiskt program, utbildning eller arbete.

Insatserna kan bestå av

1. kartläggning, vägledning och rehabilitering,
2. upphandlad utbildning av förberedande eller orienterande karaktär,
3. folkhögskoleutbildning i studiemotiverande syfte för personer som har fyllt 16 år och som varken har en gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå,
4. kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. skollagen (2010:800), eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, som motsvarar sammanlagt längst ett års heltidsstudier, och
4. kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. skollagen (2010:800), eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, *eller utbildning inom yrkesskolan*, som motsvarar sammanlagt längst ett års heltidsstudier, och
5. utbildning på heltid vid universitet eller högskola, inom yrkeshögskolan eller på eftergymnasial nivå inom folkhögskolan, som motsvarar sammanlagt längst ett års heltidsstudier, för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin.

Den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin och har studerat kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, med stöd av andra stycket 4 får efter de studierna även delta i annan utbildning i enlighet med andra stycket 4 eller 5. Den utbildningen får kombineras med fortsatta studier i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. I övrigt gäller att när en

---

¹ Senaste lydelse 2023:612.

person har tagit del av en insats enligt andra stycket 4 eller 5 under en tidsperiod som motsvarar sammanlagt längst ett års heltidsstudier får personen inte delta i en ny insats enligt någon av dessa punkter inom tre år.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.12 Förslag till förordning om ändring i studiestödsförordningen (2000:655)

Härigenom föreskrivs att bilagan till studiestödsförordningen (2000:655) ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Bilaga

**Förteckning över de läroanstalter och utbildningar
vid vilka studiestöd kan lämnas**

A 1 Utbildningar som kan ge rätt till det högre bidragsbeloppet men för vilka studiemedel inte får lämnas före 20 års ålder

Folkhögskola: utbildning på grundskolenivå och utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Gymnasieskola inom skolväsendet

Hermods: utbildning på gymnasial nivå

Internationell gymnasieutbildning för International Baccalaureate (IB)

Kommunal vuxenutbildning: utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, utom uppdragsutbildning

Lycée Français Saint-Louis: utbildning på gymnasial nivå

Tyska skolan: utbildning på gymnasial nivå

Utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb eller annat arbete

---

Föreslagen lydelse

Bilaga¹

**Förteckning över de läroanstalter och utbildningar
vid vilka studiestöd kan lämnas**

**A 1 Utbildningar som kan ge rätt till det högre bidragsbeloppet
men för vilka studiemedel inte får lämnas före 20 års ålder**

Folkhögskola: utbildning på grundskolenivå och utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Gymnasieskola inom skolväsendet

Hermods: utbildning på gymnasial nivå

Internationell gymnasieutbildning för International Baccalaureate (IB)

Kommunal vuxenutbildning: utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, utom uppdragsutbildning

Lycée Français Saint-Louis: utbildning på gymnasial nivå

Tyska skolan: utbildning på gymnasial nivå

Utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb eller annat arbete

Utbildning inom yrkesskolan enligt lagen (0000:000) om yrkesskolan, utom uppdragsutbildning

---

¹ Senaste lydelse 2020:1262.

1.13 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:991) med instruktion för Överklagandenämnden för högskolan

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (2007:991) med instruktion för Överklagandenämnden för högskolan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Överklagandenämnden för högskolan har till uppgift att pröva överklaganden av vissa beslut

1. inom universitetens och högskolornas område,	2. inom yrkeshögskolan,
2. inom yrkeshögskolan, <i>och</i>	3. inom yrkesskolan, <i>och</i>
3. om kvalifikationer enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.	4. om kvalifikationer enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2015:547.

1.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan ska införas en ny paragraf, 3 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 a §

Den som har en yrkesskoleexamen får antas till en utbildning inom samma yrkesområde.

Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om när och hur en yrkesskoleexamen ska ge behörighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.15 Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)

Härigenom föreskrivs i fråga om gymnasieförordningen (2010:2039)

dels att 8 kap. 25 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2023:654) om ändring i den förordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

25 §¹

Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har rätt att genomgå prövning i alla ämnen på de nivåer som får finnas på ett nationellt program utom de ämnen som bara får anordnas på vissa utbildningar. Rätten gäller också gymnasiearbetet.

Prövning får göras endast vid en skolenhet som anordnar utbildning i det aktuella ämnet på den nivå som prövningen gäller eller, när det gäller gymnasiearbetet, utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser.

Prövning på samma nivå i ett ämne eller prövning i gymnasiearbete får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader.

Ansökan att genomgå prövning ska ges in till den prövandes hemkommun som ska sända ansökan vidare till den skolenhet som ansökan avser om villkoren i tredje stycket är uppfyllt.

---

5. Den som påbörjat utbildning inom gymnasieskolan före den 1 juli 2025 får senast den 30 juni 2030 genomgå prövning enligt bestämmelserna i 8 kap. 24

5. Den som påbörjat utbildning inom gymnasieskolan före den 1 juli 2025 får senast den 30 juni 2030 genomgå prövning enligt bestämmelserna i 8 kap. 24

---

¹ Senaste lydelse 2023:654.

och 25 §§ i den äldre lydelsen. Den som inte är elev i gymnasieskolan får då genomgå prövning i en kurs bara vid en skolenhet som anordnar utbildning i ett ämne på en nivå som motsvarar den kurs som prövningen gäller.

och 25 §§ i den äldre lydelsen. Den som inte är elev i gymnasieskolan får då genomgå prövning i en kurs bara vid en skolenhet som anordnar utbildning i ett ämne på en nivå som motsvarar den kurs som prövningen gäller. *Prövning i en kurs får som mest ske vid två tillfällen under en period på sex månader. Ansökan att genomgå prövning ska ges in till den prövandes hemkommun som ska sända ansökan vidare till den skolenhet som ansökan avser förutsatt att antal prövningar i kursen inte överstiger begränsningen enligt ovan.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.16 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning

dels att 2 kap. 16 §, 4 kap. 12 a, 19, 20, 20 b och 24 §§ ska ha följande lydelse

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 2 kap. 10 c §, 3 kap. 7 a, 8 a, 16 a §§ och 4 kap. 15 c–15 e och 25 a §§, och närmast före 2 kap. 10 c § och 4 kap. 15 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Läringsråd

10 c §

För sammanhållna yrkesutbildningar som genomförs som lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska det finnas ett eller flera lärlingsråd för samråd mellan huvudmannen, företrädare för berörda arbetstagare och arbetsgivare, lärare och elever. I lärlingsråden får även annan utbildningsanordnare ingå om denna bedriver utbildning på entreprenad åt huvudmannen enligt 23 kap. skollagen samt samverkande kommuner, skolpersonal och andra berörda intressenter från arbetslivet.

Samverkan ska avse planering, genomförande och uppföljning av lärlingsutbildningen.

Ett lärlingsråd kan inrättas gemensamt för flera lärlingsutbildningar.

16 §¹

I 20 kap. 8 § skollagen (2010:800) anges att hemkommunen ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev och att planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

I 20 kap. 8 a § skollagen (2010:800) anges att hemkommunen ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev och att planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. *I förekommande fall ska planen även innehålla uppgifter om de stödinsatser som enligt 3 kap. 5 § skollagen ska vidtas. Av planen ska det även framgå om en elev är antagen till en sammanhållen yrkesutbildning och i förekommande fall om den sammanhållna yrkesutbildningen genomförs som lärlingsutbildning.*

I den individuella studieplanen ska omfattningen av studierna anges i verksamhetspoäng när det gäller kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning. Om utbildningsmålet för en elev i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå är en gymnasieexamen, ska det i planen anges vilket program inom gymnasieskolan som utbildningen huvudsakligen motsvarar eller vilket studieområde inom kommunal vuxenutbildning som utbildningen är inriktad mot. Vidare ska i förekommande fall målen för individuella kurser framgå av planen.

Den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven. Eleven ska i samband med utarbetandet erbjudas studie- och yrkesvägledning. I vägledningen ska det ingå information om möjligheter till fortsatta studier, arbetslivets kompetens- och rekryteringsbehov samt studieekonomiska förutsättningar. Planen ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras.

¹ Senaste lydelse 2022:1623.

Rektorn ansvarar för att planen revideras och att hemkommunen informeras om revideringen.

3 kap.

7 a §

Om samtliga behöriga till lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå inte kan antas till sådan utbildning, får ett urval göras.

Vid urvalet ska företräde ges, i den ordning som anges nedan, till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen på grund av att den sökande

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,

2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller

3. har en slutförd gymnasial utbildning.

8 a §

Om samtliga behöriga till lärlingsutbildning inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå inte kan antas till sådan utbildning, ska ett urval göras.

Vid urvalet ska företräde ges, i den ordning som anges nedan, till den sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen på grund av att den sökande

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,

2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

4 kap.

12 a §²

Om ett utdrag ur betygskatalogen begärs av en person som har genomgått en sammanhållen yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning, ska det finnas en bilaga till utdraget. Av bilagan ska det framgå vilket eller vilka yrkesområden som den sammanhållna yrkesutbildningen är avsedd för. Om personen kan visa att den i ett annat sammanhang har slutfört en nivå i ett ämne och nivån motsvarar en nivå som ingår i yrkesutbildningen, ska bilagan även innehålla uppgifter om en sådan nivå.

Om ett utdrag ur betygskatalogen begärs av en person som har genomgått en sammanhållen yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning, ska det finnas en bilaga till utdraget. Av bilagan ska det framgå vilket eller vilka yrkesområden som den sammanhållna yrkesutbildningen är avsedd för. *Vidare ska det av bilagan framgå om utbildningen har genomförts som lärlingsutbildning.* Om personen kan visa att den i ett annat sammanhang har slutfört en nivå i ett ämne som ingår i yrkesutbildningen, ska bilagan även innehålla uppgifter om en sådan nivå.

Allmän examen

15 c §

Gymnasieexamen i form av allmän examen inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska utfärdas för den som har betyg på utbildning som omfattar 2 400 gymnasiepoäng, varav godkända betyg i 2 250 gymnasiepoäng som innefattar betyg på

² Senaste lydelse 2023:655.

1. nivå 1 i ämnena svenska eller svenska som andraspråk,

2. nivå 1 i ämnet engelska,

3. nivå 1 a i ämnet matematik,
och

4. ett komvuxarbete från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller ett gymnasiearbete.

En sådan examen ska även innefatta

1. betyg i ämnena historia, samhällskunskap, religionskunskap och naturkunskap om sammanlagt 50 gymnasiepoäng i varje ämne, och

2. betyg om sammanlagt högst 1 800 gymnasiepoäng som är satta på

a) nivåer i ämnen som får ingå i ett nationellt program i gymnasieskolan,

b) en riksrekryterande utbildning med eget examensmål enligt 5 kap. 13 § andra stycket gymnasieförordningen (2010:2039), eller

c) kurser som får ingå i en utbildning i yrkesskolan enligt 5 § lagen (0000:000) om yrkesskolan.

15 d §

Omfattningen av en kurs i en utbildning i yrkesskolan ska vid utfärdande av allmän examen enligt 15 c § räknas om från yrkesskolepoäng till gymnasiepoäng. Vid omräkningen ska varje yrkesskolepoäng motsvara fyra gymnasiepoäng.

15 e §

Om den allmänna examen innehåller kurser från yrkesskolan får den endast innehålla ämnen eller nivåer i ämnen i gymnasiegemensamma ämnen och ett komvuxarbete från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller ett gymnasiearbete.

Rektorn i kommunal vuxenutbildning får dock, trots vad som anges i första stycket, besluta om att ytterligare ämnen eller nivåer i ämnen från kommunal vuxenutbildning och gymnasieskolan får ingå i examen om rektorn bedömer att dessa inte överlappar med de kurser från yrkesskolan som ingår i examen.

19 §

För den som tidigare har fått en gymnasieexamen får en sådan yrkesexamen som avses i detta kapitel med samma innehåll som den tidigare examen inte utfärdas.

För den som tidigare har fått en gymnasieexamen får en sådan högskoleförberedande examen som avses i detta kapitel inte utfärdas.

För den som tidigare har fått en gymnasieexamen får en sådan yrkesexamen *eller allmän examen* som avses i detta kapitel med samma innehåll som den tidigare examen inte utfärdas.

För den som tidigare har fått en gymnasieexamen får en sådan högskoleförberedande examen *eller allmän examen* som avses i detta kapitel inte utfärdas.

För den som tidigare har fått en allmän examen får en sådan yrkesexamen eller högskoleförberedande examen som avses i detta kapitel inte utfärdas.

20 §³

Examensbevis ska utfärdas för den som har uppfyllt kraven för en examen enligt detta kapitel. Av examensbeviset ska det framgå

1. om beviset avser en yrkesexamen *eller* högskoleförberedande examen,

2. vilket program inom gymnasieskolan som utbildningen huvudsakligen motsvarar eller vilket studieområde inom kommunal vuxenutbildning som utbildningen är inriktad mot,

3. om personen har fått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och beviset avser en yrkesexamen,

4. att ett godkänt gymnasiearbete eller ett godkänt komvuxarbete från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå har genomförts och vad det har innehållit, och

5. att examen motsvarar nivå 4 i den nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

Av examensbeviset ska det också framgå vilka ämnen som beviset avser.

För varje ämne ska det framgå

1. alla betyg som personen har fått utom de som har ersatts av ett annat betyg,

2. vilka nivåer i ämnet betyget omfattar,

3. hur många gymnasiepoäng betyget omfattar,

4. vilka nivåer som ingår i examen och i förekommande fall vilka som inte ingår i examen,

1. om beviset avser en yrkesexamen, högskoleförberedande examen *eller allmän examen*,

2. *vid en yrkesexamen eller högskoleförberedande examen*: vilket program inom gymnasieskolan som utbildningen huvudsakligen motsvarar eller vilket studieområde inom kommunal vuxenutbildning som utbildningen är inriktad mot,

5. *om eleven genomgått en lärlingsutbildning och omfattningen av den*,

6. att examen motsvarar nivå 4 i den nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

³ Senaste lydelse 2023:655.

5. vilka nivåer som personen har läst eller prövat inom kommunal vuxenutbildning, och

6. i förekommande fall på vilka nivåer som personen har genomfört prövning i gymnasieskolan när personen inte var elev där.

20 b §⁴

Av ett komvuxbevis som utfärdas för en person som har genomfört arbetsplatsförlagt lärande ska omfattningen av lärandet framgå av komvuxbeviset. Vidare ska det framgå vilken eller vilka arbetsplatser som lärandet har genomförts på och vilka arbetsuppgifter som personen har utfört där.

Om personen begär det, ska beviset även innehålla en bedömning av hur han eller hon har genomfört arbetsuppgifterna inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet.

Om eleven har genomgått en lärlingsutbildning ska detta anges och även omfattningen av den.

24 §⁵

Bestämmelserna om betygssättning samt utfärdande av betyg, examensbevis och komvuxbevis i detta kapitel gäller i tillämpliga delar även vid prövning.

I 20 kap. 42–44 §§ skollagen (2010:800) och valideringsförordningen (2022:1549) finns bestämmelser om validering. I 20 kap. 43 § skollagen anges att betyg efter en validering ska sättas genom prövning.

I 20 kap. 42–44 §§ skollagen (2010:800) och valideringsförordningen (2022:1549) finns bestämmelser om validering. I 20 kap. 43 och 43 a §§ skollagen anges att betyg efter en validering ska sättas genom prövning *eller, gällande betyget E, genom beslut av rektor.*

Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om prövning och validering.

⁴ Senaste lydelse 2023:655.

⁵ Senaste lydelse 2022:1554.

25 a §

Om en elev avbryter den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsutbildningen, ska rektorn utfärda ett intyg om eleven begär det. Intyget ska innehålla uppgifter om

- 1. hur stor del av utbildningen som eleven har genomgått, och*
- 2. innehållet i den genomgångna delen av utbildningen.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

dels att 1–4, 9 a, 13, och 18 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det närmast före 13 § ska införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Myndigheten för yrkeshögskolan är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Myndigheten ska verka för att behoven av eftergymnasial yrkesutbildning, som inte är utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, tillgodoses.

Myndigheten för yrkeshögskolan är förvaltningsmyndighet för *yrkesskolan och yrkeshögskolan*. *Myndigheten ska verka för att behoven av gymnasial yrkesutbildning, som inte är utbildning enligt skollagen (2010:800), tillgodoses.* Myndigheten ska även verka för att behoven av eftergymnasial yrkesutbildning, som inte är utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, tillgodoses.

Myndigheten har även andra uppgifter som följer av denna förordning eller av andra föreskrifter eller särskilda beslut.

2 §¹

Myndigheten ska

1. besluta om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan enligt förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan,

1. besluta om vilka utbildningar som ska ingå i *yrkesskolan enligt förordningen (0000:000) om yrkesskolan och yrkeshögskolan* enligt

¹ Senaste lydelse 2015:546.

2. pröva frågor om statsbidrag eller särskilda medel enligt förordningen om yrkeshögskolan,

3. på det sätt som anges i 6 kap. 1 § förordningen om yrkeshögskolan svara för sådana försäkringar som anges där,

4. analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan,

5. svara för ett register över uppgifter om de studerande i utbildningarna inom yrkeshögskolan och i de utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildningar samt de studerandes studieresultat, betyg, examina och utbildningsbevis,

6. pröva frågor om stöd enligt förordningen (2013:871) om stöd för konst och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar samt svara för ett register över uppgifter om de studerande i utbildningarna och de studerandes studieresultat, betyg, intyg och utbildningsbevis,

7. pröva frågor om statsbidrag enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk,

8. pröva frågor enligt förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, och

9. svara för att sammanställa uppgifter om nivån på kvalifikationer enligt förordningen om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan,

2. pröva frågor om statsbidrag enligt förordningen om yrkeshögskolan och statsbidrag eller särskilda medel enligt förordningen om yrkeshögskolan,

3. på det sätt som anges i 6 kap. 1 § förordningen om yrkeshögskolan och 6 kap. 1 § förordningen om yrkeshögskolan svara för sådana försäkringar som anges där,

4. analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan och yrkeshögskolan,

5. svara för ett register över uppgifter om de studerande i utbildningarna inom yrkeshögskolan och i de utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildningar och yrkeshögskolan och i de utbildningar inom yrkeshögskolan som bedrivs som uppdragsutbildningar samt de studerandes studieresultat, betyg, examina och utbildningsbevis,

3 §²

Myndigheten ska främja utvecklingen av

1. utbildningarna inom yrkes-
högskolan,
  2. de utbildningar som stats-
bidrag lämnas för enligt förord-
ningen (2012:140) om statsbidrag
för viss utbildning som rör tolk-
ning och teckenspråk, och
  3. de utbildningar som stöd
lämnas för enligt förordningen
(2013:871) om stöd för konst-
och kulturutbildningar och vissa
andra utbildningar.
- Myndigheten ska även främja
kvaliteten i de utbildningar som
anges i första stycket 1–3.

1. *utbildningarna inom yrkes-
skolan,*

2. utbildningarna inom yrkes-
högskolan,

3. de utbildningar som stats-
bidrag lämnas för enligt förord-
ningen (2012:140) om statsbidrag
för viss utbildning som rör tolk-
ning och teckenspråk, och

4. de utbildningar som stöd
lämnas för enligt förordningen
(2013:871) om stöd för konst-
och kulturutbildningar och vissa
andra utbildningar.

Myndigheten ska även främja
kvaliteten i de utbildningar som
anges i första stycket 1–4.

4 §³

Myndigheten ska

1. ha tillsyn över utbildningarna
inom yrkeshögskolan, de utbild-
ningar inom yrkeshögskolan som
bedrivs som uppdragsutbild-
ningar, de utbildningar som stats-
bidrag lämnas för enligt förord-
ningen (2012:140) om statsbidrag
för viss utbildning som rör tolk-
ning och teckenspråk samt de
utbildningar som stöd lämnas för
enligt förordningen (2013:871)
om stöd för konst- och kultur-
utbildningar och vissa andra ut-
bildningar, och
1. ha tillsyn över *utbildningarna
inom yrkesskolan, de utbildningar
inom yrkesskolan som bedrivs
som uppdragsutbildningar,* utbild-
ningarna inom yrkeshögskolan,
de utbildningar inom yrkeshög-
skolan som bedrivs som uppdrags-
utbildningar, de utbildningar som
statsbidrag lämnas för enligt för-
ordningen (2012:140) om stats-
bidrag för viss utbildning som
rör tolkning och teckenspråk
samt de utbildningar som stöd
lämnas för enligt förordningen
(2013:871) om stöd för konst-

² Senaste lydelse 2014:1004.

³ Senaste lydelse 2016:156.

och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar, och

2. granska kvaliteten i de utbildningar som avses i 1 samt utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete.

Tillsynen och kvalitetsgranskningen ska genomföras med utgångspunkt i en behovsanalys och avse enskilda utbildningar. Kvalitetsgranskningen ska även avse utbildningsanordnarens eget kvalitetsarbete. Kvalitetsgranskningen kan därutöver ha en övergripande karaktär utifrån olika teman.

9 a §⁴

Myndigheten ska informera och sprida kunskap om

1. yrkesskolan och det samlade utbudet av utbildningar inom yrkesskolan,

1. yrkeshögskolan och det samlade utbudet av utbildningar inom yrkeshögskolan,

2. utbudet av utbildningar som statsbidrag lämnas för enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk, och

2. yrkeshögskolan och det samlade utbudet av utbildningar inom yrkeshögskolan,

3. utbudet av utbildningar som statsbidrag lämnas för enligt förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk, och

3. utbudet av utbildningar som stöd lämnas för enligt förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar.

4. utbudet av utbildningar som stöd lämnas för enligt förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar.

Yrkeshögskolans arbetsmarknadsråd

Arbetsmarknadsrådet för yrkesskolan och yrkeshögskolan

13 §⁵

Inom myndigheten finns ett rådgivande organ som benämns *Yrkeshögskolans arbetsmarknads-*

Inom myndigheten finns ett rådgivande organ som benämns *Arbetsmarknadsrådet*. Rådet ska

⁴ Senaste lydelse 2014:1004.

⁵ Senaste lydelse 2018:758.

råd. Rådet ska bistå myndigheten med information inom yrkes-
högskolans område.   bistå myndigheten med informa-
tion inom *yrkesskolans och yrkes-*
högskolans område.

Rådet ska bestå av en ordförande och högst åtta ledamöter. Ord-
föranden ska vara myndighetschefen eller den som myndighetschefen
bestämmer.

18 §⁶

Myndigheten ska ta ut avgifter av en utbildningsanordnare som bedriver utbildning inom yrkes-
högskolan som uppdragsutbild-
ning. Avgifterna ska tas ut för   Myndigheten ska ta ut avgifter
av en utbildningsanordnare som
bedriver utbildning *inom yrkes-*
skolan eller inom yrkeshögskolan
som uppdragsutbildning. Avgif-
terna ska tas ut för

1. studiedokumentation och administration för uppdragsutbild-
ningen med 3 000 kronor per utbildningsomgång, och

2. tillsyn över och uppföljning av uppdragsutbildning som endast
i mindre omfattning är integrerad i en utbildning inom yrkeshög-
skolan med 23 000 kronor per ärende.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

---

⁶ Senaste lydelse 2014:1004.

1.18 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

Härigenom föreskrivs att bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Bilaga 2

Förteckning över nivåer på kvalifikationer vars resultat av lärande är författningsreglerat

Nivå 1

Nivå 4

Gymnasieexamen från gymnasieskolan

Slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan

Gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning

Slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning

Intyg om godkänt resultat från allmän kurs på gymnasial nivå från folkhögskola

-----

Föreslagen lydelse

Bilaga 2¹

**Förteckning över nivåer på kvalifikationer vars
resultat av lärande är författningsreglerat**

Nivå 1

Nivå 4

Gymnasieexamen från gymnasieskolan

Slutbetyg från ett fullständigt nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan

Gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning

Slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning

Intyg om godkänt resultat från allmän kurs på gymnasial nivå från folkhögskola

Yrkesskoleexamen från yrkesskolan

---

¹ Senaste lydelse 2021:100.

